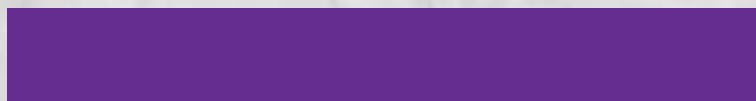

Ksenija Rakočević Jovan Đuratović
Bojana Jokić Elmir Đoković
Tamara Jelić Samir Rujović Miloš Pešikan

PRIHVATANJE LGBT OSOBA U CRNOJ GORI

PREPREKE, IZAZOVI I ISKUSTVA

PRIHVATANJE LGBT OSOBA U CRNOJ GORI:
PREPREKE, IZAZOVI I ISKUSTVA

Autorski tim:

Ksenija Rakočević, Jovan Đuratović, Bojana Jokić, Elmir Đoković, Tamara Jelić,
Samir Rujović i Miloš Pešikan

Biblioteka: Zaštita LGBT prava u praksi

Urednik: Stevan Milivojević

Izdavači:

The logo for PROGRES features the word "PROGRES" in a bold, blue, sans-serif font. To the left of the text is a small, colorful rainbow graphic.

LGBT FORUM PROGRES
www.lgbtprogres.me

LGBTIQ SOCIJALNI CENTAR

HIPERION

Kingdom of the Netherlands

*Ova knjiga finansirana je kroz projekat Ambasade Kraljevine Holandije.
Mišljenja, ocjene, zaključci i iznesene preporuke su djelo autora
i ne predstavljaju obavezno stavove Ambasade Kraljevine Holandije.*

**Ksenija Rakočević Jovan Đuratović
Bojana Jokić Elmir Đoković
Tamara Jelić Samir Rujović Miloš Pešikan**

**PRIHVATANJE LGBT OSOBA U CRNOJ GORI:
PREPREKE, IZAZOVI I ISKUSTVA**

Podgorica
2016

SADRŽAJ

Uvod.....	10
DIO PRVI	15
Slučajevi nasilja, diskriminacije i govora mržnje	
Bez napretka kod slučaja aktiviranja suzavca na muzičkom koncertu.....	17
Spaljivanje zastave LGBT zajednice nikada nije rasvijetljeno	18
Akcija za ljudska prava podsjetila na lošu praksu tužilaštva	20
LGBT aktivisti maltretirani i napadnuti tokom noćnog izlaska.....	20
LGBT aktivista napadnut i istjeran iz noćnog kluba	21
Prijavljen i uklonjen diskriminišući grafit	22
J.P. prijeti bivšem direktoru LGBT foruma Progres.....	22
Prijavljen grafit upućen sveštenom licu.....	23
Vozila LGBT stručnjaka često na meti vandala.....	23
Gej mladić napadnut u Tivtu.....	24
Živi kreč za LGBT osobe – prijetnje upućene novinarki	25
Drsko ponašanje policijskog službenika T.Lj. prema osoblju LGBTIQ socijalnog centra	25
Bivši muž ugrožavao bivšu suprugu i njenu partnerku.....	26
Poziv na peticiju za eliminisanje mladog geja iz Podgorice.....	27
Prijetnje LGBT zajednici povodom najava prajda u Nikšiću	27
Direktoru policije upućena molba za nastavkom zaštite LGBTIQ socijalnog centra	32
Incident sa policijskom službenicima angažovanim na poslovima obezbjeđenja Ministarstva za ljudska i manjinska prava	33
Prijetnje LGBT zajednici povodom druge najave povorke u Nikšiću.....	35
Prijeteći i uvredljivi komentari na internet portalima.....	40

Širenje homofobičnih stavova putem Facebook grupe “Srbi u Crnoj gori!!zvanična strana”	43	Krivičnopravna zaštita LGBT osoba značajno poboljšana	115
Članovi grupe otpor diktatorskom režimu u Crnoj Gori: Građanska neposlušnost prijeti LGBT osobama.....	44	DIO DRUGI.....	119
Lice sa alijasmom “Gavrilo Princip” prijete LGBT zajednici.....	45	Društvena kriminalizacija LGBT osoba u Crnoj Gori: Pokušaji organizovanja povorke ponosa u Nikšiću	
Prijeteći komentari na Facebook stranici internet portala “Kolektiv”	46	LGBT zajednica pozvala državu da zabrani rad političke partije	121
Diskriminatorni komentari na afirmativnoj objavi ženske aktivistkinje	49	Za borbe, tzv. jugoslovenske opcije LGBT zajednica je povampirena snaga.....	124
Građanka T.F. smatra da se treba gaditi LGBT osoba.....	49	Zatraženo da svjetlosna signalizacija na raskrnicama bude u funkciji promocije inkluzije LGBT osoba	127
Uvrijedljivi komentar povodom inicijative za zabranom rada PUPI	50	Tužba zbog diskriminatornog odnosa predsjednika opštine Nikšić	129
Otvorena diskriminacija gay para u poznatoj diskoteci.....	50	Zabranjena, po treći put, povorka ponosa u Nikšiću	130
Komentari mržnje kao reakcija na vijest o prebijanju gej mladića u diskoteci Top Hill u Budvi	61	Pritužba ombudsmanu: Stalnim zabranama okupljanja policija diskriminiše LGBT zajednicu	141
Godišnjica prvog prajda: LGBT osobe u Crnoj Gori bez slobode okupljanja....	66	Zabrana prajda u Nikšiću pod lupom kontrole policije	143
Organizovano spriječavanje najavljenog prajda u Nikšiću	67	Dijalog: Opština Nikšić i LGBT zajednica konačno razgovaraju.....	149
Direktoru LGBT foruma Progres priječeno sakaćenjem pred kamerama.....	67	Opština Nikšić će, ukoliko ga bude, podržati prajd u Nikšiću.....	150
Komentari mržnje i prijetnje upućene nakon trećeg otkazivanja prajda u Nikšiću.....	68	Činjenice o važnosti prajda u Nikšiću	150
Povećan govor mržnje: LGBT osobe treba ubijati.....	77	DIO TREĆI	155
Prijetnje i uvrede povodom otvorenog pisma bivšeg direktora “Progres” Zdravka Cimbalevića Novaku Đokoviću.....	79	Društvena kriminalizacija LGBT osoba u Crnoj Gori: Slučaj zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore	
Inicijativa za izmjenu svjetlosne signalizacije pokrenula lavinu prijetnji i negativnih komentara	90	Godišnji izvještaj o radu ombudsmana: Ocjene komentari LGBT zajednice.....	157
Gay mladić iz Podgorice prijavio porodično nasilje.....	92	Raniji nerad ombudsmana preoznali i evropski partneri Crne Gore.....	163
Komentari na društvenim mrežama nakon vijesti o porodičnom odbacivanju mladića uslijed njegove seksualne orijentacije.....	94	Nije se moglo utvrditi da li je zamjenica ombudsmana omalovažavala.....	167
Reklama o gej očevima izazvala komentare mržnje	96	DIO ČETVRTI	173
Poznatom dizajneru priječeno uslijed iznošenja političkog stava na društvenoj mreži “Facebook”	97	Svjedočanstva o društvenom (ne)prihvatanju LGBT zajednice u Crnoj Gori	
Nastavlja se homofobično nasilje: Gej mladić pretučen i u Beranama	99	Diskriminacija LGBT osoba na tržištu rada	175
Prebijanje građanskog aktiviste V.D.: Homoseksualnost je i dalje najbolje sredstvo za diskreditaciju političkih neistomišljenika	103	LGBT aktivisti dobrovoljno dali krv	177
Novi grafit na SOGI Caffè: Ubi pedere.....	104	LGBT zajednica: Njegovati kolektivno pamćenje i osnažiti društvenu borbu protiv svake mržnje.....	177
Poznati sportski novinar prozvao LGBT aktiviste zbog postupka koji je protiv njega inicirala policija.....	104	Dan LGBT vidljivosti	178
Potvrđena presuda napadačima na LGBT aktivistu	111		
Dvojica mladića napala direktora “LGBT forum Progres”	112		
Državne institucije Crne Gore trebaju osigurati ravnopravan tretman svih građana i prema svima jednako primjenjivati zakon.....	113		

Parlamentarna debata o nasilju kod mladih i neprihvatanju LGBT osoba.....	179
Policija treba da nepristrasno podrži i sprovede zakon.....	180
Policijska akademija u službi integriteta policije.....	180
LGBT aktivisti na IDAHO forumu	181
Borba za LGBT prava je tekovina 13. jula	182
Antidiskriminatorne kampanje sve kvalitetnije	183
Obrazovanje u funkciji prihvatanja LGBT osoba.....	184
Istorijska politička izjava: “Pokret za neutralnost crne gore” snažno odbacuje i osuđuje nasilje, mržnju i agresiju svake vrste prema LGBT zajednici i prema njoj izražava poštovanje i solidarnost u borbi za promjene i društvenu jednakost i ravnopravnost	185
Ne smije se dozvoliti obesmišljavanje suštine azila.....	186
U Podgorici održane prve javne LGBT demonstracije.....	188
Regionalno istraživanje o LGBT pitanjima na Zapadnom Balkanu.....	191
Političke partije i LGBT zajednica.....	193
Crnogorske vjerske strukture i vjerski autoriteti (ne)osporavaju društveno prihvatanje LGBT osoba	195
U Podgorici policija rasturila opozicioni protest	200
LGBT grupe na konsultativnoj konferenciji u Skupštini Crne Gore.....	204
Konačno se uspostavlja tim povjerenja uprave policije i LGBT zajednice	204
Nastavljeno kreiranje nacionalne stručne literature	205
 DIO PETI.....	209
Vladina LGBT politika i slabosti i nedostaci crnogorske LGBT zajednice Razvijati ili odustati od koncepta LGBT turizma.....	211
Vladina LGBT strategija u kontekstu Crne Gore je nerealna i neostvarljiva....	211
LGBT politika: Kvalitetna izvještajna forma nije zaživjela u praksi	212
Ministarstvo prosvjete odbilo učiniti dostupnim smjernice za rad sa LGBT omladinom.....	213
Izgubljeni mjeseci u imenovanju nacionalnog koordinatora za vladinu LGBT politiku	215

pritužbi, predstavki, saopštenja kao i generalnih osvrta na različite tekovine LGBT zajednice čime se obezbjeđuje objektivna pregled stanja i napretka u ovoj oblasti.

Knjiga je podjeljena na više segmenata koji ponaosob pokrivaju slučajeve podnijete pred Upravom policije, državnim tužilaštvom, sudovima, institucijom Ombudsmana, poseban detaljan osvrt na zabranu prava na okupljanje u Nikšiću, aktivnosti LGBT zajednice u crnogorskom javnom životu, kao i poseban osvrt na procese implementacije Vladine LGBT politike, sa akcentom na slabostima ovog procesa. Ovaj metodološki pristup, u odnosu na prethodne knjige proizvedene u sklopu biblioteke "Zaštita LGBT prava u praksi" predstavlja značajno proširenje, koje izlazi iz okvira prikupljanja podataka, na kojem su se prethodne dvije publikacije bazirale. Pored prikupljanja podataka, autorski tim knjige "Prihvatanje LGBT osoba u Crnoj Gori : Prepreke, izazovi i iskustva" odlučio se i za predstavljanje različitih inicijativa, medijskih tekstova, kao i iskustava pojedinaca/inki iz LGBT zajednice, kako bi se na objektivna i potpuniji način prikazale svakodnevne prepreke, izazovi i iskustva LGBT zajednice u Crnoj Gori.

Autorski tim

PREDGOVOR

Bezbjednost, poštovanje prava i dostojanstven život LGBT zajednice, okolnosti su kojima teži Crna Gora. Vlada Crne Gore je, u periodu od poslednjih nekoliko godina, od početka evro-atlantskih procesa donijela niz zakonskih rješenja, podzakonskih akata kao i nacionalnu strategiju iz ove oblasti. Sva ova, za LGBT zajednicu životno važna rješenja, predstavljaju iskorak u zvaničnom odnosu države ka ljudskim pravima LGBT osoba, ali i ka borbi za njihovu inkluziju, dostojanstven život i ravnopravnost s ostalima u društvu.

LGBT zajednica u Crnoj Gori, uslijed relativno kratke istorije aktivizma i otvorenog, autentičnog predstavljanja same zajednice u javnosti, i dalje se suočava sa elementarnim problemima bezbjednosti i zaštite ali i sa uskraćivanjem niza fundamentalnih prava kao što je, na primjer, pravo na slobodno okupljanje.

LGBT Forum, Progres, kao prva autentična organizacija koja se bavi promocijom i zaštitom prava, kao i unapređenjem kvaliteta života LGBT osoba u Crnoj Gori, od 2011.godine sprovodi sistematski monitoring društvenog prihvatanja LGBT osoba - odnosno slučajeva nasilja, diskriminacije, govora i zločina iz mržnje počinjenih nad zajednicom. Ovaj pristup omogućava kontinuirano praćenje i evaluaciju napretka policijskog, pravosudnog i sudskog sistema u Crnoj Gori sa posebnim akcentom na spremnosti ovih sistema da, blagovremeno, profesionalno i efikasno odgovore na brojne prijave incidenata koji se dešavaju, i dalje, vrlo često. Monitoring omogućava da se kvalitetno prati i implementacija zakona i politika i registruje stvarni napredak u prihvatanju LGBT osoba.

Snažnog smo ubjeđenja da se kroz kontinuirani monitoring, blagovremenu komunikaciju sa nadležnim institucijama, kao i kreiranje ovakvih publikacija koje predstavljaju doprinos stvaranju stručne literature iz oblasti LGBT prava u Crnoj Gori, zajednički poboljšavamo kvalitet bavljenja samim slučajevima.

Ovaj proces, na duže staze, rezultira smanjenjem marginalizacije, odbacivanja, nerazumijevanja same LGBT zajednice, i konačno smanjenjem homo_bistransfobije u crnogorskom društvu.

Knjiga "Prihvatanje LGBT osoba u Crnoj Gori : Prepreke, izazovi i iskustva" predstavlja treće po redu, svjedočanstvo o društvenoj (ne)prihvaćenosti LGBT zajednice, koje se bazira na ogromnoj, prikupljenoj, građi podnijetih prijava,

FOREWARD

Safety, respect for the rights and dignity of LGBT community, are the circumstances pursued by Montenegro. The Government of Montenegro, over the last few years, since the beginning of the Euro-Atlantic process, adopted a series of legal acts, bylaws and a national strategy in this field. All of these, for the LGBT community vitally important solutions represent a step forward in the official attitude of the state towards the human rights of LGBT people, but also to the fight for their inclusion, dignified life and equality with others in society.

LGBT community in Montenegro, due to the relatively short history of activism and open, authentic representation of the community in the public, still continues to face fundamental problems of security and protection but also with a series of denial of fundamental rights, such as, for example, the freedom of assembly.

LGBT Forum Progress, as the first authentic organization engaged in the promotion and protection of the rights and improving the quality of life of LGBT persons in Montenegro since 2011 implemented a systematic monitoring of social acceptance of LGBT people - that is, the cases of violence, discrimination, hate speech and crimes of hatred committed against the community. This approach allows continuous monitoring and evaluation of progress of the police, the judiciary and the judicial system in Montenegro with special emphasis on the readiness of these systems to, in a timely, professional and efficient manner answer to numerous reports of incidents that are happening, still, very often. Monitoring allows for quality monitoring and implementation of laws and policies and records real progress in the acceptance of LGBT people.

We have a strong belief that through continuous monitoring, timely communication with the relevant institutions, and the creation of such publications, which are contributing to the creation of professional literature in the area of LGBT rights in Montenegro, we jointly improve the quality of dealing with the cases themselves.

This process, in the long run, results in a reduction of marginalization, rejection, lack of understanding of the LGBT community, and ultimately the reducing of the homo/bi/transphobia in Montenegrin society.

The book, "The acceptance of LGBT people in Montenegro: Barriers, Challenges and Experiences" is the third in a row, testimony to the social (non)

acceptance of the LGBT community, which is based on a very large, collected, the structure of the submitted reports, complaints, petitions, press releases and general reviews the various achievements of the LGBT community which provides an objective overview of the situation and progress in this area.

The book is divided into several segments, which respectively cover the cases filed against the Police, State Prosecutor's Office, the courts, the institution of the Ombudsman, a separate detailed review of the ban on Pride rallies in Niksic, the activities of the LGBT community in Montenegro's public life, as well as a special emphasis on the process of implementation of the Government LGBT policy, with emphasis on the weaknesses of the process. This methodological approach, compared to the previous books produced as part of the Library "Protecting LGBT rights in practice" represents a significant expansion, beyond just data collection, on which the previous two publications were based. In addition to collecting of the data, the authors of the book "The acceptance of LGBT people in Montenegro: Barriers, Challenges and Experiences" decided to present the various initiatives, media texts, as well as the experiences of individuals from the LGBT community in order to, in an objective and complete manner, display daily obstacles, challenges and experiences of the LGBT community in Montenegro.

Team of authors

DRUŠTVENA KRIMINALIZACIJA LGBT OSOBA U CRNOJ GORI

**SLUČAJEVI NASILJA, DISKRIMINACIJE
I GOVORA MRŽNJE**

BEZ NAPRETKA KOD SLUČAJA AKTIVIRANJA SUZAVCA NA MUZIČKOM KONCERTU

Nepoznate osobe aktivirale su suzavac na koncertu hrvatske grupe "Lollobrigida" u Podgorici, dana 16. maja 2011. godine kojem je prisustvovao i značajan broj LGBT osoba. Koncert je usled bacanja dimne bombe bio privremeno prekinut.

Organizator koncerta nevladina organizacija (NVO) "Juventas" iznijela je primjedbe na postupanje policije kojoj je podnijeta i krivična prijava protiv nepoznatih izvršilaca.¹ Primjenu policijskih ovlaštenja povodom rasvjetljavanja incidenta ocjenjivao je i Savjet za građansku kontrolu rada policije.² Slučaj je detaljno predstavljen i u knjizi "Zastupanje slučajeva diskriminacije po osnovu seksualne orijentacije i rodnog identiteta"³ kao i publikaciji "Ljudska prava u Crnoj Gori 2010-11".⁴

Uprava policije Ministarstva unutrašnjih poslova Crne Gore informisala je Savjet za građansku kontrolu rada policije da je sprovedena kriminalistička obrada, izvršen uviđaj i izuzeti predmeti značajni za istragu ali da dosadašnje aktivnosti nisu dale rezultate na osnovu kojih bi se dokumentovala osnovana sumnja u odnosu na počinioca i njegovo procesuiranje prema nadležnom organu.⁵

NVO "LGBT Forum Progres", marta 2014. godine, informisana je iz Vrhovnog državnog tužilaštva Crne Gore da provjerom kroz službenu evidenciju Osnovnog državnog tužilaštva u Podgorici nije evidentirana krivična prijava povodom bacanja dimne bombe na koncertu muzičke grupe "Lollobrigida" u Podgorici 16. maja 2011. godine. Do danas slučaj nije rasvijetljen.

---

1 Marijana Laković, Priručnik o postupanje policije u slučaju homofobičnog nasilja, (Podgorica: Juventas, 2012) 44-45; Dostupno na www.juventas.co.me

2 Aleksandar Saša Zeković i Zorana Bačović, Služiti i štiti - građanska kontrola rada policije u Crnoj Gori (Podgorica: Savjet za građansku kontrolu rada policije, 2012) 75-76; Dostupno na www.kontrolapolicije.me

3 Marijana Laković i Aleksandar Saša Zeković, Zastupanje slučajeva diskriminacije po osnovu seksualne orijentacije u Crnoj Gori: Od načela do prakse, (Podgorica: LGBT Forum Progres i ILGA Europe, 2012) 24-26; Dostupno na <http://media.lgbtprogres.me/2011/03/Book-4-web.pdf>

4 Uredila mr Tea Gorjanc Prelević, Ljudska prava u Crnoj Gori 2010-11 (Podgorica: Akcija za ljudska prava, 2011) 116-117; Dostupno na www.hraction.org

5 Dokumentacija Savjeta za građansku kontrolu rada policije - obavještenje prema NVO.

SPALJIVANJE ZASTAVE LGBT ZAJEDNICE NIKADA NIJE RASVIJETLJENO

U Podgorici je, ispred sjedišta Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore (Ombudsman), spaljena, u noći između 17. i 18. juna 2012. godine, zastava duginih boja koja predstavlja zvanično univerzalno obilježje LGBT zajednice i svih LGBT pokreta u svijetu. Zastava je bila postavljena, na jarbolu ispred zgrade u kojoj je sjedište ove institucije, nakon prijema tadašnjeg rukovodstva nevladine organizacije (NVO) "LGBT Forum Progres" u ovoj instituciji. Tom prilikom je bila prihvaćena inicijativa ove NVO da na službenoj zgradi bude istaknuta zastava duginih boja kao vid podrške obilježavanju Mjeseca Ponosa. Službenici ove institucije su neposredno prijavili slučaj policiji koja je obavila uviđaj.

"LGBT Forum Progres" u svom javnom saopštenju je ocijenio da spaljivanje zastave predstavlja još jednu manifestaciju mržnje i netolerancije prema LGBT zajednici. "Ovaj postupak dodatno zabrinjava, s aspekta ukupne bezbjednosti, iz razloga što je postavljanje zastave, javno najavljeno i izvršeno kao dio početka priprema za održavanje prve Povorka ponosa" kazali su, tom prilikom, u "LGBT Forum Progres". Uprava policije Ministarstva unutrašnjih poslova je pozvana da identifikuje i procesuiru osobe odgovorne za ovaj neprimjeren postupak uz ocjenu *da će te radnje potvrditi profesionalnost i stvarne kapacitete crnogorske policije*.

U javnom saopštenju Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore je najoštrije osudio spaljivanje zastave LGBT populacije navodeći da je to vandalski čin, koji potvrđuje da je u društvu i dalje prisutan visok stepen homofobije prema toj zajednici. Ombudsman je takođe izrazio očekivanje da nadležni istraže slučaj i preduzmu sve mjere u skladu sa svojim ovlaštenjima.⁶

Tadašnja ambasadorica Sjedinjenih Američkih Država u Crnoj Gori, gospođa Su K. Braun, i tadašnji šef Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori, gospodin Leopold Maurer, u zajedničkom saopštenju, iskazali su zabrinutost zbog vijesti da je zastava LGBT populacije u duginim bojama spaljena ispred kancelarije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda. "Paljenje zastave predstavlja sraman pokušaj zastrašivanja pripadnika LGBT zajednice u njihovima naporima da ostvare jednaka prava u društvu". "Posvećeni smo radu sa svim relevantnim partnerima u Crnoj Gori kako bismo obezbijedili da LGBT prava budu zaštićena. Pozdravljamo to što je Vlada Crne Gore osudila incident i nastavice pažljivo da pratimo istragu ovog nasilnog akta", navedeno je u zajedničkom saopštenju ambasadora.⁷

Iako je bilo najavljeno zastava LGBT zajednice nije ponovo postavljena. Vlasnici poslovne zgrade, koju između ostalih koristi i institucija Ombudsmana

⁶ Dostupno na <http://www.vijesti.me/vijesti/podgorica-zapaljena-lgbt-zastava-ispred-zgrade-ombudsmana-clanak-78673>

⁷ <http://www.vijesti.me/vijesti/podgorica-lgbt-zastava-ce-ponovo-biti-postavljena-clanak-78844>

bili su mišljenja da postavljanje zastave navodno više nije moguće iz bezbjednosnih razloga. Umjesto postavljanja na ranije mjesto zastava je postavljena u holu, u unutrašnjosti zgrade, pored prijavnice recepcije. NVO "LGBT Forum Progres" je povodom toga ocijenio da "u datim okolnostima nije bilo moguće postići više".⁸

"LGBT Forum Progres" je, uz podsjećanje da je Ombudsman ustavna institucija, pozvao crnogorsku Vladu da ovoj instituciji obezbijedi trajni prostor. Ova NVO je iskazala i žaljenje što su se neki pravni subjekti i poznati, medijski ekspozirani, advokati, koji su takođe korisnici zgrade, protivili isticanju zastave duginih boja i što su tim povodom, imali i neprimjerenu komunikaciju sa vlasnicima zgrade. "Ostaje da vjerujemo da će se vremenom popraviti njihov odnos prema ljudskim pravima LGBT osoba" zaključili su u ovoj NVO.

Institucija Ombudsmana jedina je prihvatila ida javno istakne zastavu LGBT zajednice. Ostali državni organi su to odbili. Nezvanično je ovoj NVO pojašnjeno da "to ne bi bilo u skladu sa zakonom" iako su slične aktivnosti imali brojni državni organi zemalja u susjedstvu.

Prema informacijama, iz NVO "LGBT Forum Progres", dio sakupljenih ostataka spaljene zastave postao je sastavni dio izložbe Unstraight muzeja, projekta pokrenutog u Švedskoj, 2007. godine, kao vid saradnje muzejskih profesionalaca i grupe vodećih tradicionalnih nacionalnih muzeja (Vojni muzej, Nobelov muzej, Nacionalni muzej nauke i tehnologije, Istorijski muzej i Policijski muzej).

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda, Šučko Baković, informisao je "LGBT Forum Progres" da su aktivnosti ove institucije, povodom obilježavanja „Prajda“ mjeseca i spaljivanja zastave duginih boja, univerzalnog obilježja LGBT zajednice, u noći između 17. i 18. juna 2012 godine, detaljno opisane u godišnjem Izvještaju o radu za 2012 godinu.⁹ Godišnji Izvještaj o radu je razmatran i usvojen u Skupštini Crne Gore, u decembru 2013. godine. Takođe, on je informisao da prema njegovim saznanjima, iz aprila 2014. godine, prijavljeni slučaj još uvijek nije rasvijetljen od strane Uprave policije.¹⁰

Prema podacima Uprave policije iz 2015. godine nije zabilježen nikakav napredak ni u rasvijetljavanju ovog incidenta.

⁸ Dostupno na <http://lgbtprogres.me/2012/06/lgbt-zastava-se-nece-vijoriti/#more-1506>

⁹ Dostupno na http://www.ombudsman.co.me/docs/izvjestaji/Final_Izvjestaj_za_2013_310320131450.pdf

¹⁰ Dopis Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore direktoru NVO "LGBT Forum Progres" S.M. pod 10.04.2014. godine; LGBT FP Dokumentacija

AKCIJA ZA LJUDSKA PRAVA PODSJETILA NA LOŠU PRAKSU TUŽILAŠTVA

NVO "Akcija za ljudska prava" (HRA) oglasila se 19. februara 2014. godine povodom hapšenja i privođenja demonstranata na građanskom protestu održanom u Podgorici istog tog mjeseca (15.02.). Iz ove NVO su apelovali da se spriječi strožije tretiranje onih koji svoj protest saopštavaju nenasilno od onih koji fizički napadaju službena lica u vršenju ovlašćenja i pri tome im i nanose povrede i uništavaju imovinu.¹¹

HRA je primijetila "da nažalost i u ovom slučaju državno tužilaštvo nije našlo za shodno da javnost obavijesti, putem zvaničnog saopštenja svim medijima i na svojoj internet stranici, o svom postupanju povodom incidenata u vezi posljednjeg protesta u Podgorici, koji predstavlja događaj od posebnog javnog interesa, kao što su bile i parade ponosa ili slučaj da strana država (Kanada) zbog propusta tužilaštva da sprovede djelotvornu istragu ugrožavanja sigurnosti, crnogorskom državljaninu odobri azil (Z.C.).¹²

LGBT AKTIVISTI MALTRETIRANI I NAPADNUTI TOKOM NOĆNOG IZLASKA

Početak marta 2014. godine oko dva sata iza ponoći, u Podgorici, u centru grada, ispred ugostiteljskog objekta "Ragina glava" napadnuta su dvojica LGBT aktivista. Tokom boravka u objektu prišao im je, i obraćao im se, na provokativni način, napoznati mladić. Kada su izašli iz ugostiteljskog objekta, neposredno prije ulaska u taksi vozilo, prišao im je, s leđa, isti mladić pri čemu jednog aktivistu udario u lijevu arkadu, usljed čega je oštećeni pao i izgubio svijest. Nakon toga mladić je udario i drugog LGBT aktivistu pri čemu je na lice mjesta već izašla policija i napadača uhapsila. Kasnije ovaj mladić je identifikovan kao I.L. iz Podgorice i protiv njega je Osnovni državni tužilac u Podgorici, pred Osnovnim sudom u Kolašinu, podigao optužni predlog zbog krivičnog djela nasilničko ponašanje iz člana 399. Krivičnog zakonika Crne Gore. Građanin I.L. je u postupku pravosnažno osuđen uslovnom osudom kojom mu utvrđena kazna zatvora u trajanju od tri mjeseca i

11 Više o postupanju policije na građanskom protestu povodom rođendana premijera Crne Gore konsultovati knjigu Aleksandar Saša Zeković i Zorana Baćović "Policija i primjedbe javnosti: Problemi, praksa i perspektive", Savjet za građansku kontrolu policije, Podgorica, 2016; Dostupno, u rubrici "Publikacije", na www.kontrolapolicije.me

12 Integralno saopštenje HRA dostupno na [http://www.hraction.org/?p=5773](http://www.hrraction.org/?p=5773)

istovremeno određeno da se ista neće izvršiti ukoliko okrivljeni u roku od jedne godine ne počini novo krivično djelo. U konkretnom slučaju i policija je brzo reagovala po prijavi i napadača lišila slobode na lice mjesta.¹³

LGBT AKTIVISTA NAPADNUT I ISTJERAN IZ NOĆNOG KLUBA

Građanin P.R. iz Podgorice više je puta napao, vrijeđao i prijetio dvadesetogodišnjem LGBT aktivisti iz Bara zbog čega ga je NVO "LGBT Forum Progres" podnijela prijavu policiji. U noći između 22. i 23. februara 2014. godine LGBT aktivista s prijateljima izašao u noćni klub „District“ koji se nalazi u centru Podgorice. Njihovom stolu prišao je mladić kojeg je LGBT aktivista i ranije prijavljivao zbog vrijeđanja na benzinskoj pumpi na Zlatici, takođe u Podgorici, kao i jednom, zbog napada na ulici, dok je šetao. Mladić, kasnije identifikovan kao P.R., odgurnuo je i vikao na LGBT aktivistu upućujući mu ove riječi: „Znači ode izlaziš pičko jedna pederska“ i „Dođi ovamo kod nas pederčino“. Nakon toga uhvatio ga je za ruku pokušavajući da ga nasilno izvede iz noćnog kluba. Nakon toga, prijatelji LGBT aktiviste su se uključili i spriječili dalji fizički kontakt. Međutim, P.R. je nastavio da bude agresivan i da viče. LGBT aktivista je u prijavi naveo da se plašio za sebe, partnera i svoje prijatelje pa je bio primoran da napusti klub.

Povodom incidenta u Stanici policije za javni red i mir, početkom marta 2014. godine, prikupljena su obavještenja od LGBT aktiviste kao i od osoba koja su se nalazila u društvu s njim.

Svjedokinja J.P. kazala je policiji da je i pored pokušaja da s njim korektno i ljubazno razgovara P.R. nastavio sa psovka i prijetnjama. "Bio je odlučan da će ubiti našeg prijatelja ako ga ne izvedem iz lokala" navela je ona u izjavi datoj policiji.

Svjedok D.R. je policiji kazao da je prijavljen mladić P.R. tvrdio da „Neće pederi stajati u isti lokal sa nama“. "Uspio sam da iz ruku ovog nasilnika otrgnem svog druga koji je morao napustiti diskoteku kako ne bi i dalje doživljavao neprijatnosti" kazao je on policiji. U prijavi policiji je naglašen jasan motiv - činjenica što je napadnuti aktivista eksponirani član LGBT zajednice.

Raniji incident, takođe prijavljen policiji, desio se 12. decembra 2013. godine na benzinskoj pumpi na kojoj je P.R. radio.

13 Slučaj je detaljnije predstavljen u knjizi "Krivičnopravna zaštita LGBT osoba: Uloga i postupanje tužilaštva", autori Milica Saveljić, Marijana Laković Drašković i mr Aleksandar Saša Zeković (ur.), Vrhovno državno tužilaštvo Crne Gore i NVO "LGBT Forum Progres", Podgorica, 2016, koja je dostupna na sajtu www.logbtprogres.me, u rubrici "Publikacije".

Uprava policije je informisala NVO "LGBT Forum Progres" da je protiv P.R., dana 8. aprila 2014. godine, podnijela zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka po osnovu člana 19. i člana 10. Zakona o javnom redu i miru.

Prethodno se zamjenica Osnovnog državnog tužioca (ODT) u Podgorici i u ovom slučaju izjasnila da nema elemenata krivičnog djela.

Prema poslednjim dostupnim informacijama sudija Suda za prekršaje je oštećenog, LGBT aktivistu, krajem januara 2016. godine, informisala da će prekršajni postupak protiv okrivljenog biti obustavljen zato jer je dobila informaciju, napisanu svojeručno na nauručenom pozivu, da je P.R. umro.

PRIJAVLJEN I UKLONJEN DISKRIMINIŠUĆI GRAFIT

Članica LGBT Foruma Progres registrovala je 18.04.2014. godine. a potom i uslikala i diskriminišući grafit, koji sadrži natpis : "Muslimani liče na pedere" u ulici Jovana Tomaševića, na fasadi zgrade gdje se nalazi ugostiteljski objekat "Indigo".

Fotografija je dostavljena timu LGBT Foruma Progres, koji je odmah nakon toga uputio prijavu Agenciji za stanovanje Podgorica a prijavu je istog dana dostavio i Upravi policije. Ovaj grafit je uklonjen nakon 3 dana.

J.P. PRIJETI BIVŠEM DIREKTORU LGBT FORUMA PROGRES

Bivšem izvršnom direktoru LGBT Foruma Progres, Zdravku Cimbaleviću, upućene su prijeteće poruke od strane J.P. (15). koji je dana 29.04.2014.godine poslao više prijetećih i uvrijedljivih poruka na račun njegove seksualne orijentacije. Prva poruka koju je J.P. poslao glasi ; "Pedercino!!! Poserem ti se na glavu pedersku!"

Na ovu poruku, Zdravko Cimbalević je odgovorio je neutralno smirujući situaciju, pitavši mladića koliko ima godina. Na to J.P. je odgovorio : "Imam 15 godina, i šta te briga znaju li mi ajde nemoj mi vise slat poruke"

Cimbalević je u daljoj prepisci odgovorio savjetom da mladić treba pokušati prihvatiti ljude oko sebe te prestati slati prijeteće i uvrijedljive poruke ljudima koje ne poznaje, na šta mu je mladić odgovorio : "'Pa ti ljudi nisu normalni nego bolesni, razumijes gadluku jedan, ajde sad cuti tu jesi cuo?"

Upravi Policije, MUP Crne Gore, je dostavljena fotografisana prepiska, link profila na društvenoj mreži "Facebook" kao i podatak da o srednjoj školi ovog maloljetnog lica koji je bio dostupan na njegovom profilu na navedenoj društvenoj mreži. Do trenutka pisanja ove knjige, Uprava policije nije pronašla počinioca, niti obezbjedila informacije o preduzetim radnjama u ovom slučaju.

PRIJAVLJEN GRAFIT UPUĆEN SVEŠTENOM LICU

Osoblje LGBTIQ Socijalnog Centra registrovalo je grafit u neposrednoj blizini LGBTIQ Socijalnog Centra u Moskovskoj ulici. Grafit je upućen sveštenom licu SPC, ali je pozicioniran direktno na zidu nasuprot LGBTIQ Socijalnog Centra. Osoblje i volonteri LGBT Foruma Progres i LGBTIQ Socijalnog Centra obučeni su da registruju i prijavljuju sve grafite koji u sebi sadrže elemente govora mržnje što je učinjeno i sa ovim slučajem, te je slučaj prijavljen Upravi Policije, MUP Crne Gore dana 04.05.2014.godine. U samoj prijavi zatraženo je od Uprave policije da istraži okolnosti nastanka samog grafita, te da se preduzmu radnje povodom uklanjanja istog. U tu svrhu, osoblje LGBTIQ Socijalnog Centra je u samoj prijavi stavilo na raspolaganje Upravi policije snimke sa video nadzora LGBTIQ Socijalnog Centra. Kako je odgovor institucija izostao u 15 dana od prijavljivanja samog grafita, osoblje LGBTIQ Socijalnog Centra je preduzelo samoinicijativne mjere uklanjanja grafita.

VOZILA LGBT STRUČNJAKA ČESTO NA METI VANDALA

Sredinom juna 2014. godine nepoznata osoba, ili više njih, na parking u ispred objekta u kojem je smješten LGBTIQ Socijalni Centar, izbušila je gume, (dvije), na vozilu dr I.T., tadašnjeg predsjednika Savjetodavnog Komiteta NVO "LGBT Forum Progres" i člana Korisničkog savjeta NVO "LGBTIQ Socijalnog Centra".

"LGBT Forum Progres" je incident prijavio direktoru Uprave policije i iskazao "bojazan da se napad na njega ne ponovi". Od Uprave policije je zatražena i provjera bezbjednosnih rizika za dr I.T.¹⁴

¹⁴ Prijava i zajedničko pismo predsjednice UO i izvršnog direktora NVO "LGBT Forum Progres" direktoru policije S.S. od 12.06.2015; LGBT FP Dokumentacija

Krajem iste godine, tačnije 30. decembra 2014. goidne, na parking u zgrade u kojoj se nalazilo sjedište NVO "LGBT Forum Progres" oštećeno je vozilo i izbušene sve četiri gume na vozilu mr A.S.Z., člana Savjeta za građansku kontrolu policije. A.S.Z. je, po osnivanju, bio potpredsjednik Savjetodavnog Komiteta ove NVO a u ranijem periodu (2013) i predsjednik njenog Upravnog odbora.

Policija je izašla odmah na lice mjesta i sačinila zapisnik. Ni u ovom slučaju počinioci nikada nisu otkriveni.

GEJ MLADIĆ NAPADNUT U TIVTU

Dana 26. oktobra 2014.godine, u Tivtu, pripadnik LGBT zajednice i član NVO "LGBT Forum Progres" D.A. napadnut je u marketu prilikom kupovine namirnica. Njega je, dok je vršio plaćanje na kasi marketa "helada" u blizini marine Kalimanj vrijeđao, psovao i omalovažavao nepoznati mladić. Između ostalog rekao mu je "Pederu jedan, zašto si se nakindurio, pogledaj se kakav si i kako te nije sramota". D.A. u namjeri da izbjegne konflikt nije reagovao i ignorisao je primitivnog mladića. Nepoznati mladić je bio napustio market da bi se poslije nekoliko trenutaka vratio i naredio D.A., povišenim glasom, vičući na njega, na napusti market. Nepoznati mladić je udario rukom u predjelu glave D.A. od čega su naočere sa lica i kapa sa glave pale na pod. Nepoznati mladić mu je rekao potom "Pederčino jedna, kakve su ti to tetovaže, muslimanu jedan" (D.A. ima tetovažu na grudima na arapskom jeziku).

D.A. je zamolio mladića da ga ostavi na miru a kasirku da pozove policiju. Prilikom izlaska iz marketa mladić ga je udario nogom u predjelu donjeg dijela leđa. D.A. je više puta pokupša da pozve policiju ali niko nije odgovarao na pozive. Nakon toga je kontaktirao NVO "LGBT Forum Progres" koja mu je pomogla oko kontaktiranja policije i podnošenja prijave. Mladić koji je napao D.A. visok je oko 190 cm, kratke smeđe kose, imao je primorski akcenat i pretpostavka je da iz Tivta. NVO "LGBT Forum Progres" ukazao je, u prijavi, i na video nadzor u samoj prodavnici čiji snimak treba izuzeti u cilju utvrđivanja identiteta napadača.

Policija je obaviještena da se D.A. osjeća uplašeno, smatra da mu je bezbjednost u gradu, od tog mladića, i dalje ugrožena.

LGBT organizacija je Upravu policije informisala da je važno da se kroz ovaj slučaj potvrde kapaciteti i odlučnost policije da zaštiti LGBT zajednicu i pozvala da odmah, povodom incidenta prijave, konsultuju nadležnog ODT.

ŽIVI KREČ ZA LGBT OSOBE – PRIJETNJE UPUĆENE NOVINARKI

Tim LGBT Foruma Progres za praćenje govora mržnje i prijetnji protiv LGBT osoba registrovao je komentar koji je postavio izvjesni S.J. na profil stranici novinarkе D. K., na objavljenom tekstu vezanom za LGBT populaciju.

Postavljeni komentar glasi: "Majku li ti pedersku, vi niste bolesni, nego pomamljeni...sve vas treba pobacat u zivi krec!!!"

Prijeteći komentar je shvaćen vrlo ozbiljno te je tim LGBT Foruma Progres za praćenje govora mržnje i prijetnji protiv LGBT osoba, dana 27.10.2014. godine uputio prijavu Upravi Policije MUP Crna Gora, koja sadrži podatke o samom počiniocu, njegove fotografije, kao i ostale podatke neophodne za brzu identifikaciju ovog lica. Počinilac ili počinioci nisu identifikovani, a LGBT Forum Progres nije povratno informisan o trenutnom statusu slučaja do trenutka finalizacije ove knjige.

DRSKO PONAŠANJE POLICIJSKOG SLUŽBENIKA T.LJ. PREMA OSOBLJU LGBTIQ SOCIJALNOG CENTRA

Dana 12.12.2014, policijski službenik koji je zadužen da čuva prostorije LGBTIQ Socijalnog Centra, T.LJ ponašao se izuzetno nepristojno i uvredljivo prema domaćinu LGBTIQ Socijalnog Centra, M.F.

Naime, policijski službenik je ušao u prostorije LGBTIQ Socijalnog Centra kako bi iskoristio toalet, i prilikom izlaska iz centra, sjeo je za jedan od stolova na prizemnom nivou Centra. Kako se ovo dešavalo više puta, M.F., domaćin Centra mu je svaki put ljubazno saopštavao da se članovi LGBTIQ zajednice ne osjećaju prijatno u prisustvu policijskog službenika, te ga zamolio da izađe.

Tako je bilo i u ovom slučaju, međutim kada mu je M.F. ovog puta takodje saopštio da mora da izađe jer su se LGBTIQ osobe u više navrata žalile da se ne osjećaju prijatno, policijski službenik, T.LJ. mu je drsko odgovorio rekavši mu: "Ko vas jebel!" te napustio objekat.

Odmah po završetku incidenta, izvršni direktor LGBT Foruma Progres Stevan Milivojević je stupio u kontakt sa policijskim starješinom I.R. te mu objasnio situaciju i obavjestio ga o podnošenju prijave Upravi Policije. Prijava Upravi policije upućena je istog dana.

Dana 15.01.2015.godine Uprava policije uputila je odgovor izvršnom direktoru LGBT Foruma Progres, Stevanu Milivojeviću, u kojem se obavještava da je postupljeno po pritužbi protiv policijskog službenika T.LJ. poslatoj 12.12.2014.

godine te da se nakon obavljenog razgovora sa navedenim službenikom utvrdilo da je u njegovom djelovanju navedenog dana postoje elementi odgovornosti te da će protiv navedenog službenika biti pokrenut disciplinski postupak iz čl.105., st.1 tač2 Zakona o unutrašnjim poslovima.

BIVŠI MUŽ UGROŽAVAO BIVŠU SUPRUGU I NJENU PARTNERKU

Dana 28.01.2015.godine Pavni tim LGBT Foruma Progres, stupio je u kontakt sa članicom organizacije N.Ć. i njenom partnerkom J.G. uslijed kontinuiranog uznemiravanja, verbalnog nasilja i prijetnji od strane M.Ć, bivšeg muža N.Ć.

Tokom pravnog savjetovanja, N.Ć. je zatražila pomoć pri podnošenju krivične prijave protiv M.Ć. za šta je obezbjeđen i dokazni materijal u vidu sms poruka koje u period od 6 mjeseci, M.Ć. slao N.Ć. a u kojima je prijetio smrću i njenoj partnerki J.G. Nakon sastanka, obavljen je razgovor sa policijskim starješinom I.R. tokom kojeg je dogovoreno da se sutra ujutro, 29.01.2015.godine sami slučaj i okolnosti prijetnji prijave direktno u CB Podgorica, te da se od N.Ć. i njene partnerke J.G. uzmu izjave u policiji.

Međutim, iste noći, prilikom preuzimanja dvoje zajedničke maloljetne djece M.Ć. i N.Ć. koja su u tom trenutku boravila u porodičnoj kući M.Ć. došlo je do fizičkog nasrtaja M.Ć. na N.Ć. Odmah nakon incidenta, M.Ć. je stupila u neposredan kontakt sa izvršnim direktorom LGBT Foruma Progres, Stevanom Milivojevićem, nakon čega su zajednički prijavili slučaj u CB Podgorica. Uslijed procedura u Upravi policije, zaprimljena je prijava za fizički napad od te noći. Sa službenicima Uprave Policije i u komunikaciji sa starješinom I.R. dogovoreno je da se prijava okolnosti u periodu od 6 mjeseci prije fizičkog napada, pošalje putem maila, te objedini u jedan slučaj, koji je uzročno posljedičan, te da se okolnostima napada pruži odgovarajući kontekst i pozadina.

Iste noći poslata, uz pravnu pomoć nevladine organizacije LGBT Forum Progres poslata je krivična prijava Upravi policije kao i Tužilaštvu, a lezbejski par sa djecom je, po savjetima i preporukama policijskih službenika i policijskog Starješine I.R. smještena u LGBT Sklonište organizacije LGBT Forum Progres, radi osiguranja bezbjednosti.

Nadležni tužilac je podnio optužni predlog Osnovnom sudu u Podgorici, a sudija je odredio pritvor optuženom obzirom na ozbiljnost prijetnje koje je uputio oštećenima, a koje ukazuju da bi puštanjem na slobodu obistinio svoje prijetnje, iako je isti negirao da je oštećenju N.Ć. uputio prijeteće riječi i da je uhvatio za podlaktice i snažno privukao, kao i da nije znao da mu se municija nalazi u džepu od jakne, jer istu ne nosi tako često. Na glavnom pretresu Sud je rešenje kojim se

odbija rešenja branioca M.Ć. za ukidanje pritvora jer, po stanovištu suda, i dalje postoje razlozi zbog kojih je pritvor određen.

Takođe, Osnovni državni tužilac u Podgorici je optuženom stavio na teret i krivično djelo nedozvoljeno držanje oružja i eksplozivnih materija iz člana 402. st. 1 Krivičnog zakonika Crne Gore.

POZIV NA PETICIJU ZA ELIMINISANJE MLADOG GEJA IZ PODGORICE

Dana 26.02.2015.godine, na društvenoj mreži „Twitter“, profil pod alijasm D.C. objavio je fotografiju mladog pripadnika LGBT zajednice iz Podgorice, sa natpisom iznad slike „ajmo peticiju za eliminisanje ovoga stvora“. Ova objava je uznemirila člana zajednice B.D. iz Podgorice koji je inicijalno, sa članovima Pravnog tima LGBT Foruma Progres, odlučio da podnese prijavu istog dana, povodom prijetnje od strane ovog lica.

Pravni tim, uspio je da pronađe fotografije administratora ovog profila, koje mogu pomoći identifikaciju, te su, zajedno sa samom prijavom, zavedene u CB Podgorica.

U daljoj komunikaciji, zahvaljujući fotografijama, UP je uspjela identifikovati samo lice i preko LGBT Foruma Progres, zatražila je da B.D. da izjavu na date okolnosti. B.D. uslijed straha od odmazde i od daljeg širenja njegove seksualne orijentacije povukao prijavu, te odbio dalje učestvovati u postupku.

PRIJETNJE LGBT ZAJEDNICI POVODOM NAJAVA PRAJDA U NIKŠIĆU

Dana, 23.04.2015.godine, nakon najava nevladinih organizacija “LGBT Forum Progres” i “Hiperion” o planiranju prvg javnog okupljanja LGBT zajednice u Nikšiću, desetina lica je, putem interneta, širilo mržnju i otvoreno prijetilo LGBT zajednici. Zbog aktuelnosti teme u medijima, na internet portalima i društvenim mrežama, tim za praćenje govora mržnje u medijima i na internetu LGBT Foruma Progres, prijavio je sledeće slučajeve :

B.D. želi smrt svim gejevima

Na društvenoj mreži "Facebook", na objavi grupe "Prodajem, Kupujem, Poklanjam", izvjesni D.D. postavio link internet portala vezan za organizaciju gore pomenutih događaja u Nikšiću, te postavio komentar iznad linka koji glasi: "Stop bolesti!" nazivajući LGBT osobe bolesnim i time ih na javnoj društvenoj mreži kvalifikujući na neprikladan način. Sudeći po internet profilu osobe, D.D. je iz Nikšića. Slučaj je uredno prijavljen upravi policije. Na linku istog lica, D.D. Na "Facebook" grupi "Prodajem, Kupujem, Poklanjam" lice B.D. Postavilo je komentar "SA LOVCENA VILA KLICE, SVAKI PEDER MRTAV BICE". Sa "Facebook" profila B.D. Tim LGBT Forum Progres je zaključilo da je lice pripadnik sportske navijačke grupe "Vojvode" te je tu informaciju takođe dostavio Upravi policije, u prijavi od dana 23.04.2015.godine, radi lakše identifikacije. Do trenutka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

I.G. smatra da sve gejeve treba zaklati

Istog dana, takođe na linku "Stop bolesti" postavljenog na pomenutoj grupi, u komentarima, lice I.G. postavilo je komentar koji glasi: "Ubij zakolji da peder ne postoji". Tim za praćenje govora mržnje na internetu i u medijima LGBT Forum Progres, prijavio je slučaj Upravi Policije 23. 04.2015.godine, dostavljajući takođe dodatne informacije u vidu mjesta nastanjenja ovog lica, koje je iz Nikšića, te njegovog broja telefona, radi lakše identifikacije od strane službenika Uprave policije. Do trenutka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenog lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

M.R. cijeni da je homoseksualnost uvezena sa zapada te želi smrt gej osobama

Na grupi online portala "Kolektiv" na društvenoj mreži "Facebook" na objavi o zabrani povorke ponosa u Nikšiću, Tim za praćenje govora mržnje na internet portalima i medijima, LGBT Forum Progres, uočio je niz prijetećih komentara upućenih LGBT zajednici. Izvjesni M.R. Postavilo je sledeći komentar upućen LGBT zajednici: "SMRT PEDERIMA I SVEMU STO JE NAKARADNO A UVEZENO SA ZAPADA". Slike profila, zajedno sa slikama lica dostavljene su sa prijavom Upravi Policije 23.04.2015.godine. Do trenutka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenog lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

A.T. priziva Hitlerovo vaskrsnuće

Na istoj grupi, lice A.T. postavilo je komentar pozivajući se na vaskrsnuće Hitlera, napisavši "Eeeee da je živ Hitler". Tim za praćenje govora mržnje na internetu i medijima, primjećuje porast u nacističkoj ideologiji u retorici koja se na društvenim mrežama upotrebljava protiv LGBT zajednice. Ovo lice, sa slikama sa njegovog profila, dostavljeni su uz prijavu Upravi policije dana 23.04.2015.godine. Do trenutka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

I.R. želi smrt LGBT osobama i svima koji podržavaju zajednicu

Dodatno, na istoj grupi medijskog portala "Kolektiv" dana 23.04.2015, izvjesni I.R. postavio je sledeći komentar upućen LGBT zajednici, "Smrt psiho-bolesnicima, SMRT PEDERCINAMA I NJIHOVIM PODRŽAVAOCIMA!". Ovaj komentar, ne samo da kvalifikuje LGBT osobe kao bolesne, već ovo lice poziva na smrt svim gej osobama i njihovim podržavaocima, što je kod LGBT osoba izazvalo osjećaj nesigurnosti i straha. Slučaj je, zajedno sa slikama prijavljen policiji istog dana kada je i registrovan. Do trenutka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

I.M. brani LGBT osobama pravo na okupljanje i kretanje

Dalje, na istoj grupi, izvjesno lice I.M. je povodom najave organizovanja tribine o ljudskim pravima na Filozofskom Fakultetu u Nikšiću, pa potom i zabrane javnog i mirnog protestnog okupljanja LGBT osoba i predstavnika akademske zajednice, postavilo je sledeći komentar: "PEDERRR SETATTTT UBIII SVAKOG PEDERA BREEEE PORED OVOLIKO PICAKA U NIKSIC PEDER OCE KURAC PIII PICKAA VAM MATERINA (UBI PEDERCINU) Svudje ste setali ali u NIKSIC neces pederu B*****u)". Komentar je, izazvao osjećaj straha i ugroženosti kod LGBT osoba te je zajedno sa slikama lica, i njegove objave dostavljen Upravi policije, uz prijavu dana 23.04.2015. Do trenutka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

V.V. želi smrt gej osobama

Lice, sa inicijalima V.V. Na "Facebook" grupi online portala "Kolektiv" postavilo je komentar "Ubi ubi ubi pederaaaaa" dana 23.04.2015. godine što je izazvalo osjećaj straha i ugroženosti kod LGBT zajednice. Slučaj je prijavljen upravi policije istog dana. Do trenutka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

J.M. želi gušenje svih LGBT osoba

Na "Facebook" grupi Filozofskog fakulteta u Nikšiću, izvjesna J.M. Postavila je komentar prijeteće sadržine kojim uvrijedljivo kvalifikuje LGBT osobe. Tragom vijesti o zabrani same protestne šetnje u Nikšiću, J.M. Je postavila sledeći komentar : "Угушити свим сила педерлук, вратити традиционалне вриједности, сви педери на љечење". Fotografije komentara, kao i samog lica, dostavljene su Upravi policije uz prijavu prijetnje dana 23.04.2015. Do trenutka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

P.U. želi smrt svim gej osobama i naziva ih bolesnim

Lice, sa inicijalima P.U. na "Facebook" grupi online portala "Kolektiv" postavilo je komentar "Ubij pedera majku im bolesnu" što je izazvalo osjećaj straha i ugroženosti kod LGBT zajednice. Slučaj je prijavljen upravi policije dana 23.04.2015. Sa profila lica, moglo se zaključiti da je pripadnik sportske navijačke grupe „Ultras“ te su ove informacije zajedno sa prijavom dostavljene policiji. Do trenutka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

M.K. najavljuje "sigurno nasilje" u Nikšiću nad LGBT osobama

Na "Facebook" grupi navijačke grupe "Vojvode 1988 Nikšić", na objavi o zabrani same protestne šetnje u Nikšiću, Tim za praćenje govora mržnje na internetu i u medijima LGBT Foruma Progres, uočio je niz prijetećih komentara upućenih LGBT zajednici. Lice sa profilom M.K. postavilo je komentar sledeće sadržine : "Nije zbog moguceg nego zbog sigurnog nasilja!!! Bolesnu vam majku

pedersku!!!" aludirajući na zabranu same protestne šetnje uslijed mogućeg nasilja. Ovaj komentar je zajedno sa slikom komentara, i samog lica, prijavljen Upravi policije dana 23.04.2015.godine. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

M.B. izjednačava homoseksualnost sa pedofilijom i zoofilijom

Na "Facebook" grupi Filozofskog fakulteta u Nikšiću, izvjesna M.B. postavila je komentar prijeteće sadržine kojim uvrijedljivo kvalifikuje LGBT osobe. Tragom vijesti o zabrani same protestne šetnje u Nikšiću, M.B. Je postavila sledeći komentar : "Bilo bi "divno" da se održi ova tribina za naše ponosne. A nakon toga neka obavezno slijede tribine za pedofile, zofile i ostale "normalne". A vi što ih bolite poručila bih vam da ih vodite kući pa neka tamo paradiraju". Fotografije komentara, kao i samog lica, dostavljene su Upravi policije uz prijavu prijetnje dana 23.04.2015.godine. Komentar upućen od strane ovog lica ponižavajući i kvalifikuje LGBT osobe kao bolesne, poredeći ih sa pedofilima i zoofilima. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

M.P. smatra da LGBT osobe treba spaliti a podržavaoce utopiti

Na društvenoj mreži "Facebook", na grupi "Prodajem, Kupujem, Poklanjam", izvjesni M.P., postavio je niz komentar kojim poziva na spriječanje javnog skupa LGBT osoba, te poziva na nasilje nad LGBT populacijom dana 23.04.2015. godine.

Ovo lice je postavilo sledeće komentare: "treba se organizovati i ovo spriječiti", pa je na komentar drugog lica da se ovo organizuje ispred Filozofskog Fakulteta, M.P. Je postavio komentar: " Važi... Poslije se nalazimo". aludirajući na organizovanje sastanka čija bi svrha bila nasilno spriječavanje održavanja Povorke ponosa u Nikšiću.

Nakon ove prepiske lice je postavilo niz uvrijedljivih i prijetećih komentara u formi citata :

"Svi koji su bolesni i koji šire bolest, ne zaslužuju da koračaju zemljom" - reče Bog"

"Svi koji zagovaraju istopolne odnose, zaslužuju da se likvidiraju svim mogućim sredstvima" reče Muhamed (Kur'an)

"Pedere i lezbejke sve na jednu gomilu i pustiti im gas - Hitler"

"Pripadnike LGBT ako vidim na ulici i da se drže za ruke, lično ću pucati - Putin"

"Ne treba promovisati bolest među ovim napaćenim i namučenim narodom. Pored svih muka to im ne treba. Ko to radi, otkinuti mu ili izvaditi mu polni organ i ugušiti ga sa njim - Hitler"

"Oni koji ih brane treba utopiti u Dunav - Nepoznati autor"

Informacije dostupne sa profila ovog lica na društvenoj mreži "Facebook" da je M.P. iz Nikšića, te da studira na Filozofskom fakultetu na odsjeku Sociologija, u Nikšiću su zajedno sa slikama profila i slikama komentara kao i prijavom dostavljene su Upravi policije dana 23.04.2015.godine. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

DIREKTORU POLICIJE UPUĆENA MOLBA ZA NASTAVKOM ZAŠTITE LGBTIQ SOCIJALNOG CENTRA

Dana 15.07.2015.godine Direktor policije gospodinu Stojanoviću, upućena je molba za nastavak policijske zaštite LGBTIQ Socijalnog Centra.

LGBTIQ Socijalni Centar, jedino kulturno, zabavno i edukativno mjesto okupljanja LGBT zajednice, 14.07.2015.godine u večernjim časovima bilo je izloženo verbalnom skandiranju grupe mlađih maloljetnika, koji su nekoliko minuta skandirali ispred samog lokala i uzvikivali uvrede i prijetnje na račun LGBTIQ zajednice

Dodatno, Direktor policije upoznat je sa činjenicom da je volonter u LGBTIQ socijalnom centru R.B. fizički je napadnut tokom proteklog vikenda, nakon što je završio sa smjenom, što je takođe uredno prijavljeno policiji.

Od strane dežurnog policijskog službenika, osoblju centra saopšteno je da policijski službenik više neće čuvati sami LGBTIQ Socijalni Centar već će ga povremeno obilaziti tokom patrole tim dijelom grada.

Ukazano je da poslednji slučajevi ukazuju na to koliko je vidljivo prisustvo policije na lokaciji LGBTIQ Socijalnog Centra važno za opštu bezbjednost i osjećaj sigurnosti posjetilaca Centra.

Zatražen je sastanak sa gospodinom Stojanovićem, kako bi se dodatno zajednički razgovaralo o zaštiti ovog objekta i nastavili sa višemjesečnom praksom tokom koje se nije desio ni jedan incident.

INCIDENT SA POLICIJSKOM SLUŽBENICIMA ANGAŽOVANIM NA POSLOVIMA OBEZBJEĐENJA MINISTARSTVA ZA LJUDSKA I MANJINSKA PRAVA

Dana 29.07.2015.godine, izvršni direktor LGBT Foruma Progres, uputio je pritužbu Direktor policije gospodinu Slavku Stojanoviću povodom neprimjerenog i nepotrebnog istupa policijskih službenika angažovanih na poslovima obezbjeđenja Vladinog objekta, u kojem je, između ostalih, smješteno i Ministarstvo za ljudska i manjinska prava.

Dana 27. jula 2015.godine, u LGBTIQ Socijalnom Centru, gostovala je N.J.E. gospođa V.B., ambasadorica RF u Crnoj Gori. Njeno predavanje je realizovano u saradnji sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava sa kojim LGBT zajednica, u cjelini, ima odličnu i blisku saradnju. Povodom gostovanja visoke gošće upriličeno je i odgovarajuće posluženje. Tim povodom, firma koja se bavi tom djelatnošću je greškom ispostavila račun LGBTIQ Socijalnom Centru, a ne Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, koji je bilo i pokrovitelj.

Dana 28. jula ove godine, Izvršni direktor LGBT Foruma Progres, Stevan Milivojević, stupio je u kontakt sa gospođom B.R.M. pomoćnicom Ministra, i obavijestio je o postojanju računa. Zamoljen je da se račun dostavi u Ministarstvo. Menadžer LGBTIQ Socijalnog Centra, M.F., koji je i vidljivi pripadnik LGBT zajednice, pokušao je dostaviti račun u Ministarstvo. M.F. Je Milivojevića odmah telefonom obavijestio da nije prikladno obučen jer je na raspustu. Uprkos tome, ocjenjeno je da zbog ukupnog odnosa prema građanima, postupajućim policijskim službenicima neće biti problem da preuzmu račun, provjere identitet isporučioaca, i pozovu kabinet Ministarstva, kako bi neko sišao do prijavnice i preuzeo dokument.

Ranije iskustvo LGBT Foruma Progres, što je potvrđeno i u samom Ministarstvu, potvrđuje da kada osoba nije prikladno odjevena za ulazak u Ministarstvo, shodno istaknutim pravilnikom, osoba može ostaviti dokument na prijavnici i napustiti objekat. Tim prije jer je dokument koji je trebao biti dozvoljen bio u interesu državnog organa a ne donosioca.

M.F. se ljubazno predstavio osobama na prijavnici, i kazao da želi da ostavi dokument, jer nije ni namjeravao da uđe u službene prostorije. Saopšteno mu je da nemaju pravo niti obavezu da uzimaju bilo šta. Kazali su mu da izađe ispred zgrade, sačeka ispred, i da "pozove gospodu iz Ministarstva da oni sađu po to". Poslušao ih je i odmah stupio u kontakt sa izvršnim direktorom LGBT Foruma Progres, Stevanom Milivojevićem.

Od tog trenutka, i obojica su više puta pozivali telefonom pomoćnicu Ministra, kao i brojeve telefona kabineta. Međutim, kasnije smo obavješteni da se u tom trenutku održavao kolegijum, i da se zbog toga niko nije javljao. M.F. je u tom trenutku već pola sata bio ispred zgrade. Milivojević je pozvao prijavnicu telefonom. Predstavio sam se i zamolio gospođu za koju sam kasnije saznao da je Lj.R., da pomogne i da pokaže više razumijevanja prema datoj situaciji - posebno što je dobijanje računa bilo u interesu državnog organa, a sa druge strane građanin se nalazio u vrlo nepovoljnim uslovima.

Lj.R. je bila kategorična da neće da primi dokument. Saopštila je njen posao nije da prima poštu niti da kontaktira gospođu B.R.M. već da gospođa B.R.M. pozove nju, jer nije njena sekretarica, i da se spusti na prijavnicu po dokument. Milivojević je rekao: "Hoće li to država propasti" kao i "je li to najveći državni problem", da se ne može spustiti na odgovarajući nivo, preuzeti dokument, ili stupiti makar u telefonski kontakt sa predstavnicima ministarstva. Više puta ije ukazano da bezuspješno pokušavam stupiti u kontakt sa njima, i da ne znam o čemu se radi (tada nisam znao da je u toku Kolegijum). Rekla je: "Ja ne moram ovo da slušam" i spuštila slušalicu.

Milivojević je pozvao prijavnicu, i nakon dužeg zvonjenja, javio se policijski službenik, kojem se predstavio, i zamolio da mu da ime njegove koleginice, na šta je policijski službenik pitao: "A zašto me to pitate?". Na to je Milivojević rekao da ih zakon obavezuje da se ljubazno građanima predstave. Nakon toga je policijski službenik rekao da se zove V.M. a koleginica Lj.R.

Milivojević je ponovo pokušao da stupi u kontakt sa predstavnicima Ministarstva ali se i dalje nisu javljali. Nakon toga, dao je instrukcije M.F. da uđe u zgradu i da se ponovo obrati policijskim službenicima. Ušao je i kazao sledeće: "Ja se izvinjavam, ali ja više ne mogu da čekam, prevruće je, a dostava ovog dokumenta je u interesu Ministarstva". Dokument je stavio na pult prijavnice. Jedan od službenika mu je rekao "Nemoj bre ti da maltretiraš ove dvije žene". M.F. je na to odgovorio da ne maltretira nikoga već da je on predmet maltretiranja jer se ne pokazuje ni minimalna volja da mu se pomogne. Nakon toga je izašao a za njim su pojurili policijski službenici i susreli ga na drugim vratima. Rekli su mu da se vrati da uzme dokument koji je ostavio i da ne može tako da se ponaša. Ponovio je da je dobio instrukcio da to ostavi i da tako postupi. Policajac je tu smireno i ljubazno rekao "U redu, ostavio onda ličnu kartu da bismo znali ko je i šta ostavio". Ovdje se napominje x<da se ovo moglo uraditi i prvog trenutka. M.F. im je predao lični dokument, ali mu nisu dali da uđe nego su ga tako držali ispred dok je njegov pasoš bio u njihovim rukama. Dok je čekao, prišao mu je drugi policajac, mršavije građe, crn, tamne puti i rekao mu "Ne možeš ti ovdje da udješ tako obučen, vidiš

da imaš i obavještenje" na šta je M.F. rekao da nije ni namjeravao takav da uđe, već da je samo htio da ostavi dokument, kako je i dogovoreno. On je na to rekao " Ne možeš ti to tu da ostaviš, okle ja znam šta ti imaš ispod tog papira". M.F. mu je ponovio da se radi o običnom računu i da nema govora o postojanju bilo kakvog bezbjednosnog rizika. Zamolio ga je, ponovo, da pozovu Ministarstvo, i da otklone sve sumnje. Policajac mu je na to rekao "Nemoj ti nama ovdje da držiš predavanja, inače ja znam šta ću raditi od tebe". Naredio mu je da tu sačeka i on je tako i postupio. Čekao je na razdaljini od oko 3 metra, da mu vrate pasoš, a nakon pet minuta, što je vrlo interesantno, vratili su mu pasoš ali i dokument koji je došao da preda. Ponovo mu je naredeno da tu sačeka. M.F. je tu stajao minut do dva iako mu nije objašnjeno zašto mora tu da čeka. Nakon toga, Milivojević mu je dao nstrukciju da ostavi papir i da se udalji sa lica mjesta, na njegovu odgovornost, s obzirom da mu nije obavješteno zašto dalje da čeka da se udalji sa lica mjesta.

Ušao je ponovo u prijavnicu, i ostavio list na pultu. Prisutna službenica mu je rekla, "Nemoj to tu da ostavljaš, nosi to sa sobom, čuješ li". M.F. je na to rekao "Ja vam ovo ostavljam a vi sa tim radite šta god hoćete sa tim". Napustio je zgradu. Nije mu se niko dalje obraćao ali je osjećao strah da će se nešto loše desiti.

Takođe je ukazano da je marta 2011.godine na istoj prijavnici je vrijeđan i maltretiran Zdravko Cimbalević, bivši direktor LGBT Foruma Progres.

PRIJETNJE LGBT ZAJEDNICI POVODOM DRUGE NAJAVE POVORKE U NIKŠIĆU

Dana 02.08.2015.godine tema koja je bila aktuelna u medijima i na internet portalima, je tema organizovanja Povorke pomosa LGBT osoba u Nikšiću, kroz objavu medijskih portala na društvenoj mreži "Facebook" vezano za idejno riješenje logotipa i moto-a predstojeće Povorke Ponosa. Ova objava je izazvala je mnoštvo neprikladnih, prijetećih i uvrijedljivih komentara upućenih LGBT zajednici u Crnoj Gori.

B.C. smatra LGBT osobe bolesnim i gadnim

Lice sa profilom B.Č. postavilo je komentar sledeće sadržine: "bolesno i gadno". Komentar upućen od strane ovog lica ponižavajući i kvalifikuje LGBT osobe kao bolesne. Komentar je postavljen u 14:30 na društvenoj mreži Facebook

dana 02.08.2015.godine . Sa profila ovog lica, da se saznati da je iz Berana, ali da živi u Bečićima, te su ove informacije, zajedno sa slikama komentara, i samog profila dostavljene policiji zajedno sa prijavom, kako bi pomogle identifikaciju. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

M.K. smatra da LGBT osobe brukaju petokraku

Na istoj objavi lice sa inicijalima M.K. postavilo je komentar sledeće sadržine : "Obrukaše jedino časno i pošteno što nam je ostalo od istorije - petokraku! Bog vas kleo!" Slike navedenog lica, zajedno sa slikama njegovih komentara, su u samoj prijavi dostavljene Upravi policije dana 02.08.2015.godine kako bi pomogle policijskim službenicima identifikaciju i omogućile lakše procesuiranje. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

M.K.A. smatra LGBT osobe ogavnim

Dodatno, na istoj objavi, dana 02.08.2015.godine, na društvenoj mreži "Facebook" lice sa inicijalima M.K.A. je postavilo komentar sledeće sadržine : "Ogavno i retardirano, samo treba ignorisati i bježati od sidaša jer vlast i sudstvo je uz njih !". Ovaj komentar ne samo što je degradirajući i omalovažavajući po LGBT populaciju, već ovu marginalizovanu grupu kvalifikuje kao bolesnu. Slike navedenog lica, zajedno sa slikama njegovih komentara, kao i datu rođenja samog lica su u samoj prijavi dostavljene Upravi policije kako bi pomogle policijskim službenicima identifikaciju i omogućile lakše procesuiranje. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

M.B. poziva LGBT osobe da pokušaju da održe Prajd u Nikšiću

Na istoj objavi, lice pod inicijalima M.B. dana 02.08.2015.godine napisao je komentar sledeće sadržine : "Prvo brkovi sad ovo sramota, tesko ce se ovo održati u Nk nema sanse, mogu pokusati!" Tim LGBT Foruma Progres, kroz uvid u profil ovog lica na navedenoj društvenoj mreži, došao je do zaključka da je ovo lice

iz Nikšića. Ova informacija, zajedno sa fotografijama komentara i fotografijama samog lica, dostavljene su Upravi policije u samoj prijavi, radi lakše identifikacije. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

M.B.A. uvrijedljivo komentariše LGBT osobe

Dalje, na istoj objavi dana 02.08.2015.godine, lice sa inicijalima M.B.A. postavilo je komentar sledeće uvrijedljive sadržine : "Zasto nije pederi svih zemalja ujedinite se.. Umjesto srpa i cekica dupe i falus !". Slike navedenog lica, zajedno sa slikama njegovih komentara, su u samoj prijavi dostavljene Upravi policije kako bi pomogle policijskim službenicima identifikaciju i omogućile lakše procesuiranje. Sudeći po profile ovog lica na društvenoj mreži, Tim LGBT Foruma Progres zaključuje da je lice iz Bara. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

M.Č. smatra da su gej osobe loš produkt uvezen sa zapada

Na istoj objavi, na društvenoj mreži "Facebook" lice pod inicijalima M.Č., postavilo je, dana 02.08.2015.godine, komentar sledeće sadržine : "'Sve lose stvari uvozimo sa zapada, NEK se izgubi vrijednost porodice a velicaju se kao vrednosti pederasi i pozadinski radnici". Fotografije komentara i fotografije samog lica, dostavljene su Upravi policije u samoj prijavi, radi lakše identifikacije. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

D.S. upoređuje LGBT zajednicu sa satanizmom

Lice D.S. na objavi ND Vijesti na društvenoj mreži "Facebook" postavilo je, dana 02.08.2015.godine, uvrijedljivi komentar sledeće sadržine : "'Kad ce ta Satanisticka crkva da ima gde da se mole" koji implicira da su LGBT osobe satanisti. Ovaj komentar je prijavljen Upravi policije, zajedno sa fotografijama lica i samih komentara koje je lice napravilo.Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

J.B. poziva na ponovno uvođenje krvne osvete

Lice pod inicijalima J.B. postavilo je prijeteći i uvredljivi komentar upućen LGBT zajednici na stranici ND Vijesti na društvenoj mreži „Facebook“ koji je uvrijedljiv i prijeteći, ne samo prema članovima LGBT zajednice, već i prema članovima porodica LGBT zajednice, jer se lice poziva i priziva ponovno uvođenje krvne osvete. Njegov komentar je sledeći : "Obavezno uvest krvnu osvetu opet. Ko se u CG pederise nek mu cijela porodica osjeti ako ga nisu u stanju sprijecit". Ovaj komentar, zajedno sa fotografijama lica J.B. je prijavljen Upravi policije dana 02.08.2015.godine. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

J.V. smatra gej osobe bolesnim

Lice J.V. je na istoj objavi na društvenoj mreži "Facebook" postavio komentar sledeće sadržine : "Guzicom protiv fasizma xa xa bolesnici". Ovaj uvrijedljivi i ismi-javajući komentar, zajedno sa fotografijama lica J.V. i njegovog komentara prijavljen je dana 02.08.2015.godine, Upravi policije. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

M.S. smatra da će se Prajd u Nikšiću pretvoriti u maraton

Upravi policije takođe je prijavljen komentar izvjenog M.S. koji je na objavi ND Vijesti, dana 02.08.2015.godine, na društvenoj mreži "Facebook" postavio komentar sledeće sadržine : "Počeće kao šetnja a završiće kao maraton" kojim implicira da će doći do napada na učesnike Povorka u Nikšiću, te da će učesnici morati bježati da bi se zaštitili. Tim LGBT Foruma Progres, uvidom u profil ovog lica, došao je do informacija, da ovo lice studira na Filozofskom fakultetu u Nikšiću, te da je i nastanjen u Nikšiću. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

Z.D. se pita da li je sledeća "Parada Albanaca"

Izvjescna Z.D. je na istoj objavi postavila komentar, ne samo homofobne već i rasističke pozadine. Njen komentar je sledeći : "Užas!!!Šta je sljedeće?Parada

Albanaca ???". Dakle, Z.D. ne samo da se užasava LGBT osoba, već javno ima negativne rasističke komentare upućene manjinskoj nacionalnoj grupi. Ovi komentari su zajedno sa fotografijama dostupnim na profilu ovog lica, kao i sa fotografijama komentara dostavljene uz prijavu Upravi policije dana 02.08.2015.godine. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

N.V.C. se gnuša LGBT osoba i smatra ih bolesnim

Lice sa inicijalima N.V.C. je postavilo uvredljivi i diskriminišući komentar na istoj objavi ND Vijesti, na navedenoj društvenoj mreži koji slijedi : "Jadno, gadno!!! Ali bolest ne bira...". Osim gnušanja nad LGBT osobama, ovo lice kvalifikuje LGBT zajednicu kao bolesne. Ovaj komentar je prijavljen Upravi policije dana 02.08.2015.godine, zajedno sa fotografijama lica i samih komentara koje je lice napravilo. Takođe, uvidom u profil N.V.C. Tim LGBT Foruma Progres, došao je do informacije da je lice nastanjeno u Donjoj Lastvi, u Tivtu. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

A.M. kvalifikuje LGBT osobe bolesnim

Lice sa inicijalima A.M. postavilo je uvredljiv i diskriminatorски nastrojeni komentar ka LGBT osobama, koji ih kvalifikuje kao bolesne. Komentar A.M. slijedi : "Bolest je ssvacija ..." Ovaj komentar je prijavljen Upravi policije, dana 02.08.2015.godine, zajedno sa fotografijama lica i samih komentara koje je lice napravilo. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

A.M. otvoreno poziva na klanje LGBT osoba.

Lice sa inicijalima A.M. postavilo je prijeteći komentar namjenjen LGBT zajednici dana 02.08.2015.godine. Ovaj građanin je postavio sledeći komentar : "Ja bi da se ovo kolje..." Ovaj prijeteći komentar je izazvao strah osjećaj nesigurnosti kod LGBT zajednice, te je zajedno sa fotografijama lica i samih komentara koje je lice napravilo prjavljen Upravi policije. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije,

Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

D.B. smatra Povorku ponosa u Nikšiću Sodomom i Gomorom

Lice sa inicijalima D.B. je postavilo uvrijedljiv komentar upućen LGBT zajednici, postavivši na svom profilu link vijesti o povorci ponosa u Nikšiću, sa internet portala „Vijesti“, gdje je dodatno postavio komentar „SODOMA I GOMORA“. Ovaj uvrijedljivi komentar, zajedno sa slikama lica poslat je Upravi policije dana 02.08.2015.godine u odgovarajućoj formi prijave. Tim LGBT Foruma Progresna na osnovu javnih podataka ovog lica, Upravi policije je takođe dostavio informaciju o datumu rođenja ove osobe, kao i činjenicu da živi u Podgorici. Dodatno, dostavljena je informacija da je lice studiralo na Fakultetu za sport i fizičko vaspitanje u Nikšiću i da radi u Vojski Crne Gore. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

PRIJETEĆI I UVREDLJIVI KOMENTARI NA INTERNET PORTALIMA

Registrovani korisnik portala ND Vijesti pod nazivom “Desna ruka atlantika” dana 02.08.2015.godine u 17.21 sati je objavio komentar, čija je slika dostavljena Upravi policije, u kojem uvredljivo govori o pravu na javno okupljanje LGBT zajednice ali posebno nagovještava da će prava parada biti kada narod ustane protiv “pedera” i vlade koja iste podržava. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

Registrovani korisnik portala ND Vijesti “MNE-CG-IVAN” dana 02.08.2015.godine u 16:42 sati objavio je komentar čija je fotografija dostavljena Upravi policije radi identifikacije, u kojem uvredljivo govori o pravu na javno okupljanje LGBT zajednice, ali posebno ističe da LGBT zajednica svojim pravom na javno okupljanje sramoti sve što je činilo crnogorsku istoriju. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

Na portalu ND Vijesti dana 02.08.2015.godine objavljen je komentar korisnika koji je registrovan pod nazivom “MNE” u 17.23, čija je fotografija dostavljena Upravi policije. U komentaru se jasno prepoznaje najava nasilja a registrovani korisnik jasno saopštava da će se pridružiti nasilju protiv LGBT osoba koje naziva bagrom i koju treba rascerati. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

Registrovani korisnik portala ND Vijesti pod alijasom “PAVO” dana 02.08.2015.godine u 18:48 sati objavio je komentar čija je fotografija uz prijavu dostavljena Upravi policije, u kojem uvredljivo govori o LGBT osobama, nazivajući ih na sasvim neutemeljen način sto podstiče na mržnju kod javnosti i otežava njihovo društveno prihvatanje. Ovaj korisnik precizno LGBT osobe naziva bolesnima i drugim neutemeljenim imenima. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

Registrovani korisnik portala ND Vijesti “Novski Oridjinali” dana 02.08.2015.godine u 16:37 sati objavio je komentar čija je fotografija dostavljena Upravi policije, u kojem uvredljivo govori o pravu na javno okupljanje LGBT zajednice, a njen javni skup naziva sramotnim. To dodatno podstiče strah kod LGBT osoba, posebno u Nikšiću. Dodatno, sto vjerujemo da nema pravnog osnova, ovaj korisnik LGBT osobe naziva bolesnima i prenosi im želju da one ozdrave u dogledno vrijeme i da se pokaju za dosadašnji život. Njegovo zgrožavanje da se nekome dopada isti pol možemo tumačiti slobodom govora kao na primjer sto se neka žena može zgroziti ruznog muškarca. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

Registrovani korisnik portala ND Vijesti pod alijasom “HASAN SECKATI” dana 02.08.2015.godine u 14:48 a potom u 14:49 sati objavio je dva komentara čija je fotografija u prilogu, u kojem najavljuje i poziva na diverzije kao i organizovanje pokreta otpora u Nikšiću prema ljudskim pravima LGBT osoba. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

Registrovani korisnik portala ND Vijesti sa alijasom “SIMKEE” dana 02.08.2015.godine u 14:16 sati objavio je komentar čija je fotografija dostavljena Upravi policije, u kojem uvredljivo govori o LGBT osoba a njihovo pravo i jedinu

mogućnost da budu prirodni naziva izopačenošću. On tvrdi u komentaru da će biti na povorci polomljenih čime promovirše nasilje i podstiče strah kod naše LGBT zajednice. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

Registrovani korisnik portala ND Vijesti "RODNI TROTTER" dana 02.08.2015.godine u 16:37 sati objavio je komentar čija je fotografija dostavljena Upravi policije, u kojem uvredljivo govori o LGBT osobama, nazivajući ih gubom i boleštinom. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

Registrovani korisnik portala ND Vijesti pod nazivom "LOJICMILO" dana 02.08.2015.godine objavio je komentar čija je fotografija dostavljena Upravi Policije, u kojem uvredljivo govori o LGBT osobama nazivajući ih bolesnicima i neprimjerenim imenima a zalaganje za njihovu ravnopravnost, kao poruku da se tako ne treba živjeti. Članovi LGBT zajednice osjećaju se ugroženi zbog njegovog komentara tim prije što su njegovi stavovi naučno nepotvrđeni i otežavaju prihvatanje LGBT osoba. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

Registrovani korisnik portala [KOLEKTIV.ME](#) pod nazivom "HORACIJE" dana 02.08.2015.godine u 21.00 sati objavio je komentar, čija je fotografija u prilogu, u kojem uvredljivo govori o LGBT osobama, nazivajući ih bolesnicima i neprimjerenim imenima. Članovi LGBT zajednice osjećaju se ugroženim zbog njegovog komentara tim prije što su njegovi stavovi naučno nepotvrđeni i otežavaju toleranciju i prihvatanje LGBT osoba i pojačavaju strah da ce im bezbjednost na Prajdu u Nikšiću biti ugrožena. Ova osoba LGBT osobe naziva pederima i izjednačava ih sa pedofilima. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

Na portalu ND Vijesti na tekstu vezanom za LGBT Populaciju, dana 10.08.2015.godine u 19:08 lice sa profila pod nazivom "Srbin2" postavilo je komentar sledeće sadržine: "CRNOM GOROM KRV CE LITI.. GEJ PARADE NECE BITI". Policiji je dostavljena slika kao i datum i vrijeme postavljanja ovog komentara. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

Registrovani korisnik portala [CDM.ME](#) pod nazivom "cr7 i brajkoo" dana 16. 08.2015.godine u 17:56 i 20:08 sati objavio je komentar, čija je fotografija u prilogu, u kojem uvredljivo govore o LGBT osobama, nazivajući ih bolesnicima i neprimjerenim imenima. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

ŠIRENJE HOMOFOBIIČNIH STAVOVA PUTEM FACEBOOK GRUPE "SRBI U CRNOJ GORI!!ZVANIČNA STRANA"

Tim LGBT Foruma Progres ukazao je Upravi policije na postojanje na mreži Facebook, stranice pod nazivom "Srbi u Crnoj Gori!! Zvanicna strana" putem koje se dana 02.08.2015. godine nakon objave o logou i sloganu Povorke ponosa u Niksicu promovirše mrznja i najava nasilja prema LGBT osobama.

Više članova LGBT zajednice je ukazalo na postojanje ove grupe i iskazalo da osjećaju užasan strah i strijepnju da napuste bavljenjem organizacijom Povorke uslijed pritiska i straha,

U prijavi su dostavljani i podaci koji mogu pomoći identifikaciju administratora i posebna preporuka je izdata da se u konsultaciji sa ODT prati pisanje po ovoj grupi.

Građanin R.Ž.C. je dana 02.08.2015.godine na mreži Facebook na stranici pod nazivom "Srbi u Crnoj Gori!!Zvanicna strana" objavio komentar, čija je slika dostavljena policiji, na neutemeljen način što podstiče mržnju kod javnosti u kojem uvredljivo govori o LGBT osobama, nazivajući ih bolesnicima i najavljujući da će se Nikšićani njima, misli na LGBT osobe. "najebrati majke pederske".Posebno je zabrinjavajuće, što je izazvalo dodatni strah kod LGBT zajednice, što ovaj građanin poziva javnost" da budu pedere".

Građanka G.P.Đ. je dana 02.08.2015.godine na mreži Facebook na stranici pod nazivom "Srbi u Crnoj Gori!!Zvanicna strana" objavila je komentar, čija je fotografija u prilogu, kojim podržava i pozdravlja nasilje nad LGBT osobama u Nikšiću i poručuje im da se osiguraju jer će im, navodno, tog dana osiguravanje trebati.

LGBT zajednica je ukazala na njen komentar u prepoznala ga kao širenje straha i stvaranja neprijatnih osjećaja.

Lice Ž.P. je istog dana na navedenoj "Facebook" grupi postavilo komentar prijeteće sadržine : " Ja cu ih sigurno sa prijateljima sacekat I najurit, svi ljudi dobre volje , dobro dosli ste, pa neka me ,hapsi I privodi milicija, ja ne odustajem smrt fasizmu smrt I tebe pederu.. " Ono što je posebno zabrinjavajuće jeste što ovo lice otvoreno najavljuje prisustvo i pružanje otpora samoj Povorci ponosa u Nikšiću, bez obzira štp će ga kao što lice navodi „policija hapsiti i privoditi“. Slučaj je prijavljen policiji zajedno sa slikama objave i samoga lica. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

ČLANOVI GRUPE OTPOR DIKTATORSKOM REŽIMU U CRNOJ GORI: GRAĐANSKA NEPOSUŠNOST PRIJETI LGBT OSOBAMA

Dana 02.08.2015. godine građanin D.B. postavio je komentar prijeteće i uvredljive sadržine usmjeren protiv LGBT populacije, povodom najave Povorka ponosa u Nikšiću. Ovo lice je svoj komentar postavilo na grupi "Otpor diktatorskom režimu u Crnoj Gori : Građanska neposlušnost" na društvenoj mreži "Facebook".

D.B je postavio sledeće komentar : " e ako je u niksicu odrze.....alo ba niksicani,braco,najludji....necete valjda dozvoliti???? u pravu su stop fasizmu,sloboda narodu mamu im jebem onu pedersku i nametljivu,sunce ti jebem..."

Komentar je postavljen oko 00:45 sati 03.08.2015.godine na društvenoj mreži Facebook a slike komentara, link profila ovog lica, kao i slike samog lica su prosljeđene i dostavljene Upravi policije, radi lakšeg identifikovanja.

Istog dana lice sa profilom pod nazivom N.K.Z. na istoj grupi, postavilo je komentar sledeće sadržine : "KOJA POVORKA ,ZAPAMTICE DAN KAD SU RODJENI DODJU LI U NIKSIC, TE PEDERCINE JEBO IH OTAC !RADICE LOPATE MACOLE I SVA MOGUCA RASPOLOZIVA SREDSTVA DA SE TA FUKARA POLOMI!"

Ovaj prijeteći komentar je shvaćen vrlo ozbiljno, pogotovo uslijed činjenice da ovo lice poziv na linč i na lomljenje LGBT osoba, ukoliko se usude da iskoriste svoje pravo na slobodu okupljanja u Nikšiću.

Slike ovog lica, njegovih komentara, kao i link njegov profila na društvenoj mreži "Facebook" dostavljeni su i prijavljeni upravi policije.

Lice sa inicijalima M.S. takođe je u istoj grupi postavilo prijeteći i uvredljivi komentar upućen LGBT zajednici. Komentar slijedi : "Marš stoko nevaspitana zar ove časne i proslavljene simbole da upotrebljavaju za svoje odvratne i bolesne hirove." Komentar osim što je uvredljiv, takođe u sebi sadrži diskriminatorne elemente jer LGBT osobe naziva bolesnim. Slučaj je prijavljen policiji, zajedno sa slikama lica, i sa slikama komentara kako bi se pomogla identifikacija. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

LICE SA ALIJASOM "GAVRILO PRINCIP" PRIJETI LGBT ZAJEDNICI

Lice sa alijasom "Gavrilo Princip" na svom javnom profilu na društvenoj mreži "Facebook" postavilo je slijedeći prijeteći komentar namjenjen LGBT zajednici. Više članova LGBT zajednice, obratilo se Timu LGBT Foruma Progres za praćenje govora mržnje na internetu i u medijima, te ih uputilo na objavu ovog lica.

Ovo lice je, između ostalog, napisalo i sledeće:

"Кога да пустимо? Да нам они овуда шетају? Нашим градом? Да нам каљају улице? Исте оне улице којима пролази литија са десетинама хиљада вјерника! Нема шансе. То се не смије дозволити. Макар ријека крви овуда потекла! Макар нас све похапсили! ОВО ЈЕ НИКШИЋ, ОВУДА НЕЋЕ ШЕТАТИ!"

Komentar je postavljen u 23:00 časa 02.08.2015.godine. Tim LGBT Foruma Progres je iz javnih podataka ovog lica došao do datuma rođenja navedenog lica, te da lice živi u Nikšiću a da je studiralo na Ekonomskom fakultetu u Podgorici. Ovi podaci, zajedno sa fotografijama same objave, kao i fotografijama samog lica, dostavljene Upravi policije uz prijavu istog dana. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

PRIJETEĆI KOMENTARI NA FACBOOK STRANICI INTERNET PORTALA "KOLEKTIV"

Dana, 03.08.2015.godine tema koja je bila aktuelna u medijima i na internet portalima, je tema organizovanja Povorke pomosa LGBT osoba u Nikšiću, kroz objavu medijskih portala na društvenoj mreži "Facebook" vezano za idejno rješenje logotipa i moto-a predstojeće Povorke Ponosa. Ova objava je izazvala je mnoštvo neprikladnih, prijetećih i uvrijedljivih komentara upućenih LGBT zajednici u Crnoj Gori.

V.R. smatra LGBT osobe nenormalnim

Među ovim licima je i izvjeni V.R. koji je u 11:30 postavio komentar sledeće sadržine na medijskoj objavi "Facebook" grupe "Kolektiv.me": "Pi majku im jebem onu nenormalnu, pi bolesnici jedni". Fotografije objave ovog lica, kao i njegove fotografije koje mogu pomoći identifikaciju su prosljeđene upravi policije zajedno sa prijavom ovog slučaja. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

E.DŽ. smatra da će biti žestoko u Nikšiću

Istog dana, oko 01:30 poslije ponoći, izvjesni E.DŽ. objavio je komentar na istoj objavi koji slijedi: "Bice zestoko u niksic". Fotografije objave ovog lica, kao i njegove fotografije koje mogu pomoći identifikaciju su prosljeđene upravi policije zajedno sa prijavom ovog slučaja. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

V.A. smatra da gej osobe treba spaliti na lomači

Dodatno, na istoj objavi, istog dana, izvjesni V.A. je postavio komentar sledeće sadržine na "Facebook" stranici internet portala "Kolektiv" je postavio komentar sledeće sadržine: "na lomacu". U prijavi policiji, posebno je naglašeno, da je komentar upućen od strane ovog lica prijeteći i uvredljiv za LGBT osobe i da se jasno poziva na spaljivanje LGBT osoba na lomači. Jasno se može utvrditi da se komentar odnosi na osobe iz LGBT populacije, jer je isti postavljen na tekstu

koji se tiče povorki ponosa LGBT osoba. Policiji su dostavljene fotografije lica kao i njegovih komentara. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

N.Ž. smatra da Kenija treba biti uzor Crnoj Gori kada su u pitanju LGBT prava

Istog dana, lice N.Ž, na istoj grupi postavilo je komentar sledeće sadržine: "Trebalo da nam Kenija bude uzor. Dosao Obama nedavno kod njih, i kao da oni nemaju dovoljno ozbiljnih problema, poceo da ih uci kako ne postuju prava LGBT populacije, kako su takve osobe tu diskriminisane itd. Medjutim predsjednik Kenije njemu lijepo odgovorio kako njihova kultura ne prihvata pedere i tacka. Na CNN stranici izadje sledeci dan clanak kako je Obama odrzao lekciju Kenijcima o gay pravima, a odmah 15000 komentara ljudi iz Kenije(za koje nijesam znao da imaju fb) u kojima su takodje porucili Americi da ih LGBT osobe ne zanimaju, da nijesu dobrodosle u njihovoj zemlji i da oni drze do tradicionalnih vrijednosti, morala, Hriscanstva. I sta im mogu Ameri? A mi se supkamo EU i Americi i pustamo razne propagande, eeeee Crnogorci moji." Ovaj komentar poziva na uspostavljanje zakonskih odredi Kenije, kada su u pitanju LGBT osobe, a s obzirom da se istim zakonom progone, hapse i ubijaju LGBT osobe, ovaj smo komentar shvatili izuzetno ozbiljno. Komentar je prijavljen Upravi policije. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

G.G. smatra istopolne partnere bolesnim

Dana 02.08.2015.godine., izvjesni G.G. postavio je komentar sa slikom na objavi Facebook grupe "Kolektiv.me". Slika prikazuje istopolni muški par koji se ljubi, i koji je prekrizen. U sklopu same slike, tekstem, piše: "STOP BOLESTI". Komentar je postavljen oko 16:00 časova na navedenoj društvenoj mreži, i istog dana je prijavljen policiji sa pratećim fotografijama prkupljenim sa javnog profila ovog lica. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

V.L. brani LGBT osobama da slobodno šetaju Nikšićem

Dana 02.08.2015.godine, lice sa inicijalima V.L. na istoj "Facebook" grupi internet portal "Kolektiv.me" postavio je komentar sledeće sadržine : "Sve ce ga setati Niksicem,hahahahaha,zivi bili pa vidjeli... Mozete svuda ,samo u Nk,ne,ne." Policiji su dostavljene fotografije lica kao i njegovih komentara. Policiji je takođe dostavljen internet link profila ovog lica radi lakše identifikacije. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

S.P. priziva Hitlera da strijelja LGBT osobe

Dana 02.08.2015.godine, izvjesnio lice S.P. postavilo je komentar sa slikom na objavi Facebook grupe "Kolektiv.me". Slika Hitlera tokom jednog od njegovih nacističkih govora. U sklopu same slike,tekstom, piše:"HANS STRELJAJ TE PEDERE". Fotografije objave ovog lica, kao i njegove fotografije koje mogu pomoći identifikaciju su prosljeđene upravi policije zajedno sa prijavom ovog slučaja. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

S.D. smatra LGBT osobe sramotnim

Dana, 02.08.2015.godine lice sa profilom S.D. postavilo je komentar na objavi Facebook grupe "Kolektiv.me". Sami komentar navodi :“ Kakva sramota e volio bi da dodju da vide bas fasizam“ Policiji su dostavljene fotografije lica kao i njegovih komentara. Policiji je takođe dostavljen internet link profila ovog lica radi lakše identifikacije. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

M.M.Ž. smatra LGBT osobe bolesnim

Dana, 02.08.2015.godine lice sa profilom M.M.Ž. postavilo je komentar na objavi Facebook grupe "Kolektiv.me". Sami komentar navodi :“ PI BOLESNICI“. Upravi policije su dostavljene fotografije lica kao i njegovih komentara. Policiji je takođe dostavljen internet link profila ovog lica radi lakše identifikacije.

Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

**DISKRIMINATORNI KOMENTARI
NA AFIRMATIVNOJ OBJAVI ŽENSKE AKTIVISTKINJE**

Dana 07.08.2015.godine tema koja je bila aktuelna u medijima i na internet portalima, je tema komunističkih političkih subjekata koji se protive održavanju Povorke ponosa u Nikšiću. Tim povodom, mirovna i ženska aktivistkinja LJ.R., dala je afirmativnu izjavu, koju je potom objavila na društvenoj mreži Facebook. Na toj objavi više lica se uključilo u diskusiju kroz javno objavljene komentare.

Lice sa profilom D.K. postavilo je komentar sledeće sadržine : "Komunizam smatra da je homoseksualizam oboljenje i ki u JNA smo takve vojnike oslobadjali na 4 godine privremeno sluzenja vojnog roka pa poslije i trajno.. Toliko da se zna"

Nakon ovoga je uslijedio niz komentara koje mozete pronaci ispod :

"Kako to da vam je promaklo da su komunizam i homoseksualizam u antagonizmu? " nakon cega je napisao : "Nego ste podrzavali pedere..he he" "Strasno i uzasno istovremeno" "Ideolozi komunizma su tu pojavu okarakterisali kao devijaciju koju treba leciti ... Smatram i ja tako" " Ti oficiri su momentalno bili penzionisani po otkrivanju".

Komentari su postavljeni oko 13:00 na društvenoj mreži Facebook. Fotografije ovog lica dostavljene su, zajedno sa linkom profila i fotografijama komentara Upravi policije. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

GRAĐANKA T.F. SMATRA DA SE TREBA GADITI LGBT OSOBA

Dana 05.08.2015.godine na afirmativnoj i pedagoškoj objavi A.K. usmjerenje ka LGBT populaciji, izvjesna T.F. je ostavila komentar koji glasi :

"Pametno dijete, no šta no pi!" Komentar se odnosio na LGBT populaciju."

Ova osoba javno izražava gadjenje ka LGBT populaciji, a dodatno je sama izjava problematična uslijed činjenice da je komentar nastao na pedagoški orjentisanom tekstu.

Policiji je prijavljen slučaj, a slike izvjesne T.F. zajedno sa slikama njenih komentara su dostavljene policiji u samoj prijavi. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

UVRIJEDLJIVI KOMENTAR POVODOM INICIJATIVE ZA ZABRANOM RADA PUPI

Dana 10.08.2015.godine na društvenoj mreži Facebook, na objavi vezanoj za zabranu rad Partije penzionera i invalida izvjesno lice M.B, postavilo je komentar neprimjerene i vrijeđajuće sadržine.

Komentar koji je ovo lice postavilo slijedi:

"Koji to pederi i sto traze , neka se j... U dupe i sklone sa ociju penzionera i invalida, jos i ti jebiguzi digli rep".

Komentar je prijavljen Upravi policije, a prijava je dostavljena sa slikama komentara, slikama lica sa njegovog javnog profila na društvenoj mreži "Facebook" kao i sa linkom profila. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

OTVORENA DISKRIMINACIJA GAY PARA U POZNATOJ DISKOTEKI

Mladić iz Crne Gore i mladić iz Njemačke, koji su u emotivnoj vezi, isprebijani su i izbačeni iz poznate diskoteke "Top Hill" u Budvi 16. avgusta 2015. godine oko 4 sata ujutro.

Istopolni par, koji je zajedno provodio odmor u Budvi, zabavaljao se i uživao u odličnoj atmosferi ove poznate diskoteke. U jednom trenutku otvoreno su se, bez bilo kakvog prikrivanja, poljubili nekoliko puta što je kod jednog od zaštitara (radnik privatnog obezbjeđenja) izazvao revolt i homofobično nasilje.

Zaštitar ih je psovao, vrijeđao i ponavljao da "pedere neće tolerisati u objektu". Prilikom nasilnog izvođenja iz diskoteke njemačkog državljanina je ošamario

a crnogorskom državljaninu zaštitar je zadao udarce u predjelu potiljka.¹⁵ Iako začuđeni zašto se to dešava nisu pružali otpor već su, s lica mjesta, tačno u 04.10 sati ujutro, kontaktirali budvansku policiju. Iz policije su im saopštili da nisu u prilici da izađu na lice mjesta već da, zbog podnošenja prijave, dođu u Stanicu policije. Par je nakon toga o incidentu obavijestio nevladinu organizaciju (NVO) "LGBT Forum Progres" čiji je jedan od mladića član.

"LGBT Forum Progres" zatražila je od ministra unutrašnjih poslova, mr R.K., da naloži provjeru postupanja zaštitarske službe jer je, prema argumentovanim navodima oštećenih, došlo do ozbiljnog kršenja Zakona o zaštiti lica i imovine. Posebno je uočljiva brutalna upotreba sile motivisana mržnjom prema homoseksualcima. Ministar R.K. je obaviješten da lice koje je vršilo poslove zaštite ni minimalno nije poštovao dostojanstvo, ugled, čast i osnovna ljudska prava ovog istopolnog para. Zaštitar je bez bilo kakvog razloga brutalno upotrijebio prema gay paru fizičku snagu i izbacio iz objekta samo zato što su se ljubili čime je očigledno došlo i do neravnopravnog tretmana u odnosu na ostale posjetioce diskoteke. Takođe ministar Konjević je obaviješten da policiji, što je zakonska obaveza, nije pružen pisani izvještaj o primjeni ovlaštenja. Ministarstvo unutrašnjih poslova (MUP) nije se uopšte oglasilo povodom zahtjeva NVO "LGBT Forum Progres". To možda i potvrđuje brojne medijske navode da su (stvarni) vlasnici ovog disko kluba blisku političkog establišmentu Crne Gore čime imaju i privilegovan i zaštitnički odnos prema poštovanju zakona i ljudskih prava građana. Ista NVO krajem decembra 2015. p(r)ozvala je ministra unutrašnjih poslova, povodom prebijanja uglednog građanskog aktiviste V.D., iz "Pokreta za neutralnost Crne Gore", da konačno objavi nalaze kontrole privatnog obezbjeđenja u diskoteci "Top Hill". Ova NVO je ocijenila je da su zaštitari u Crnoj Gori bez ozbiljne kontrole i da osnovano sumnjaju da postoje politički i ekonomski interesi pojedinaca, čak i u MUP, da kontrola privatnog obezbjeđenja bude sporadična i rijetka". Tadašnji ministar unutrašnjih poslova, mr R.K., iako poznat po spremnosti da polemise sa uglednim NVO i javnim ličnostima, i ovog puta se nije oglasio.

"LGBT Forum Progres" o incidentu je obavijestio sve relevantne državne adrese i ukazao da je implementacija vladine LGBT politike na terenu i u praksi u ozbiljnoj krizi i da se ne postižu očekivani rezultati u pogledu društvenog prihvatanja LGBT osoba.

Vlada upoznata s diskriminacijom i nasiljem nad LGBT osobama u Budvi

Čelnici crnogorske Vlade, potpredsjednici Vlade, D.M. i dr I.L., obaviješteni su o homofobičnom nasilju i sa diskriminacijom, kojoj su 16. avgusta 2015.

15 Izjava F.K. od 16.08.2015. godine u kojoj se detaljno opisuje incident; LGBT FP Dokumentacija.

godine, u ranim jutarnjim satima, bili izloženi F.K., državljanin Crne Gore, i B.K., državljanin SR Njemačke, koji su u emitovnoj vezi, prilikom svog boravka u poznatoj diskoteci "Top Hill" u Budvi.¹⁶ Pošto su se poljubili jedan od zaštitara ih je, bez prethodne eventualne opomene i upozorenja (zbog njihove eventualne sigurnosti u odnosu na druge goste), vrijeđao, isprebijao i izbacio iz javnog objekta. Njemačkog državljanina je ošamario a crnogorskom državljaninu zaštitar je zadao udarce u predjelu potiljka. Nisu pružali otpor već su, ispred ulaza u diskoteku, pozvali policiju koja je ignorisala prijavu zbog homofobičnog nasilja. NVO "LGBT Forum Progres" je informisala dvojicu potpredsjednika Vlade da je neophodno osigurati kvalitetniji nadzor nad implementacijom Zakona o zaštiti lica i imovine i da je, s tim u vezi, podnijeta odgovarajuća prijava ministru unutrašnjih poslova koji nikada nije reagovao. Čelnici Vlade su informisani da su direktoru Uprave policije i Savjetu za građansku kontrolu podnijete, odvojene, prijave protiv policijskog službenika koji nije adekvatno reagovao na prijavu nasilja i diskriminacije.

"Svjesni smo da u ovom trenutku postoje brojni drugi politički i društveni prioriteti. Ali uvjereni smo da sa nama dijelite mišljenje da ne možemo iz tih razloga odustati od svog prava da u ovoj zemlji živimo slobodno i budemo ravnopravno i dostojanstveno tretirani" - stoji, između ostalog, u pisanom obavještenju o incidentu direktora ove NVO potpredsjednicima Vlade Crne Gore.

Izvršni direktor NVO "LGBT forum Progres", S.M., koji jetada bio i član vladinog Savjeta za zaštitu od diskriminacije, iskazao je zabrinutost, što ni dalje, ispred Vlade Crne Gore, i njenog Savjeta za zaštitu od diskriminacije, nije imenovan nacionalni koordinator za implementaciju vladine LGBT politike i što ni dalje nema očekivanih inicijativa u sistemu obrazovanja preko kojeg se jedino dugoročno može popraviti društveno prihvanje LGBT osoba.¹⁷

Poziv vlasnicima, menadžmentu i osoblje diskoteke "Top Hill": Distancirajte se od diskriminatorne reputacije

Izvršni direktor NVO "LGBT Forum Progres" i tadašnji član vladinog Savjeta za zaštitu od diskriminacije, S.M., posebnim pismom se obratio menadžmentu i osoblju diskoteke "Top Hill" u Budvi. Pružio im je detaljne informacije o homofobičnom incidentu i neprofesionalnom ponašanju pripadnika službe obezbjeđenja.¹⁸ U pismo je navedeno da je zaštitar, bez opravdanog razloga, brutalno upotrijebio, prema gay paru, fizičku snagu i izbacio ih iz objekta samo zato što

¹⁶ D.M. je potpredsjednik Vlade za politički sistem, unutrašnju i vanjsku politiku dok je g. I.L. potpredsjednik Vlade za evropske integracije i ministar vanjskih poslova i evropskih integracija. Takođe, dr I.L. je i tada bio i predsjednik vladinog Savjeta za zaštitu od diskriminacije: Detaljnije www.gov.me

¹⁷ Elektronično pismo potpredsjednicima Vlade Crne Gore od 16.08.2015.; LGBT FP Dokumentacija.

¹⁸ Pismo na službenom i engleskom jeziku upućeno dana 16.08.2015; LGBT FP Dokumentacija

su se poljubili. Time je očigledno došlo i do neravnopravnog tretmana u odnosu na ostale posjetioce disko kluba. S.M. je, u pismu, primijetio da nikada nije registrovan slučaj udaljavanja iz objekta turista - mladića i djevojke/muškarca i žene - samo zato što su se ljubili. S.M. je, u ime LGBT zajednice, iznio uvjerenje da vlasnici, menadžment i osoblje diskoteke "Top Hill" ne dijele uvjerenja homofobnog zaštitara. "Zato vjerujemo i očekujemo da se odlučno distancirate od homofobičnog nasilja i ponašanja zaposlenog zaštitara i time zaštite svoju kompaniju i poslovni ugled od dalje diskriminatorne reputacije" naveo je on.

Iz preduzeća "Top Hill" d.o.o., povodom obraćanja NVO "LGBT Forum Progres", je pružen korektan i profesionalan odgovor a S.M. je zahvaljeno na njegovom obraćanju: "Politika poslovanja diskoteke, njenog menadžmenta i osoblja, od samog osnivanja kompanije, zasniva na tome da sa obzirom na kapacitet, veliki broj koncerata i gostovanja velikih svjetskih imena, posjete velikog broja gostiju iz cijelog svijeta, promociji Crne Gore i grada Budve u najboljem mogućem svijetlu, nalik na najveće svjetske metropole turizma, najveću pažnju posvećujemo samoj sigurnosti naših gostiju te stoga upošljavamo samo licencirane zaštitare po ugovoru sa agencijom" navedeno je u pismu menadžera kluba R.L. rukovodstvu NVO "LGBT Forum Progres". "Menadžment diskoteke "Top Hill" definitivno ne podržava nijedan vid nasilja pa ni homofobičnog i daćemo sve od sebe da ovaj slučaj ispitamo do detalja. Ne bježimo od toga da postoji mogućnost da je došlo do propusta pojedinca ali želim da napomenem da menadžment diskoteke u svakodnevim brifinzima kako sa cijelim osobljem tako i sa pojedincima vodi razgovore i upućuje ih na potencijalne probleme i način na koji će se ophoditi prema njima a to definitivno nije nasilje" bio je jasan menadžer kluba u obraćanju LGBT organizaciji. Iz diskoteke "Top Hill" je još navedeno da se i prilikom zapošljavanja osoblja ne sprovodi bilo kakva diskriminacija, po bilo kom osnovu, pa zato, među zaposlenima, ima i pripadnika LGBT zajednice. "Naš cilj je da svi gosti koji posjete diskoteku ponesu najbolje utiske jer se menadžment jako puno trudi oko programa diskoteke. Godinama unazad uspješno pariramo najvećim svjetskim klubovima i festivalima, trudimo se da promovišemo Crnu Goru i Budvu na najbolji mogući način a o svemu tome svjedoči nagrada koju smo 2012. godine dobili na Monaco Internacional Clubing Show-u" stoji na kraju pisma kompanije "Top Hill" rukovodstvu NVO "LGBT Forum Progres".¹⁹

Kasnije, na uporno insistiranje nevladine organizacije, menadžment kompanije "Top Hill" informisao je NVO "LGBT Forum Progres" da je sprovedena interna provjera navoda ove organizacije i da je identifikovan zaštitar koji nije profesionalno postupao. Menadžment kompanije "Top Hill" je službeno informisao da je osoba odgovorna za homofobični incident otpuštena s posla i da joj su dali instrukcije da se samostalno prijavi Upravi policije što je, prema poslednjim

¹⁹ Pismo kompanije "Top Hill" direktoru NVO "LGBT Forum Progres", od 17.08.2015. godine, potpisao je menadžer kluba g.R.L.; LGBT FP Dokumentacija.

saznanjima kompanije “Top Hill”, i uradila. Kompanija “Top Hill” uputila je, indirektno, izvinjenje žrtvama incidenta i kompletnoj LGBT zajednici uz obećanje da će ubuduće obratiti više pažnje na ovakve i slične događaje kako bi se svi gosti u diskoteci “Top Hill” bezbjedno i ugodno osjećali.²⁰

“LGBT Forum Progres” i kompanija “Top Hill” imali su u početku izuzetno koretnu i profesionalnu komunikaciju a “LGBT Forum Progres” je javno pohvalio pristup i postupanje menadžmenta ove kompanije što ide u prilog izgradnje boljeg društvenog razumijevanja i kvalitetnije antidiskriminatorne prakse u Crnoj Gori.

Međutim, kako su same žrtve ukazale na neke nove okolnosti, “LGBT Forum Progres” je nastavio komunikaciju sa kompanijom “Top Hill” kako bi se potvrdile sve radnje koje je ovo preduzeće saopštilo da je preduzelo. Na dopise iz NVO nije odgovoreno ni nakon više urgencija što je otvorilo sumnju u sve ono što je menadžer R.L. navodno saopštio u ime ove kompanije.

Crnogorski Ombudsman upoznat sa zabranom pristupa javnom objektu pripadnicima LGBT zajednici

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Š.B., i zamjenik Zaštitnika za zaštitu od diskriminacije, mr S.B., upoznati su sa homofobičnim nasiljem u Budvi i sa slučajem zabrane pristupa javnom objektu pripadnicima LGBT zajednice. Crnogorski Ombudsman, i njegov zamjenik, pozvani su da iskoriste svoje profesionalne pozicije kako bi se unaprijedila primjena antidiskriminatornih zakona, odgovornost i efikasnost policije i implementacija vladine Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBT osoba u Crnoj Gori.

Istinski razvijati i promovisati ili odustati od koncepta LGBT turizma

Nevladine organizacije (NVO) “Institut za LGBT turizam” i “LGBT Forum Progres”, povodom diskriminacije dvojice gay turista u Budvi, metropoli crnogorske turističke privrede, obratile su se ministru turizma i održivog razvoja.²¹

Crnogorski ministar turizma informisan je o slučaju otvorene diskriminacije u turističkom objektu po osnovu seksualne orijentacije. istopolni par, mladić iz Crne Gore i mladić iz Njemačke, isprebijani su i izbačeni iz poznate diskoteke

20 Pismo menadžera Disko kluba “Top Hill” g. R.,L. izvršnom direktoru NVO “LGBT Forum Progres” od 19.08.2015; LGBT FP Dokumentacija

21 Pismo direktora Instituta za LGBT turizam i LGBT Forumu Progres ministru turizma i održivog razvoja, Branimiru Gvozdenoviću, upućeno je 16.08.2015. godine; Dokumentacija NVO “Institut za LGBT turizam”.

“Top Hill” u Budvi dana 16. avgusta 2015. godine oko 4 sata ujutro samo zato što su otvoreno, i bez prikrivanja, pokazali emocije jedan prema drugom. U bezbjednim društvima, uobičajeno je da se parovi, hetero i istopolni, tokom svog odmora, poljube na mjestima za zabavu. Ministar turizma je informisan da je izostala, prema ocjeni ovih NVO, adekvatna reakcija policije.

Ovaj incident ponovo je ukazao, ocijenile su ove NVO, da je implementacija vladine LGBT politike, na terenu i u praksi, u ozbiljnoj krizi kao i da se ne postižu očekivani rezultati u pogledu društvenog prihvatanja LGBT osoba. Ove NVO su istakle da je posebno zabrinjavajuće što se to desilo u Budvi, metropoli crnogorske turističke industrije, a poseban segment LGBT politike crnogorske Vlade posvećen je LGBT turizmu i LGBT turistima.²²

Prijave protiv policijskog službenika Centra bezbjednosti Budva

NVO “LGBT Forum Progres” podnijela je pritužbu direktoru Uprave Policije protiv policijskog službenika Centra bezbjednosti (CB) Budva zbog neadekvatne profesionalne reakcije na prijavu homofobičnog nasilja, diskriminacije i protivzakonitog postupanja pripadnika službe obezbjeđenja u disko klubu “Top Hill” u Budvi.

Direktor policije je informisan da je dispečer CB Budva odnosno kontaktiran tačno u 04.10 sati ujutro, dana 16. avgusta 2015. godine, s telefonskog broja 0692**** koji je koristio F.K.

NVO “LGBT Forum Progres”, u pritužbi direktoru policije, iskazala je iznenađenje postupanjem policijskog službenika tim prije što godinama unazad, svi društveni akteri, ulažu značajne napore kako bi se unaprijedio i njegovao senzibilitet i efikasnost policijskog servisa. Ova NVO je podsjetila da od svog osnivanja organizuje i predvodi uspješne specijalističke policijske obuke za rad sa LGBT osobama. U ovoj NVO iskazali su i zabrinutost što je nezainteresovanost policije manifestovana pred stranim državljaninom što apsolutno ne odgovara ranijoj praksi koja je, uglavnom, potvrđivala predusretljivost i poštovanje policije prema LGBT osobama i potpunu spremnost da im se pruži puna zaštita.²³

22 Na službenom jeziku vladina LGBT Strategija dostupna je ovdje: http://media.lgbtprogres.me/2013/11/strategija_cg-7.pdf a na engleskom jeziku na ovom linku: http://media.lgbtprogres.me/2011/03/strategija_en-21.pdf

23 LGBT zajednica odnos i senzibilitet policije je posebno pratila i vrednovala kroz vidljivo učešće njenih eksponiranih političkih predstavnika na velike javne manifestacije kao što su muzički ljetnji festivali i događaji u Budvi, Nikšiću, Danilovgradu... Crnogorska policija je pokazala punu profesionalnost kojom se može pohvaliti i pred međunarodnim partnerima. Javno eksponiranim LGBT osobama omogućena je sloboda kretanja, uz pružanje pune potrebe zaštite. Takođe pogledati slučaj “Napad na LGBT osobe u Danilovgradu”, Marijana Laković i Aleksandar Saša Zeković, “Zastupanje slučajeva diskriminacije po osnovu seksualne orijentacije u Crnoj Gori: Od načela do prakse”, (Podgorica: LGBT Forum Progres i ILGA Europe, 2012) 45-47; Dostupno na <http://media.lgbtprogres.me/2011/03/Book-4-web.pdf>

Ista NVO podnijela je pritužbu i Savjetu za građansku kontrolu rada policije protiv policijskog službenika CB Budva zbog propuštanja preduzimanja odgovarajućih službenih radnji. Savjet za građansku kontrolu rada policije je nezavisno kolektivno ombudsman tijelo, ustanovljeno Zakonom o unutrašnjim poslovima, specijalizovano za pitanja policije koje prati i ocjenjuje primjenu policijskih ovlašćenja.²⁴

Homofobično nasilje: Građanska kontrola policije utvrdila neprofesionalno postupanje policijskog službenika

Savjet za građansku kontrolu policije postupajući po pritužbi NVO "LGBT Forum Progres" ocjenio je da policijski službenik CB Budva, čiji identitet u komunikaciji sa Upravom policije nije saopšten, nije imao adekvatnu procjenu što se odrazilo i na, kasniju, primjenu policijskih ovlašćenja. Savjet je, povodom ovog slučaja, podsjetio da u obavljanju policijskih poslova policijski službenik je dužan da štiti živote građana i dostojanstvo ličnosti i da je u konkretnm slučaju došlo do propusta u preduzimanju odgovarajućih službenih radnji što je dovelo, kod žrtava diskriminacije, do pojačnog straha i osjećaja nesigurnosti zbog odustva tražene zaštite.²⁵

NVO "LGBT Forum Progres" podnijela je pritužbu protiv policijskog službenika Centra bezbjednosti (CB) Budva zbog neadekvatne profesionalne reakcije na prijavu homofobičnog nasilja, diskriminacije i protivzakonitog postupanja pripadnika službe obezbjeđenja u disko klubu "Top Hill" u Budvi prema dvojici mladića, crnogorskom i njemačkom državljaninu, koji su u istopolnoj vezi.

Uprava policije, nakon urgencije, informisala je Savjet da su policijski službenici CB Budva, dana 16. avgusta 2015. godine oko 4,15 časova, putem telefona dežurne službe 122 registrovali poziv nepoznatog lica koje je bez predstavljanja saopštilo da je imalo "incidentnu situaciju" sa jednim od radnika obezbjeđenja diskoteke "Top hill" u Budvi pri čemu nije precizirano da je došlo do fizičkog napada po osnovu seksualne orijentacije. Cijeneći da na osnovu iznesenih informacija i opisanog problema, koji je predočilo lice koje je kontaktiralo policiju, nije potrebno hitno postupanje odnosno, izlazak na lice mjesta, pozivaocu je saopšteno da pristupi u službene prostorije radi podnošenja prijave na navedene okolnosti. Uprava policije je saopštila da u trenutku kada je evidentiran poziv sve patrole na

²⁴ Za detaljnije informacije o radu ovog kolektivnog ombudsman tijela posjetiti www.kontrolapolicije.me

²⁵ Ocjena Savjeta dostupna na ovom linku: <http://www.kontrolapolicije.me/images/biblioteka/dokumenti/Ocjene%20i%20preporuke/Dokument-Decembar-2015-Ocjena%20Savjeta%20povodom%20homofobi%20i%20nasilja%20u%20disko%20klubu%20Top%20Hill%20Budva.pdf>

terenu su postupale po određenim prijavama ili konkretnim zadacima a shodno navedenoj aktuelnoj problematici na terenu, u momentu prijavljivanja službenik se rukovodio prioriteto i procjenom, tako da je na osnovu podataka koje su mu predočeni u telefonskom razgovoru zatražio da lice pristupi u službene prostorije radi podnošenja prijave u kojoj bi precizno opisao događaj radi daljeg postupanja. U odgovoru Uprave policije naglašeno je i da lice koje je prijavilo događaj u narednom periodu nije pristupilo u službene prostorije radi podnošenja pismene prijave. Postupajući po prijavi K.F. koju je podnio Upravi policije vezano za konkretni događaj, službenici CB Budva su istog dana obavili telefonski razgovor sa podnosiocem prijave K.F., odnosno S.M., izvršnim direktorom NVO "LGBT Forum Progres", u vezi prijave i novinskih natpisa i na te okolnosti od K.F., B.A.K. i M.A.K. na zapisnik o prikupljanju obavještenja od građana uzete su detaljne izjave na okolnosti događaja. U daljim postupanjima po navedenoj prijavi, u službene prostorije privedeno je lice T.S. iz Podgorice, protiv koga je nakon preduzete radnje prepoznavanje, preduzete u službenim prostorijama CB Budva 19. avgusta 2015. godine u 15,00 časova, u prisustvu zamjenika Osnovnog državnog tužioca Kotor podnijeta krivična prijava, zbog počinjenog krivičnog djela iz čl. 443 st.3 KZCG - Rasna i druga diskriminacija, počinjeno na štetu K.F. i B.A.K.

U nastavku rada na predmetu i pribavljanju relevante dokumentacije i informacija za odlučivanje o ocjeni primjene policijskih ovlašćenja Savjet se ponovo obratio Upravi policije zahtjevom da dostavi sljedeće informacije: (1) Da li je prilikom razmatranja zahtjeva Savjeta za građansku kontrolu policije i utvrđivanja činjenica u vezi sa telefonskom prijavom homofobičnog nasilja u navedenom objektu, dana 16. avgusta 2015. godine, preslušan kompletan tok razgovora koji je upućen dežurnoj službi od strane oštećenog građanina?; (2) Da li je prilikom rada na ovom slučaju do izražaja došao, pri primjeni policijskih ovlašćenja, i komunikaciji sa oštećenima i LGBT organizacijom policijski službenik koji je u CB Budva određen kao LGBT kontakt osoba (policijski službenik R.K.). Ovom prilikom Savjet je bio stava da se na iznijeti način nedvismileno može utvrditi da li je oštećeni građanin, prilikom pozivanja dežurne službe, naglasio da je član LGBT zajednice i da je posrijedi nasilje iz mržnje, obzirom na saznanje, iz same policije, da se svi pozivi prema dežurnoj službi policije snimaju i čuvaju.

Uprava policije u traženom odgovoru informisala je Savjet da je i pored namjere da presluša razgovor između policijskog službenika koji je pomenute večeri imao razgovor sa podnosiocem prijave od rukovodioca Odjeljenja za telekomunikacione i elektronske tehnologije, dobila izjašnjenje da se telefonski pozivi prema broju 122 u dežurnoj službi CB Budva ne snimaju. Takođe Uprava policije je informisala Savjet da policijski službenik R.K. u ovom slučaju nije postupao po predmetnoj prijavi, već je kompletan slučaj vodio komandir Stanice policije Centra bezbjednosti Budva Ž.M., koji je tokom čitavog događaja bio u komunikaciji sa S.M. i oštećenima F.K. iz Podgorice i B.A.K. iz Berlina, SR Njemačka, te da je

upravo angažovanjem i postupanjem komandira Stanice policije ispitivanje cijelog slučaja podignuto je na veći nivo i izbjegnuta mogućnost eventualnih propusta.

Predmetni odgovor Uprave policije, usled saznanja da se u CB Budva ne snimaju pozivi građana prema Dežurnoj službi, dodatno je otežao rad Savjeta po ovoj pritužbi ali i otvorio dilemu oko vjerodostojnosti načina putem kojeg je Uprava policije izvršila provjere prethodno saopštene Savjetu.

Zato se Savjet, nezavisno od ove pritužbe, obratio ministru unutrašnjih poslova, a povodom funkcionisanja dežurnih službi po organizacionim jedinicama Uprave policije. Savjet je odgovor dobio tek nakon dva i po mjeseca i to nakon više desetina urgencija i podsjećanja, bilo telefonski ili pisanim putem.

Savjet se interesovao, između ostalog, da li se registruju svi pozivi prema broju 122 i koliko se dugo čuvaju obavljani razgovori. Direktor Uprave policije, koji je odgovorio Savjetu u ovom slučaju, informisao je da se telefonski pozivi prema broju 122 snimaju u dežurnim službama u Nikšiću, Kotoru, Baru i Bijelom Polju kao i da se snimljeni razgovori, u zavisnosti od intenziteta saobraćaja, čuvaju oko pola godine. Nije objašnjeno zašto se ne snimaju pozivi u ostalim centrima odnosno odjeljenjima bezbjednosti.

NVO "LGBT Forum Progres" dodatno je informisala Savjet da obavještanje dežurnog policijskog službenika o motivima fizičkog nasilja ne može biti sporno iz više razloga. Oštećeni su odmah, pošto im nije pružena pomoć policije, stupili u kontakt sa ovom NVO i istog dana o incidentu obavijestili određene državne organe i javnost, putem saopštenja i neposrednog kontaktiranja medija. Istog dana, svega par sati nakon incidenta, podnijete su i pritužbe, zbog postupanja policijskog službenika, Savjetu za građansku kontrolu rada policije, direktoru Uprave policije kao i obavještenja o incidentu Vladi i Skupštini Crne Gore te relevantnim međunarodnim organizacijama.

Savjet je u svom zaključku prepoznao kvalitet i ozbiljnost kasnije komunikacije uspostavljene i vođenje između oštećenih, NVO "LGBT Forum Progres" i menadžmenta CB Budva. Savjet je posebno pozdravio činjenicu da je komunikacijom sa oštećenima i NVO, koja je podnijela pritužbu, rukovodio komandir Stanice policije CB Budva, Ž.M., i da se to, na bilo koji način, nije negativno odrazilo na ukupan rad CB Budva obzirom na ukazane nedovoljne kapacitete i činjenicu da je u toku bila glavna turistička sezona. Naprotiv. To je pomoglo ne samo obnovi povjerenja, smanjivanju straha i osjećaja nesigurnosti kod žrtava diskriminacije već i uspješnoj identifikaciji i procesuiranju počinioca ovog krivičnog djela.

Savjet je iskoristio i ovu priliku, da još jednom ukaže, na neophodnost stavljanja u funkciju uspostavljene policijske LGBT kontakt mreže kao i Tima povjerenja Uprave policije i LGBT zajednice. Ta rešenja, definisana Strategijom za unapređivanje kvaliteta života LGBT osoba u Crnoj Gori Vlade Crne Gore, su u funkciji unapređenja senzibiliteta policije, njenog povjerenje u LGBT zajednici ali

i sužavanja prostora i potrebe za primjedbe, bilo koje vrste, kada je riječ o primjeni policijskih ovlaštenja.

Savjet je podsjetio da je i povodom drugih pritužbi ukazao na potrebu pojačane kontrole nad sektorom privatne bezbjednosti. S tim u vezi, a povodom konkretnom slučaju, Savjet se interesovao za nalaze kontrole Ministarstva unutrašnjih poslova u objektu u kojem se, 16. avgusta 2015. godine, desio homofobični incident.²⁶ Konačno, Savjet je ocijenio nedopustivim da se pozivi građana prema Dežurnoj službi organizacionih jedinica Uprave policije snimaju i čuvaju samo u CB Bar, CB Bijelo Polje, CB Nikšić i OB Kotor. Posebno je zabrinjavajuće što postojećim sistemom nisu obuhvaćeni Glavni grad Podgorica i CB Budva, posebno imajući u vidu bezbjednosne rizike, značaj i intenzitet rada ovih organizacionih jedinica. Savjet je preporučio da se u 2016. godini uspostavi praksa snimanja poziva prema broju 122 u svim organizacionim jedinicama cijeneći da to doprinosi profesionalnoj policiji, snaženju i očuvanju policijskog integriteta, olakšanim kasnijim provjerama policijskog postupanja ali i unapređenju ukupne bezbjednosti svih građana.²⁷

Reagovanja javnosti povodom homofobičnog nasilja u Budvi

Crnogorsko Ministarstvo za ljudska i manjinska prava odmah je reagovalo i osudilo neprofesionalno postupanje radnika obezbjeđenja diskoteke "Top Hill" u Budvi prema gay paru. Istakli su da je njihova "profesionalna dužnost i ljudska obaveza da se svi naši građani osjećaju jednako sigurnim u svojoj državi i shodno tome uživaju svoja prava i slobode". Iz Ministarstva za ljudska i manjinska prava je ocijenjeno da "ovakvi primjeri neadekvatnog ponašanja, neminovno narušavaju napore koje svi zajedno ulažemo da bi se svi građani osjetili ravnopravnim u društvu bez obzira na svoju različitost po bilo kom osnovu". Ovaj državni organ pozvao je sve društvene aktere na nastavak udružene borbe za ostvarenje pune ravnopravnosti i dostojanstva svih koji žive u Crnoj Gori.²⁸

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je gotovo i jedini državni organ koji je dosledno reagovao, i animirao javnost, na sve primjere homofobičnog nasilja

²⁶ Do odstupanja sa dužnosti (početak 2016.) ministar, mr R.K., nije pružio traženi odgovor tijelu kojem je zakon povjerio građansku kontrolu policije.

²⁷ <http://www.kontrolapolicije.me/images/biblioteka/dokumenti/Ocjene%20i%20preporuke/Dokument-December-2015-Ocjena%20Savjeta%20povodom%20homofobi%20C4%8Dnog%20nasilja%20u%20disko%20klubu%20Top%20Hil%20Budva.pdf>

²⁸ Integralno saopštenje Ministarstva dostupno na ovom linku: <http://www.mmp.gov.me/vijesti/151712/Reagovanje-na-homofobicno-nasilje-u-diskoteci-Top-Hil-u-Budvi.html>

i zločina iz mržnje.²⁹ Ipak kod ovog državnog organa kontinuirano je izostalo da rade ono što je njegov osnovni posao - ne samo da osuđuje i iskazuje solidarnost (što recimo rade NVO) već da inicira, predloži i implementira mjere i aktivnosti koje će, kroz vladinu politiku, popraviti bezbjednost i prihvatanje LGBT osoba.

Povodom incidenta, što je interesantno, nisu reagovala preostale LGBT grupe iako je ovo bio prvi slučaj zabrane pristupa javnom objektu po osnovu seksualne orijentacije i rodnog identiteta. Pojedine LGBT grupe u Crnoj Gori međusobno njeguju i imaju krajnje zabrinjavajuću mržnju i netrpeljivost.

Crnogorsko tužilaštvo riješeno da osigura vladavinu prava i ravnopravno tretiranje

Više državno tužilaštvo podnijelo je Višem sudu u Podgorici optužni predlog protiv S.T. zbog krivičnog djela rasna i druga diskriminacija.

To je javno saopštila, u svom saopštenju, NVO "LGBT Forum Progres" koja je pozdravila i pohvalila sve aktivnosti koje su preduzete povodom procesuiranja homofobičnog nasilja u Budvi.

Interesantno je da se u konkretnom slučaju nije oglašila svojim saopštenjem sama policija što je prema navodima iz ove NVO objašnjeno godišnjim odmorima. Na sajtu Uprave policije u tom periodu su uredno izdavana druga javna saopštenja. Određene informacije išle su u pravcu zaštite od strane policije okrivljenog S.T. kao i stvarnih vlasnika disko kluba "Top Hill".

Profesionalno postupanje, posebno izraženo u 2015. godini, potvrđuju riješenost tužilaštva da se osigura vladavina prava i ravnopravno tretiranje svih građana ocijenili su u NVO "LGBT Forum Progres".

Na osnovu prijave ove NVO službenici Centra bezbjednosti (CB) Budva su upoznali dežurnog tužioca o samom događaju, koji je tražio dopunu podataka, te zahtijevao da se od oštećenih i svjedoka uzmu obavještenja u svojstvu građanina na okolnosti samog događaja. Nakon uzetih izjava od trojice građana tužilaštvo je naložilo organizaciju prepoznavanja. NVO "LGBT Forum Progres", iz CB Budva, je potvrđeno da su policijski službenici imali kvalitetnu komunikaciju sa menadžmentom diskoteke "Top Hill" koji su bili predusretljivi i uz njihovu pomoć, i preciznog opisa u izjavama svjedoka, su identifikovali

²⁹ Pristup i doprinos LGBT inkluziji ministra za ljudska i manjinska prava, dr Suada Numanovića, i pomoćnice ministra, gospođe Blanke Marović Radošević, koja je i sekretarka vladinog Savjeta za zaštitu od diskriminacije, pozitivno je prepoznat, priznat i pohvaljen od LGBT zajednice i brojnih njenih struktura. Kako se prethodni ministar za ljudska i manjinska prava odnosio prema LGBT zajednici možete, između ostalog, pročitati ovdje: <http://lgbtprogres.me/2011/06/izvedena-akcija-u-dinosinom-kabinetu/>; <http://lgbtprogres.me/2011/06/tražiti-od-ministra-da-poštuje-ljudska-prava-nije-nikakva-mržnja/> kao i na stranama 8.i 9. magazina "Evropski puls", broj 68/2011 <http://media.cgo-cce.org/2013/06/CGO-Evropsk-puls-68.pdf>

osumnjičenog. Nakon toga je organizovano prepoznavanje i oštećeni i svjedoci su uspješno prepoznali osumnjičenog. CB Budva je o tome povratno izvjestio nadležnog tužioca, nakon čega je Više državno tužilaštvo okvalifikovao djelo i podnijet je optužni predlog za krivično djelo 443. stav 3 Krivičnog zakonika Crne Gore - Rasna i druga diskriminacija: *Ko širi ideje o superiornosti jedne rase nad drugom ili propagira mržnju ili netrpeljivost po osnovu rase, pola, invaliditeta, seksualne orijentacije, rodnog identiteta ili drugog ličnog svojstva ili podstiče na rasnu ili drugu diskriminaciju, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do tri godine.*

Menadžment kompanije "Top Hill" se prije podnošenja krivične prijave na posredan način, ne direktno, izviniio oštećenima i LGBT zajednici a S.T., prema navodima, su otpustili iz službe obezbjeđenja. "LGBT Forum Progres" je nastavio komunikaciju sa kompanijom "Top Hill" kako bi se potvrdile sve radnje koje je ovo preduzeće saopštilo da je navodno preduzelo. Menadžment ove kompanije više uopšte nije odgovarao na pozive i pisma iz ove NVO.

Gay par izbačen isprebijan je i izbačen iz poznate diskoteke "Top Hill" u Budvi 16. avgusta 2015. godine oko 4 sata ujutro. Istopolni par, koji je zajedno provodio odmor u Budvi, zabavaljao se i uživao u atmosferi poznate diskoteke. U jednom trenutku oni su se poljubili nekoliko puta što je kod radnika obezbjeđena S.T. izazvao revolt i homofobično nasilje. Psovao ih je i vrijeđao i ponavljao da "pedere neće tolerisati u objektu". Prilikom nasilnog izvođenja iz diskoteke njemačkog državljanina je ošamario a crnogorskom državljaninu zaštitar je zadao udarce u potiljak. Zaštitar je nakon toga prišao ostatku osoba s kojima je gay par bio u društvu. Obratio se jedinom muškarcu među njima i pitao ga "Jesi li i ti peder". Mladić, koji je bio u društvu sa svojom djevojkom, je kazao da nije ali ga je zaštitar uhvatio za ruke i izbacio iz diskoteke.

"LGBT Forum Progres", organizacija koja je posvećena pravnoj zaštiti i bezbjednosti LGBT zajednice, o incidentu je obavijestila sve relevantne državne adrese i ukazala da je implementacija vladine LGBT politike na terenu i u praksi u ozbiljnoj krizi i da se ne postižu očekivani rezultati u pogledu društvenog prihvatanja LGBT osoba.

KOMENTARI MRŽNJE KAO REAKCIJA NA VIJEST O PREBIJANJU GEJ MLADIĆA U DISKOTECI TOP HILL U BUDVI

Dana 16.08.2015.godine tema koja je bila aktuelna u medijima i na internet portalima, je prebijanje dvojice gej mladića u diskoteci "Top Hill" u Budvi. Više internet portala je prenijelo ovu vijest, a dodatno su samu vijest objavili i na

društvenoj mreži "Facebook". Ove objave izazvale su niz prijetećih, uznemirujućih i diskriminatornih komentara od strane više individua.

D.N.M. smata da LGBT osobe treba drati

Lice sa profilom pod inicijalima D.N.M. postavilo je komentar sledeće sadržine dana 16.08.2015.godine na objavi internet medijskog portal o prebijanju gej mladića u diskoteci Top Hill-u u Budvi : "to deri " (Misli se na LGBT osobe). Policiji je prjavljen slučaj, a pri prijavi su dostavljene i fotografije samog komentara kao i lica koje je postavilo komentar. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

N.J.Š. smatra da LGBT osobe treba da budu u bolnici a ne u diskoteci

Izvjescna N.J.Š. je postavila komentar sledeće sadržine na istoj objavi o prebijanju gej mladića u Budvi dana 16.08.2015.godine : " Oni treba u bolnicu da se liječe a ne u diskoteku ". Ovaj komentar kvalifikuje LGBT osobe kao bolesne i prjavljen je policiji zajedno sa slikama samog komentara i lica koje ga je postavilo. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

V.R. naziva LGBT osobe nastranim umobolnicima

Lice sa profilom pod inicijalima V.R. postavilo je komentar sledeće sadržine na objavi internet medijskog portal o prebijanju gej mladića u diskoteci Top Hill-u u Budvi : ""Normalna reakcija. Nastrani umobolnici su dobro prošli kako su trebali." Ovaj komentar takođe kvalifikuje LGBT osobe kao bolesne. Slučaj je prijavljen policiji dana 16.08.2015.godine, a pri prijavi su dostavljene i fotografije samog komentara kao i lica koje je postavilo komentar. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

Đ.P. podržava nasilje nad LGBT osobama

Kao komentar na isti tekst, o prebijanju dvojice gej mladića, izvjesni Đ.P. je postavio komentar koji ohrabruje osobe koje su napale i pretukle LGBT osobe dana 16.08.2015.godine. Ovo lice je napisalo : "Svaka cast onima koji su ih tukli xaxaxa". Slučaj je prijavljen Upravi policije a pri prijavi su dostavljene i fotografije samog komentara kao i lica koje je postavilo komentar. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

Š.Š. smatra LGBT zajednicu crnogorskom brukom i sramom

Istog dana, izvjesni Š.Š. je postavio komentar sledeće sadržine na istom tekstu : "isto kao sto oni imaju pravo da iskazuju svoju bolest mislim na ove LGBT osobe,, pa i mi imamo pravo da ih bijemo za njihovo nedolichno ponasanje,i netreba niko da se protivi tome, jer ko se protivi neka svoje sinove onda vaspita da se nezene nego da nadju momke kao sto su to ova dvojica bolesnika uradila,,,,sta hoce ove nevladine organizacije da momci vodaju momke umjesto djevojaka i djevojke da se udavaju za djevojke „nevladine organizacije to podrzavaju radi novca kojeg primaju od lobista za zapada a ni njima se to nesvidja sto rade za LGBT nego se prodavaju za sitne pare jer nijedan normalan covjek nece ovako nesto podrzavati za neznam koje pare jer sve bude i prodje, jer to da sto valja nebi se porodice odrekle od takvih osoba kao sto su se i odrekle zdravka cimbaljevica pokretaca ove crnogorske bruke i srama" Komentar je prijavljen Upravi policije, kojoj su takođe dostavljene fotografije samog lica koje je postavilo komentar, kao i link do njegovog profila radi lakše identifikacije. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

F.F. smatra da je LGBT osobama mjesto u bolnici

Lice sa profilom pod inicijalima F.F. postavilo je komentar sledeće sadržine na objavi internet medijskog portal o prebijanju gej mladića u diskoteci Top Hill-u u Budvi dana 16.08.2015.godine: "istina... za njih su Bolnice a ne Diskoteke...". Ovaj komentar, pored činjenice da je uvredljiv, naziva i kvalifikuje LGBT osobe kao bolesne. Policiji je prjavljen slučaj, a pri prijavi su dostavljene i fotografije samog komentara kao i lica koje je postavilo komentar. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji

ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

M.J. smatra da se identitet svakog gej muškarca mora znati javno

Izvjescna M.J. postavila je komentar sledeće sadržine na objavi internet medijskog portal o prebijanju gej mladića u diskoteci Top Hill-u u Budvi dana 16.08.2015.godine: "treba da se kaže ime i prezime svakog geja jer na društvenim vezama postoje stvorovi koji se udvaraju ženama a od muškog ni traga, ni glasa... bolesnici, imaju porodice i jadne žene, i decu, glume porodične ljude, sakriveni iza nekakvih potpisanih brakova;pošto je pederstija seksualna opredeljenost svakog čoveka neka se bar zna ko je kakav stvor;bolest je neizlečiva i stvara se u trudnoći majke koja doživi stres,slobodno se izjasnite pederi,ponosite se, kažu da je to duhovna ljubav;poubijajte se između sebe jer to je večna ljubav;zato predlažem da svaka javna ustanova iznese spisak svojih zaposlenih javno da se zna kako se ne bi zamajale žene i pričale sa pederima koji se vešto kriju svojim tobožnjim više-brojnim brakovima...kada je javno, neka znamo ko je ko!Hvala!" Nakon ovoga je dodala komentar : " zaštićena "marva" zakonom". Ovi komentari. pored činjenice da su uvredljivi, kvalifikuju LGBT osobe kao bolesne Policiji je prjavljen slučaj, a pri prijavi su dostavljene i fotografije samog komentara kao i lica koje je postavilo komentar.. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

Z.R. smatra da se napadačima na LGBT zajednicu trebaju "pozlatiti ruke"

Istog dana, na istom tekstu, izvjesni Z.R. postavio je komentar sledeće sadržine: "Pozlatite im se ruke!!!" Afirmišići i podržavajući napadače na dvojicu gej mladića u diskoteci "Top Hill" u Budvi. Slučaj je prijavljen policiji, a slike lica, link do njegovog profila kao i slike komentara su dostavljene Upravi policije radi lakše identifikacije. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

N.K.Z. smatra da su gej mladiće trebali tući macolama

Lice sa profilom pod inicijalima N.K.Z. postavilo je komentar sledeće sadržine na objavi internet medijskog portal o prebijanju gej mladića u diskoteci Top

Hill-u u Budvi dana 16.08.2015.godine: ""A TREBALI SU MACOLA PO NJIMA, PA KRŠIMA NIZ ONE STRANE...". Ovaj komentar, pored činjenice da je uvredljiv, poziva na nasilje nad LGBT osobama i dodatno afirmiše napadače iz navedene diskoteke. Policiji je prjavljen slučaj, a pri prijavi su dostavljene i fotografije samog komentara kao i lica koje je postavilo komentar. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

B.B. smatra da je LGBT zajednica propast civilizacije

Dodatno, na navedenu vijest, komentarisao je i izvjesni B.B. koji je naveo da su LGBT osobe nenormalne, te afirmisao nasilje nad njima. On je postavio sledeći komentar : " Svaka ti cast,propast civilizacije donose pederi pa neka pricaju da je nenormalna stvar normalna.Trag vam se utro,katastrofa je daje veliki br.Evropskih zvanicnika nastran tj.NENORMALAN...MI TO JOS NE MOZEMO DOPUSTITI U NASOJ CRNOJ GORI....a oni neka rade sta hoce po EVROPI.Pored ovoliko prelijepih zena !!!!! Svaka ti cast momak". Slučaj je prijavljen Upravi policije dana 16.08.2015.godine. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

R. V. smatra ispravnim napade na LGBT zajednicu

Izvjesni R.V. se takođe pridružio diskusiji na ovu temu, te je dana 16.08.2015. godine, na navedenoj objavi vijesti, komentarisao "Potpuno ispravno" ohrabrujući i afirmišući nasilje nad LGBT osobama u Crnoj Gori. Lice je, sa materijalima, fotografijama komentara i slikama dostupnim na njegovom javnom profilu prijavljeno Upravi policije u Podgorici. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

M.LJ. žali što napadači na gej mladiće nisu bili grublji

Izvjesni M.LJ. je dana 16.08.2015.godine takođe je postavio komentat na objavama o ovoj vijesti te je ovom prilikom iskomentarisao sledeće "Fala bogu. trebali su im glave slomit mamu im derpovsku!" na objavi portala CDM o incidentu u diskoteci "Top Hill". Komentar je prijavljen Upravi policije koja do trenutka

pisanja ove knjige nije dostavila informacije o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju navedenog lica. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije povratno informisala o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju prijavljenih lica, kao ni o preduzetim radnjama na ovom slučaju.

GODIŠNJICA PRVOG PRAJDA: LGBT OSOBE U CRNOJ GORI BEZ SLOBODE OKUPLJANJA

Prvi crnogorski prajd održan je u Budvi 24. jula 2013. godine. Okupio je preko 120 učesnika i uživao je značajnu podršku demokratske i političke javnosti. To je, za sada, i jedini crnogorski Prajd koji je realizovan u centru jednog crnogorskog grada bez ikakvih restrikcija i isključivanja javnosti, bez zatvaranja ugostiteljskih objekata i saobraćaja. Skup je obezbjeđivalo preko 400 policajaca i praćen je ogromnim nasiljem protivnika ljudskih prava LGBT osoba. Oko dvije hiljade prisutnih građana, protivnika Prajda, pružilo je ekstremno otpor ravnopravnosti. Crnogorska policija je pokazala odlučnost i maksimalnu profesionalnost i spriječila je linč učesnika prve Povorke ponosa. Učesnici su potom evakuisani zbog ugrožene bezbjednosti, sa dva broda do Miločera odakle su prebačeni u Bečići, gdje se u hotelu "Spendid" završila prateća manifestacija prvog crnogorskog praajda. "Splendid" je ujedno i prva privatna kompanija koja je podržala javni LGBT skup. Protiv 32 osobe pokrenut je prekršajni postupak. Usljed ekstremnog nasilja i prijetnji, tadašnji izvršni direktor NVO "LGBT Forum Progres" je bio primoran da napusti zemlju.

NVO "LGBT Forum Progres", posebnim saopštenjem obilježio je dvije godine od održavanja prvog crnogorskog praajda: "Prva Povorka u Budvi, kao i kasnije u Podgorici, doprinijeli su većoj vidljivosti LGBT zajednice, i danas u javnom životu, civilnom društvu i političkoj sceni, je značajan broj vidljivih LGBT osoba" ocijenili su organizatori prvog crnogorskog praajda.

"Vlada Crna Gore usvojila je prije više od dvije godine izuzetno kvalitetnu i ambicioznu LGBT politiku. Međutim njena implementacija je ozbiljno ugrožena, Evidentna je slaba koordinacija između državnih organa i ne ostvaruju se očekivani ciljevi. Već tri mjeseca Vlada nije imenovala nacionalnog koordinatira za implementaciju svoje LGBT Strategije. Ipak, jako je pohvalno i značajno što je vidljivo poboljšana pravna zaštita LGBTIQ osoba u praksi. Posebno je za pohvalu rad tužilačke organizacije" saopštila je najstarija crnogorska LGBT grupa.

Budvanski prajd u postojećem kontekstu više nije moguće održati. Povorka ponosa za sada su jedino moguće u Podgorici zbog mogućnosti njihovog održavanja u vladinim četvrtima. Ova konstatacija nije negativna i na račun

organizatora praajda u Podgorici. Naprotiv. Ovo je samo potvrda u koliko teškim uslovima LGBT zajednica realizuje osnovno ljudsko pravo - pravo na mirno okupljanje. Ministarstvo unutrašnjih poslova tri puta je zabranilo održavanje zakazane povorke ponosa u Nikšiću. U toku je postupak pred Upravnim sudom koji nije spriječio zabranu samog skupa.

ORGANIZOVANO SPRIJEČAVANJE NAJAVLJENOG PRAJDA U NIKŠIĆU

Dana 25.08.2015 Upravi policije je prijavljena objava i komentari izvjesnog B.S. koji je u 16:56 na društvenoj mreži "Facebook" otvoreno pozivao na napade i fizičku i obračun sa učesnicima predstojeće Povorke Ponosa u Nikšiću. Ovo lice je postailo objavu koju citiramo ispod :

"MOJ JAVNI POZIV SVIM KVALITETNI MOMCIMA IZ CRNE GORE.

Javite se u inboxu ma odakle bili iz HN,BD,KO,PG,NK,BP,CTO ili ostalih gradova" .

"" DAJTE DA UČINIMO NEZABORAVNIM BAL PEDERA U NAŠEM NIKŠIĆU ""javite se u inbox da postignemo dogovor i ORGANIZUJEMO se ovog puta najbolje što može. Nijesmo tu zbog policije oni rade svoj posao mi ćemo brinuti o ČASTI CRNE GORE. I poštar ati se da pederi ne zaborave Nikšić.. Svi zainteresovani javite se u INBOX".

Ovi komentari jasno ukazuju na organizovanje lica koji bi nasilno napali okupljene učesnike Povorke ponosa u Nikšiću. Posebno je zabrinjavajuće, što je ovo lice prethodno prijavljivano za uzimanje učešća u održanoj Povorki ponosa u Budvi, što ide u prilog održivosti i ostvarenju prijetnji ovog lica..

Do trenutka pisanja ove knjige, Uprava policije nije obezbjedila povratne informacije o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju ovih lica na osnovu dostavljene prijave LGBT Foruma Progres.

DIREKTORU LGBT FORUMA PROGRES PRIJEĆENO SAKAĆENJEM PRED KAMERAMA

Direktor LGBT Foruma Progres, Stevan Milivojević, dana 19.09.2015. godine podnio je Upravi Policije prijavu protiv lica koje mu se obratilo prijetećom

porukom posredstvom društvene mreže "Facebook". Lice u pitanju koristilo je alijasko ime Crni Leptir, te Milivojeviću bliže informacije o licu nisu bile dostupne.

Ispod prenosimo integralnu poruku uznemiravajuće sadržine poslate Milivojeviću :

"MTRVU TI MAJKU JEBEM U PIČKU U LEDNI GROB U LEDNU SISU!!!!JEBI SE U GUZICU AL SE NE KURČI ŠTO SI POREMEĆEN SESTRU TI JEBEM U PIČKU !!! MRŠ MAJKU TI JEBEM PO MILIJARDU PUTA!!!TREBA TI MOTOROM TESTEROM GLAVU ODREZAT ZATO ŠTO SE PRČIŠ JAVNO!!!!NE IZAZIVAJ VIŠE JER ČU TI ISPRED KAMERA ODREZAT KURAC I GRKLJAN IZVADIT RUKAMA DA ČITAV SVIJET GLEDA!!!!NE IZAZIVAJ VIŠE JER ČU TI ISPRED KAMERA ODREZAT KURAC I GRKLJAN IZVADIT RUKAMA DA ČITAV SVIJET GLEDA!!!!!"

Policiji je dostavljena integralna prepiska, to jest prijeteća poruka, kao i sve informacije koje su bile dostupne na profilu pošiljaoca, uključujući i link samog profila radi lakše identifikacije od strane policije. Policija, do trenutka završetka rada na ovoj knjizi, nije povratno informisala o preduzeim radnjama, kao ni o eventualnoj identifikaciji ili procesuiranju navedenog lica.

KOMENTARI MRŽNJE I PRIJETNJE UPUĆENE NAKON TREĆEG OTKAZIVANJA PRAJDA U NIKŠIĆU

M.J. vrijeđa LGBT zajednicu

Dana 19.09.2015. godine, Upravi policije prijavljen je izvjesni M.J. koji je na stranici portala "CDM" na objavi o trećoj zabrani Povorke ponosa u Nikšiću postavio komentar sledeće sadržine : "Ti imaš moral i čast? Mrš debilčino jedna retardirana". Komentar, kao i profil navedenog lica je radi lakše identifikacije dostavljen policiji zajedno sa prijavo. Do trenutka završetka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije dostavila informacije o identifikaciji ili eventualnom procesuiranju navedenog lica.

M.L.J. smatra da za LGBT osobe nema mjesta u Crnoj Gori

Istog dana, izvjesni M.L.J. postavio je komentar, takođe ispod objave o zabrani Povorke ponosa u Nikšiću, koji glasi : „Za vas nema mjesta u ovoj državi bolesnice bolesna idi lijeci se nesrećo". Komentar negira prava LGBT zajednice da postoje, žive i djeluju u Crnoj Gori, a dodatno ih klasifikuje kao bolesne. Komentar uvrijedljive sadržine prijavljen je Upravi policije, međutim LGBT Forumu Progres, nisu dostavljene informacije o daljem toku slučaja, identifikaciji ili procesuiranju ovog lica. do trenutka završetka rada na ovoj publikaciji.

A.N. kvalifikuje LGBT osobe kao bolesne

Takođe, istog dana, lice sa incijalima A.N. je, takođe na objavi o zabrani Povorke Ponosa u Nikšiću postavio komentar uvrijedljive sadržine na "Facebook" stranici portala "CDM". Naime, on je napisao komentar sledeće sadržine : „STOP BOLESNICIMA". Komentar klasifikuje i tretira LGBT osobe kao bolesne. Komentar kao i dostupne informacije o licu prijavljene su Upravi policije 19.09.2015. godine, međutim, informacije o statusu slučaja nisu dostavljene LGBT Forumu Progres, do trenutka pisanja ove knjige.

K.K. smatra da LGBT osobe treba "mlatiti kao stoku"

Dalje, prateći objave o otkazivanju Povorke Ponosa u Nikšiću u medijima i na društvenim mrežama, Tim LGBT Forumu Progres, istog dana, uočio je i komentar izvjesne K.K. Ona je, uključujući se u prepisku i komentarisanje postavila komentar sledeće sadržine dana 19.09.2015. godine: „Bolesnici jedni truju mladez izopacenoscu retardi to treba mlatiti ka stoku pacenici zapada nezna se kolike pare im se slivaju na racun da bi paradirali i blejali po televiziji o nekim pravima, sramota". Navedeni komentar ne samo da kvalifikuje pripadnike LGBT populacije kao bolesne, već i opravdava i poziva na nasilje nad ovom grupom. Slučaj je istog dana dostavljen Upravi policije, međutim, LGBT Forum Progres nije povratno informisan o statusu ovog slučaja do trenutka pisanja ove knjige.

A.S. poziva na smrt gej osoba

Još jedan u nizu komentara na objavu vijesti o otkazivanju Nikšić Prajda postavio je i izvjesni A.S. dana 19.09.2015.godine. Ovo lice napisalo je sledeći komentar u kojem poziva na smrt gej osoba: „Ubi ubi pedera". Komentar je

prijavljen Upravi policije, ali do trenutka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije dostavila nikakve dalje informacije o identifikaciji ili daljem procesuiranju ovog lica.

M.J. smatra da LGBT osobe "boluju"

Dana 19.09.2015.godine na diskusiji na objavi o zabrani Povorke Ponosa u Nikšiću, lice M.J. uputilo je komentar aktivistkinji LGBT Forumu Progres B.J. sledeće sadržine : „B. napusio bi te Ja kurca..... Nebi ti nikad palo na pamet da bolujes". Komentar, pored toga što sadrži inicijalne vulgarnosti, te elemente drskog javnog ponašanja, takođe kvalifikuje pripadnike LGBT zajednice kao bolesne. Prepiska, slike komentara, kao link koji vodi do profila navedenog lica na društvenoj mreži "Facebook" dostavljen je Upravi policije koja do trenutka pisanja ove knjige nije dostavila informacije o identifikaciji kao i o eventualnom procesuiranju samog lica.

S.Ć. smatra da Milivojevića treba kamenovati

Dana 19.09.2015.godine, na objavama medija o zabrani Povorke ponosa u Nikšiću, više lica se uključilo u komentarisanje, kao i u iznošenje prijetnji, verbalnih napada, i uvreda na račun LGBT populacije. Lice sa profilom na društvenoj mreži "Facebook" sa inicijalima S.Ć. postavilo je sledeći komentar na "Facebook objavi portala "Vijesti" : „Za stevana Milivojevica kazna ka u Indiju, zakopat ga zivog uspravno, da mu je samo glava napolje, i kamenovat ga... smrt pederima, idem da pravim sina,cao". Komentar je doživljen kao direktna prijetnja upućena direktoru LGBT Forumu Progres, Stevanu Milivojeviću, te je isti sa svim neophodnim informacijama, uz prijavu dostavljen policiji. Do završetka pisanja ove publikacije, Uprava Policije nije dostavila informacije o identifikaciji kao ni o eventualnim pravnim radnjama preduzetim protiv navedenog lica.

M.Ć. smatra da gej osobe treba da dobiju "tretman Kralja Nikole"

Dana 19.09.2015.godine, lice sa inicijalima M.Ć. postavilo je uvrijedljiv i prijeteći komentar na objavi portala "CDM" na društvenoj mreži "Facebook" povodom zabrane Povorke ponosa u Nikšiću. Komentar glasi:

„U doba Kralja Nikole u Crnoj Gori se bjehu pojavila tri pедера. Kralj k sebi zovne vojevodu Maša Đurovića da se posavjetuju šta da rade od toga srama, il da ih ubiju il prognaju... a šta god da urade čuće se za njih i Crnoj Gori nanijet na

obraz... Mašo ukaza Gošpodaru da ih ne smije kaznit jer evropa štiti i te sramotnike ... No Nikola naredi da se sva troica strijeljeju i naredi da se tri bureta napune ljudskim izmetom to jes go....a a pederi da se stave u burad i da se tako izvrši strijeljanje. Perjanicima je naredio da pucaju iznad njihovih glava... kad su perjanici zapucali pederi su kljunuli i zaronili u g... kad su isplivali i viđeli da su živi Nikola im je samo rekao da pogledaju jedan drugome obraz koji im je takav bio i prije i bićr im uvijek takav .jer bruka se ne može umiti"

Slučaj je istog dana dostavljen Upravi policije, međutim, LGBT Forum Progres nije povratno informisan o statusu ovog slučaja do trenutka pisanja ove knjige.

G.R. smatra LGBT osobe nakaradnim

Dana 19.09.2015.godine na objavu vijesti o otkazivanju Nikšić Prajda postavio je i izvjesni G.R. koji je tom prilikom napisao : „Bravo! Niksic je odgovorio kako treba! Stop nakaradi!!!". Komentar podržava ograničavanje ljudskog prava LGBT zajednice na slobodu okupljanja i dodatno se pogrдно obraća samim članovima zajednice nazivajući ih "nakaradnim". Komentar uvrijedljive sadržine prijavljen je Upravi policije, međutim LGBT Forumu Progres, nisu dostavljene informacije o daljem toku slučaja, identifikaciji ili procesuiranju ovog lica.

M.L. poziva Varvare da spriječe Povorku Ponosa

Dana 19.09.2015. godine na diskusiji na objavi o zabrani Povorke Ponosa u Nikšiću, na objavi portala "CDM" ove vijesti, na društvenoj mreži "Facebook" lice sa inicijalima M.L. navodi : „Majku vam jebem pederi dok je varvara gej parade nece biti u Podgorici". Slučaj je istog dana dostavljen Upravi policije, međutim, LGBT Forum Progres nije povratno informisan o statusu ovog slučaja do trenutka pisanja ove knjige.

V.B. je spremio toljagu za učesnike Nikšić Prajda

Otkazivanje Prajda u Nikšiću, 19.09.2015. godine, bila je aktuelna tema u medijima i na internet portalima. Više internet portala je prenijelo ovu vijest, a dodatno su samu vijest objavili i na društvenoj mreži "Facebook". Ove objave izazvale su niz prijetećih, uznemirujućih i diskriminatornih komentara od strane više individua. Lice sa inicijalima V.B. navodi sledeće : „steta... bio sam spremio toljagu....." Komentar vrlo jasno potvrđuje planiranje nasilja nad LGBT

zajednicom tokom održavanja Povorke ponosa u Nikšiću, a dodatno potvrđuje planove lica V.B. da kako on navodi, "toljagom" tuče i napadne samu LGBT zajednicu okupljenu na povorci, te žali što do toga neće doći uslijed zabrane same povorke. Komentar je prijavljen Upravi policije, ali do trenutka pisanja ove publikacije, Uprava policije nije dostavila nikakve dalje informacije o identifikaciji ili daljem procesuiranju ovog lica.

V.P. smatra gej osobe sramotom

Na objavu vijesti o zabrani Povorke ponosa u Nikšiću, dana 19.09.2015. godine, u diskusiju se uključila i izvjesna V.P. koja je revoltirana samom činjenicom da su LGBT osobe htjele iskoristiti svoje pravo na okupljanje u Nikšiću, te je postavila komentar sledeće sadržine: „Parada srama i neka je zabranjena, Zar su puderi ponos, Neka ih vode kući oni koji su snjima zajedno mlatili po Podgorici, Divan uzor za vaspitanje djece FUJ". Navedena izražava gađenje LGBT zajednicom te iznosi ironičan stav da je dozvoljavanje LGBT zajednici da iskoristi svoje ustavno pravo na slobodu okupljanja, "divan uzor" za vaspitanje djece. Komentar uvrijedljive sadržine prijavljen je Upravi policije, međutim LGBT Forumu Progres, nisu dostavljene informacije o daljem toku slučaja, identifikaciji ili procesuiranju ovog lica.

S.T. želi da iščupa grkljane i slomi kičmu LGBT osobama

Otkazivanje Prajda u Nikšiću, 19.09.2015. godine, bila je aktuelna tema u medijima i na internet portalima. Više internet portala je prenijelo ovu vijest, a dodatno su samu vijest objavili i na društvenoj mreži "Facebook". Ove objave izazvale su niz prijetećih, uznemirujućih i diskriminatornih komentara od strane više individua. Lice sa profilom pod inicijalima S.T. postavilo je komentar sledeće sadržine na Facebook stranciji jednog od portala: „Hahahahah družo idi spavaj. Dva puta su šetali. A kod nas već treći put otkazuju jer ćemo im kičmu polomiti i grkljane iščupati". Komentar upućen od strane ovog lica diskriminatoran ka LGBT osobama te opravdava nasilje nad istim. Dodatno, komentar je shvaćen kao otvorena prijetnja članovima LGBT zajednice koji su planirali da učestvuju na Povorci Ponosa u Nikšiću, te je istog dana prijavljen Upravi Policije. Međutim, LGBT Forum Progres nije povratno informisan o statusu ovog slučaja do trenutka pisanja ove knjige, uprkos izuzetno snažnim prijetnjama i detaljnom opisu istih.

F.R. poziva na klanje LGBT osoba

Dana 19.09.2015. godine, na društvenim mrežama i u medijima aktuelna bila je aktuelna tema zabrane Povorke ponosa u Nikšiću. Nakon, što je više medija i internet medijskih portala prenijelo ovu vijest I na društvenim mrežama, više lica se uključilo u proces komentaranja na samim objavama. Navedenog dana, lice sa inicijalim F.R. postavilo je komentar sledeće sadržine „a pustite ih da ih pokoljemo". Komentar je shvaćen kao ozbiljna prijetnja smrću članovima/cama LGBT zajednice te je isti, zajedno sa svim dostupnim informacijama sa profila navedenog lica, u formi prijave dostavljena Upravi Policije. Međutim, LGBT Forum Progres nije povratno informisan o statusu ovog slučaja do trenutka pisanja ove knjige.

I.Ž. povorku smatra najvećom sramotom

Dana 19.09.2019. godine izvjesna I.Ž. postavila je komentar sledeće sadržine na "Facebook" objavi o zabrani Povorke ponosa u Nikšiću: „Kakva povorka ponosa, sramota bre najveća. Namecu njihovu sramotu nekom, izrodi ljudski." Tim LGBT Forumu Progres, za praćenje govora mržnje i prijetnji LGBT zajednici na internetu, registrovao je navedeni uvrijedljivi i drski komentar, te zajedno sa informacijama dostupnim sa profila navedene I.Ž. uz prikladnu prijavu dostavio Upravi Policije. Dana 19.09.2015. godine, lice sa profilom pod inicijalim M.B. postavilo je komentar na objavi internet portala "CDM" na društvenoj mreži "Facebook" povodom zabrane Povorke ponosa u Nikšiću. Lice je postavilo prijeteći komentar sledeće sadržine: „A svaka vi cas niksicani niste picke kao sto su ovi nasi. Sve ih treba pobit pedercine jedne". Komentator u ovom slučaju vrlo jasno poziva na smrt LGBT osoba. Uslijed toga, prijava Upravi policije po predmetnom slučaju dostavljena je istog dana. Uprava Policije, LGBT Forumu Progres, nije dostavila informaciju o preduzetim radnjama po ovom slučaju do dana zaključenja rada na ovoj publikaciji.

M.R. želi smrt aktivistima

Nakon objave medijskih internet portala o zabrani Povorke Ponosa u Nikšiću, više desetina lica komentarisalo je ovu vijest, kako na veb-stranicama samih internet portala tako i na stranicama-objavama ovih portala na društvenim mrežama. Dana 19.09.2015.godine lice pod inicijalima M.R. postavilo je komentar sledeće sadržine ispod navedene objave: „DJUKANOVIĆU, CIMBALJEVIĆU I KALEZIĆU KRENULI STE NA RUSIJU!!!!(NIKŠIĆ)!!! ŽIVJELA CRNA GORA

SRBIJA I RUSIJA!! UMRITE AMERIKANCI, PEDERI I NATO!!! MRŠ!!!!" Ovaj uvrijedljivi i prijeteći komentar gdje se smrt ne želi samo gej osobama, već i građanima SAD. kao i članicama NATO-a, istog dana je prijavljen policiji. Odgovor, to jest, povratno informisanje o identifikaciji navedenog lica kao i o preduzetim radnjama vezanim za navedeni slučaj, od strane Uprave policije je izostao, do trenutka završetka rada na ovoj publikaciji.

G.M. smatra LGBT osobe razvratnima

Dana 19.09.2015. godine više lica se uključilo u komentarisanje medijskih objava o zabrani Povorke ponosa u Nikšiću. Među njima bila je i građanka G.M. koja je objavila komentar sledeće saržine: „A ko njima brani da žive svoje živote, ali nemogu da rade što im padne na pamet... Ne treba im dozvoliti da truju našu djecu i da prikazuju razvat, ništavilo kao da je to normalno i BRAVO ZA MOJ NIKŠIĆ I NIKŠIĆANE...!A oni neka idu u Evropu tamo im je mjesto..” Komentar, pored činjenice da je diskriminatoran, takođe navodi da LGBT osobe truju crnogorsku djecu, te da promovišu razvat i nemoralnost. Sami komentar, kao dostupne informacije sa profila navedene građanke dostavljene su Upravi policije, međutim kao i u prethodnim slučajevima, do završetka rada na ovoj publikaciji, odgovor je izostao.

M.K. bi da protjera gej osobe u Srbiju

Građanka sa inicijalima M.K. je dana 19.09.2015.godine postavila komentar na objavu vijesti o zabrani Povorke ponosa u Nikšiću na društvenoj mreži "Facebook". Komentar glasi: „MRŠ u srbiju pederi!!!!” (+ fotografija u priloženim fotografijama). Takođe ova građanka postavila je prekríženu fotografiju dvojice muškaraca koji se drže za ruke, negirajući time jednaka prava istopolnih parova. Komentar je istog dana prijavljen Upravi Policije. Do trenutka zaključivanja rada na ovoj publikaciji, LGBT Forum Progres nije povratno informisan o preduzetim radnjama u ovom slučaju.

S.Z. bi "lemao LGBT osobe do padanja"

Nakon objave medijskih internet portala o zabrani Povorke Ponosa u Nikšiću, više desetina lica komentarisalo je ovu vijest, kako na veb-stranicama samih internet portala tako i na stranicama-objavama ovih portala na društvenim mrežama. Dana 19.09.2015.godine lice pod inicijalima S.Z. postavilo je komentar

sledeće sadržine ispod navedene objave: „I treba Majku im Jebem Pedersku, to sve treba izlemat do padanja pa opet!!!". Ovaj komentar je prepoznat kao otvorena prijatna brutalnim prebijanjem LGBT zajednice te je istog dana prijavljen Upravi policije, koja do završetka rada na ovoj publikaciji nije obezbjedila povratnu informaciju o identifikaciji počinioca kao ni o eventualnim preduzetim radnjama u navedenom slučaju.

M.R. smatra LGBT osobe umobolnim

Dana 19.09.2019. godine izvjesna M.R. postavila je komentar sledeće sadržine na "Facebook" internet portala "Vijesti" objavi o zabrani Povorke ponosa u Nikšiću. Ovaj komentar se kasnije razvio u raspravu na navedenoj društvenoj mreži. Komentar M.R. glasi: „E zamalo ne padoh u nesvijest kad ovo procitah. Ko je bre ovaj da napada drzavu da se ne bori za prava zena i da nas zene trpa u isti kos sa ovim bolesnicima. Mrs stoko jedna, ti si nasao da zene i manjine stavljias u isti kos sa vama,

Izvjesni D.S. se uključio sa svojim komentarom koji glasi : "Neka si mu rekla". Na to je M.R. odgovorila komentarom ; "Stoka jedna odvratna. On se nasao da mijesa postene majke, sestre, supruge i cerke sa njima, odvratnim spodobama. Ko im bre brani da u te svoje jazbine rade sta hoce, ali da njihove umobolne ideje poistovjecuju sa simbolima koji predstavljaju ono najsvetije sto je svijet ikada vidio, e ne moze. Da oni setnju svojih rasklimatanih guz*ca nazivaju parada ponosa, sa sve petokrakom i brkovima, e ne moze. Da oni setaju uz parolu sa kojom su hiljade casnih branilaca otadzbine otisli u smrt zarad naseg danasnjeg slobodnog zivota, e ne moze. Zato mrs u svoje rupe.". Nakon ovog komentara, u diskusiju se uključila i B.J. aktivistkinja nevladine organizacije LGBT Forum Progres sa komentarom : "Draga moja, da imas makar malo mozga vidjela bi u kakvom smo polozaju u ovoj drzavi, no vazda su postoje one koje su zadovoljne serpom i metlom! Zalosno!". Na to, M.R.se ponovo uključuje sa sledećim komentarom : "B., odje nije rijec o nama, zenama, Pobrkala si loncice. Ovo je klasican pokusaj skretanja sa teme. Ja sam samo rekla da pederi ne mogu u istom kontekstu da pominju zene i manjine. A sto se tice serpe i metle, tu drzava ne odredjuje kakav ce ko da ima zivot. Ja licno, nikada ne bih zamijenila ulogu majke za bilo koju drugu ulogu, a to neminovno podrazumijeva serpu i metlu. A inace, kad operem serpu i odlozim metlum budem suprug, dama, drug, kolega.....". Na šta B.J. odgovara: "Bojana je takodje majka i trudi se da svojoj djeci obezbijedi bolji zivot, medju boljim ljudima. Oprostite, mislila sam medju LJUDIMA, jer ovo sto ovdje vidim su samo sebicni fasisti koji nemaju trunku empatije! I draga M.R., mi jesmo svi isti bez obzira na pol, boju, nacionalnost i selsualnu orhentaciju. Razocaravajući je

cuti da se jedna osoba smatra više vrijednom od druge a da joj se jedini argument svodi na razlike. Jesmo svi različiti ali svi smo ljudi i zaslužujemo jednak tretman! Zene+muskarci+lgbt+romi+crnci=ljudi (-da biste lakše shvatili, s obzirom da se Vas nivo znanja svodi samo na osnovno obrazovanje)". M.R. se uključila sa sledećim komentarom : "Koliki je moj nivo znanja i moje obrazovanje necu Vama polagati racune jer ne polazem kod Vas prijemni pa da podnosim na uvid stecene diplome niti trazim posao da bih Vam dostavljala svoj CV. Ja licno ne vjerujem u to da ste Vi majka jer ni u kom slucaju ne bi mogli da date podrsku ovoj organizaciji, zajednici il sta vec. Kao majka, supruga i neko ko nosi staro crnogorsko prezime trebali bi jasnije da odvajate normalno od nenormalnog. A ovo sto grupa nesrecnika propagira je i vise nego nenormalno. A sve ostale Vase konstatacije su i suvise glupe da bi im pridavala bilo kakav znacaj jer Vi ponovo u nemogucnosti da shvatite poentu mijesate babe i zabe sto na zalost govori da Vi nemate, za razliku od mene ni osnovno obrazovanje.", kao i "...Ja znam da je ovo teska bolestina, ali zato su se ljudi ranije dobro raspitali sa kim se zene i za koga se udaju. Zato, pederi i lezbejke mogu da krive svoje gene i vaspitanje sto su nesrecnici takvi, kakvi su." Komentari izvjesne M.R. prijavljeni su Upravi policije, međutim do zaključenja rada na ovoj publikaciji, odgovor od strane Uprave policije o sprovedenim radnjama nije dostavljen.

N.P bi poslao LGBT osobe na Goli Otok

Zabrana Prajda u Nikšiću, 16.09.2015. godine, bila je aktuelna tema u medijima i na internet portalima. Više internet portala je prenijelo ovu vijest, a dodatno su samu vijest objavili i na društvenoj mreži "Facebook". Ove objave izazvale su niz prijetećih, uznemirujućih i diskriminatornih komentara od strane više individua. Lice sa profilom pod inicijalima N.P. postavilo je komentar sledeće sadržine na Facebook stranciji jednog od portala: „ E ako moramo preko guzice u EU nikad ga ne usli... Sve ove bolesnike treba poslat na neki novi goli otok pa im nikad nece pasti na pamet ova bolestina i pederluk". Sami komentar je degradirajući i uvredljiv po pripadnike LGBT zajednice, a poslednji dio komentara implicira slanje i grupisanje LGBT osoba u radne kampove poput "Golog otoka" kako bi se kaznili zbog svoje seksualne orijentacije ili rodnog identiteta. Komentar je istog dana prijavljen Upravi policije, ali do zaključenja rada na ovoj publikaciji, LGBT Forum Progres nije dobio odgovor od vezan za identifikaciju ili eventualno procesuiranje počinioca.

P.N. slavi dan zabrane Povorke Ponosa

Dana 19.09.2019. godine izvjesni P.N.postavio je komentar sledeće sadržine na "Facebook" internet portala "Vijesti" objavi o zabrani Povorke ponosa u Nikšiću. Komentar je sledeće sadržine: „DANAS SLAVIMO DAN KAD SMO ODOLJELI BOLESTI,NEMORALU,DEVIJANTNOSTI...To treba da se slavi a ne Komunisticki praznik.". Komentator LGBT osobe kvalifikuje kao bolesne, nemoralne i devijantne. Tim za praćenje govora mržnje nad LGBT osobama na internetu istog dana podnio je prijavu Upravi policije, međutim do trenutka završetka rada na ovoj publikaciji, Uprava policije nije dostavila informaciju vezanu za identifikaciju ili eventualno procesuiranje počinioca.

POVEĆAN GOVOR MRŽNJE: LGBT OSOBE TREBA UBIJATI

Z.C., LGBT aktivista i prvo javno deklarisan homoseksualac u Crnoj Gori, suočio se s novim prijetnjama odmah pošto je javno objavljeno njegovo otvoreno pismo najboljem teniseru svijeta N.Đ.³⁰

Z.C., koji je dugo godina predvodio LGBT zajednicu i bio direktor prve crnogorske LGBT grupe - "LGBT Forum Progres", zatražio je od N.Đ. da vrati nagradu oslobođenja Nikšića u znak solidarnosti sa LGBT zajednicom koja teži svom društvenom prihvatanju i ravnopravnosti. LGBT zajednicu ignorišu lokalne vlasti a policija po treći put u godini zabranjuje njenu mirnu šetnju.

Na društvenim mrežama i medijskim portalima se povećao govor mržnje ali i konkretne prijetnje prema LGBT zajednici. Svega nekoliko sati pošto je objavljeno otvoreno pismo, Z.C. se, na isti način, odbratio i direktoru crnogorske policije.³¹

U obraćanju S.S., direktoru Uprave policije Crne Gore, Z.C. je podsjetio da njegovo otvoreno obraćanje N.Đ. "spada, u demokratskom svijetu, u osnovna ljudska prava".

"Sloboda izražavanja i pravo na život su pretpostavke demokratije. Oni koji se protive mojim stavovima, mom prihvatanju i ravnopravnosti trebaju imati, jednako kao i ja, slobodu izražavanja i mišljenja. Ali u demokratskim uređenim državama, koje stvarno počivaju na vladavini prava, sloboda izražavanja može biti podvrgnuta ograničenjima i kaznama. Posebno zbog sprečavanja nereda i

³⁰ Posjetiti ovaj link: <http://www.vijesti.me/vijesti/cimbaljevic-pisao-dokovicu-vratite-nagradu-oslobođenja-niksica-853187>

³¹ Posjetiti <http://portalanalitika.me/clanak/203021/cimbaljevic-stojanovic-da-reaguje-i-na-prijetnje-na-fejsbuku-upucene-lgbtiq-osobama>

kriminala” kazao je Z.C. koji je prije egzila u Kanadu bio član vladinog Savjeta za zaštitu od diskriminacije.

Uprava policije je 26. septembra 2015. godine saopštila da je po sopstvenoj inicijativi, tragom komentara na portalu nezavisnog dnevnika “Vijesti”, podnijela krivičnu prijavu protiv nepoznatog autora.³²

U obraćanju direktoru Uprave policije, krajem septembra 2015. godine, Z.C., je saopštio da mu nije poznato da je policija postupila slično kada se prijetilo ubijanjem LGBT osoba i izazivanjem nereda na okupljanjima LGBT zajednice.

“Želim da vjerujem da ste osnovano i ozbiljno doživjeli prijetnje iz tog komentara. Zato, očekujem da potvrdite da Vaš postupak nije politički nastojen i na štetu Demokratskog fronta³³ koji nesmetano koristi pravo na slobodu okupljanja. Očekujem da potvrdite da se vodite zakonom i da je policija, oslobođena bilo kojih političkih uticaja, u stanju da profesionalno postupa prema svima” stoji, između ostalog, u pismu LGBT aktiviste direktoru crnogorske policije.

Zato Vas javno obavještavam da su ovi građani Crne Gore, izvjesni L.N., R.S. i B.B., pod punim identitetom, bez rezerve, javno komentarisali moje otvoreno pismo N.Đ. na “Facebook” stranici portala www.kolektiv.me. Oni su to radili, precizirao je Z.C., na krajnje neprimjeren i neodgovoran način koji izaziva strah, ne samo kod mene, nego i kod lokalne LGBT zajednice i koji otvoreno promovise nasilje prema LGBT osobama.³⁴

Izvjesni L.N. iz Nikšića napisao je ovo: “Ovaj nesretnik je nešto najgore što je Nikšić rodio u poslednjih 500 godina, obrukao je sve živo sramota je što kaže da je iz Nikšića, i njemu i onakvima samo treba obezbijediti jednu livadu, natjerati ih da iskopaju raku i ubiti ih i zakopati bagerom pa posle i taj bager odma u željezaru da se ne proširila ta bolest...”

Ovaj predlog za tretman LGBT osoba u Nikšiću podržalo je oko 15-tak građana čiji je identitet takođe poznat.

Izvjesni B.B. napisao je ovaj komentar: “Treba ga objesiti za primjer...”.

Takođe i izvjesni R.S., iz Nikšića, koji ima svega 25 godina starosti, napisao je i ovo: “Šta da nam djeca gledaju kako pederi šetaju, to treba svezati i ubiti”. Ž

Građanka J.V.N. obratila se Z.C. ovim riječima: “Đubre jedno pedersko, da ima zakona i države ti nesrećniče ne bi imao pravo glasa .. ni života tvoga nesrećnoga.

³² Za više informacija pogledati ove linkove: <http://portalanalitika.me/clanak/202964/uoci-protesta-krivicna-prijava-zbog-prijetnji-na-portal-vijesti> i <http://www.cdm.me/drustvo/hronika/krivicna-prijava-zbog-prijeteceg-komentara-na-portal-vijesti>

³³ Demokratski front je savez nekoliko opozicionih partija u Crnoj Gori i trudi se, pred građanima, predstaviti kao politička alternativa vladajućoj partiji. Za više informacija o ovoj asocijaciji posjetiti ovaj link: <http://www.demokratskifront.me>

³⁴ Pažnji posebno preporučujemo fotografije prijavljenih prijetnji kao i komentare čitaoca svih portala. Posjetiti <http://www.vijesti.me/komentari/tema/cimbaljevic-policija-da-ispita-prijetnje-lgbt-osobama-brzo-kao-i-za-proteste-df-a-151249>

Što boleštinom tvojom prljaš i truješ ovu djecu. Fuj”. Z.C. je zatražio da pravosuđe ovoj gospođi pomogne da shvati da LGBT osobe imaju pravo na život i da je Crna Gora demokratska država koja ne dozvoljava da se neko liši života samo zato što je gay.³⁵

PRIJETNJE I UVREDE POVODOM OTVORENOG PISMA BIVŠEG DIREKTORA "PROGRESA" ZDRAVKA CIMBALJEVIĆA NOVAKU ĐOKOVIĆU

S.M.R. smatra LGBT osobe nenormalnim

Otvoreno pismo bivšeg direktora NVO LGBT Foruma Progres, Zdravka Cimbaljevića, Novaku Đokoviću dana 25.09.2015.godine objavilo je više portala, a dodatno su samu vijest objavili i na društvenoj mreži "Facebook". Ove objave izazvale su niz prijetećih, uznemirujućih i diskriminatornih komentara od strane više individua. Lice sa profilom S.M.R. postavilo je komentar sledeće sadržine na Facebook stranciji jednog od portala: „Da si normalan nebi bio peder.Takav gad fuj..Nisi dosledan i Novakovo ime da pomemes....". Komentar LGBT osobe naziva nenormalnim i izražava gađenje nad LGBT osobama. LGBT Forum Progres dostavio je Upravi policije prijavu sa svim detaljima dostupnim na profilu ove gađanke, koji mogu pomoći njenu identifikaciju. Do trenutka završetka rada na ovoj knjizi, Uprava policije nije dostavila povratne informacije o identifikovanju ili eventualnom procesuiranju lica.

J.V.N. smatra da Cimbaljević truje i prlja djecu svojom boleštinom

Nakon objave otvorenog pisma bivšeg direktora NVO LGBT Foruma Progres, Zdravka Cimbaljevića, Novaku Đokoviću dana 25.09.2015.godine više lica postavilo je niz prijetećih, uznemirujućih i diskriminatornih komentara na društvenim mrežama. Lice sa profilom J.V.N. postavilo je komentar sledeće sadržine na Facebook stranciji jednog od portala: „Đubre jedno pedersko, da ima zakona i države ti nesrećniče ne bi imao pravo glasa .. ni života tvoga nesrećnoga . Što boleštinom tvojoj prljaš i truješ ovu djecu.fuj”. Pored činjenice da je komentar diskriminatoran, on takođe negira pravo glasa LGBT osobama, vrijeđa ih i naziva bolesnim. LGBT Forum Progres, prijavio je Upravi policije ovo lice, ali

³⁵ <http://www.cdm.me/drustvo/hronika/foto-cimbaljevic-stojanovicu-javno-prijete-lgbt-aktivistima-reagujte>

do završetka rada na ovoj knjizi nije dobio povratnu informaciju o radnjama preuzetim na ovom slučaju od strane Uprave policije.

L.J.J.B. smatra da Cimbaljevića treba kazniti

Povodom otvorenog pisma bivšeg direktora NVO LGBT Foruma Progres, Zdravka Cimbaljevića, Novaku Đokoviću koje je objavilo je više portala, dana 25.09.2015.godine, a objavljeno je i na društvenim mrežama, lice sa profilom L.J.J.B. postavilo je komentar sledeće sadržine: „ Pa, stvarno!!! Ovo je prevrsilo svaku mjeru!!! Kako samo ima obraza da se obrati jednom normalnom covjeku i velikom sportisti kao sto je DJOKOVIC??? Kakvu nagradu on hoce??? NJEMU BI TREBALO OKLAGIJU NABIT U GUZICU!!! A NIKSICANIMA SVAKA CAST!!! Uvijek su bili dobri momci ,a ne pedercine!!! Kakva parada ponosa??? Sa cime seM ponose??? Sa pederlukom! OBRATIO SE DJOKOVICU??? Bolesnice!!! Zabij se u neku pecinu i cuti!!! Ne, mozes osramotiti Niksicane, nego samo izblimirati sam sebe!! Bijedo od covjeka, sa cime se ponosis??? Ma mrsss!!!". Komentar izražava gađenje ka LGBT zajednici kao i kvalifikovanje same zajednice kao bolesne. Tim za praćenje govora mržnje nad LGBT osobama na internetu istog dana podnio je prijavu Upravi policije, međutim do trenutka završetka rada na ovoj publikaciji, Uprava policije nije dostavila informaciju vezanu za identifikaciju ili eventualno procesuiranje počinioca.

R.S. cijeni da LGBT osobe treba svezati i ubiti

Nakon objave otvorenog pisma bivšeg direktora NVO LGBT Foruma Progres, Zdravka Cimbaljevića, Novaku Đokoviću dana 25.09.2015.godine, više lica je postavilo uvrijedljive i komentare prijeteće sadržine. Među njima je i izvjesni R.S. koji navodi : „ Sta da nam djeca gledaju kako pederi setaju to treba svezat i ubit". Komentar sadrži uvrijedljive ali i očigledno prijeteće elemente uslijed kojih je LGBT Forum Progres istog dana podnio prijavu Upravi policije. Do trenutka završetka rada na ovoj knjizi, Uprava policije nije povratno informisala o identitetu niti o eventualno preduzetim radnjama po ovom slučaju.

B.B. smatra da Cimbaljevića treba objesiti za primjer

Dana 25.09.2015.godine otvoreno pismo bivšeg direktora NVO LGBT Foruma Progres, Zdravka Cimbaljevića, Novaku Đokoviću objavilo je više portala, a dodatno su samu vijest objavili i na društvenoj mreži "Facebook". Ove objave

izazvale su niz prijetećih, uznemirujućih i diskriminatornih komentara od strane više individua. Lice sa profilom B.B. postavilo je komentar sledeće sadržine na Facebook stranciji jednog od portala: „ Treba ga objesiti za primjer...". Navedeni komentari vrlo je jasan poziv na linč i ubistvo bivšeg direktora LGBT Foruma Progres, te je istog dana prijavljen policiji, Do trenutka završetka rada na ovoj knjizi, Uprava policije nije dostavila povratne informacije o identifikovanju ili eventualnom procesuiranju lica.

Z.A. negira pravo LGBT zajednice na slobodu okupljanja

Nakon objave otvorenog pisma bivšeg direktora NVO LGBT Foruma Progres, Zdravka Cimbaljevića, Novaku Đokoviću dana 25.09.2015.godine više lica postavilo je niz prijetećih, uznemirujućih i diskriminatornih komentara na društvenim mrežama. Lice sa profilom Z.A. postavilo je komentar sledeće sadržine na Facebook stranciji jednog od portala: „ Sto se on sad javlja vala pederi necete setat po niksicu pa crknite". Komentator, u ovom slučaju izvjesni Z.A. negira pravo LGBT zajednice na slobodu okupljanja u gradu Nikšiću. Komentari je zajedno sa dostupnim informacijama prijavljen Upravi policije, ali do dana zaključenja rada na ovoj knjizi LGBT Forum Progres nije dobio informacije o preduzetim radnjama u ovom slučaju.

S.A. naziva LGBT osobe bolesnim

Još jedan u nizu komentatora na društvenoj mreži "Facebook" povodom otvorenog pisma bivšeg direktora NVO LGBT Foruma Progres, Zdravka Cimbaljevića, Novaku Đokoviću postavio je i izvjesni S.A. dana 25.09.2015.godine. Ovo lice je postavilo sledeći komentar : „ Puu bolesni umu!!!!". Komentar otvoreno kvalifikuje LGBT osobe bolesnima. Komentator je prijavljen Upravi policije istog dana, međutim povratna informacija vezana za preduzete radnje povodom ovog slučaja je izostala do trenutka zaključenja rada na ovoj knjizi.

M.B. naziva Cimbaljevića prokletnikom svoje porodice

Nakon otvorenog pisma bivšeg direktora NVO LGBT Foruma Progres, Zdravka Cimbaljevića, Novaku Đokoviću, dana 25.09.2015.godine, koje je objavilo je više portala, a dodatno su samu vijest objavili i na društvenoj mreži "Facebook" više lica se uključilo u komentarisanje, u formi prijetnji i uvreda na društvenim mrežama. Među njima je i izvjesna M.B. koja je postavila komentar sledeće

sadržine : „, Fuj fukaro gadna, pogledaj se kakav si, i ti ima nesto da kazes za bilo kojeg Niksicanina, ne krijeti morao si pobjeci, prokletnice svoje porodice. Faca ti sve govori, nakazo razvratna, sebi dajes za pravo da komentaris Novaka, cuti i ubij se da ne glibas put kuda ides. Pih, fuj gadluk." Komentar je, kao i prethodni, prijavljen Upravi policije. Do trenutka završetka rada na ovoj knjizi, Uprava policije nije povratno informisala o identitetu niti o eventualno preduzetim radnjama po ovom slučaju.

N.D. smatra da je Hitler zakon

Prateći onlajn aktivnosti i komentare nakon otvorenog pisma bivšeg direktora NVO LGBT Foruma Progres, Zdravka Cimbaljevića, Novaku Đokoviću, koje je objavilo je više portala, dana 25.09.2015.godine, Tim LGBT Foruma Progres registrovao je i izvjesnog N.D. koji je postavio komentar sledeće sadržine: „, Ovo je bruka...!!!! Hahahahahahahahaha..... KOMEDIJA...!!!!Nemam idola,ali HITLER JE ZAKON....Majke mi moje mile....Postujem sve bolesti i bolescine,pa i ovu....Ali sto je mnogo mnogo je....!!!!!!! grin emoticon". Komentarator u samom komentaru otvoreno poziva na vraćanje nacističko režima i Hitlera. Komentar je zajedno sa svim komentarima istog dana prijavljen Upravi policije, međutim do završetka aktivnosti na izradi ove publikacije, LGBT Forum Progres nije dobio povratne informacije o eventualnoj identifikaciji ili preduzetim radnjama u ovom slučaju.

B.O. poziva na smrt Cimbaljevića

Otvoreno pismo bivšeg direktora NVO LGBT Foruma Progres, Zdravka Cimbaljevića, Novaku Đokoviću objavilo je više portala, a dodatno su samu vijest objavili i na društvenoj mreži "Facebook". Ove objave izazvale su niz prijetećih, uznemirujućih i diskriminatornih komentara od strane više individua. Među njima, izvjesni B.O. pozivajući na smrt Zdravka Cimbaljevića, postavio je sledeći komentar dana 25.09.2015.godine : „, E zemlja ti kosti isturila hahahahahahaha". Komentar je prijavljen Upravi policije istog dana, ali do trenutka završetka rada na ovoj publikaciji Uprava Policije nije dostavila informacije o preduzetim radnjama po ovom slučaju.

D.T. bi LGBT osobe slao na liječenje

Nakon otvorenog pisma bivšeg direktora NVO LGBT Foruma Progres, Zdravka Cimbaljevića, Novaku Đokoviću, dana 25.09.2015.godine, koje je objavilo

je više portala, a dodatno su samu vijest objavili i na društvenoj mreži "Facebook" više lica se uključilo u komentarisanje, u formi prijetnji i uvreda na društvenim mrežama. Među njima je i izvjesni D.T. koji je postavio komentar sledeće sadržine : „, Tosu bolesni umovi bolesnici njih treba poslati na liječenje.niksicu svaka cast sto nedate davam ti bolesnici setaju po gredu.". Ovaj komentator se odlučio za kvalifikaciju LGBT osoba kao bolesnih, te otvoreno pozdravlja odluku Uprave policije o zabrani Povorke ponosa u Nikšiću negirajući pravo LGBT zajednice na slobodno okupljanje. Slučaj je prijavljen Upravi policije sa svim dostupnim informacijama koje mogu pomoći identifikovanje ovog lica, međutim, do trenutka zaključivanja rada na ovoj publikaciji, Uprava Policije nije dostavila tražene informacije o preduzetim radnjama po ovom slučaju.

R.Z.S. bi zapalio Cimbaljevića

Prateći onlajn aktivnosti i komentare nakon otvorenog pisma bivšeg direktora NVO LGBT Foruma Progres, Zdravka Cimbaljevića, Novaku Đokoviću, koje je objavilo je više portala, dana 25.09.2015.godine, Tim LGBT Foruma Progres registrovao je i izvjesnog R.Z.S. koji je postavio komentar sledeće sadržine: „, Cico pusikaro...Zapalit te treba mamu ti jebem pedersku...". Komentar je upućen pomenutom Cimbaljeviću, i jasno i nedvosmisleno predstavlja poziv na njegovu smrt spaljivanjem. Komentar je prijavljen Upravi policije sa svim dostupnim informacijama koje mogu pomoći identifikovanje ovog lica, međutim, do trenutka zaključivanja rada na ovoj publikaciji, Uprava Policije nije dostavila tražene informacije o preduzetim radnjama po ovom slučaju.

A.P. naziva Cimbaljevića bolesnim

Otvoreno pismo bivšeg direktora NVO LGBT Foruma Progres, Zdravka Cimbaljevića, Novaku Đokoviću objavilo je više portala, a dodatno su samu vijest objavili i na društvenoj mreži "Facebook". Ove objave izazvale su niz prijetećih, uznemirujućih i diskriminatornih komentara od strane više individua. Među njima je izvjesna A.P. koja je objavila sledeći komentar : „, bezi bre bolesniku jedan pi vidji ga na sto lici vala ne bi te takla ni da sam musko". Komentar je degradirajuće i uvrijedljive sadržine po LGBT zajednicu i samog Cimbaljevića te je prijavljen Upravi policije sa svim dostupnim informacijama koje mogu pomoći identifikovanje ovog lica, međutim, do trenutka zaključivanja rada na ovoj publikaciji, Uprava Policije nije dostavila tražene informacije o preduzetim radnjama po ovom slučaju.

S.V. smatra Cimboljevića umno poremećenim

Prateći onlajn aktivnosti i komentare nakon otvorenog pisma bivšeg direktora NVO LGBT Foruma Progres, Zdravka Cimboljevića, Novaku Đokoviću, koje je objavilo je više portala, dana 25.09.2015.godine, Tim LGBT Foruma Progres registrovao je i izvjesnog S.V. koji je postavio komentar sledeće sadržine: „Tekst nisam procitao, ali zamisli da saljes pismo najboljem teniseru svijeta i jednom velikom humanisti, zbog toga jer je zabranjena parada u grad iz kojeg on potice.. Covjek je umno poramecen, ne samo seksualno..” Komentar vrijeđa LGBT zajednicu, i direktno naziva Cimboljevića "umno i seksualno poremećenim" kvalifikujući LGBT osobe kao bolesne. Komentar je prijavljen Upravi policije ali do trenutka završetka rada na ovoj publikaciji LGBT Forumu Progres nije dostavljena povratna informacija.

M.K. smatra da će LGBT osobe kazniti Bog

Otvoreno pismo bivšeg direktora NVO LGBT Foruma Progres, Zdravka Cimboljevića, Novaku Đokoviću objavljenog 25.09.2015.godine izazvalo je mnoštvo negativnih, prijetećih, uznemirujućih i diskriminatornih komentara od strane više pojedinaca. Među osobama koje su se uključile u diskusiju je i izvjesni M.K. koji je postavio sledeći komentar : „Vi ste bolesni, bolesnici koji treba da se liječee, prijavi ti policiji jadove pederski, ocete slobodu da imate a nikad je necete imat debilu, možete da šetate uz pomoc policije to vam je ponos, a kukavci i policija bi vas tukla no ne moze i njimaa su ruke svezane, dali bi guzice da bi usli u NATO i EU, sramota dje ovaj svijet ide umjesto da podržite sportiste da se borite da im bude bolje, i za sve ostale kojima treba pomoc, a ne pedere usrane da podržavateee, ee jadovi Bog ce vas kazniti bolesnicii.....” Komentator vrlo otvoreno negira slobode i prava LGBT zajednice a dodatno ih, u više navrata kvalifikuje kao bolesne. Slučaj je prijavljen Upravi policije sa svim dostupnim informacijama koje mogu pomoći identifikovanje ovog lica, međutim, do trenutka zaključivanja rada na ovoj publikaciji, Uprava Policije nije dostavila tražene informacije o preduzetim radnjama po ovom slučaju.

R.B.S. vrijeđa Cimboljevića

Otvoreno pismo bivšeg direktora NVO LGBT Foruma Progres, Zdravka Cimboljevića, Novaku Đokoviću objavilo je više portala, a dodatno su samu vijest objavili i na društvenoj mreži "Facebook" dana 25.09.2015.godine. Ove objave izazvale su niz prijetećih, uznemirujućih i diskriminatornih komentara od strane

više individua. Među komentatorima, našla se i izvjesna R.B.S. koja je postavila komentar sledeće sadržine „ Slusaj ti ništarijo. Nemoj Novaka uvlačiti u tvoje razvratnosti, ostavi Novaka na miru . On je naš ponos. Ti nisi vrijedan ni imena da mu pomeneš. ČUVAJ SVOJ PONOS NAMA NETREBA .” Slučaj je prijavljen Upravi policije sa svim dostupnim informacijama koje mogu pomoći identifikovanje ovog lica, međutim, do trenutka zaključivanja rada na ovoj publikaciji, Uprava Policije nije dostavila tražene informacije o preduzetim radnjama po ovom slučaju.

M.M. smatra LGBT zajednicu bolesnom

Još jedan u nizu komentatora na društvenoj mreži "Facebook" povodom otvorenog pisma bivšeg direktora NVO LGBT Foruma Progres, Zdravka Cimboljevića, Novaku Đokoviću postavila je izvjesna M.M.. dana 25.09.2015.godine. Ovo lice je postavilo sledeći komentar : „ MAJMune glupi odvratno bolesni ino što mu ti daješ to traži nazad đubre neopjevano , kako se usuđuješ da pored normalnoj ljudi ti bjelosvjetsko govno nešto tražiš od čoveka koji je primjer i vrh cijeloga svijeta zakopaj se smradu u zemlju da te niko ni ne čuje ni ne vidi , vjerovatno su ti roditelji ponosno đubre bolesno". Ovaj uvrijedljivi, degradirajući i diskriminatorni komentar prijavljen je Upravi policije sa svim dostupnim informacijama koje mogu pomoći identifikovanje ovog lica, međutim, do trenutka zaključivanja rada na ovoj publikaciji, Uprava Policije nije dostavila tražene informacije o preduzetim radnjama po ovom slučaju.

B.B. poziva na strijeljanje LGBT osoba

Otvoreno pismo bivšeg direktora NVO LGBT Foruma Progres, Zdravka Cimboljevića, Novaku Đokoviću objavilo je više portala, a dodatno su samu vijest objavili i na društvenoj mreži "Facebook" dana 25.09.2015.godine. Ove objave izazvale su niz prijetećih, uznemirujućih i diskriminatornih komentara od strane više individua. Lice sa profilom B.B. postavilo je komentar sledeće sadržine: „ ene pederu sto bi rekli beranci.e kakav je ustrijelilo ga majci u srce.". Komentator poziva na strijeljanje Cimboljevića te je sa svim dostupnim informacijama sa profila na "Facebook" društvenoj mreži prijavljen Upravi policije, koja do trenutka završetka rada na ovoj publikaciji nije dostavila tražene informacije o preduzetim radnjama po ovom slučaju.

V.K. bi slao LGBT osobe na liječenje

Prateći onlajn aktivnosti i komentare nakon otvorenog pisma bivšeg direktora NVO LGBT Foruma Progres, Zdravka Cimboljevića, Novaku Đokoviću, koje je objavilo je više portala, dana 25.09.2015.godine, Tim LGBT Foruma Progres registrovao je i izvjesnog V.K. koji je postavio komentar sledeće sadržine: „E da je sreće ko sto nije davno bi ti bio na liječenje, bar ne mijesaj sebe sa normalnim i znamenitim licnostima, bar ne vredjaj, ti tamo daleko slobodno se heklaj niko ti ne brani“. Komentar degradira i kvalifikuje LGBT osobe bolesnim. Ovaj uvrijedljivi, degradirajući i diskriminatorni komentar prijavljen je Upravi policije sa svim dostupnim informacijama koje mogu pomoći identifikovanje ovog lica, međutim, do trenutka zaključivanja rada na ovoj publikaciji, Uprava Policije nije dostavila tražene informacije o preduzetim radnjama po ovom slučaju.

N.D. priziva vaskrsnuće Hitlera, Staljina ...

Prateći onlajn aktivnosti i komentare nakon otvorenog pisma bivšeg direktora NVO LGBT Foruma Progres, Zdravka Cimboljevića, Novaku Đokoviću, koje je objavilo je više portala, dana 25.09.2015.godine, Tim LGBT Foruma Progres registrovao je i izvjesnog N.D. koji je postavio komentar sledeće sadržine: „Po-red ovako lijepih žena, od kojih ostajemo bez daha.....Odnosno, ja samo od jedne ostajem bez daha, i zbog nje padam u dilerijum...Da se ispravim....Hahahaha... grin emoticon grin emoticon grin emoticon Da mi ne pjeva druga pjesma...tongue emoticon tongue emoticon tongue emoticon I da nastavim pricu, a ovi S**** .... Da se hoće dicit Hitler, Staljin, Tito i Cercil...Da malo izmijene umove i svijest ovih Zemljana...Hahahaha... grin emoticon grin emoticon grin emoticon“.

Komentatnoj jasno, u svom komentaru, poziva na vaskrsnuće Hitlera i Staljina kako bi se izmjenili umovi koji podržavaju ili pripadaju LGBT zajednici. Ovaj uvrijedljivi, degradirajući i diskriminatorni komentar prijavljen je Upravi policije sa svim dostupnim informacijama koje mogu pomoći identifikovanje ovog lica, međutim, do trenutka zaključivanja rada na ovoj publikaciji, Uprava Policije nije dostavila tražene informacije o preduzetim radnjama po ovom slučaju.

N.M. naziva LGBT osobe bolesnima

Otvoreno pismo bivšeg direktora NVO LGBT Foruma Progres, Zdravka Cimboljevića, Novaku Đokoviću objavilo je više portala, a dodatno su samu vijest objavili i na društvenoj mreži "Facebook" dana 25.09.2015.godine. Ove objave izazvale su niz prijetećih, uznemirujućih i diskriminatornih komentara od strane

više individua. Lice sa profilom N.M. postavilo je komentar sledeće sadržine na Facebook stranciji jednog od portala: „E bolesti sta reci kad covjek bolestan na sve pada pamet to veliki problem pederi bolsni“. Komentar upućen od strane ovog lica diskriminatoran ka LGBT osobama i implicira na to da je homoseksualnost bolest. Upravi policije je prijavljen ovaj slučaj sa svim dostupnim informacijama koje mogu pomoći identifikovanje ovog lica, međutim, do trenutka zaključivanja rada na ovoj publikaciji, Uprava Policije nije dostavila tražene informacije o preduzetim radnjama po ovom slučaju.

P.R. psuje porodice LGBT osoba

Još jedan u nizu komentatora na društvenoj mreži "Facebook" povodom otvorenog pisma bivšeg direktora NVO LGBT Foruma Progres, Zdravka Cimboljevića, Novaku Đokoviću postavilo je izvjesni P.R. dana 25.09.2015.godine. Ovo lice je postavilo sledeći komentar: „Jebem vam majku pedersku. Primitivac.“ Ovaj uvrijedljivi, degradirajući i diskriminatorni komentar prijavljen je Upravi policije sa svim dostupnim informacijama koje mogu pomoći identifikovanje ovog lica, međutim, do trenutka zaključivanja rada na ovoj publikaciji, Uprava Policije nije dostavila tražene informacije o preduzetim radnjama po ovom slučaju.

B.J. smatra Cimbaljevića bolesnim

Otvoreno pismo bivšeg direktora NVO LGBT Foruma Progres, Zdravka Cimboljevića, Novaku Đokoviću objavilo je više portala, a dodatno su samu vijest objavili i na društvenoj mreži "Facebook" dana 25.09.2016.godine. Ove objave izazvale su niz prijetećih, uznemirujućih i diskriminatornih komentara od strane više individua. Lice sa profilom B.J. postavilo je sledeći komentar: „O ovaj bjese odnjegli gej u Kanadi azil pa macane kako ti je tamo? Boze dragi on i od tud brizi brize, Uh pritisnuh tastaturu a ne zavrskih svoju poruku ovom odbjeglom mucniku sto naredbe daje e bitango jedna prodana i nolesniku cuvaj svoju guzicu i obraz okinuti smeće jedno odakle ti pravo da nekom nesto ti porucujes bolesti i nestecnice jado jadni!#“. Komentar upućen od strane ovog lica diskriminatoran ka LGBT osobama i implicira na to da je homoseksualnost bolest. Komentar je prijavljen Upravi policije sa svim dostupnim informacijama koje mogu pomoći identifikovanje ovog lica, međutim, do trenutka zaključivanja rada na ovoj publikaciji, Uprava Policije nije dostavila tražene informacije o preduzetim radnjama po ovom slučaju.

S.D.B. smatra LGBT osobe psihički poremećenim

Prateći onlajn aktivnosti i komentare nakon otvorenog pisma bivšeg direktora NVO LGBT Foruma Progres, Zdravka Cimboljevića, Novaku Đokoviću, koje je objavilo je više portala, dana 25.09.2015.godine, Tim LGBT Foruma Progres registrovao je i izvjesnog S.D.B. koji je postavio komentar sledeće sadržine: „Nema veze sa Novakom, nego sto su to bolesni ljudi, psihicki poremećeni .... na infuziju bi ga poslao. Će doći u Podgoricu PEDERU, ĐECU NAM POTROVASTE ... sve ti jebem !!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!” Komentar upućen od strane ovog lica diskriminatoran ka LGBT osobama i vrlo otvoreno tretira homoseksualnost kao bolest. Upravi policije podnijeta je prijava sa svim dostupnim informacijama koje mogu pomoći identifikovanje ovog lica, međutim, do trenutka zaključivanja rada na ovoj publikaciji, Uprava Policije nije dostavila tražene informacije o preduzetim radnjama po ovom slučaju.

M.V. bi Cimbaljeviću i Milivojeviću dao kolac po glavi

Otvoreno pismo bivšeg direktora NVO LGBT Foruma Progres, Zdravka Cimboljevića, Novaku Đokoviću objavilo je više portala, a dodatno su samu vijest objavili i na društvenoj mreži "Facebook" dana 25.09.2015.godine. Ove objave izazvale su niz prijetećih, uznemirujućih i diskriminatornih komentara od strane više individua. Lice sa profilom M.V. postavilo je komentar sledeće sadržine na Facebook stranciji jednog od portala: „da bi ja cimbi jedan kolac po glavi .. i ovome dolje milivojevicu .. obruka prezime jadan". Lice koje je postavilo komentar, otvoreno prijeti Cimbaljeviću i Milivojeviću, bivšem i sadašnjem direktoru LGBT Foruma Progres, da će ih ubiti "kolcem". Upravi policije podnijeta je prijava sa svim dostupnim informacijama koje mogu pomoći identifikovanje ovog lica, međutim, do trenutka zaključivanja rada na ovoj publikaciji, Uprava Policije nije dostavila tražene informacije o preduzetim radnjama po ovom slučaju.

M.P. bi ubio i klao LGBT osobe

Nakon otvorenog pisma bivšeg direktora NVO LGBT Foruma Progres, Zdravka Cimboljevića, Novaku Đokoviću, dana 25.09.2015.godine, koje je objavilo je više portala, a dodatno su samu vijest objavili i na društvenoj mreži "Facebook" više lica se uključilo u komentarisanje, u formi prijetnji i uvreda na društvenim mrežama. Među njima je i izvjesni M.P. koji je postavio komentar sledeće sadržine: „Ubi zakolji da peder ne postoji". Ovaj komentar doživljen je od strane LGBT osoba kao otvorena prijetnja, te je kao takav istog dana prijavljen Upravi policije,

kojoj su takođe dostavljene sve raspoložive informacije sa društvenog profila ove osobe, informacije koje eventualno mogu pomoći identifikaciju. Uprkos tome, do trenutka zaključivanja rada na ovoj publikaciji, Uprava Policije nije dostavila tražene informacije o preduzetim radnjama po ovom slučaju.

A.Đ. naziva LGBT osobe izopačenim

Prateći onlajn aktivnosti i komentare nakon otvorenog pisma bivšeg direktora NVO LGBT Foruma Progres, Zdravka Cimboljevića, Novaku Đokoviću, koje je objavilo je više portala, dana 25.09.2015.godine, Tim LGBT Foruma Progres registrovao je izvjesnu A.Đ. koja je postavila komentar sledeće sadržine: „Ova pederčina ima hrabrosti da najboljeg tenisera svijeta pozove da vrati nagradu gradu iz koga vuče korijene. Nisi vrijedan ni ti ni svi svjetski pederi Noleve pažnje. On je sigurno ponosan na svoj Nikšić a vi bolesnici ne možete ni prošetati gradom jer to što radite ovaj narod smatra izopačenošću." . Komentar LGBT osobe kvalifikuje kao bolesne i izopačene. Upravi policije podnijeta je prijava sa svim dostupnim informacijama koje mogu pomoći identifikovanje ovog lica, međutim, do trenutka zaključivanja rada na ovoj publikaciji, Uprava Policije nije dostavila tražene informacije o preduzetim radnjama po ovom slučaju.

B.Č. bi kažnjavao LGBT osobe

Otvoreno pismo bivšeg direktora NVO LGBT Foruma Progres, Zdravka Cimboljevića, Novaku Đokoviću objavilo je više portala 25.09.2015.godine, a dodatno su samu vijest objavili i na društvenoj mreži "Facebook". Ove objave izazvale su niz prijetećih, uznemirujućih i diskriminatornih komentara od strane više individua. Pored toga, sličnu reakciju izazvala je Cimbaljevićeva inicijativa da policija ispita prijetnje LGBT osobama. profilom Izvjesni B.Č. postavio je komentar sledeće sadržine na Facebook stranciji jednog od portala: „sta da ispituju ko prijeti ovom govnu jebo mu pas guzicu pedersku on da se upoređuje sa normalnim svijetom treba pederčinu u bacvu sa govnama kasto su ti bolesnici nekad kažnjavani". Komentar je shvaćen kao prijetnja od strane LGBT zajednice te je podnijeta odgovarajuća prijava Upravi policije istog dana. Do trenutka finalizacije ove knjige, LGBT Forumu Progres nisu dostavljene zatražene informacije o preduzetim radnjama po ovom slučaju od strane Uprave policije.

INCIJATIVA ZA IZMJENU SVJETLOSNE SIGNALIZACIJE POKRENULA LAVINU PRIJETNJI I NEGATIVNIH KOMENTARA

L.J. smatra da LGBT osobe čine djecu nenormalnom

Inicijativa lokalnim vlastima Nikšića i Podgorice da svjetlosna signalizacija na raskrscima bude u funkciji socijalne inkluzije i prihvatanja LGBT osoba nije urodila plodom i tu je vijest prenijelo više portala dana 29.09.2015.godine, a dodatno su samu vijest objavili i na društvenoj mreži "Facebook". Ove objave izazvale su niz prijetnji, uznemirujućih i diskriminatornih komentara od strane više individua. Lice sa profilom L.J. postavilo je komentar sledeće sadržine na Facebook stranciji jednog od portala: „Stvarno niste normalni, ako je neko gej njegova volja, da je to normalno-nije, prestanite više sa tim propagandama, ova djeca što pritarastaju da nam izrastu normalna ako ikako to mogu u ovom ludom vremenu!“. Navedeni komentar kvalifikuje LGBT osobe kao bolesne i nenormalne. Upravi policije podnijeta je prijava sa svim dostupnim informacijama koje mogu pomoći identifikovanje ovog lica, međutim, do trenutka zaključivanja rada na ovoj publikaciji, Uprava Policije nije dostavila tražene informacije o preduzetim radnjama po ovom slučaju.

V.B.P. naziva LGBT osobe ljigavim, odvratnim, bolesnicima

Prateći komentare na društvenim mrežama povodom vijesti da inicijativa o stavljanju svjetlosne signalizacije na raskrscima u funkciju socijalne inkluzije i prihvatanja LGBT osoba nije prihvaćena od strane gradskih vlasti, Tim za praćenje govora mržnje i verbalnog nasilja protiv LGBT osoba na internetu uočio je sledeći komentar dana 29.09.2015.godine. Komentar je postavljen od strane izvjesnog V.B.P. koji navodi: „Vi i ove nase pederline ne znate sto znaci tolerancija... dira li iko te pederline na ulicu? Ne!!! Al normalno da ce svako glavu da im izotvara kad oni pokusavaju taj pederluk da nametnu kao nesto normalno, i da propagiraju tu Sodomu i Gomoru. Jebo vam pas majku, pederline odvratne... no je pas plemenita zivotinja, a vi ste odvratni, ljigavi, bolesnici!!!“. Upravi policije podnijeta je prijava sa svim dostupnim informacijama koje mogu pomoći identifikovanje ovog lica, međutim, do trenutka zaključivanja rada na ovoj publikaciji, Uprava Policije nije dostavila tražene informacije o preduzetim radnjama po ovom slučaju.

D.D. bi liječio gej osobe

Inicijativa predstavljena lokalnim vlastima Nikšića i Podgorice da svjetlosna signalizacija na raskrscima bude u funkciji socijalne inkluzije i prihvatanja LGBT osoba nije prihvaćena, nakon čega je ovu vijest prenijelo više portala, a dodatno su samu vijest objavili i na društvenoj mreži "Facebook" 29.09.2015.godine. Ove objave izazvale su niz prijetnji, uznemirujućih i diskriminatornih komentara od strane više pojedinaca. Lice sa profilom pod inicijalima D.D. postavilo je komentar sledeće sadržine na Facebook stranciji jednog od portala: „Bolje da se ta sredstva koriste za nesto pametnije i korisnije, bolje da se osnuje fond koji ce pomagati osobama kojima j potrebno neko liječenje (pocev od ovih gay friendly), a svijetlo je isto na svaki semafor, zeleno, zuto, crveno...“. D.D. njegovim komentarom vrlo otvoreno implicira da su LGBT osobe bolesne, i navodi kako bi trebalo uložiti u liječenje ovih osoba. Komentar je prepoznat kao diskriminatoran od strane LGBT zajednice, te je zajedno sa dostupnim informacijama sa profila izvjesnog D.D. na društvenoj mreži "Facebook" dostavljen policiji u odgovarajućoj formi prijave. Međutim, do trenutka zaključivanja rada na ovoj publikaciji, Uprava Policije nije dostavila tražene informacije o preduzetim radnjama po ovom slučaju.

K.S. smatra da LGBT osobe treba tući

Pridružujući se komentarisanju vijesti objavljenih 29.09.2015.godine da nije prihvaćena inicijativa predstavljena lokalnim vlastima Nikšića i Podgorice da svjetlosna signalizacija na raskrscima bude u funkciji socijalne inkluzije i prihvatanja LGBT osoba, izvjesni K.S. je postavio sledeći komentar: "Puno su oni dali sebi pravo glasa. Umjesto da se pokriju po usima i da cute, oni puni ponosa jos zahtjevaju nebuloze neke. Sce to treba po labrnji. Da je bog htio pedere stvorio bi 2 adama ili 2 eve....." Komentar je otvoreno diskriminatoran jer tvrdi da LGBT osobe nemaju jednako pravo glasa sa ostalim građanima Crne Gore, te da LGBT zajednicu treba tući. Upravi policije podnijeta je prijava sa svim dostupnim informacijama koje mogu pomoći identifikovanje ovog lica, međutim, do trenutka zaključivanja rada na ovoj publikaciji, Uprava Policije nije dostavila tražene informacije o preduzetim radnjama po ovom slučaju.

P.J. smatra da gej osobe treba ubiti

Inicijativa lokalnim vlastima Nikšića i Podgorice da svjetlosna signalizacija na raskrscima bude u funkciji socijalne inkluzije i prihvatanja LGBT osoba nije prihvaćena od strane gradskih vlasti, te je ovu vijest prenijelo više portala dana

29.09.2015.godine, a dodatno su samu vijest objavili i na društvenoj mreži "Facebook". Ove objave izazvale su niz prijetećih, uznemirujućih i diskriminatornih komentara od strane više individua. Lice sa profilom P.J. postavilo je komentar sledeće sadržine na Facebook stranciji jednog od portala: „Super samo nek pise ubij pedera ! wink emoticon“. Komentar ovog lica pozdravlja natpise da gej osobe treba ubiti i samim tim podstiče nasilje nad LGBT osobama. Komentar je prijavljen Upravi policije ali do trenutka završetka rada na ovoj knjizi, odgovor o preduzetim radnjama ili eventualnoj identifikaciji lica nije dostavljen LGBT Forumu Progres.

M.S.L. naziva LGBT osobe bolesnima

Inicijativa lokalnim vlastima Nikšića i Podgorice da svjetlosna signalizacija na raskrsnicama bude u funkciji socijalne inkluzije i prihvatanja LGBT osoba nije prihvaćena o strane lokalnih vlasti i tu je vijest prenijelo više portala, a dodatno su samu vijest objavili i na društvenoj mreži "Facebook". Ove objave izazvale su niz prijetećih, uznemirujućih i diskriminatornih komentara od strane više individua. Lice sa profilom M.S.L. postavilo je komentar sledeće sadržine na Facebook stranciji jednog od portala: „E svasta bolesti I sramote sto cemo jos da dozivimo“. Komentar je prepoznat kao diskriminatoran od strane LGBT zajednice, te je zajedno sa dostupnim informacijama sa profila izvjesne M.S.L. na društvenoj mreži "Facebook" dostavljen policiji u odgovarajućoj formi prijave. Međutim, do trenutka zaključivanja rada na ovoj publikaciji, Uprava Policije nije dostavila tražene informacije o preduzetim radnjama po ovom slučaju.

GAY MLADIĆ IZ PODGORICE PRIJAVIO PORODIČNO NASILJE

NVO "LGBT Forum Progres" obavila je poslednje sedmice septembra 2015. godine da u LGBT skloništu boravi mladi punoljetnik koji je iz porodice otjeran zbog svoje seksualne orijentacije. Obzirom da je ukazano na postojanje elemenata fizičkog i drugog nasilja u porodici, koje je navodno motivisano njegovom seksualnom orijentacijom, policiji je podnijeto odgovarajuće pisano obavještenje.³⁶

Prema štićeniku se postupa u skladu sa razvijenim standardima. Porodica za sada odbija svaki kontakt kako sa njim tako i sa NVO "LGBT Forum Progres" u sklopu koje i djeluje sklonište kao socijalni servis.

36 Obavještenje od 29.09.2015. godine; LGBT FP Dokumentacija

Uz saglasnost štićenika poziv da posjete LGBT sklonište upućen je Centru za socijalni rad i savjetniku predsjednika Vlade Crne Gore, dr J.K., koji ispred Vlade koordinira implementaciju vladine LGBT politike.

Stručni tim Centra za socijalni rad (CSR) posjetio je LGBT Sklonište i sa štićenikom je obavljen neposredan razgovor. Diskutovano je o načinima pomoći s obzirom da je on punoljetna osoba.

Dogovoreno je da LGBT Forum Progres i CSR u narednom periodu zajednički pokušaju kontakt sa porodicom štićenika i kroz blisku komunikaciju i saradnju pokušaju naći održivo rješenje ovog slučaja.

Savjetnik premijera dr J.K. nije odgovorio na poziv štićenika i NVO "LGBT Forum Progres".

Nakon nekoliko dana, CSR, u svojim službenim prostorijama, organizovao je sastanak sa porodicom mladića kojem su prisustvovali i predstavnici LGBT Skloništa. Osim što su uzete izjave od roditelja na licu mjesta se sprovedla medijacija uz pomoć socijalnog radnika i psihologa. Porodici je ukazano na naučne činjenice o seksualnoj orijentaciji i rodnom identitetu. Roditeljima su obezbjeđene sve informacije o identitetskim procesima kod mladih, a ukazano im je i na prethodne primjere slučajeva iz LGBT skloništa, kako bi bolje razumjeli identitet svog djeteta.

Medijacija je nastavljena i narednih dana da bi konačno uspješno rezultirala odlukom roditelja da se pomire sa svojim sinom, prihvate njegov identitet i prihvate ga natrag pod okrilje porodičnog doma. Dogovorene su i zajedničke posjete ovoj porodici kako bi se slučaj pratio još neko vrijeme.

LGBT Sklonište koje se od početka septembra 2015. godine nalazi na novoj lokaciji, i djeluje u savremenijim uslovima, pruža podršku i usluge LGBT osobama kojima je porodica uskratila podršku, i boravak u njoj, zbog njihove stvarne, ili percipirane, seksualne orijentacije ili rodnog identiteta. Sklonište je otvoreno za sve LGBT osobe, od 18 godine starosti, koje se suoče s odbacivanjem i nasiljem u porodici, kao i za one koje uputi policije i socijalne ustanove.³⁷

NVO "LGBT Forum Progres" je obavijestio javnost i sve partnere uključene u proces LGBT inkluzije da je do napretka i ovog rešenja došlo isključivo zahvaljujući profesionalizmu i kapacitetima CSR i njegovog stručnog tima.

"Mi smo imali slučajeva da su mladi u LGBT Skloništu boravili i preko tri mjeseca. Bez podrške i stručnosti CSR ovo se ne bi postiglo" saopštili su predstavnici LGBT Skloništa u komunikaciji sa ministrakom rada i socijalnog staranja.

Javno je pohvaljen pristup i ukupan odnos stručnjaka CSR Podgorica.

"Izražavamo zadovoljstvo kako su se, na ovom primjeru, pokazali kapaciteti,

37 Za više informacija o radu LGBT Skloništa i uspostavljenim procedurama molimo posjetite ovaj link: <http://lgbtprogres.me/lgbt-skloni%C5%A1te/>

kvalitet i praktičnost nacionalne socijalne politike koja pokazuje punu inkluzivnost i senzibilitet za LGBT osobe” saopštili su u NVO “LGBT Forum Progres”.³⁸

KOMENTARI NA DRUŠTVENIM MREŽAMA NAKON VIJESTI O PORODIČNOM ODBACIVANJU MLADIĆA USLIJED NJEGOVE SEKSUALNE ORIJENTACIJE

V.C. smatra da gej mladića treba ubiti

Povodom saopštenja dana 05.10.2010., da je mladić koji je iz porodice bio izbačen zbog svoje seksualne orijentacije napustio sklonište i vratio se porodici objavljena je vijest na više portala, a dodatno su samu vijest objavili i na društvenoj mreži "Facebook". Ove objave izazvale su niz prijetećih, uznemirujućih i diskriminatornih komentara od strane više individua. Lice sa profilom V.C. postavilo je komentar sledeće sadržine na Facebook stranciji jednog od portala: „Treba ga je otac ubiti, da spere ljagu s imena." Ovaj komentar direktno poziva na smrt mladića zbog njegove seksualne orijentacije, te opravdava stigmatizaciju, marginalizaciju kao i odbacivanje pripadnika LGBT zajednice od strane njihovih porodica. Komentar je prijavljen Upravi policije ali do trenutka završetka rada na ovoj knjizi, odgovor o preduzetim radnjama ili eventualnoj identifikaciji lica nije dostavljen LGBT Forumu Progres.

M.D. smatra da gej mladića treba tajno spaliti

Povodom saopštenja da je mladić koji je iz porodice bio izbačen zbog svoje seksualne orijentacije napustio sklonište i vratio se porodici dana 05.10.2015. godine objavljena je vijest na više portala, a dodatno su samu vijest objavili i na društvenoj mreži "Facebook". Ove objave izazvale su niz prijetećih, uznemirujućih i diskriminatornih komentara od strane više individua. Lice sa profilom M.D. postavilo je komentar sledeće sadržine na Facebook stranici jednog od portala: „Dako ga tajno spale...jedan bolesnik manje". Komentar izvjesnog M.D. jasno poziva na smrt i spaljivanje člana LGBT zajednice. Komentar je prijavljen Upravi policije istog dana ali do trenutka završetka rada na ovoj knjizi, odgovor o preduzetim radnjama ili eventualnoj identifikaciji lica nije dostavljen LGBT Forumu Progres.

³⁸ Obračanja upućena Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Ministarstvu za ljudska i manjinska prava i nekadašnjem vladinom Savjetu za zaštitu od diskriminacije, parlamentarnim odborima za ljudska prava i osnovne slobode i zdravlje, rad i socijalno staranje od 5.10.2015; LGBT FP Dokumentacija

M.M. smatra da ni najbliže ne treba žaliti ukoliko su bolesni

Povodom saopštenja iz LGBT Forumu Progres da je osamnaestogodišnjak udaljen iz svoje porodice zbog svoje seksualne orijentacije objavljena je vijest na više portala dana 05.10.2015.godine, a dodatno su samu vijest objavili i na društvenoj mreži "Facebook". Ove objave izazvale su niz prijetećih, uznemirujućih i diskriminatornih komentara od strane više individua. Izvjesni M.M. postavilo je komentar sledeće sadržine na Facebook stranciji jednog od portala: „Normalno, ni najbliže ne treba žaliti kad su bolesni". Ovaj komentar opravdava marginalizaciju i odbacivanje LGBT osoba, i kvalifikuje LGBT osobe kao bolesne. Komentar je prijavljen Upravi policije istog dana ali do trenutka završetka rada na ovoj knjizi, odgovor o preduzetim radnjama ili eventualnoj identifikaciji lica nije dostavljen LGBT Forumu Progres.

M.B. smatra da LGBT osobe treba protjerati iz države

Povodom saopštenja iz LGBT Forumu Progres da je osamnaestogodišnjak udaljen iz svoje porodice zbog svoje seksualne orijentacije objavljena je vijest na više portala dana 05.10.2015.godine, dodatno su samu vijest objavili i na društvenoj mreži "Facebook". Ove objave izazvale su niz prijetećih, uznemirujućih i diskriminatornih komentara od strane više individua. Izvjesni M.B. postavio je komentar sledeće sadržine na Facebook stranciji jednog od portala: „To netreba išćerati iz porodice no iz države !!!". Ovim komentarom M.B. zagovara masovno protjerivanje pripadnika/ca LGBT zajednice iz zemlje. Komentar je prijavljen Upravi policije ali do trenutka završetka rada na ovoj knjizi, odgovor o preduzetim radnjama ili eventualnoj identifikaciji lica nije dostavljen LGBT Forumu Progres.

A.M. LGBT osobe smatra boleštinom raspalom

Nakon saopštenja LGBT Forumu Progres dana 05.10.2015.godine da je osamnaestogodišnjak udaljen iz svoje porodice zbog svoje seksualne orijentacije objavljena je vijest na više portala, a dodatno su samu vijest objavili i na društvenoj mreži "Facebook". Ove objave izazvale su niz prijetećih, uznemirujućih i diskriminatornih komentara od strane više pojedinaca. Izvjesni A.M. postavio je komentar sledeće sadržine na Facebook stranciji jednog od portala: „bolescine raspale". Ovaj diskriminatorni komentar koj LGBT osobe kvalifikuje kao bolesne je prijavljen Upravi policije istog dana. Međutim, do trenutka zaključivanja rada na ovoj publikaciji, Uprava Policije nije dostavila tražene informacije o preduzetim radnjama po ovom slučaju.

REKLAMA O GEJ OČEVIMA IZAZVALA KOMENTARE MRŽNJE*I.L. upoređuje homoseksualnost sa zoofilijom*

Reklama o tome kako izgleda jedan dan života djeteta sa gej očevima koju je objavio portal Cafe Del Montenegro CdM izazvala je niz negativnih komentara. Dana 05.10.2015.godine lice sa profilom pod inicijalima I.L postavilo je komentar sledeće sadržine na Facebook stranici portala: „I sad bismo mi trebali da kazemo kako su preslatki. "Gej očevi" .Ako mogu oni,moze i zoofil da usvoji dijete pa da se jednako divimo.Nista mi nenormalnije ne bi bilo da vidim sliku srećne porodice na kojoj su mama (koza/krava/prasica) ,tata i beba." Komentar upućen od strane ovog lica je diskriminatoran ka LGBT osobama te opravdava nasilje nad LGBT osobama i implicira na to da je homoseksualnost bolest . Upravi policije podnijeta je prijava sa svim dostupnim informacijama koje mogu pomoći identifikovanje ovog lica, međutim, do trenutka zaključivanja rada na ovoj publikaciji, Uprava Policije nije dostavila tražene informacije o preduzetim radnjama po ovom slučaju.

R.Z.S. upoređuje homoseksualnost sa pedofilijom

Objavu internet portala "CDM" video spota koji pokazuje kako izgleda jedan dan života djeteta sa gej očevima, komentarisalo je više lica u negativnom kontekstu. Dana 05.10.2015.godine lice sa profilom, R.Z.S. postavilo je komentar sledeće sadržine na Facebook stranici portala: „Pi sve vi jebem sto imate...Bice da vam sincice nabijaju na karu..Kad vam sin J. dovede mladu sa brkovima u kucu cuvaj se tatice jer bi moga i ti da ga primis...Savremeni montenegro ooojj-haaa.. J...S. ..A....brrrkicee..." Komentar je diskriminatoran i izuzetno uvredljiv po LGBT zajednocu u Crnoj Gori te je Upravi policije podnijeta odgovarajuća prijava sa svim dostupnim informacijama o ovom licu, međutim, do trenutka zaključivanja rada na ovoj publikaciji, Uprava Policije nije dostavila tražene informacije o preduzetim radnjama po ovom slučaju.

I S.N. izjednačava istopolne porodice sa pedofilijom

Reklama o tome kako izgleda jedan dan života djeteta sa gej očevima koju je objavio portal Cafe Del Montenegro CdM dana 05.10.2015.godine izazvala je niz negativnih komentara na društvenoj mreži "Facebook". Izvjesni S.N. je postavio komentar sledeće sadržine : "kako ce da nataknu malog za koju godinu . pi stoko bolesna". Komentar upućen od strane ovog lica diskriminatoran ka LGBT

osobama te opravdava nasilje nad LGBT osobama i implicira na to da je homoseksualnost bolest. Upravi policije podnijeta je odgovarajuća prijava sa svim dostupnim informacijama o ovom licu, međutim, do trenutka zaključivanja rada na ovoj publikaciji, Uprava Policije nije dostavila tražene informacije o preduzetim radnjama po ovom slučaju.

D.S. izjednačava usvajanje djece od strane istopolnih parova sa maltretiranjem

Dana 05.10.2015.godine saopštenje LGBT Forumu Progres da je osamnaestogodišnjak udaljen iz svoje porodice zbog svoje seksualne orijentacije prenijeto je kao vijest na više portala, a dodatno su samu vijest objavili i na društvenoj mreži "Facebook". Ove objave izazvale su niz prijetećih, uznemirujućih i diskriminatornih komentara od strane više individua. Lice sa profilom D.S. postavilo je komentar sledeće sadržine na Facebook stranici jednog od portala: „Ada no sto no da ga maltretiraju...". Komentar upućen od strane ovog lica diskriminatoran je ka LGBT osobama te opravdava nasilje nad LGBT osobama. Komentar je prijavljen Upravi policije ali do trenutka završetka rada na ovoj knjizi, odgovor o preduzetim radnjama ili eventualnoj identifikaciji lica nije dostavljen LGBT Forumu Progres.

POZNATOM DIZAJNERU PRIJEĆENO USLIJED IZNOŠENJA POLITIČKOG STAVA NA DRUŠTVENOJ MREŽI "FACEBOOK"*A.M. vrijeđa i prijeti članovima zajednice*

Vijest o "Facebook" statusu modnog dizajnera L.I., gdje je izrazio svoje nezadovoljstvo povodom protesta Demokratskog fronta, izazvala je mnoge negativne reakcije, a izmedju ostalog izazvala negativne komentare korisnika društvenih mreža na temu gej populacije. Lice sa profilom A.M. postavilo je komentar sledeće sadržine na Facebook stranici portala: „Ovaj narod treba jebat...". Komentar je prepoznat kao prijetnja i slučaj je dana 05.10.2015.godine prijavljen Upravi policije, ali do trenutka završetka rada na ovoj knjizi, odgovor o preduzetim radnjama ili eventualnoj identifikaciji lica nije dostavljen LGBT Forumu Progres.

A.Č. poziva na smrt članova zajednice.

Vijest o "Facebook" statusu modnog dizajnera L.I., gdje je izrazio svoje nezadovoljstvo povodom protesta Demokratskog fronta dana 05.10.2015.godine, izazvala je mnoge negativne reakcije, a između ostalog izazvala negativne komentare korisnika društvenih mreža na temu gej populacije. Izvjesni A.Č. postavio je komentar sledeće sadržine na Facebook stranici portala: „Ubice ga neko, ali od kurca hhaaahaahahahahahahahah”. Komentar je shvaćen kao prijatna. Upravi policije podnijeta je odgovarajuća prijava sa svim dostupnim informacijama o ovom licu, međutim, do trenutka zaključivanja rada na ovoj publikaciji, Uprava Policije nije dostavila tražene informacije o preduzetim radnjama po ovom slučaju.

J.V.N. smatra da roditelji treba da spase svoju djecu od homoseksualnosti

Pisanja medija o "Facebook" statusu modnog dizajnera L.I., gdje je izrazio svoje nezadovoljstvo povodom protesta Demokratskog fronta, izazvala je mnoge negativne reakcije, a između ostalog izazvala negativne komentare korisnika društvenih mreža na temu gej populacije. Izvjesna J.V.N. postavila je komentar sledeće sadržine na Facebook stranici portala: „Zaista mi nije jasno zašto nekome smeta način na koji ljudi pokušavaju da iskažu na ne zadovoljstvo, totalni propast našeg društva. Veliko je ne zadovoljstvo i siromaštvo. Ako vama ne smetaju ovi bolesni umovi .. 'pederi'..i ostali jadi što su se nakotili u našu Cg.Pustite da roditelji spase svoju djecu od te bolesti, narkomanije, pedera ..modernih starleta i dr. Svako ima prava na svoj stav, najbitnije je da je sve organizovano tako da niko ne bude ugrožen, to su mirni protesti, civilizovani i dok je tako nije problem što je 200m ulice zatvoreno za saobraćaj". Komentar upućen od strane ovog lica diskriminatoran ka LGBT osobama te opravdava nasilje nad LGBT osobama i implicira na to da je homoseksualnost bolest. Uslijed ovih elemenata, slučaj je dana 05.10.2015.godine prijavljen Upravi policije, ali do trenutka završetka rada na ovoj knjizi, odgovor o preduzetim radnjama ili eventualnoj identifikaciji lica nije dostavljen LGBT Forumu Progres.

**NASTAVLJA SE HOMOFABIČNO NASILJE:
GEJ MLADIĆ PRETUČEN I U BERANAMA**

Dana 14. oktobra 2015. godina, oko ponoći, dvadesetogodišnji gej mladić je brutalno pretučen od strane, tada, nepoznate osobe u Beranama.

Mladić je bio u izlasku sa prijateljem, kada je nepoznata osoba, po procjeni žrtve, starosti od oko 25 godina, kolima prošao pored njih, otvorio prozor i uputio im iše pogrđnih i uvredljivih riječi poput ovih: "Pederu", "Ko tu koga jebe". Gej mladić je kratko odgovorio na prozivku i produžio dalje nadajući se da će ih homofob ostaviti na miru i da neće doći do fizičkog kontakta. Svega nekoliko minuta kasnije, gej mladić je, vidio da je izgubio futrolu za svoj telefon, pa je krenuo nazad, istim putem, kako bi je pronašao. Međutim ponovo je naišao na istu nepoznatu osobu, koja ga je počela pratiti kolima, marke "Wolkswagen - Passat", tamno plave boje, i koja je nastavila da dobacuje pogrđne i uvredljive riječi na račun njegove seksualne orijentacije. Tada je nepoznati mladić uključio duga svjetla na svom vozilu, direktno u pravcu gej mladića. Izašao je iz vozila, prišao mu, i uz brojne pogrđne riječi i prijatnje, zadao mu tri udarca pesnicom u predjelu glave. Dok ga je tukao gej mladić ga je molio da to ne radi. Nakon trećeg udarca mladić je, uz gubitak svijesti, pao na zemlju. Napadač je tada ušao u svoje vozilo i udaljio se s lica mjesta. Mladiću je bila poznata procedura koja se promovise u LGBT zajednici. Odmah je stupio u kontakt sa lokalnim aktivistima NVO "LGBT Forum Progres".

Na neki je način uspostavljen kontakt s policijom i mladić je upućen da u Stanicu policije da izjavu i podnese prijavu. Policijski službenici u Beranama su zaprimili izjavu, ali su se izjasnili da sa postojećim informacijama u ovom trenutku ne mogu identifikovati počinioca i da ukoliko ponovi vidi i prepoznata napadača da dođe da podnese prijavu. I pored intenzivnog interesovanja NVO "LGBT Forum Progres" nije potvrđeno da li su službenici policije, i kada tačno, konsultovali nadležnog tužioca. Zato je zatražena, službena informacija, od ODT u Beranama. LGBT kontakt policajac, u CB Berane, nije imao informacije o ovom slučaju. Napadnuti gej mladić je NVO "LGBT Forum Progres" saopštio da nije zadovoljan tretmanom i odnosom službenih lica u Stanici policije, da ima primjedbe na njihovo postupanje i da će zbog toga podnijeti pritužbu. Istakao je da je obeshrabren odnosom policije i da ima utisak da je sebi, pojavljivanjem u Stanicu policije, "učinio gore" kao i da će "njegovi problemi tek započeti" obzirom da nije autovan u sredini u kojoj živi kao ni pred svojom porodicom.³⁹

NVO "LGBT Forum Progres", putem javnog saopštenja, pozvao je i zamolio građane Berana, koji mogu pomoći u identifikaciji napadača sa opisanim vozilom, da kontaktiraju policiju ili ovu NVO.⁴⁰

39 Pisana izjava žrtve od 15.10.2015. LGBT FP Dokumentacija

40 <http://www.vijesti.me/vijesti/lgbt-forum-progres-gej-mladic-brutalno-pretucen-u-beranama-855968>

Partnersko obraćanje:**Pomozite da policija poštuje obaveze prema LGBT zajednici**

Povodom homofobnog incidenta u Beranama i prigovora koje ne račun policijskih službenika saopštio napadnuti građanin NVO "LGBT Forum Progres" obratila se, kolektivnim obraćanjem, ključnim adresama u Vladi Crne Gore, tijelima zaduženim za kontrolu nad policijom i Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore.

NVO "LGBT Forum Progres" je upozorila da brojni incidenti, a posebno oni slučajevi nasilja koji su se desili u Budvi i Beranama potvrđuju da sve što je godinama zajednički građeno u oblasti bezbjednosti i zaštite LGBT osoba u Crnoj Gori, danas u stvarnosti ne funkcioniše. Strategija za unapređenje kvaliteta života LGBT osoba u Crnoj Gori, koja je Vladina Strategija usvojena 2013. godine ne sadrži bez razloga u sebi mjere koje promovišu razvoj LGBT kontakt policijske mreže, senzibilisani pristup policije ka LGBT osobama, izgradnju povjerenja kroz funkcionisanje Tima povjerenja između Uprave policije i LGBT zajednice. Ovo tijelo igra ključnu ulogu u razvoju povjerenja same LGBT zajednice, koju već godinama ohrabrujemo da prijavljuje slučajeve nasilja, kako verbalnog tako i fizičkog i diskriminacije, kako bi se ovi slučajevi procesuirali na kvalitetan i doslijedan način, a počinioci izveli pred pravdu" navedeno je u pismu NVO "LGBT Forum Progres". "Poslednji slučaj u Beranama na žalost je potvrdio nedostatak senzibiliteta policijskih službenika, pogotovo nedostatak službenika koji su prošli treninge i sa kojima je rađeno upravo u cilju unapređenja njihove senzibilisanosti za rad sa LGBT osobama. Zato smo sinoć došli u situaciju da na sjeveru, gdje vladaju tradicionalistička uvjerenja i gdje imamo evidentan porast nasilja, ne funkcioniše povjerenje i mreža koje smo godinama gradili ili bar o tome tako govorili" navedeno je u kolektivnom obraćanju LGBT organizacije ključnim osobama Vlade, policije i nezavisnih institucija za demokratski nadzor nad policijom.

"Dodatno, došli smo u situaciju gdje imamo gej mladića, pripadnika najbrojnije nacionalne manjine u Crnoj Gori, koji se odvažio da uđe u policijsku stanicu i podnese prijavu nasilja koje je motivisala njegova seksualna orijentacija. U ovom slučaju nije suština i fokus na počinioca, već je suština da imamo člana LGBT zajednice koji se odvažio da ne ćuti pred nasiljem, već da isto prijavi. Na tome smo godinama radili. U policijsku stanicu je upućen s najboljim preporukama i uvjerenjem da su policajci "na našoj strani" i da će se tamo osjećati uvaženo, sigurno, poštovano... Gej mladić koji ima svega 20 godina, a toliko hrabrosti da tamo uđe, obzirom na sredinu u kojoj živi, iz policijske stanice je izašao ne samo potpuno obeshrabren da će počinitelj biti pronađen i kažnjen u skladu sa zakonom već i ponižen" navedeno je u pismu direktora u ostavci NVO "LGBT Forum Progres".

Ovo pismo je upućeno, dana 15. oktobra 2015. godine, ministru unutrašnjih poslova Crne Gore, direktoru Uprava policije, načelniku Centra bezbjednosti Berane, rukovodivcu Odjeljenja za unutrašnju kontrolu policije, predsjedniku Savjeta za građansku kontrolu policije, Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore, ministru za ljudska i manjinska prava i Nacionalnom LGBT koordinatorskom centru, S pismom su upoznati i ambasador Kraljevine Holandije u Crnoj Gori, ambasadorica Sjedinjenih američkih država u Podgorici, šef Delegacije Evropske unije u Podgorici, šefica Misije OEBS-a u Crnoj Gori, kao i šefica Delegacije Evropskog parlamenta za Crnu Goru.

"Stav ovog i drugih pojedinaca, koji su takođe imali negativna iskustva prilikom prijavljivanja slučajeva, snažno potvrđuje ono na šta "LGBT Forum Progres" već duže vremena ukazuje, a to je da Tim povjerenja mora biti stavljen u funkciju i da implementacija Vladine LGBT Strategije mora biti doslijedna i kvalitetna, sa jasnim ciljem promjena na terenu".

U pismo je ukazano i na činjenicu da je ova NVO u saradnji sa UNDP, Ambasdom Kraljevine Holandije i Upravom policije izdala publikaciju pod nazivom "Policija i bezbjednost LGBT osoba" u kojoj su promovisani LGBT kontakt policijski službenici, kao osobe od povjerenja za samu zajednicu, koje na neki način garantuju jednak tretman LGBT osobama prilikom zaprimanja prijave i kontakta sa policijom.

"Mi u potpunosti razumijemo i uvažavamo činjenicu da je i LGBT kontakt policajac porodična osoba, te da se ne može očekivati da u ponoć dođe u policijsku stanicu kako bi se upoznao i pomogao slučaj, ali telefonski poziv i konsultacije su nešto što je i te kako moglo biti urađeno. Zar je toliki problem, ostvariti neposredan kontakt sa žrtvom nasilja i ponuditi joj uvjerenje da se na slučaju ozbiljno radi i da se preduzimaju sve neophodne mjere i radnje kako bi se došlo do razriješavanja istog? Ukoliko nemaju iskustva sa slučajevima ovog tipa, zar je problem da se konsultuju sa kolegama iz Podgorice u cilju dijeljenja znanja i iskustava na ovom polju? Takođe i Uprava policije i LGBT zajednica promovišu partnerstvo pa zašto je bio problem da se u slučaju postojanja bilo kakve dileme ostvari kontakt sa LGBT organizacijama kako bi se pomoglo razumijevanje, komunikacija, pristup... Svi ti kontakti se nalaze u toj zajedničkoj publikaciji" navedeno je u pismu.

"Molim vas, sve zajedno, da iskreno i zajedničkim snagama doprinesemo poboljšanju bezbjednosti i zaštite LGBT osoba u Crnoj Gori" precizirao je S.M. i apelovao da se stavi u funkciju Tim povjerenja, da LGBT kontakt policijska mreža bude stvarno i realno rešenje koje istinski a ne na papiru funkcioniše u praksi, da se nastavi rad na daljoj senzibilizaciji policije za rad sa LGBT zajednicom" zaključeno je u pismu.

Građanska kontrola policije preporučila uspostavljanje Tima povjerenja

Povodom incidenta u Beranama, u kojem je prebijen mladić zbog njegove seksualne orijentacije Savjet za građansku kontrolu policije je ocijenio da je postupanje policije bilo profesionalno i blagovremeno.

Savjet je takođe ocijenio da je kvalitetna i direktna komunikacija policije i LGBT zajednice pomogla da se uspješno rasvijetli ovaj slučaj i preporučila da se Tim povjerenja Uprave policije i LGBT zajednice, bez daljih odlaganja, stavi u punu funkciju.

Iz Uprave policije je zvanično saopšteno, 21. oktobra 2015. godine, da je prilikom zaprimanja prijave u službene prostorije boravio LGBT kontakt policijski službenik, da je tom prilikom blagovremeno konsultovan Osnovni državni tužilac a da je protiv M.Đ., iz Berana, podnijeta krivična prijava zbog osnova sumnje da je, na štetu gej mladića iz Berana, počinio krivično djelo rasna i druga diskriminacija iz čl. 443 st. 3 KZCG.

Identifikaciju počinioca pomogla je NVO "LGBT Forum Progres" koja je putem javnog saopštenja pozvala i zamolila građane Berana, koji mogu pomoći u identifikaciji napadača sa opisanim vozilom, da kontaktiraju policiju ili ovu NVO. Upravo na osnovu toga, i pružene pomoći građana, žrtva je uspješno identifikovala napadača koji je ubrzo lišen slobode i priznao je izvršenje krivičnog djela.

Savjet je konstatovao da je načelnik CB Berane u potpunosti uvažio izdate preporuke i da je, 22. oktobra 2015. godine, u službenim prostorijama CB Berane organizovan sastanak šefa Stanice kriminalističke policije, M.S., i LGBT kontakt policijske službenice, S.R. sa predstavnicima LGBT organizacije i mladićem koji je bio žrtva diskriminacije.

Savjet je, konkretnim povodom prepoznao, i pozdravio, konstruktivan odnos svih strana i istakao, u svom zaključku, da je od ključne važnosti kvalitetna, konstruktivna i direktna komunikacija između Uprave policije i LGBT zajednice. Stoga, Savjet je ponovo preporučio da Tim povjerenja Uprave policije i LGBT zajednice, treba, bez daljih odlaganja, staviti u punu funkciju a u skladu sa ciljevima Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBT osoba u Crnoj Gori Vlade Crne Gore.⁴²

Efikasna i brza reakcija državnog tužilaštva

Nadležno tužilaštvo je protiv M.Đ., iz Berana, podnijelo krivičnu prijavu zbog osnova sumnje da je, na štetu gej mladića iz Berana, počinio krivično djelo rasna i druga diskriminacija iz čl. 443 st. 3 KZCG.

42 Zaključak Savjeta usvojen na 55. sjednici od 26.10.2015; Dostupno na www.kontrolapolicije.me

Nakon primarne kvalifikacije ODT Berane, da se radi o krivičnom djelu Rasna i druga diskriminacija, slučaj je po nadležnosti prenijet na Više državno tužilaštvo u Bijelom Polju. Više državno tužilaštvo u Bijelom Polju je ocijenilo da nema elemenata krivičnog djela, te je poništilo primarnu kvalifikaciju ODT Berane. Potom je ODT Berane prenijelo slučaj na Sud za prekršaje, koje je pokretanje prekršajnog postupka, gdje je lice gonjeno po prekršaju iz člana 19. Zakona o javnom redu i miru, oglaseno je krivim i kažnjeno novčanom kaznom u iznosu od 400 eura.

LGBT zajednica posebno pozdravlja posvećenost ODT u Beranama i iskazuje zabrinutost zbog postupka Višeg državnog tužilaštva u Bijelom Polju.

PREBIJANJE GRAĐANSKOG AKTIVISTE V.D.: HOMOSEKSUALNOST JE I DALJE NAJBOLJE SREDSTVO ZA DISKREDITACIJU POLITIČKIH NEISTOMIŠLJENIKA

Krajem decembra 2015. godine u Podgorici grupa zaštitara (radnici obezbjeđenja) je učestvovala u prebijanju mladog građanskog i političkog aktiviste V.D., kojeg su kasnije pokušali da javno diskredituju pripisujući mu navodnu homoseksualnu orijentaciju.

NVO "LGBT Forum Progres" oštro je osudio na napad na Dajkovića za kojeg je iz ove NVO ocijenjeno da je u proteklom periodu "vidljivo pokazao građansku širinu i solidarnost i promovisao toleranciju u ukupnom društvenom dijalogu".

"LGBT Forum Progres" je ocijenio da je ponašanje zaštitara u Crnoj Gori i dalje je bez ozbiljne kontrole. "Osnovano sumnjamo da postoje politički i ekonomski interesi pojedinaca da kontrola privatnog obezbjeđenja bude sporadična i rijetka" ocijenila je ova NVO prozivajući tadašnjeg ministra unutrašnjih poslova mr R.K. "Pozivano MUP Crne Gore da sprovede kontrolu u konkretnog slučaju. Takođe, koristimo priliku MUP Crne Gore podsjetiti da je više vrijeme da objave nalaze kontrole privatnog obezbjeđenja u disko klubu "Top Hill" u Budvi kada je radnik obezbjeđenja, izbacio iz objekta istopolni par".⁴³ "Zaštitari trebaju da doprinese bezbjednosti i sigurnosti a ne da pokazuju prilično ekstremno nasilje. Neko mora valjda odgovoriti kako uopšte ta lica koja imaju probleme s poštovanjem ljudskog dostojanstva i osnovnih sloboda dobiti licence za takvu vrstu ozbiljnog posla" saopšteno je iz ove LGBT grupe.⁴⁴

43 <http://www.vijesti.me/vijesti/dragovic-uhapsen-zbog-sumnje-da-je-pretukao-dajkovica-867470>

44 <http://volimpodgoricu.me/2015/12/28/podgorica-dragoviceva-supruga-uhvatio-mi-je-muza-za-dupe-medunoze/>

NOVI GRAFIT NA SOGI CAFFE: UBI PEDERE

Tokom novogodišnjih praznika, sami početak januara 2016. godine, nepoznate osobe ispisale su neprimjerene i prijetne poruke na SOGI caffe, jedinom javnom okupljalistu LGBT zajednice, koji djeluje u sklopu NVO "LGBTIQ Socijalni Centar".

Ispisano je između ostalog "Ubi pedere", "Nećemo dvije majke ili dva oca" i "Stop paradi srama".

SOGI caffe je jedini otvoreni javni društveni, naučni, kulturni i zabavni centar crnogorske LGBT zajednice iz kojeg se promoviraju različiti pogledi i pluralizam, demokratska kultura i nenasilje.

Povodom najnovijeg incidenta sa policijom je ostvarena brza i kvalitetna komunikacija, saoptili su iz ove NVO. Više desetina napada na "LGBTIQ Socijalni Centar", koji su uključivali demoliranje i bacanje suzavca tokom aktivnosti u samom prostoru, do danas nisu rasvijetljeni.

NVO "LGBTIQ Socijalni Centar" pozvao je Vladu Crne Gore da 2016. napokon poboljša implementaciju svoje LGBT politike i uozbilji svoje pristupe za društveno prihvatanje LGBT osoba u Crnoj Gori. Kontinuirani napadi na LGBTIQ Socijalni Centar direktno su povezani sa izraženim protivljenjem javnosti prema postojanju i vidljivosti LGBT osoba, njihovom organizovanju kroz LGBT organizacije i funkcionisanju suštinskih socijalnih servisa.

POZNATI SPORTSKI NOVINAR PROZVAO LGBT AKTIVISTE ZBOG POSTUPKA KOJI JE PROTIV NJEGA INICIRALA POLICIJA

N.Š.: Ugroženost ili potreba za pažnjom

Sportski novinar na nacionalnom javnom servisu "RTCG" N.Š. reagovao je povodom pominjanja inicijala N.Š. u jednom od saopštenja NVO "LGBT Forum Progres".

Reagovanje novinara N.Š., koji je, pod punim identitetom, objavio portal RTCG, prenosimo u cjelini:

"Već dvije i po godine traje kampanja uglednih predstavnika i boraca za prava LGBT populacije Z.C. i S.M.. Naime, neko je svojevremeno na Fejsbuku napravio nekoliko lažnih profila pod mojim imenom, s kojih su, aktivistima LGBT-a, upućivane najgore uvrede i prijetnje.

Budući da imam svoj profil na toj društvenoj mreži tek od 25. marta 2015, apsolutno nijesam bio u toku pomenutih dešavanja i, na moje veliko iznenađenje, s njima sam bio upoznat na sudu, septembra 2014., kada su protiv mene iz LGBT organizacije, zbog navodnih prijetnji i uvreda, podnijeli krivičnu prijavu. Pred sudom sam kazao da nemam nikakve veze, niti s lažnim profilima, niti s prijetnjama i dobio uvjerenja da će se vrlo lako i brzo saznati ko stoji iza toga. Mene više niko ni o čemu nije obavještavao i smatrao sam da je stvar razjašnjena.

Najednom, kao grom iz vedra neba, ničim izazvani, prije dva dana, u javnosti se pojavljuju LGBT aktivisti s "podgrijanom" pričom od prije dvije i po godine, vajkajući se kako ni oni ne znaju šta je sa procesom, zbog čega se i dalje osjećaju ugroženi i dalje me dovodeći u vezu s prijetnjama.

Dakle, već šest godina unazad znam za postojanje lažnih profila gdje ljudi, u moje ime, daju fikseve i pričaju o sportu. Kako svi znamo da nema značajnije javne ličnosti kojoj nijesu napravljeni lažni profili, pitam se nije li sve ovo još jedan, ali opasan presedan, koji otvara mogućnost bilo kojoj patološkoj ličnosti da u tuđe ime sije mržnju i diskriminaciju i bez posljedica dovodi drugu ličnost u neviđen problem.

S druge strane, čudi lakoća kojom su mi "presudili" LGBT aktivisti, apsolutno bez ikakvih dokaza, pripisujući mi rječnik koji mi je potpuno stran. Iako tog jula 2013. nijesam bio u toku dešavanja, gledajući hronologiju događaja, nije mi teško da povežem kako se sve odvijalo u danima neposredno nakon prve Parade ponosa u Budvi 24. jula te godine.

U vezi s tim periodom mogu reći da je Z.C. propustio priliku da već tada sve bude razjašnjeno. Naime, na dan te parade, u razgovoru s prijateljicom J.R., došli smo do zajedničkog stava da LGBT populacija treba da uživa sva prava i da je nedopustivo nasilje nad njima. Kako je izrazila želju da direktno podrži Z.C., obezbijedio sam joj njegov broj i ona mu je poslala poruku podrške. On se zahvalio, ali je rekao da je od mene dobio samo uvrede. Ona mu je jasno stavila do znanja da su to naši zajednički stavovi, ali on to nije prihvatio, već je, iz nekih njemu znanih razloga, na moje veliko iznenađenje, odabrao liniju sučeljavanja.

Duboko razumijući osjetljivost položaja LGBT aktivista, koji su u našem patrijarhalnom društvu, nažalost, izloženi raznim vidovima diskriminacije, nijesam s njima prihvatao nikakvu javnu polemiku, smatrajući da crnogorska javnost ne može povjerovati u nebuloze da sam homofob, a još manje neko ko bi prijetio bilo kome ili ga, ne daj bože, fizički ugrozio.

Međutim, pošto se čitava rašomonijada nastavlja, ovom ću prilikom samo podsjetiti pomenute LGBT aktiviste na Član 388 KZ CG koji kaže: "Ko prijavi određeno lice da je učinilo krivično djelo za koje se goni po službenoj dužnosti, a zna da to lice nije učinilac tog djela, kazniće se zatvorom od tri mjeseca do tri godine".⁴⁵

45 <http://rtcg.me/vijesti/drustvo/115709/nsofranac-ugrozenost-ili-potreba-za-paznjom.html>

LGBT aktivisti:**N.Š. nije meta kampanje već se interesujemo za sudsku praksu**

Povodom javnog oglašavanja novinara N.Š., a koje obiluje manipulacijama, reagovala je NVO "LGBT Forum Progres". Prenosimo reakciju u cjelini:

"Poznati sportski novinar na nacionalnom javnom servisu "RTCG" N.Š. obratio se javnosti na način koji nije zasnovan na činjenicama.

Ako je tačno da se protiv njega vodi bilo kakva LGBT kampanja, što odbacujemo, zašto se nije oglasio tokom njenog trajanja nego se oglasio onda kada smo, što je legitimno, jer smo stranka u postupku, iskazali interesovanje za ishod prekršajnog postupka koji je, prema zvaničnim informacijama policije, pokrenut protiv lica N.Š. iz Podgorice.

Detalje oko obraćanja porodice lica N.Š. ovim povodom i tvrdnje da je lice N.Š. bio žrtva zloupotrebe i izigranog povjerenja prijatelja nećemo, u ovom trenutku, iznositi niti komentarisati.

Ukoliko je neko pogriješio prema licu N.Š. iz Podgorice to samo i jedino može biti Uprava policije. Pozivamo zato Upravu policije da ne čuti već da N.Š., LGBT Forumu Progres i javnosti predstavi sve mjere i radnje koje su preduzete u vezi sa licem N.Š. Ne odbacujemo mogućnost da su policijski službenici, u ostrašćenju želji da se dokažu i pokažu pred međunarodnom zajednicom, pogriješili i bez osnova podnijeli zahtjev Up.br. 03-421, po osnovu člana 7. stav 1 i člana 8. Zakona o javnom redu i miru, za vođenje prekršajnog postupka protiv lica N.Š.

Za eventualno neprofesionalno postupanje policije prema licu N.Š. novinar N.Š. ne treba da proziva i prijeti pravnim progonom bilo kome već da pravna sredstva, i tada i sada, koristi prije svega za svoju zaštitu. Lice N.Š. iz Podgorice, samostalno, kao i novinar N.Š., trebali su, još prije više od dvije godine da pristupe zaštiti svojih prava i ukažu na greške i neprofesionalnost policije. N.Š. je trebao i treba zbog zaštite svog ugleda, (koji ne osporavamo tražeći informacije o ishodu postupka protiv lica N.Š. protiv kojeg se u ime države, po zahtjevu policije, nadležnog organa, vodi prekršajni postupak), da se distancira od tih navoda i nadležne državne organe obavijesti o postojanju lica koji u njegovo ime sprovode radnje sa elementima prekršajnog i krivičnog djela" stoji u reaganju NVO "LGBT Forum Progres" koje je prenio portal RTCG.⁴⁶

46 <http://rtcg.me/vijesti/drustvo/115737/nijesmo-u-kampanji-protiv-sofranca.html>

LGBT aktivista - N.Š.:**Podnesimo zajedničku pritužbu protiv policajaca koju su primjenjivali ovlašćenja**

Direktor NVO "LGBT Forum Progres" poslao je sportskom komentatoru sa RTCG N.Š. zahtjev za prijateljstvo na mreži "Facebook". Pošto je prihvaćen poslao mu je ovu poruku:

"Prije svega želim da se zahvalim na prihvanju mog zahtjeva. Ja sam S.M., i lider sam jedne od grupa koje okupljaju i zastupaju interese LGBT zajednice. Iznenadio mi je sadržaj Vašeg oglašavanja i moje pominjanje u njemu u jako ružnom i negativnom kontekstu za koji ne postoji osnov. Kao direktor NVO oglašio sam se dva puta i to na način koji je u skladu sa međunarodnim i domaćim standardima zaštite ljudskih prava. Prvi put, što spada u legitimne aktivnosti naše organizacije, pomenuo sam inicijale N.Š. i poštujući pretpostavku nevinosti što je u svojoj prijavi iz 2013. godine učinio, i bio vrlo pažljiv, i moj prethodnik na ovoj poziciji Z.C. koji je usled ekstremnih prijetnji i nasilja bio prinuđen napustiti zemlju. Radim, u svojstvu urednika, na istraživačkoj knjizi koja obuhvata oko 30 slučajeva iznijetih pred policijom i sudom i slučaj koji se vodi protiv N.Š. znam isključivo na osnovu službene komunikacije s policijom. Osim ovog istom pažnjom sam posvećen ostalim slučajevima i kao stranka u postupku imam pravo da se interesujem za njihove ishode. Nemamo nikakav interes da protiv bilo koga, pa bio taj i homofob, vodimo kampanju bilo koje vrste. Naprotiv naš isključivi interes da u zemlji bude što manje osoba, posebno među javnim ličnostima koji mogu biti primjer javnosti, koji se protive društvenom prihvanju LGBT zajednice. Nama je stalo do prijatelja i sve bi učinili da u tom procesu, jako teškom i bolnom, ne nailazimo i nemamo neprijatelje. Tako smo i razumjeli pristup i obraćanje Vaše sestre. Kao osoba koja se odgovorno bavi svojim poslom, pažljiv sam i posvećen dijalogu i promjenama. Po tom osnovu želim Vam reći da ste propustili priliku reagovati na dosta pravno mogućih načina ali moja namjera nije da Vas sada kritikujem iako imam pravo primijetiti zašto neko čuti dvije i po godine dok država i njeni organi vode postupke protiv njega bez osnova i razloga. Poznato mi je najmanje 30 slučajeva u kojima su građani, po prijavi, mnogo proaktivnije reagovali i spriječili greške u postupanju državnih organa. Mi, mislim na nas iz NVO sektora, ne možemo biti krivi odnosno odgovorni za službene radnje policije i tužilaštva. Drugi put inicijale N.Š. sam pomenuo u policiji jer su se interesovali za motiv napada na mene i kazao sam šta sam sve radio u danima koji su prethodili napadu. Sve što sam ikada o ovoj temi rekao zasnovao sam na zvaničnoj dokumentaciju. U tom pogledu nemam ličnih želja niti potreba ali ako su te radnje države bile zakonite prirodno je da se interesujem, kao ovlašćeno lice, za ishod svakog postupka jer to govori o našoj pravnoj zaštiti. Mi nismo zainteresovani niti podržavamo greške u tom postupku. Čovjek sam posvećen dijalogu i rešenjima. Zato predlažem da

obojica učinimo sve što je moguće i potrebno, uz zaštitu sopstvnog dostojanstva i prava, da što prije izađemo iz ove situacije. Predlažem da se vidimo i možda, na korektan, razuman, pravedan način i kratko zajedno oglasimo. Takođe, to sada smatramo najvažnijim, da zajednički podnesemo pritužbu na postupanje policije u konkretnom slučaju. Utvrđivanje činjenica s tim u vezi pomoći će da utvrdimo činjenice a njih samo može saopštiti policija kao i da se eventualno odmah obustavi pokrenuti postupak i utvrdi odgovornost ovlašćenih službenih lica. Stojim vam na raspolaganju. Potvrđujem autentičnost mog obraćanja i profila i dostavljam svoj broj telefona 06730*** S.M.

Građanska kontrola policije provjera postupanje policije

Savjetu za građansku kontrolu policije podnio je pritužbu S.M., koji je direktor NVO "LGBT Forum Progres" i član vladinog, Savjeta za zaštitu od diskriminacije. Ukazao je na slučaj iz 2013. godine kada je zbog najave nasilja prema LGBT zajednici ova NVO podnijela Upravi policije prijavu protiv građanina N.Š., iz Podgorice. Prema podacima koji su aprila 2014. godine postali dostupni ovoj NVO protiv imenovanog građanina je podnijeta prekršajna prijava i taj postupak pred nadležnim Sudom za prekršaje je u toku. NVO "LGBT Forum Progres" u svojoj pritužbi podnijetoj Savjetu je navela da primjena policijskih ovlašćenja povodom prijave ove NVO protiv lica N.Š., sportskog novinara iz Podgorice, nije bila blagovremena i zakonita. Ova NVO u pritužbi je zaključila, na osnovu komunikacije sa građaninom N.Š. iz Podgorice, novinarem RTCG, da isti od strane policije nikada nije kontaktiran.

LGBT Aktivista: POTONULI SMO TAKO DUBOKO DA JE DANAS POTVRĐIVANJE OČIGLEDNOG PRVA DUŽNOST INTELIGENTNOG ČOVJEKA

Proteklih dana, na svoju inicijativu, vodio sam i imao izuzetno korektnu komunikaciju sa novinarom RTCG N.Š.

U pisanoj i telefonskoj komunikaciji objasnio sam određene svoje službene postupke i istakao da me je iznenadio sadržaj njegovog, javnog, oglašavanja i moje pominjanje u njemu, bez osnova, u jako ružnom i negativnom kontekstu.

Kao direktor NVO "LGBT Forum Progres" oglasio sam se dva puta i to na način koji je u skladu sa međunarodnim i domaćim standardima zaštite ljudskih prava. Prvi put, što spada u legitimne aktivnosti naše organizacije, pomenuo sam

inicijale N.Š. i potpuno poštujući pretpostavku nevinosti što je u svojoj prijavi iz 2013. godine učinio, i bio vrlo pažljiv, i moj prethodnik Z.C. koji je usled ekstremnih prijetnji i nasilja bio prinuđen napustiti zemlju. Radim, u svojstvu urednika, na istraživačkoj knjizi koja obuhvata oko 30 slučajeva iznijetih pred policijom i sudom i slučaj koji se vodi protiv lica N.Š. znam isključivo na osnovu službene komunikacije s policijom. Sa istom pažnjom sam posvećen ostalim slučajevima i kao stranka u postupku imam pravo da se interesujem za njihove ishode. Nema nikakav interes da protiv bilo koga, pa bio taj i homofob, vodimo neke kampanje. Naprotiv. Naš isključivi interes je da u zemlji bude što manje osoba, posebno među javnim ličnostima koji mogu biti primjer javnosti, koji se protive društvenom prihvatanju LGBT zajednice. Nama je stalo do prijatelja i sve bi učinili da u tom procesu, jako teškom i bolnom, nemamo protivnike.

Kao osoba koja se odgovorno bavi svojim poslom, trudim se biti u svakoj situaciji pažljiv i posvećen promjenama. N.Š. sam ukazao da je propustio priliku reagovati na pravno moguće načine ali sam istakao da moja namjera nije da ga sada kritikujem iako imam pravo primjetiti zašto neko čuti dvije i po godine dok država i njeni organi vode postupke protiv njega bez osnova i razloga. Poznato mi je najmanje 30 slučajeva, što ću i dokazati, u kojima su građani, po prijavi, mnogo proaktivnije reagovali i spriječili greške u postupanju državnih organa. Ne možemo biti odgovorni za službene radnje i greške policije. Sve što sam ikada o ovoj temi rekao zasnovao sam na zvaničnoj policijskoj dokumentaciji. U tom pogledu nemam ličnih želja niti potreba ali ako su te radnje države bile zakonite prirodno je da se interesujem, kao ovlašćeno lice, za ishod svakog postupka jer to govori o našoj pravnoj zaštiti. Mi nismo zainteresovani, niti podržavamo, greške u tom postupku.

Čovjek sam posvećen dijalogu i rešenjima. Zato sam predložio N.Š. da obojica učinimo sve što je moguće i potrebno, uz zaštitu sopstvenog dostojanstva i prava, da što prije izađemo iz ove situacije. Predložio sam da se susretnemo i možda, na korektan, razuman, pravedan način, zajedno oglasimo. Predložio sam, i to smatrao najvažnijim, da zajednički podnesemo pritužbu na postupanje policije u konkretnom slučaju. Utvrđivanje činjenica s tim u vezi pomoglo bi da utvrdimo činjenice a njih samo može saopštiti policija uz utvrđivanje odgovornosti ovlašćenih službenih lica.

N.Š. me je danas telefonski obavijestio, da je razmislio, i da ne želi da podnosi prijavu protiv policije jer tamo ima puno prijatelja. Nisam ga uspio uvjeriti. Moj život svakodnevno zavisi od te policije i njenog odgovornog rada i tamo, iako nismo prijatelji, ima puno osoba čiji rad profesionalno cijenim. Ali želim profesionalnu policiju, kojoj možemo vjerovati i na koju se možemo osloniti. Postupak N.Š. me je i razočarao samo zato što se opet pokazalo praktičnijim, poželjnijem i smislenim udariti na aktiviste za ljudska prava, prozvati ih, optužiti ih, i pokrenuti lavinu njihovog javnog retoričkog kamenovanja (u ovom slučaju na Z.C. i

mene) a ne zamjeriti se policiji koja bi trebala biti državni servis u službi građana koji poštuje njihova prava.

Osnovano sumnjam, i na tome ću nastaviti raditi, da je policija zadnje dvije i po godine svjesno obmanjivala LGBT zajednicu, Vladu i međunarodnu zajednicu. U toj želji da se svima dopadne ozbiljno je oštetila prava građanina N.Š. zbog čega mi je žao. Ne treba nam policija koja namjerno planira i čini greške i tako kasnije, opet smišljeno, "zadužuje" građane a odužuje im se, navodno, kako je i obećala, raznim opstrukcijama postupaka koje je sama pokrenula, objašnjavajući da se tako nešto mora jer ih na to "pritiskaju stranci". Završiću Orvelom: "Mi smo potonuli tako duboko da je danas potvrđivanje očiglednog prva dužnost inteligentnog čovjeka" stoji na kraju pisma crnogorskoj javnosti S.M., direktora NVO "LGBT Forum Progres" i tadašnjeg člana Savjeta za zaštitu od diskriminacije Vlade Crne Gore.

Građanska kontrola policije ustanovila propuste policije: Za Upravu policije identitet okrivljenog je nesporan

Savjet za građansku kontrolu rada policije na 2. sjednici održanoj 9. februara 2016. godine godine razmatrao je pritužbu NVO "LGBT Forum Progres", sa sjedištem u Podgorici, i usvojio, nakon pribavljenih informacija i izjašnjenja, provedenog postupka i obavljene rasprave, odgovarajući zaključak.

NVO "LGBT Forum Progres" u svojoj pritužbi podnijetio Savjetu je navela da primjena policijskih ovlašćenja povodom prijave ove NVO protiv lica N.Š., sportskog novinara iz Podgorice, nije bila blagovremena i zakonita. Ova NVO u pritužbi je zaključila, na osnovu komunikacije sa građaninom N.Š. iz Podgorice, novinarom RTCG, da isti od strane policije nikada nije kontaktiran.

Savjet za građansku kontrolu rada policije zatražio je izjašnjenje direktora Uprave policije povodom primjedbi ove NVO i zatražio kompletnu prateću dokumentaciju koja se odnosi na ovaj predmet. Tražena dokumentacija Savjetu nije dostavljena.

Direktor Uprave policije, u odgovoru od 22. januara 2016. godine, 45 broj 08/16-1018, precizno je predstavio sve mjere i radnje koje su preduzeli službenici Stanice policije za javni red i mir. Službenici Stanice policije, koji su pretihodno dobili izjašnjenje zamjenika Osnovnog državnog tužioca da u radnjama lica N.Š. nema elemenata krivičnog djela koje se goni po službenoj dužnosti, podnijeli su protiv lica N.Š. zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka Suda za prekršaje, zbog učinjenih prekršaja iz člana 7. stav 1. i člana 8. Zakona o javnom redu i miru. Sud za prekršaje je, prema obavještenju direktora Uprave policije, donio rešenje, 18. septembra 2015. godine, kojim se obustavlja prekršajni postupak protiv N.Š. uz obrazloženje da je nastupila apsolutna zastarjelost za vo-

đenje prekršajnog postupka. Direktor Uprave policije je informisao Savjet da su službenici Stanice policije za javni red i mir postupili blagovremeno i preduzeli su sve mjere i radnje iz svoje nadležnosti postupajući po prijavi NVO "LGBT Forum Progres".

Savjet je zaključio povodom ove pritužbe da su policijski službenici Stanice policije za javni red i mir, po prijavi NVO "LGBT Forum Progres" postupali profesionalno i blagovremeno do podnošenja zahtjeva za vođenje prekršajnog postupka protiv lica N.Š. iz Podgorice.

Savjet je ocijenio, uvidom u dokumentaciju Suda za prekršaje, da Uprava policije odnosno policijski službenici nisu postupali profesionalno i blagovremeno u dosljednom obezbjeđenju učešća okrivljenog u postupku usljed čega je nastupila pravna posledica zastare. Policijski službenici nisu realizovali četiri naredbe za dovođenje lica N.Š. koje je izdao sudija Suda za prekršaje u predmetu broj PP 14024/13-18.⁴⁷

POTVRĐENA PRESUDA NAPADAČIMA NA LGBT AKTIVISTU

Viši sud u Podgorici potvrdio je presudu Osnovnog suda kojom su S.M., B.V. i N.R., svi iz Podgorice, kojom se osuđuju na po tri i po mjeseca zatvora zbog ugrožavanja sigurnosti iz člana 168 st.2 Krivičnog zakonika Crne Gore, izvršnog direktora NVO "LGBT Forum Progres" S.M.

Zastupnik odbrane uložio je žalbu na prvostepenu odluku Osnovnog suda u Podgorici kojim su se napadači osudili na po tri i po mjeseca zatvora, nakon čega je ODT Podgorica takođe uložilo žalbu tražeći strožiju kaznu. Obije žalbe su odbijene od strane Višeg suda u Podgorici, čime je potvrđena prvobitno izrečena kazna.

Za "LGBT Forum Progres" ova sudska presuda predstavlja potvrdu stvarno poboljšane sudske i krivičnopravne zaštite LGBT zajednice u Crnoj Gori. "Odluku Višeg suda u Podgorici pozdravljamo i cijenimo da se postepeno pokazuju rezultati zajedničkih obrazovnih i stručnih aktivnosti da se unaprijedi sudska zaštita i rad državnih tužilaca i ista prilagodi evropskoj praksi" saopšteno je iz NVO "LGBT Forum Progres".

Napori koje "LGBT Forum Progres" preduzima, kroz registrovanje i procesuiranja nasilja i govora mržnje, i pored kritika, predstavljaju jedini mogući način da se unaprijedi pravna sigurnost, potvrdi ravnopravnost LGBT osoba u praksi

⁴⁷ Zaključak Savjeta za građansku kontrolu policije dostupan je na sajtu ovog tijela, www.kontrolapolicioje.me, rubrika "Ocjene, preporuke i izvještaji".

i testiraju stvarni kapaciteti i praksa pravosudnih organa i antidiskriminatorne politike u cjelini.

Stručnjaci su ocijenili da presude ove vrste dugoročno doprinose bezbjednosti LGBT osoba i šalju poruku da homofobično i drugo nasilje nije nekažnjivo.⁴⁸

Podsjećanje: S.M. napadnut tokom večere sa poslanicom EP

Podsjećamo, 10. aprila 2015. godine, u ranim jutarnjim satima, u centru Podgorice, u lokalu "Good Fellas", S.M. je napadnut dok je bio u društvu sa A.M., studentkinjom iz Podgorice, i poslanicom Evropskog Parlamenta T.T.R., koja je u Crnoj Gori boravila u sklopu delegacije Parlamentarnog odbora Evropske unije i Crne Gore za stabilizaciju i pridruživanje. Tokom kasne večere, koja je uslijedila nakon večernjeg izlaska, njih je maltretirala grupa mladića koja je imala krajnje neprimjereno i primitivno ponašanje koje je izazvalo strah i neprijatnost kod svih prisutnih. Mladići su, cijelih desetak minuta, u pravcu S.M. i njegovih prijateljica imali drsko i uvredljivo ponašanje ali i primitivnu i nedoličnu gestikulaciju - hvatali su se za polne organe, simulirali masturbaciju, plazili su se i uznemiravali. Kako je S.M. sjedio za stolom pri izlogu, oni su spolja, na staklu lijepili salvete umazene kečapom, smijali se, udarali u staklo i tražili od S.M. da napusti lokal kako bi mu pokazali. Sve vrijeme su ga oslovljavali sa "Pederčino" i govorili mu "Čekamo te", "Izađi napolje" i pozivali na fizički obračun. Evropska poslanica T.T.R. je napravila nekoliko snimaka napadača tokom njihovog primitivnog ponašanja na izlogu lokala. Jedan od mladića je ušao u lokal i pitao sve prisutne za stolom zašto ga fotografišu. S.M. ga je zamolio da se udalji od njihovog stola a personal da udalje mladića jer ih maltretiraju. Kada su shvatili da mladići ne odustaju kontaktirana je policija. Četiri službenika policije su vrlo brzo, u roku od pet minuta, izašli na lice mjesta ali su se mladići udaljili u pravcu obližnjeg parka.

DVOJICA MLADIĆA NAPALA DIREKTORA "LGBT FORUM PROGRES"

Sredinom januara 2016. godine dvojica nepoznatih mladića, u blizini objekta Pošte Crne Gore, kod glavne željezničke stanice u Podgorici, napali su i udarili

⁴⁸ "Krivičnopravna zaštita LGBT osoba: Uloga i postupanje tužilaštva", autori: Milica Saveljić, Marijana Laković Drašković i mr Aleksandar Saša Zeković (ur.), Vrhovno državno tužilaštvo Crne Gore i NVO "LGBT Forum Progres", Podgorica 2016; Dostupno na www.lgbtprogres.me

nekoliko puta, u predjelu lica, izvršnog direktora NVO "LGBT Forum Progres" S.M. koji je tada bio i član vladinog Savjeta za zaštitu od diskriminacije.

Dvojica mladića su S.M., pošto je napustio objekat pošte, uputili više pogrdnih i uvredljivih riječi a potom mu rekli da je to njihov kraj i da u njemu nije dozvoljeno kretanje pedera. Milivojević ih je pozvao da ga ostave na miru i kazao da nema potrebe za incidentom pokušavajući da nastavi svoje kretanje. Mladić, višičije građe, uhvatio ga je za potiljak, i pritiskajući ga rukom, govorio je S.M. da je "odvratna pederčina". Pokušao je da se otrgne i ubrza hod ali ga je drugi mladić stisnutom pesnicom udario dva puta u predjelu lica. Nakon toga su pobjegli s lica mjesta. Incident je prijavljen policiji.

S.M. je, između ostalog, u svojoj prijavi naveo i ovo: "Vjerujem da je, kao i ranije, motiv napada aktivizam na polju ljudskih prava i moja seksualna orijentacija. Duži period, što se tiče napada, bio je stabilan i nisam se osjećao ugroženim, na bilo koji način. Juče, radeći na istraživačkoj knjizi, pripremio sam i pustio u medije saopštenje kojim sam podsjetio na slučaj iz 2013. kada je jedan sportski novinar prijetio LGBT zajednici. Danas sam aktivno radio na tome kako bi utvrdio da li je policija protivzakonito primjenjivala ovlašćena prema N.Š., novinaru RTCG, ukoliko je pogrešno podnijela zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka protiv njega. Tim povodom sam ostvario komunikaciju sa CB Podgorica i posjetio Sud za prekršaje. Nakon toga uputio sam se u poštu kako bih preuzeo pristiglu službenu pošiljku. Tada se i desio napad. Treba provjeriti, pri čemu nikog ne optužujem, da li napad eventualno ima veze sa tim saopštenjem i današnjim tekstom iz medija".

DRŽAVNE INSTITUCIJE CRNE GORE TREBAJU OSIGURATI RAVNOPRAVAN TRETMAN SVIH GRAĐANA I PREMA SVIMA JEDNAKO PRIMJENJIVATI ZAKON

"LGBT Forum Progres", početkom februara 2016. godine, pozdravio je naredak policije i tužilaštva u identifikaciji i procesuiranju lica koja su uznemiravala i prijetila poslanicima "Pozitivne Crne Gore", posebno A.J., zbog odluke, zasnovane na stranačkoj platformi i obavljenih konsultacija sa evropskim partnerima, da podrže dalji rad aktuelne Vlade.

Poslanica A.J., i "Pozitivna Crne Gora" u cjelini, su među rijetkim političkim subjektima u Crnoj Gori koji su uvijek podržavali proces društvenog prihvatanja LGBT osoba i jasno se, za razliku od drugih, izjašnjavali po pitanju opstrukcija tog procesa i nasilja koje trpe LGBT osobe. Do sada nije registrovano da su aktivisti "Pozitivne Crne Gore" učestvovali u progonu LGBT zajednice.

Građanin N.K. iz Kolašina je prema navodima medija priznao da je na društvenoj mreži objavio komentar da "Azru treba nabiti na kolac". Policija je profesionalno postupila a a nadležni tužilac, što takođe pozdravljamo, je takav postupak kvalifikovao kao ugrožavanje sigurnosti.

Iz "LGBT Forum Progres" su ocijenili da je dobar trenutak da podsjetite sve institucije, i one one koji brinu o vladavini prava, da je za budućnost Crne Gore najvažnije obezbijediti jednake šanse i jednak tretman prema svima. Institucije se ne smiju ponašati kao da postoje građani prvog, drugog i trećeg reda. Možda je pravi trenutak da institucije ispituju svoja ranija ponašanja i odsustvo profesionalne odgovornosti.

Kada je na desetine građana Bara prijetilo smrću LGBT aktivistima, zbog organizovanja prvog Prajda, na isti ili sličan način kao što je sada prijećeno poslanici A.J., nadležni tužilac je saopštio da nema elemenata krtivičnog djela. Poziv na nasilje, ubijanje i progon LGBT osoba čini dodatno opasnim postupanje policijskog službenika u CB Bar. Policajac je sve građane, među kojima je bilo i odborničkih kandidata, savjetovao, čitajte nagovorio, da priznaju sva pisanja ali i da kažu da su se šalili. Protiv nikog, za razliku od drugih sredina, nije podnijet ni prekršajni zahtjev. Zbog takvih propusta LGBT zajednica je bila zakazala performans „Govor mržnje nije šala“ ispred zgrade CB Bar koji je, usled pritisaka, i ogromnog rizika, morao biti otkazan. Uprava policije je priznala propuste policijskog službenika ali nikada nije saopštila kako je isti sankcionisan. "Zato zbog svih koji trpe nasilje, i zbog svih koji odgovaraju zbog nasilja, pozivamo institucije da u svakom trenutku, u svakoj sredini, zbog zaštite svakog građanina prema svima jednako primjenjuju zakon i obezbjeđuju ravnopravnost" istakli su iz NVO "LGBT Forum Progres".

Primjeri govora mržnje i ugrožavanja sigurnosti koji su šala za barsku policiju:

Policija je prihvatila šalu kao objašnjenje i za prijetnju mladića A.E. iz Bara postavljenu na "Facebook" stranici nevladine organizacije "Varvari". On je, 2. jula 2013. godine, napisao "Na kolac pedere strpat i zapalit". I on je policiji priznao autentičnost svojih postova i kazao da se šalio.

Građanin M.A., iz Bara, iz lokalne Službe zaštite i spašavanja, na stranici namjenjenoj ruganju i ometanju mirnih okupljanja LGBT osoba u Crnoj Gori, objavio je sljedeće: "Samo po kratkom postupku, kvrc! Metak u lobanju pa nek pasu travu". Policiji je priznao da je to uradio ali je za njega to bila "šala" što su uvažili policijski službenici CB Bar.

Za "nabijanje na kolac LGBT osoba" bio je i A.T., automobilista iz Bara koji je, uz to, LGBT osobe nazvao "ološem" i fukarom". Policiji je priznao da je objavio

komentar na stranici na kojoj je publikovana umrlica za Z.C. i naveo da je to bila šala. Policija je i to uvažila.

M.J. iz Bara, član Narodnog pokreta "Dinara Drina Dunav", prijetio je na ovoj način LGBT aktivisti Z.C.. "Niko vam ne brani da se heftate u bulju koliko god vam drago ali Vama je to malo pa biste i djecu da vaspitavate da budu bolesni kao što ste i vi. Zato ćemo glave da vam otvorimo na tom skupu a za tvoju ću lično ja da se pobrinem vjeruj mi!"

Za barsku policiju, i nadležnog tužioca, šalio se i M.B., koji je povodom dolaska kruzera s LGBT turistima u luku Kotor, imao "razrađen" plan: "Dva minobacača 120 mm, 20 zolja, lagano potapanje, ubijanje, davljenje pederčića, trandži, bjelosvjetskih kurvi. Bože, potopi gamad".

Za policijske službenike CB Bar šalio se i D.L. koji je na podrugljiv način oplakivao i žalio Z.C. čija je čitulja, umrlica, izašla uoči budvanske povorke Ponosa.

Građanin D.K. iz Bara zalagao se da se LGBT osobama "ne dozvole nikakva prava" te da neće da mu djeca odrastaju i gledaju "pederčine kako se šetaju i drže za ruke ili da sjede na klupi". Policiji je, pošto je pozvan da da izjavu u vezi okolnosti prijave saopštio da se "šalio" ali nije osporio da on stoji iza tih komentara.

KRIVIČNOPRAVNA ZAŠTITA LGBT OSOBA ZNAČAJNO POBOLJŠANA

Vrhovno Državno tužilaštvo Crne Gore je u 2014. i 2015. godini, za razliku od ranijeg perioda, pokazalo odlučnost i spremnost da aktivno doprinosi procesuiranju i smanjivanju zločina zasnovanim na homo_bi_transfobiji. U tome je neophodna pomoć i saradnja žrtava i kompletne LGBT zajednice. Posebno je važno osnažiti kontakt LGBT zajednice sa državnim tužilaštvom i ohrabriti prijavljivanje krivičnih djela na štetu članova_ica zajednice. Dovođenje pred lice pravde svih izvršilaca krivičnih djela predstavlja zajednički interes i prioritet LGBT zajednice i državnotužilačke organizacije navdenu je u stručnoj analizi o krivičnoj pravnoj zaštiti LGBT osoba u Crnoj Gori.

Vrhovno državno tužilaštvo Crne Gore i NVO "LGBT Forum Progres" zajedno su publikovali stručnu analizu o krivičnopravnoj zaštiti LGBT osoba u Crnoj Gori u sklopu projektne saradnje uz podršku Vlade Kraljevine Holandije.⁴⁹

U periodu od 2010 - 2013. godine registrovani su brojni izazovi u obezbjeđenju krivičnopravne zaštite LGBT zajednice. Gonjenje izvršilaca krivičnih

⁴⁹ "Krivičnoppravna zaštita LGBT osoba: Uloga i postupanje tužilaštva", autori: Milica Saveljić, Marijana Laković Drašković i mr Aleksandar Saša Zeković (ur.), Vrhovno državno tužilaštvo Crne Gore i NVO "LGBT Forum Progres", Podgorica 2016; Dostupno na www.lgbtprogres.me

i drugih djela na štetu LGBT osoba, i pored značajnog broja primjera i prijava, nije bilo odgovarajuće. U analizi je primijećeno da su određeni LGBT aktivisti, povodom neadekvatne krivičnopravne zaštite u ranijem periodu, zatražili azil u drugim zemljama. Od 2014. godine bilježi se određeni napredak koji je posebno vidljiv u 2015. godini. To potvrđuje značajni broj predmeta u kojima su podignuti optužni predlozi, i potvrđene optužnice, zbog krivičnih djela na štetu LGBT osoba ali i ocjene iz same LGBT zajednice koja je u 2015, iznijela pozitivne ocjene o radu državnih tužilaca (izuzetak je samo Osnovno državno tužilaštvo u Nikšiću). Kroz predmetnu analizu prezentovanih, i drugih, slučajeva ustanovljena je prilično neujednačena praksa u radu osnovnih državnih tužilaštava po pitanju gonjenja učinilaca prekršajnih i krivičnih djela. Posebno je primjetno neujednačeno postupanje osnovnih državnih tužilaštava po krivičnom djelu "Ugrožavanje sigurnosti" iz člana 168. Krivičnog zakonika.

U knjizi je predstavljen 21 slučaj. Nadležni državni tužioci su od ukupno 21 analiziranog predmeta kod njih ukupno sedam (7), ili 33,3% od ukupnog broja analiziranih slučajeva, kvalifikovali ova krivična djela: rasna i druga diskriminacija, ugrožavanje sigurnosti, nasavjesno pružanje ljekarske pomoći, nedozvoljeno držanje oružja i eksplozivnih materija i nasilničko ponašanje.

Od ukupno 21 slučaja koji su bili predmet ove analize kod njih osam (8), ili 38,1% od ukupnog broja analiziranih, su podnijeti zahtjevi za vođenje prekršajnog postupka i to za ove prekršaje po Zakonu o javnom redu i miru (JRM): vrijeđanje drugoga i drsko ponašanje (član 7. stav 1), izazivanje osjećaja ugroženosti prijetnjom da će napasti na život ili tijelo (član 8.), fizički napad (član 10. stav 2) i vrijeđanje po osnovu ličnog svojstva (član 19.). Od ukupno osam (8) predmeta u kojima je inicirano vođenje postupka kod svega dva (2) slučaja je podnosilac zahtjeva nadležni ODT (25%) dok je kod šest (6) slučajeva podnosilac zahtjeva Uprava policije odnosno nadležni Centar bezbjednosti (što čini 75% od ukupno podnijetih zahtjeva za vođenje postupka koji su analizirani u ovoj studiji).⁵⁰ Kada se uzmu u obzir svi analizirani predmete (21) kod njih ukupno 15, ili 71,4% od ukupnog broja analiziranih, kvalifikovano je određeno krivično djelo (7 ili 33,3%) ili određeni prekršaj (8 predmeta ili 38,1% od ukupnog broja analiziranih predmeta). Kod šest (6) predmeta, ili 28,6% analiziranih slučajeva, izostala je svaka vrsta krivičnopravne zaštite.

Autori analize, Milica Saveljić, Marijana Laković Drašković i mr Aleksandar Saša Zeković, saopštili su da se *generalno može izreći ocjena da se u Crnoj Gori, kroz rad policijske i posebno državnotužilačke organizacije, obezbjeđuje solidna, zadovoljavajuća i korektna, krivičnopravna zaštita LGBT osoba uz važnu napomenu, koju obavezno treba imati u vidu, pri daljem reprodukovanju ove konstatacije, da se*

⁵⁰ Po osnovu člana 7. st.1 Zakona o JRM podnijeta su ukupno tri (3) zahtjeva za vođenje prekršajnog postupka, po osnovu člana 8. Zakona o JRM ukupno dva (2), po osnovu člana 10. stav 2. Zakona o JRM jedan (1) i po osnovu člana 19. Zakona o JRM dva (2) zahtjeva za vođenje prekršajnog postupka.

ključni napredak u radu državnih tužilaca u pogledu gonjenja izvršilaca krivičnih djela na štetu LGBT osoba odigrao u 2015. godini. U toj godini je procesuirano čak pet (5), ili 71,4%, analiziranih predmeta od ukupno njih sedam (7) predmeta kod kojih je, analizom, konstatovana kvalifikacija određenih krivičnih djela. To je, stoji u citiranoj analizi, ujedno ozbiljan i pouzdan pokazatelj unaprijeđene zaštite i posebno poboljšane komunikacije i saradnje između državnotužilačke organizacije i LGBT zajednice.

DRUŠTVENA KRIMINALIZACIJA LGBT OSOBA U CRNOJ GORI

**POKUŠAJI ORGANIZOVANJA
POVORKE PONOSA U NIKŠIĆU**

LGBT ZAJEDNICA POZVALA DRŽAVU DA ZABRANI RAD POLITIČKE PARTIJE

Iniciran postupak zabrane rada Partije udruženih penzionera i invalida PUPI

NVO "LGBT Forum Progres" i "Hiperion" pozvale su, Ministarstvo unutrašnjih poslova (MUP) Crne Gore, državni organ nadležan za upis u registar političkih partija, da pokrene pred Ustavnim sudom, postupak za zabranu rada Partije udruženih penzionera i invalida (PUPI).⁵¹

Zakon o političkim partijama zabranjuje djelovanje partije čiji su ciljevi usmjereni, između ostalog, na kršenje Ustavom zajamčenih ljudskih prava i sloboda i izazivanje i podsticanje nacionalne, rasne, vjerske i druge mržnje ili netrpeljivosti.⁵²

PUPI, preko svog predsjednika, uzela je učešće u javnoj debati o vizuelnom identitetu predstojeće Povorke ponosa u Nikšiću. Svi mediji u Crnoj Gori prenijeli su, tim povodom izdato, saopštenje ovog političkog subjekta.

Ove NVO, u službenom obraćanju ministru unutrašnjih poslova, ocijenile su da je PUPI, osim iznošenja svog stava o upotrebi simbola Povorke ponosa u Nikšiću, što nije sporno dok je u granicama slobode izražavanja, otišla značajno dalje čime se opredijelila za ugrožavanje Ustavom zagarantovanih ljudskih prava i sloboda direktno izazivajući i podstičući mržnju prema LGBT osobama. PUPI, između ostalog, podsjetile su ove NVO, ocijenila je da mirno okupljanje LGBT osoba u Nikšiću treba shvatiti kao protivprirodan blud i da simbol tog okupljanja umjesto petokrake treba da bude crveni fenjer.

"Tako je ovaj politički subjekat trenutno marginalan njegovi javni istupi, individualno i kroz udruživanje u šire političke saveze, otežavaju i onemogućavaju društveno prihvatanje LGBT osoba, što je jedan od strateških ciljeva Vlade Crne Gore, i podstiču dalju diskriminaciju i nasilje prema LGBT osobama" - saopštili su, u svom obraćanju MUP-u, čelnici organizacija koje rade na organizovanju povorke ponosa u Nikšiću.

Osim MUP-u inicijativu za pokretanje postupka zabrane rada pred Ustavnim sudom Crne Gore, NVO su podnijele, kao nadležnim organima, Zaštitniku

---

51 Inicijativa je upućena Ministru unutrašnjih poslova Crne Gore, mr Rašku Konjeviću, dana 10.08.2015. godine; Hiperion Dokumentacija.

52 Tekst zakona je dostupan na sajtu MUP Crne Gore u rubrici "Zakoni". Pogledati na www.mup.gov.me

ljudskih prava i sloboda Crne Gore i Ministarstvu za ljudska i manjinska prava. Niko im nije pružio odgovor.

Ombudsman (ne)ćuti povodom mržnje i najave nasilja nad LGBT osobama?

(NVO) "LGBT Forum Progres" i "Hiperion" pozvale su dodatno Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, da, shodno ustavnoj i zakonskoj misiji institucije, javno reaguje povodom javnih istupa ove i drugih političkih partija a koji prevazilaze granice slobode izražavanja i suštinski zalaze u koncept ljudskih prava koji je zaštićen domaćim i međunarodnim standardima.⁵³ NVO "LGBTIQ Socijalni centar" naknadno se obratila instituciji Zaštitnika interesujući se zašto se Zaštitnik nije oglosio povodom pojačanog govora mržnje i najave nasilja prema LGBT osobama. Ova NVO je podsjetila Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore da je više političkih subjekata, povodom zakazane Povorke ponosa u Nikšiću, imalo medijske istupe u kojima je ne sama vrijeđana LGBT zajednica već je otvoreno najavljeno nasilje, ometanje mirnog okupljanja LGBT osoba kao i "preuzimanje stvari u svoje ruke" ukoliko država isto ne zabrani.⁵⁴

Predsjednik PUPI smatra da je inicijativa za zabranu rada neutemeljena

Predsjednik PUPI, V.V., ocijenio je, u izjavi novinskoj agenciji "Mina", koju je prenio dnevni list "Pobjeda", da je inicijativa za zabranu rada političke partije čiji je predsjednik, neutemeljena i da "nije pravo i sloboda kada se zadire u prava i slobode drugih". Predsjednik PUPI je istom prilikom ponovio da "je zvijezda petokraka simbol NOB i svih generacija sve do raspada Jugoslavije dodajući da niko, pa ni LGBT populacija, ne može da ga skrnavi". Predsjednik PUPI, V.V., je kazao da "niti u ovim godinama imam odnos mržnje prema toj populaciji, niti se njima bavim, niti mi smeta to što oni traže kao svoja prava. Ali mi smeta to da oni na svoje logove stavljaju nešto što zadire u ponos i dostojanstvo drugih ljudi" saopštio je V.V., predsjednik PUPI, u izjavi koju je prenijela podgorička "Pobjeda".⁵⁵

53 Obračanje čelnika ovih NVO Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Šučku Bakoviću od 10.08.2015. godine; LGBT FP Progres

54 "Mislio sam prvo da ste svi na odmoru ali vjerujem da i pored toga pažljivo pratite medije. Onda sam vidio da ste, na sajtu, reagovali povodom verbalnih napada na aktivistkinju civilnog društva M.K. Vjerujem da zaslužujemo i trebamo, svi skupa, jednak tretman od strane Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore" stoji, između ostalog, u pisanom obraćanju, od 18.08.2015. godine, predsjednika ove NVO ing. Elmira Đokovića crnogorskom Ombudsmanu g. Šučku Bakoviću; LGBTIQ SC Dokumentacija.

55 Dnevni list "Pobjeda", "Ko obesmišljava simbole Revolucije", autor D.L., rubrika "Društvo", strana 8, srijeda, 12.08.2015. godine; Dostupno na <http://www.pobjeda.net/protected/listalica/2015-08-12/#8/z>

Predsjednik PUPI, g. V.V., je podsjetio da su brkovi bili simbol podgoričke Parade 2013. godine, "što je ponos Crnogoraca, a ne ukras nečeg drugog, na šta ciljaju njihovi zahtjevi" kazao je on u svojoj izjavi koju prenosi nezavisni dnevnik "Vijesti". "Sada je u pitanju petokraka, a dogodine će možda biti krst. To nije slučajno već veoma programirano, da se ubija dostojanstvo i osjećaj morala tradicija jedne nacije", dodao je, istom prilikom, predsjednik PUPI.⁵⁶

Prema podacima MUP-a Crne Gore "PUPI Crne Gore" je u Registar političkih partija, knjga I, upisana rešenjem br. 05-UPI-006/13-4530 od 25. 12. 2013. godine. U rješenju MUP-a precizirano je da su Statut i Program usvojeni na Skupštini održanoj dana 12.12.2013. kao i da će Partiju naziva "Partija udruženih penzionera i invalida Crne Gore", skraćenog naziva „PUPI CG", zastupati M.J.

"Licemjeri svih vremena i politika - ujedinite se i začutite"

Najbrojnija LGBT organizacija u Crnoj Gori, "LGBTIQ Socijalni Centar", iako direktno ne učestvuje u organizovanju lokalnih povorki ponosa, uključila se u javnu debatu pokrenutu povodom definisanih simbola Povorke ponosa u Nikšiću koja je bila zakazana za 18. septembar 2015. godine. U ovoj NVO posebno su se osvrnuli na izjave Partije udruženih penzionera i invalida (PUPI). Saopštenje NVO "LGBTIQ Socijalni Centar", čije su prostorije najčešća meta homofobičnih napada u Crnoj Gori, prenosimo u cjelini:

"Predsjednik Partije udruženih penzionera i invalida /PUPI/ V.V. u reakciji povodom vizuelnog identiteta predstojeće Povorke ponosa u Nikšiću iskazao je krajnju mržnju i netrpeljivost prema LGBT zajednici.

Tom činjenicom se mora pozabaviti ne samo MUP Crne Gore već i nadležni tužilac jer je djelovanje političkih subjekata koji promovišu mržnju i krše Ustavom garantovana ljudska prava i slobode zakonom zabranjeno.

Očekujemo da se LGBT zajednica zaštiti na istom nivou kako bi bila zaštićena bilo koja druga manjinska zajednica. Da je PUPI mirno okupljanje Albanaca, Srba, Crnogoraca ili Hrvata nazvao protivprirodnim bludom nadležni organi bi već reagovali. Za sada ćute svi oni koji su dužni da sprovedu zakon.

Poslednji istupi PUPI ukazuju na nešto blažu i prijatniju retoriku pa zato bi bilo politički korektno i odgovorno ponašanje da se PUPI ogradi od izjava svog predsjednika, ukoliko su one lične prirode, kao i da se V.V. izvini svim LGBT osobama u Crnoj Gori zbog toga što je njihovo postojanje i mirno okupljanje nazvao protivprirodnim bludom i savjetovao im da umjesto

56 Izjava predsjednika PUPI dostupno na:

www.vijesti.me/vijesti/nema-osnova-za-pokretanje-inicijative-za-zabranu-rada-pupi-ja-846460 i <http://www.dan.co.me/?nivo=3&rubrika=Društvo&datum=2015-08-12&clanak=505287&naslov=Simbolom%20parade%20ubijaju%20tradiciju>

petokrake uzmu simbol crvenog fenjera očigledno aludirajući na nešto što je navodno nemoralno.

Zahtjevi pojedinih političkih subjekata da se LGBT zajednici zabrani upotreba ljevičarskih simbola su krajnje neodgovorni i licemjerni jer dolaze od upravo onih struktura i pojedinaca koji ne samo što nisu za građansku ravnopravnost i toleranciju već su skloni da, zbog svoje političke i organizacione slabosti, podstiču i pozivaju na organizovano nasilje i mržnju prema LGBT zajednici.

Maske su im pale samom činjenicom da petokraku i tekovine Revolucije nisu branili onda kada je to trebalo - 1991. godine. Tada su svi ti drugovi iz boračkih, komunističkih i penzionerskih udruženja ćutali. Aplaudirali su novim nacionalističkim vođama i bili svjesni da svaki aplauz tadašnjem ludilu znači metak za sve vrijednosti sprovedene narodno oslobodilačke borbe (NOB). Nije im tada smetalo što su ratni zločinci nosili petokraku, nije im smetalo što se sprovodila fašizacija i četnizacija Jugoslovenske narodne armije koja je i nastala na osnovama NOB-a i Revolucije, nije im smetalo, pod simboličkom crvene petokrake ubijanje Dubrovnika, Sarajeva ili Vukovara, nije im smetalo, takođe pod petokrakom, hapšenje, deportacija i slanje u smrt izbjeglica po Crnoj Gori samo zato što nisu imali pravoslavno ime i prezime.

Ćutali ste onda kada ste itekako trebali biti glasni i hrabri. Zato začutite i danas kada niste uopšte ugroženi i kada se, kroz ideju povorki ponosa, sprovodi reafirmacija nasvijetlijih vrijednosti crnogorske slobodarske prošlosti” naveli su u NVO “LGBTIQ Socijalni centar”.⁵⁷

ZA BORCE, TZV. JUGOSLOVENSKE OPCIJE LGBT ZAJEDNICA JE POVAMPIRENA SNAGA

Borci očekuju od građana Nikšića da ne dozvole Prajd

Savez organizacija boraca narodnooslobodilačkog rata (SOBNOR) Crne Gore podržao je one koji se zalažu za spriječavanje obesmišljavanje simbola Narodno oslobodilačke borbe (NOB) i apelovao na nadležne organe da zabrane skrnavljenje, kako su kazali, jednog od najsvjetlijih perioda crnogorske istorije.

“Apelujemo na nadležne organe i institucije da stanu u odbranu skrnavljenja jednog od najsvjetlijih perioda u istorijskoj prošlosti Crne Gore“, istaknuto je u saopštenju jedne od boračkih organizacija koja se u medijima prepoznaje kao tzv.

⁵⁷ Saopštenje NVO “LGBTIQ Socijalni Centar” dostupno na <http://www.kolektiv.me/52025/lgbtiq-socijalni-centar-licemjeri-svih-vremena-i-politika-ujedinite-se-i-zautite>

jugoslovenska opcija.⁵⁸

“SOBNOR Crne Gore, kao nevladina organizacija koja djeluje u Crnoj Gori i koja okuplja borce i poštovaoce Narodnooslobodilačkog rata, koji baštine izvorne ideje slavne revolucije, dužna je odbraniti časti i dostojanstvo svih simbola i događaja iz tog vremena, koji su na udaru povampirenih snaga posebno u nekoliko posljednjih godina“, navedeno je u saopštenju koje prenosi ND “Vijesti”.

U ovoj boračkoj organizaciji su precizirali da su simboli te borbe i SOBNOR-a, pored ostalih, zvijezda petokraka pod kojom se izvojevala sloboda za koju je svoje živote položilo više od milion hrabrih sinova i kćeri sa prostora bivše Jugoslavije.

SOBNOR Crne Gore je podržao one koji se zalažu da se spriječi obesmišljavanje tih, kako su kazali, najsvjetlijih simbola koje iz dana u dan skrnave te (LGBT) i slične organizacije u pokušaju da negiraju epohalna ostvarenja časne revolucije.

Strukturama LGBT zajednice posebno je bio interesantan ovaj dio saopštenja SOBNOR Crne Gore: “No nadamo se da građani Nikšića, grada slavnih tradicija iz prošlosti, grada koji je doprinio ratu i revoluciji neće dozvoliti da se organizuju manifestacije koje imaju za cilj ruganje sa simbolima koji su bili i ostali trajna obelježja slobode, sloge i dostojanstva“, zaključili su borci, tzv., jugoslovenske opcije, u svom saopštenju.⁵⁹

LGBT zajednica zatražila pojašnjenje od SOBNOR Crne Gore i reakciju državnog tužilaštva

Povodom javnog saopštenja nevladine organizacije SOBNOR Crne Gore, a prije iznošenja bilo kakve reakcije tim povodom, S.M., vodeći organizator Povorki ponosa u Nikšiću, rukovodstvo ove organizacije, javno je pozvao da svom članstvu, LGBT zajednici i javnosti, pojasni, zbog pravilnog i korektnog razumijevanja, navoda iz saopštenja SOBNOR Crne Gore od 10. avgusta 2015. godine.

“LGBT Forum Progres” rukovodstvo SOBNOR Crne Gore je pozvao da javno odgovore na sledeća pitanja: (1) Šta znači i na koji način se konkretno sprovodi, od strane LGBT zajednice, skrnavljenje, kako je navedeno, jednog od najsvjetlijih perioda crnogorske istorije? (2) Ko su sve i na koji način povampirene

⁵⁸ Pogledati saopštenje Udruženje boraca ratova od 1990. godine, od 10.01.2015.godine, u vezi sa finansiranjem boračkih udruženja u Crnoj Gori, iz državnog budžeta, u 2015. godini na ovom linku: www.dan.co.me/?nivo=3&rubrika=Drustvo&clanak=470689&datum=2015-01-10&naslov=Ispitati%20ustavnost kao i izvještaj o razmatranju predloga zakona sa sjednice matičnog odbora Skupštine Crne Gore u vezi sa istim pitanjem na ovom linku <http://www.skupstina.me/~skupcg/skupstina/cms/site/data/25%20saziv%20ODBORI/EKONOMIJA%20FINANSIJE%2076-2.pdf>

⁵⁹ Saopštenje SOBNOR Crne Gore dostupno na <http://www.vijesti.me/vijesti/sobnor-simboli-iz-nor-a-na-udaru-povampirenih-snaga-846343> i na <http://www.kolektiv.me/51693/zabraniti-skrnjavljenje-simbola-subnora-a>

snage djeluju u Crnoj Gori? (3) Na koji način se vrši konkretno zloupotreba simbola i poruka slavne narodno oslobodilačke borbe i na koji način LGBT zajednica vrši negaciju "epohalnih ostvarenja časne Revolucije"? (4) Na koji način, shodno iskazanoj nadi SOBNOR-a Crne Gore, građani Nikšića trebaju i moraju spriječiti organizovanje mirnog javnog okupljanja LGBT zajednice u tom gradu?⁶⁰

"LGBT Forum Progres" javno je pozvao Vrhovno državno tužilaštvo Crne Gore da ozbiljno uzme u obzir saopštenje SOBNOR Crne Gore i dodatno provjeri ozbiljnost prijetnji prema LGBT zajednici.

Povodom javnog poziva NVO "LGBT Forum Progres" nije bilo odgovora iz SOBNOR Crne Gore niti reakcije iz kancelarije Vrhovnog državnog tužioca.

Interesantno razmišljanje u LGBT zajednici o registraciji političkih i nevladinih organizacija

Predsjednik "LGBTIQ Socijalnog centra", E.Đ., ministru unutrašnjih poslova, mr R.K., uputio je predlog za razmišljanje povodom tada aktualne debate oko registracije političkih partija.⁶¹ Avgusta 2015. godine aktuelna je bila debata između ministra unutrašnjih poslova, i novoformirane političke partije "Socijaldemokrate Crne Gore" koja je nastala od članova koji su napustili SDP Crne Gore. Ministar unutrašnjih poslova je poticao iz SDP Crne Gore. Citirano pismo predsjednika LGBTIQ Socijalnog Centra prenosimo u cjelini:

"Poštovani gospodine ministre, molim Vas da moje obraćanje shvatite kao dobronamjerno i da tim povodom ne zamjerite, ni lično niti profesionalno, kako meni tako ni LGBT zajednici i njenim organizacionim strukturama. U medijima pratim debatu oko upotrebe imena i skraćenog naziva pravnih lica. Konkretno je aktuelno pitanje registracije političke partije "Socijaldemokrate Crne Gore" čiji je skraćeni naziv (SD). Vi ste, kao resorni ministar, odbili registrovati ovaj politički subjekat pod tim imenom i skraćenim nazivom kako ne bi došlo do javne zabune i otežanog prepoznavanja te partije u odnosu na postojeću "Socijaldemokratsku partiju" čiji je skraćeni naziv SDP. Vjerujući u Vaše profesionalno postupanje, i pretpostavljajući da ste osigurali pravni i logični osnov za takvu odluku, smatram da je profesionlano i politički korektno i opravdano da Vam ukažem na jednu praktičnu situaciju koja je na fonu Vašeg straha i bojazni kada je riječ o pitanju imena i skraćenog naziva za Socijaldemokrate Crne Gore. Naime u Crnoj Gori su uredno registrovana, kao nevladine organizacije, dva boračka udruženja koja baštine tekovine Narodno

⁶⁰ Javni poziv Stevana Milivijevića, jednog od lidera LGBT zajednice i organizatora Povorke ponosa u Nikšiću, dostupan je na ovom linku: <http://www.pcnen.com/portal/2015/08/11/pojasniti-navode-iz-saopstenja-i-provjeriti-ozbiljnost-prijetnji/>

⁶¹ Pismo dipl.ing Elmira Đokovića, predsjednika NVO "LGBTIQ Socijalni centar" ministru unutrašnjih poslova broj 74/15 od 19.08.2015; LGBTIQ SC Dokumentacija

oslobodilačke borbe (NOB). Ova dva udruženja, od kojih je jedno tzv. jugoslovenske opcije, a drugo, nacionalo, crnogorsko, javno djeluju i medijski istupaju i često se u javnosti stvara utisak da su stavovi boračkog udruženja čiji je skraćeni naziv SOBNOR u stvari opredjeljenje boračke nevladine organizacije čiji je skraćeni naziv SUBNOR. Mišljenja sam da su poslednji istupi SOBNOR Crne Gore u javnosti pretežno prepoznati kao istupi SUBNOR Crne Gore čime se ovom drugom pravnom licu nanosi prilična programska šteta a u javnosti stvara potpuno pogrešna slika. Čak i mediji saopštenja koja je izdao SOBNOR Crne Gore prenose kao saopštenja SUBNOR Crne Gore. Molim Vas da naložite uvid u Registar NVO i nađete način da se eventualni raniji propusti otklone a SOBNOR Crne Gore sugerise određivanje nekog drugog skraćenog naziva kako bi se i u konkretnom slučaju zaštitio interes SUBNOR Crne Gore ali i javnost od zabune svake vrste".⁶²

ZATRAŽENO DA SVJETLOSNA SIGNALIZACIJA NA RASKRNICAMA BUDE U FUNKCIJI PROMOCIJE INKLUZIJE LGBT OSOBA

U susret prajdovima u Nikšiću i Podgorici, nevladine organizacije "Hiperion" sa sjedištem u Nikšiću, "LGBT Forum Progres" i "LGBTIQ Socijalni Centar" uputile su inicijativu lokalnim vlastima Nikšića i Podgorice da svjetlosna signalizacija na raskrnicama bude u funkciji socijalne inkluzije i prihvatanja LGBT osoba tokom trajanja mjeseci u kojima će se održati povorke ponosa.⁶³ Od nadležnih sekretarijata opštine Nikšić i Glavnog grada Podgorica zatraženo je da razmotre mogućnost da se programski led diode na semaforima u Nikšiću i Podgorici, na raskrnicama u centru grada, postave tako kako bi projektovale sliku istopolnih parova umjesto do sada tradicionalnog načina predstavljanja. Alternativa, u slučaju starijih svjetlosnih uređaja, je da se naljepnica sa muško-muškim parom ili žensko-ženskim parom postavi na odgovarajuću poziciju semafora koja usmjerava kretanje i ponašanje pješaka u saobraćaju. Učesnicima u saobraćaju će sve to biti dodatno zanimljivo. Vjerujemo ne samo da će se povećati bezbjednost poštovanja signalizacije i propisa, kroz povećanju pažnju, već i skrenuti pažnja javnosti da LGBT osobe i istopolni parovi postoje u tim sredinama i crnogorskom društvu i da treba promovisati inkluziju i prihvatanje različitosti kao najveću vrijednost.

⁶² Isto.

⁶³ Inicijativa grupe NVO koje su zajednički potpisali prof. K.R., dipl.ing, E.Đ. i S.M. upućena je nadležnim sekretarijatima opštine Nikšić i glavnog grada Podgorica dana 31.jula 2015. godine; NVO "Hiperion" Dokumentacija

Ove NVO su podsjetile da se posljednjih godina u evropskim prestonicama i evropskim većim gradovima, prilikom održavanja javnih okupljanja i manifestacija LGBT zajednice, posebno Povorki ponosa, razvila praksa snažne, vidljive, podrške lokalnih vlasti tim događajima. Između ostalog ta podrška se ogleda i kroz odluku gradskih vlasti da svjetlosna signalizacija na raskrnicama bude u funkciji promocije inkluzije i prihvatanja LGBT osoba. Ove NVO su uz zahtjeve nadležnim sekretarijatima za saobraćaj priložile fotografije, iz svoje foto dokumentacije, s povorki ponosa u Minhenu i Frankfurtu, koje su održane 2015. godine.

Ove NVO pozvale su i dr I.L., da u svojstvu predsjednika vladinog Savjeta za zaštitu od diskriminacije, podrži ovu inicijativu i odgovarajućom preporukom ohrabri njeno prihvatanje od strane lokalnih vlasti Nikšića i Podgorice. Autorski tim studije nije uspio doći do potvrde da je predsjednik vladinog Savjeta za zaštitu od diskriminacije uputio, prema lokalnim vlastima, bilo kakvu preporuku što potvrđuje ukupan neodgovoran odnos ovog tijela prema LGBT inkluziji i LGBT subjektima koji mu se obraćaju. Početkom 2016. Vlada je ovo tijelo ukinula ne obavještavajući o tome njegove članove niti LGBT zajednicu.

Glavni grad Podgorica, preko Sekretarijata za komunalne poslove i saobraćaj, odgovorio je, bez dovoljno jasnog obrazloženja, da inicijativi grupe NVO nije moguće udovoljiti zbog propisa o saobraćajnoj signalizaciji koje donosi Ministarstvo saobraćaja i pomorstva uz saglasnost Ministarstva unutrašnjih poslova pa zato i nema uslova programske led diode postaviti na način kako su predložile ove LGBT NVO.⁶⁴ Iste NVO upoznale su ministra saobraćaja i pomorstva I.B. s odgovorom Sekretarijata za komunalne poslove i saobraćaj Glavnog grada Podgorica. Od ministra saobraćaja i pomorstva, koji je i lider novoformirane, ljevičarske, partije "Socijaldemokrate Crne Gore", grupa NVO je zatražila da naloži izmjene i dopune Pravilnika o saobraćajnoj signalizaciji broj 01 - 3015/4 od 18. jula 2014. godine kako bi i crnogorski gradovi, poput niza evropskih, imali ovu inkluzivnu mogućnost.⁶⁵

Iste NVO, krajem avgusta 2015. godine, zatražile su mišljenje institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore da li, u ovako koncipiranom odgovoru, ima prikrivene diskriminacije.⁶⁶

64 Odgovor Sekretarijata za komunalne poslove i saobraćaj Glavnog grada Podgorica broj 04-D1-340/15-2473 od 26.08.2015. godine potpisao je sekretar M.R.; NVO "Hiperion" Dokumentacija

65 Zahtjev za izmjenu Pravilnika o saobraćajnoj signalizaciji lidera ovih NVO ministru saobraćaja i pomorstva Crne Gore upućen je dana 27.08.2015. godine; NVO "Hiperion" Dokumentacija

66 Pritužbu je, u ime nekoliko LGBT NVO, podnio M.P., zamjenik direktora NVO "LGBT Forum Progres" dana 27.08.2015; LGBT FP Dokumentacija

TUŽBA ZBOG DISKRIMINATORNOG ODNOSA PREDSJEDNIKA OPŠTINE NIKŠIĆ

NVO "LGBT Forum Progres", početkom septembra 2015. godine, podnijela je Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore pritužbu zbog diskriminatornog odnosa predsjednika opštine Nikšić V.G.

Dana 19. februara 2015. godine ova NVO je podnijela zahtjev za hitan prijem kako bi se razmijenila mišljenja o praksi poštovanja ljudskih prava LGBT osoba u Nikšiću i predstavili razvojni planovi za lokalnu LGBT zajednicu. Na zahtjev nije odgovoreno ni nakon šest mjeseci.⁶⁷

Nikšić se smatra za opštinu koja inače korektno saraduje sa civilnim društvom.

Zato su u NVO "LGBT Forum Progres" ocijenili da predsjednik opštine Nikšić nema profesionalan odnos zbog činjenice što ova NVO okuplja i zastupa LGBT osobe.

"Ne radi se o klasičnom ćutanju administracije već je posrijedi diskriminacija čelnika grada koji ima izuzetan značaj za LGBT zajednicu. Takav odnos se neminovno odražava na organizovanje LGBT zajednice i realizaciju njenih prava i sloboda u Nikšiću. Podsjećamo, da je slične zahtjeve opština Nikšić ignorisala i u periodu 2010-13 kada je na čelu NVO bio Z.C." saopšteno je iz ove NVO povodom podnošenja pritužbe.

NVO "LGBT Forum Progres" je ocijenio da je uspostavljanje dijaloga, inicirano još u februaru ove godine, moglo pomoći boljem lokalnom razumijevanju, smanjivanju tenzija i prepoznavanju i postepenom prevazilaženju problema i izazova. Lokalna administracija je to sve izbjegla iako su mjesecima u Nikšiću bili izraženi brojni, možda čak i najizraženiji, problemi po LGBT osobe u Crnoj Gori - spriječeno je održavanje zakazane tribine o LGBT pravima na Filozofskom fakultetu, zgrada te visokoškolske ustanove uz druge objekte u gradu osvanula je sa homofobnim i fašističkim porukama što lokalne vlasti nisu ni osudile, dva puta je zbog pojačane opasnosti zabranjena Povorka ponosa, pojačan je govor mržnje i nasilje prema LGBT osobama koje sada žive mnogo gore i u većem strahu nego ranije.

Diskriminatoran odnos prema LGBT dodatno je potvrđen kada je gradonačelnik V.G. primio one koji se, navodno zbog simbola, protive Povorki ponosa u Nikšiću (a retorika jasno ukazuje da je posrijedi problem s prihvatanjem LGBT osoba i istopolne ljubavi, porodice). NVO "LGBT Forum Progres" je podržao i ocijenio poželjnim da gradonačelnik primi predstavnike lokalne političke zajednice ali isto tako u redu i da primi lokalnu LGBT zajednicu. Ovako je odustao, ocijenili su u ovoj NVO, od neutralnosti. "Interesantno je zašto

67 Dopis NVO "LGBT Forum Progres" od 19.02.2015 zaveden pod brojem 02-031-273 na arhivi Opštine Nikšić; LGBT FP Dokumentacija

predsjednik Opštine, po sopstvenoj inicijativi, kao dobar domaćin, odgovoran političar i profesionalac, nije poveo dijalog svih struktura u gradu, o ovom, na žalost, za Nikšić i dalje osjetljivom pitanju. Uostalom to je i obaveza lokalnih vlasti da doprinose konstruktivnoj i zdravoj atmosferi, poštovanju ljudskih prava uz prevazilaženje konflikata” saopšteno je iz NVO “LGBT Forum Progres”.

To je mogla biti i inicijativa iz Vlade Crne Gore jer njena LGBT politika uključuje i lokalne samouprave. Ovo je dodatna potvrda koliko vladina LGBT politika stagnira i koji su stvarni efekti i rezultati njene implementacije. Svi ovi procesi i ključne aktivnosti LGBT zajednice teku bez imenovanja i učešća nacionalnog koordinatora za LGBT politiku, primijetili su iz LGBT zajednice.

Inače, domaći propisi o lokalnoj samoupravi obavezuju na saradnju sa civilnim društvom, zakonski je zabranjen različit tretman a vladina Strategija za unapređenje kvaliteta života LGBT osoba promoviše proaktivan odnos lokalnih vlasti prema LGBT inkluziji.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava preduzima određene napore, upravo na inicijativu LGBT zajednice, da se crnogorske opštine uključe u LGBT inkluziju. Iako je ograničenih resursa i kapaciteta ovo Ministarstvo spada u rijetke državne organe koji su koliko toliko, a uglavnom retorički, posvećeni procesu društvenog prihvatanja LGBT osoba. Ministarstvo za ljudska i manjinska prava je sa čelnicima značajnog broja opština zaključilo memorandume o razumijevanju i mjerama u borbi protiv diskriminacije po osnovu seksualne orijentacije ili rodnog identiteta i promociji tolerancije prema LGBT osobama. Cilj ovih memoranduma, koji su inicirani od strane LGBT zajednice, je da se osnaži zaštita od diskriminacije i prihvatanje LGBT osoba na lokalnom nivou. Problem je što lokalne vlasti ovu aktivnost uglavnom doživljavaju deklarativno i neiskreno. Dodatno, priprema i zaključivanje ovih memoraduma sprovodi se bez aktivnog učešća LGBT zajednice. To je priličan propust jer se propušta prilika za dijalogom i kontaktom lokalnih struktura s LGBT zajednicom. Konačno i ključno je da se ne sprovodi monitoring realizacije memoranduma i da li oni postižu zamišljenu svrhu. Situacija i praksa s terena nisu ni imalo ohrabrujuće.

ZABRANJENA, PO TREĆI PUT, POVORKA PONOSA U NIKŠIĆU

Uprava policije Crne Gore je 15. septembra 2015. godine, tri dana prije njegov održavanja, donijela rješenje o zabrani, po treći put u ovoj godini, Povorka ponosa u Nikšiću.

Povorka ponosa je bila planirana za 18. septembar kada grad Nikšić obilježava godišnjicu svog oslobođenja od fašizma.

Zabrana mirnog javnog okupljanja LGBT zajednice u Nikšiću duboko razočarava i dovodi u pitanje postojanost i iskrenost vladine LGBT i ukupne politike na polju ljudskih prava.

Organizatori Povorka ponosa prilikom treće prijave od 2. jula 2015., godine Upravi policiji su ostavili dovoljno vremena i prostora da kvalitetno pripremi bezbjedno održavanje Povorka ponosa u Nikšiću i dali joj punu slobodu da odredi ne samo alternativnu maršutu šetnje već i novi datum. Uprava policije, ni ranije, ni ovog puta nije ponudila bilo kakvu alternativu. Organizatori povorka ponosa su još pri podnošenju prijave naglasili da će prihvatiti svaki predlog i sugestiju policije.

Organizatori povorka ponosa u Nikšiću iskazali su duboku razočaranost odlukom vlasti i konstatovali da je sloboda okupljanja, udruživanja i sloboda mišljenja LGBT osoba u Crnoj Gori ozbiljno ugrožena.

Povodom zabrane Povorka ponosa u Nikšiću u SOGI caffè-u LGBTIQ Socijalnog Centra održana je, 16. septembra 2015. godine, konferencija za štampu na kojoj su predstavljene sve relevantne činjenice u vezi sa zakazivanjem i zabranom šetnje ponosa.

Poruke iz Evropskog Parlamenta:

Zakoni i politike su bezvrijedni ukoiko u praksi nema poštovanja ljudskih prava

Zabranu prajda u Nikšiću osudila je i Intergrupa Evropskog parlamenta za LGBT prava.

Najveća od 28 grupa Evropskog parlamenta, Intergrupa Evropskog parlamenta za LGBT prava, koja okuplja preko 150 demokratski izabranih poslanika Evropskog parlamenta iz svih država članica EU povodom treće zabrane Povorka ponosa u Nikšiću izdala je posebno saopštenje.⁶⁸ Prenosimo ga u cjelosti:

“Po treći put ove godine, policija grada Nikšića, zabranila je povorku ponosa, koja je trebalo da se održi 18. septembra 2015. godine.

Povorka je zabranjena zbog navodnog bezbjedonosnog rizika. Pravoslavna crkva se mobilisala protiv povorka, dok su nacionalisti i fudbalski huligani prijetili ometanjem šetnje.

Ranije šetnje u glavnom gradu, Podgorici, i Budvi su bile dobro zaštićene od strane policije.

Ulrike Lunaček, poslanica Evropskog parlamenta, ko-predsjednica parlamentarne intergrupe o LGBT pravima, je povodom zabrane prajda u Nikšiću reagovala ovom izjavom:

⁶⁸ Saopštenje je izvorno dostupno na ovom linku: <http://www.lgbt-ep.eu/press-releases/montenegrin-police-bans-niksic-pride-for-third-time-this-year/>

“Potpuno je neprihvatljivo da policija, po već treći put, zabranjuje povorku ponosa u Nikšiću. Crnogorske vlasti su pokazale svoju sposobnost da zaštite šetnje ponosa, i da su savršeno sposobne da postupe isto i u Nikšiću. Crnogorske institucije jednostavno ne obavljaju svoj posao. Ovo je propuštena prilika da se pošalje jaka pozitivna poruka o posvećenosti crnogorskih lidera osnovnim pravima”.

Tanja Fajon, poslanica Evropskog parlamenta, potpredsjednica LGBT intergrupe, povodom zabrane prajda u Nikšiću je dodala sledeće:

“Od svih zemalja koje su u procesu pridruživanja, Crna Gora je razvila najšire tijelo zakona i politike, s ciljem da zaštiti LGBTI lica od nasilja i diskriminacije. Međutim, ove su riječi bezvrijedne, ukoliko u praksi policija nije sposobna ili nije voljna da zaštiti prava na okupljanje LGBT osoba. Ovo bi trebalo da igra veliku ulogu u pregovorima o pristupanju, i nadam se da će Komisija uzeti ovo u svom predstojećem izvještaju pridruživanja”.

Poruke iz Evropskog Parlamenta:

Zabrana prajda u Nikšiću loša poruka LGBT zajednici

Poslanice Evropskog parlamenta Terry Reintke i Anneliese Dodds uputile su, povodom zabrane Povorke ponosa u Nikšiću, pismo predsjedniku Vlade, ministru unutrašnjih poslova i načelniku Centra bezbjednosti Nikšić.⁶⁹

Anneliese Dodds je i predsjedavajuća delegacije Parlamentarnog odbora Evropske Unije (EU) i Crne Gore za stabilizaciju i pridruživanje (POSP). Pod okriljem POSP-a vodi se politički dijalog, na parlamentarnom nivou, između EU i Crne Gore. POSP razmatra sve aspekte odnosa između EU i Crne Gore, a posebno primjenu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju,

U pismu poslanica Evropskog Parlamenta iskazana je razočaranost zbog ponovne, treći put u ovoj godini, zabrane Povorke ponosa u Nikšiću ali iskazano je i jasno očekivanje da Vlada Crne Gore, i nadležne lokalne i policijske vlasti, predstave akcioni plan, uključujući konkretnu strategiju, kojim će se prevazići aktuelno stanje i doći do toga da LGBT zajednica u budućnosti ostvari svoja osnovna prava na slobodu okupljanja.

S pismom su upoznati evropski komesar za proširenje Johaness Hahn i šef Delegacije EU u Podgorici Mitja Robnič.

Pismo je kratko i jasno i prenosimo ga integralno:

“Veoma smo razočarane saznanjem o ponovnoj zabrani povorke ponosa u Nikšiću, za koju je najavljeno da će se održati 18. septembra 2015. godine. Ovo je treći put ove godine da je policija zabranila povorku ponosa.

Sloboda okupljanja je osnovno pravo sadržano u Ustavu Crne Gore. Međutim, prema zvaničnom policijskom obrazloženju, odluka o zabrani je donijeta zbog toga što “okupljanje pripadnika članova NVO “LGBT Foruma Progres” predstavlja povećan bezbjednosni rizik i prijetnju nasilja i drugih oblika ometanja javnog reda i mira u većem obimu”. Kako je povorka zabranjena već treći put za redom, smatramo neophodnim da Vlada Crne Gore i nadležni organi u Nikšiću predstave akcioni plan, uključujući konkretnu strategiju koja će naglasiti mogućnost kako obezbijediti da LGBT zajednica ostvari svoja osnovna prava na slobodu okupljanja u budućnosti.

Vjerujemo da bi Crna Gora trebalo da bude u poziciji da zaštiti događaj koji je važan i vitalan dio moderne demokratije. Stoga, zauzimamo stav da ova zabrana šalje pogrešnu poruku LGBT zajednici u Crnoj Gori koja se prečesto susreće sa neprijateljstvom, diskriminacijom i nasiljem.

Uzimajući u obzir razloge koji su doveli do odluke o zabrani povorke ponosa, zabrinuti smo da bi ova odluka mogla dati dovoljno prostora LGBT zajednici Crne Gore da vjeruje da njihova prava na slobodu izražavanja i integritet nisu adekvatno zaštićena, stoga, da se LGBT zajednica u Crnoj Gori ne tretira jednako.

U kontekstu gore navedenog, željeli bismo da potvrdimo našu podršku slobodi okupljanja kao izraz slobodnog demokratskog društva. Nadamo se da će uskoro biti moguće zakonito i mirno organizovati povorku ponosa u Nikšiću, uz podršku političke vlasti, i u skladu sa zajedničkim evropskim vrijednostima”, stoji na kraju pisma članica Evropskog parlamenta Terry Reintke i Anneliese Dodds, čelnicima Vlade i policije Crne Gore.

Dan oslobođenja Nikšića u sjenci zabranjene Parade

Lokalne vlasti i građani/ke Nikšića 18. septembra 2015. godine su proslavili, nizom manifestacija, Dan oslobođenja (u Drugom svjetskom ratu).

Tim povodom NVO “Hiperion” i “LGBT Forum Progres”, kojima je do sada tri puta zabranjena prijavljena šetnja ponosa, poklonili su po pet knjiga, koje na akademski i naučno potvrđen način, govore o prihvatanju LGBT osoba.

Obiježavanje Dana oslobođenja Nikšića bila je prilika, da se uz sve druge planirane sadržaje, javnost na stvaran način podsjeti antifašističkih tekovina i afirmiše važnost borbe protiv savremenog fašizma koji je u ovom gradu ima snažno uporište.

Svi lokalni programi realizovani su kako su i planirani. Uz punu podršku vlasti i građanstva. Jedino je, na dan kada se slavi pobjeda nad fašizmom, zabranjena šetnja antifašista i svih onih koji su vladavinu prava i poštovanje ljudskih prava svih u Crnoj Gori.

Tokom proteklih pola godine, koliko se pokušavao organizovati Prajd u Nikšiću, ni Vlada ni lokalne vlasti, iako ih na to obavezuju preuzete obaveze, nisu

69 Pismo od 18.09.2015. godine; Hiperion Dokumentacija

uzele učešće u dijalogu niti su bilo kako pokazale interesovanje za sve ono što se događalo u Nikšiću povodom Prajda.⁷⁰

Organizatori Prajda su u skladu sa okolnostima pokušavali da vode dijalog sa svima koji se protive, iz različitih razloga, Prajdu. Međutim, dijalog je teško moguće voditi s onima koji vas poništavaju i ne priznaju za ljudska bića.

Takođe ove NVO donaciju knjiga, uglavnom relevantnih stranih izdanja, uručili su i biblioteci Filozofskog fakulteta čija su studenti i uprava prvi pružili otpor LGBT inkluziji i organizovanju LGBT aktivnosti u toj akademskoj ustanovi.

Knjige u vezi sa postupanjem policije prema LGBT zajednici uručene su i načelniku Centra bezbjednosti Nikšić.

“U okolnostima i pod pritiscima u kojima djelujemo i radimo ostaje samo da se upornošću, knjigom i znanjem borimo protiv ekstremne homo_transfobije koja se toleriše u Crnoj Gori” poručili su iz ovih NVO povodom donacije knjiga LGBT tematike članovima/icama lokalnog Parlamenta, lokalnoj policiji i univerzitetnoj ustanovi.⁷¹

ILGA Evropa:

Ukoliko nastavi sa zabranama Crna Gora pada na ILGA duginoj mapi

Izvršna direktorica evropske krovne LGBT organizacije "ILGA Evropa", Evelin Paradi (Evelyne Paradis), uputila je pismo Predsjedniku Vlade Crne Gore kao i ministru unutrašnjih poslova povodom treće zabrane Povorke Ponosa u Nikšiću.⁷² U pismu je navedeno razočarenje ove evropske asocijacije činjenicom da je pravo LGBT osoba na slobodu okupljanja iznova narušeno u 2015. godini. ILGA Europe iskoristila je priliku da podsjeti vlasti da zaštita osnovnih sloboda ljudi, kao što je pravo na mirno okupljanje, ne predstavlja jednokratnu privilegiju pruženu LGBT zajednici i njihovim saveznicima kao “uslugu”. Ovakva zaštita bi trebala biti svakodnevna. ILGA Europe takođe navodi da se Crna Gora trenutno nalazi na 19. mjestu na Duginoj mapi ILGA Evrope, koja rangira zemlje po postojećoj zakonskoj regulativi koju zemlja posjeduje u cilju zaštite prava i postizanja jednakosti LGBT osoba. Međutim, navodi se u samom pismu, ILGA Europe upozorava da će Crna Gora gotovo zasigurno izgubiti tu poziciju ukoliko događaji, kao što su inicijative za povorke ponosa i proteste, budu i dalje zabranjivani.

⁷⁰ Posebnu nezainteresovanost, što je sasvim neprihvatljivo, nesolidarno i politički nekorektno, prema Prajdu u Nikšiću pokazao je savjetnik premijera Crne Gore, dr J.K., koji se predstavljao za ključnu ličnost u Vladi Crne Gore za implementaciju LGBT politike.

⁷¹ Saopštenje NVO “Hiperion” i “LGBT Forum Progres” od 17.08.2015. godine; Hiperion Dokumentacija

⁷² Integralno pismo ILGA Evrope premijeru i ministru unutrašnjih poslova Crne Gore može se pronaći na ovom linku: <http://www.ilga-europe.org/resources/news/latest-news/fundamental-freedoms-montenegro>

Pismo potpredsjedniku Vlade povodom stabilnosti i bezbjednosti zemlje: VLADINI SLUŽBENICI TVRDE DA SE POLICIJA OTRGLA KONTROLI

Povodom njegovog intervjua u časopisu “Dokument” potpredsjedniku Vlade D.M., koji je i zadužen za resor bezbjednosti i unutrašnje politike, obratili su se čelnici Organizacionog komiteta Povorke ponosa u Nikšiću.⁷³

Potpredsjednik Vlade D.M. je, između ostalog, u razgovoru za ovaj časopis, kazao da je “Crna Gora je bezbjednosno stabilna država, iako se ponekad čini da su kriminalni faktori ojačali do mjere da predstavljaju težak izazov institucijama u zaštiti ljudskih prava, javnog poretka i sigurnosti građana”.

“Želimo da se osvrnemo na po treći put zabranjenu Povorku ponosa u Nikšiću. To je učinjeno zbog kako je saopšteno ozbiljnih bezbjednosnih razika. Stvara se utisak da je, bar u slučaju Nikšića, država podlegla pritisku i prijetnjama kriminalnih faktora koji su izgleda toliko snažni da uspijevaju da ozbiljno ograniče osnovna prava i slobode jedne društvene zajednice u Crnoj Gori. U slučaju LGBT zajednice teško da možemo reći da važi ocjena “da se čini da ti faktori predstavljaju izazov” već oni uspješno, već tri puta, su potpuno blokirali državu da omogući osnovna ljudska i građanska prava” naveli su LGBT aktivisti u obraćanju potpredsjedniku Vlade.

Oni su, u obraćanju potpredsjedniku Vlade D.M., saopštili da su dileme i konfuzija u vezi zabrana Prajda u Nikšiću dodatno pojačani istupima, pred međunarodnim asocijacijama, savjetnika predsjednika Vlade, dr J.K. koji se, ranije, predstavljao, zvanično i vaninstitucionalno, za alfa i omegu procesa LGBT inkluzije u Crnoj Gori.

“Gospodin J.K. međunarodne partnere uvjerava da u Vladi Crne Gore postoji snažna politička volja da se omoguće i zaštite sva mirna okupljanja LGBT zajednice i sve povorke ponosa u Crnoj Gori. Odgovornost za zabranu Prajda u Nikšiću je s Vlade prenio na Ministarstvo unutrašnjih poslova i Upravu policije. Kod međunarodnih partnera stvara se utisak o disfunkcionalnosti naših najvažnijih institucija i nesinhronizovanom djelovanju službi bezbjednosti i Vlade” saopšteno je u obraćanju organizatora Povorke ponosa u Nikšiću.

“Svima nam je poznato da su sve službe bezbjednosti pod demokratskim upravljanjem Vlade i demokratskom kontrolom Skupštine. Ovakvim istupima savjetnika dr J.K., i kod nas i kod međunarodnih partnera, stvara se utisak da se policija otrgla kontroli i da donosi odluke koje ne podržava Vlada koja policijom upravlja” navedeno je u pismu LGBT aktivista potpredsjedniku Vlade.

“I pored postojanja bezbjednosnih rizika, koji u slučaju LGBT zajednice, nisu novost, i isti su preko pet godina, nije poznato, još uvijek, koje se radnje

⁷³ “Dokument” je časopis Ministarstva unutrašnjih poslova Crne Gore. Konkretno brojevi, zbog kojeg su i pisali LGBT aktivisti potpredsjedniku Vlade, dostupan je na ovom linku: <http://www.mup.gov.me/vijesti/152897/Publikovan-treci-Dokument.html>

preduzimaju da se rizici ako ne otklone onda bar umanje. Naše dugogodišnje insistiranje da javno obrazovanje postane glavni mehanizam LGBT inkluzije, i time vodeći preventivni partner službi bezbjednosti, ne uzima se u obzir, ignoriše se i opstruira na sve moguće načine”.

Organizacioni komitet Povorke ponosa u Nikšiću zamolio je potpredsjednika Vlade D.M. “da se jasno saopšti zašto policija ne može da sprovodi opredjeljenje i politiku Vlade u slučaju Povorke ponosa u Nikšiću i generalnih prava LGBT zajednice pod uslovom da su objašnjenja savjetnika dr J.K. pred međunarodnom zajednicom tačna”.⁷⁴

Civil Rights Defenders: Hitno privesti pravdi sve one koji su prijetili napadima na Povorku ponosa u Nikšiću

Organizacija "Civil Rights Defenders", sa sjedištem u Štokholmu, oštro je osudila zabranu Povorke ponosa u Nikšiću.⁷⁵

U saopštenju koje je potpisao Goran Miletić, programski direktor organizacije, navodi se da je zabrana Povorke ponosa u Nikšiću ekstreman primjer narušavanja ljudskih prava LGBT zajednice u Nikšiću. Kako se navodi u saopštenju, Crna Gora, kao članica Savjeta Evrope u obavezi je da zaštiti svačiju slobodu okupljanja bez izuzetaka i izgovora. "Civil Rights Defenders" zahtijeva privođenje pravdi svih pojedinaca koji su najavili nasilje u cilju spriječavanja najavljenih Povorke ponosa, te zahtijeva od Uprave policije da sprovedenu bezbjednosnu procjenu učini dostupnom organizatorima. Prenosimo integralno saopštenje:

“Policija crnogorskog grada Nikšić izdala je zabranu protiv Povorke ponosa zakazanu za 18. septembar, dan kada grad obilježava godišnjicu pobjede nad fašizmom. Zabrana je navodno izdata usljed bezbjednosnih pitanja. “Civil rights defenders” zahtijeva od vlasti da privedu pravdi svakog pojedinca koji je prijetio Povorci Ponosa u Nikšiću kao i da zaštiti LGBT zajednicu u tom gradu. Takođe, zahtijevamo od policije da izvrši bezbjednosnu procjenu Povorke koja će biti dostupna organizatorima. Pravo na mirno okupljanje mora biti garantovano svim građanima Crne Gore bez obzira na svoje lične osobine.”⁷⁶

Ovo je treći put ove godine da je Povorka Ponosa zabranjena, navodno usljed bezbjednosnih pitanja iako su organizatori ponudili policiji svoju punu

⁷⁴ Pismo K.R. i S.M., kopredsjedavajućih Organizacionog komiteta Nikšić Prajda potpredsjedniku Vlade Crne Gore D.M. od 2.10.2015; NVO “Hiperion” Dokumentacija

⁷⁵ Organizacija djeluje više od 30 godina, originalno je članica Helsinškog Pokreta i ranije je bila poznata pod imenom Švedski Helsinški Komitet za ljudska prava.

⁷⁶ <http://www.cdm.me/drustvo/crna-gora/miletic-uhapsiti-sve-koji-su-najavili-nasilje>

saradnju. Takođe, uprkos prijetnjama ekstremne desnice, do sada nije izvršeno nijedno hapšenje.

Zabraniti Povorku tri puta u jednoj godini predstavlja ekstreman primjer narušavanja ljudskih prava LGBT zajednice u Nikšiću. Kao članica Savjeta Evrope, Crna Gora je u obavezi da zaštiti svačiju slobodu okupljanja bez izuzetaka i izgovora“, izjavio je Goran Miletić, programski direktor organizacije Civil Rights Defenders za Zapadni Balkan. Organizacija “Civil Rights Defenders“ zahtijeva hitna hapšenja svih pojedinaca koji su prijetili nasiljem kako bi spriječili Povorku. Takođe, bezbjednosna procjena policije se mora učiniti dostupnom organizatorima” stoji na kraju saopštenja organizacije “Civil Rights Defenders”.⁷⁷

Vladin antidiskriminatorni Savjet podržao dijalog policije i LGBT zajednice

Na sjednici Savjeta za zaštitu od diskriminacije Vlade Crne Gore, predsjedavao dr I.L., potpredsjednik Vlade i ministar vanjskih poslova, održanoj 7. oktobra 2015. godine, na predlog predstavnika LGBT zajednice, diskutovano je o zabrani Povorke ponosa u Nikšiću.

Predstavnici LGBT zajednice zatražili su da vladin Savjet otvori diskusiju o zabrani Povorke ponosa o Nikšiću. Predloženo je da se u obzir uzmu domaći standardi i međunarodna praksa. “Po ovom pitanju preko 150 članova Evropskog parlamenta je iznijelo jasan stav korektno je valjda da to učini i Savjet” poručili su iz LGBT zajednice. Iz LGBT zajednice je predloženo da se saslušaju argumenti Uprave policije i MUP koji su, u 2015. godini, tri puta zabranili Prajd, argumenti organizatora Prajda i argumenti stručnjaka.

Zatraženo je da, “iz principijelnih razloga”, Savjet osudi neučestvovanje predstavnika Vlade na javnom slušanju na kojem se, uz članove Evropskog parlamenta, diskutovalo o zabrani Povorke ponosa.

Pod uticajem dr J.K., savjetnika predsjednika Vlade, nije prošao predlog da se prije usvajanja zaključaka Savjeta saslušaju stavovi i mišljenja sledećih stručnjaka i institucija: načelnika CB Nikšić, Zamjenika zaštitnika ljudskih prava i sloboda mr S.B., predsjednika Savjeta za građansku kontrolu policije mr A.S.Z., direktorke Akcije za ljudska prava mr T.G.P., kao stručnjaka, i K.R., predsjednice NVO “Hiperion” kao organizatora Prajda u Nikšiću. Učešće ombudsman tijela je bilo ključno kako zbog njihove stručne i nezavisne pozicije tako i povjerenja u javnosti a posebno i zbog činjenice da ova tijela imaju zakonsku ulogu u praćenju i ocjeni policijskih ovlaštenja i kod njih su u toku odgovarajući postupci s tim u vezi.

⁷⁷ <https://www.civilrightsdefenders.org/news/police-in-montenegro-bans-pride-for-the-third-time-this-year/>

Diskusija sa Upravom policije o zabrani Povorke ponosa u Nikšiću, koju je predstavljala savjetnica za medije, na samoj sjednici Savjeta, i pored nedostatka preciznih podataka, bila je konstruktivna i pozitivna.

I pored nedostatka odgovora o opravdanosti i osnovanosti zabrane, posebno je ohrabrujuća spremnost Uprave policije da osmisli i podrži, šire međusektorske i društvene, aktivnosti koje će rezultirati, u dogledno vrijeme, bezbjednim i mirnim okupljanjem LGBT zajednice u Nikšiću.

Savjet je podržao takvo opredjeljenje policije i LGBT zajednice.

Socijaldemokrate Crne Gore protiv zabrane Povorke ponosa, Brajović zabrinut

Lider Socijaldemokrata Crne Gore I.B., koji je i ministar u Vladi Crne Gore, izjavio je da je Povorku ponosa u Nikšiću trebalo dozvoliti i obezbijediti:

“Što se tiče zabrane održavanja Povorke ponosa u Nikšiću, mogu Vam saopštiti da sam zabrinut zbog razloga zabrane. Zabrinut sam zbog činjenice da je crnogorsko društvo jednim dijelom toliko agresivno protiv tog događaja. Zabrinut sam zbog informacija o prijetnjama razne vrste, koje su dovele do toga da čelnici Uprave policije, shodno bezbjedonosnoj procjeni, zabrane održavanje tog događaja. Smatram da su institucije sistema dužne da svako uredno prijavljeno okupljanje dozvole i obezbijede sigurnost okupljenima” kazao je I.B. u odgovoru na pitanje LGBT aktiviste S.M., oktobra 2015. godine.⁷⁸

Pozitivna Crna Gora podržala održavanje Povorke ponosa u Nikšiću

Politička partija “Pozitivna Crna Gora” podržala je održavanje Povorke ponosa u Nikšiću. Sredinom oktobra 2015. godine, u sjedištu ove parlamentarne partije, susreli su se rukovodstva Pozitivne Crne Gore, na čelu sa potpredsjednicom A.J., koja je i poslanica u Skupštini Crne Gore, i NVO “LGBT Forum Progres” na čelu sa direktorom u ostavci S.M.. Slijedi izvod iz zvaničnog saopštenja Pozitivne Crne Gore: “Pozitivna Crna Gora se snažno zalaže za ostvarivanje Ustavom zagarantovanih prava na slobodu udruživanja i okupljanja uz poštovanje elementarnih postavki za bezbjednost i sigurnost svih onih koji se, po različitim osnovama okupljaju s ciljem da artikulišu svoje legitimne interese”, kazala je A.J.⁷⁹

78 <http://www.vijesti.me/vijesti/brajovic-zabrinut-zbog-zabrane-parade-ponosa-u-niksicu-855093>

79 <http://www.cdm.me/politika/jasavic-sloboda-izbora-ne-smije-se-ogranicavati>

Bošnjačka stranka:

LGBT zajednici omogućiti pravo na okupljanje u Nikšiću

Predsjednik Bošnjačke stranke i potpredsjednik Vlade Crne Gore R.H. tokom gostovanja u Infocentru za evroatlantske integracije, Centra za demokratsku tranziciju, u okviru Građanskog sata, gdje je govorio na temu “Crna Gora i NATO”, odgovorio je i na pitanje LGBT aktiviste u vezi zabrane Povorke ponosa u Nikšiću: “Nisam dovoljno pratio uslijed cega je došlo do zabrane Povorke u Nikšiću. Pročitao sam negdje da je do toga došlo djelimično zbog organizacije dana Opštine Nikšić i da zbog toga nisu mogli dozvoliti organizaciju Povorke. Jednostavno, mislim da bezbjednost svakog građanina u Crnoj Gori mora biti zagarantovana. I to je sigurno ono na čemu sadašnje naše bezbjednosne strukture, i buduće, trebaju raditi kako bi se svim građanima omogućilo da se izjasne kako oni misle da treba da se izjasne, i da im omoguće korišćenje svih prava koje imaju i drugi građani”.⁸⁰

CDU: ZABRANA POVORKE PONOSA U NIKŠIĆU NE DOPRINOSI RAVNOPRAVNOSTI

NVO “LGBT Forum Progres” i “Hiperion” pozdravile su, krajem oktobra 2015. godine, istup M.V., predsjednika Crnogorske demokratske unije (CDU), u vezi sa zabranom Povorke ponosa u Nikšiću. Ove NVO su ocijenile da istup M.V. ima dodatnu političku i građansku težinu jer dolazi od nekadašnjeg aktivnog borca za građanske i demokratske slobode, poslanika i člana Vlade i ambasadora Crne Gore u SAD.

“Istup M.V. je ujedno i najjasniji politički iskaz do sada pružen povodom prava LGBT zajednice. Pozdravljamo ovako saopštene stavove i razumijevanje ukupne, višemjesečne pozicije, naših organizacija i prepoznavanje naše spremnosti za dijalogom” ocijenili su lideri ovih NVO u zajedničkom saopštenju. Pismo predsjednika CDU prenosimo integralno:

“CDU je iskreno i odlučno protiv svih vidova diskriminacije, ksenofobije i nepoštovanja ljudskih prava. Kao građanska partija centra, liberalno-demokratske orijentacije, CDU baštini vrijednosti modernog građanskog društva u kojem su građani jednaki i ravnopravni - bez obzira na etničku, vjersku, polnu i bilo koju drugu ljudsku razliku i posebnost.⁸¹ Zabrana Parade ponosa ne doprinosi stvaranju društva kojem težimo, u kojem će građani jednako uživati sva prava i slobode. Naprotiv, ovakve zabrane i tolerisanje agresivne retorike i prijetnji

80 <http://www.rtcg.me/vijesti/otvoreno-o-nato-u/106572/manjinski-narodi-podrzavaju-ulazak-u-nato.html>

81 <http://www.dan.co.me/?nivo=3&rubrika=Drustvo&clanak=516644&datum=2015-10-29&naslov=Otkazana%20zbog%20homofobije>

prema pripadnicima LGBT populacije predstavljaju prepreku demokratskom razvoju crnogorskog društva“, naveo je M.V., podsjećajući da je CDU dala podršku održavanju Parade ponosa u Nikšiću, pozivajući organizatore da pokažu razumijevanje i izmijene neke elemente postera Povorke, ukoliko je to bio razlog i povod nekim organizacijama i grupama da zahtijevaju zabranu ili odlaganje te manifestacije.⁸² Pokazalo se, nažalost, da protivljenje Povorci ponosa i nije bilo motivisano bojom petokrake zvijezde i tobožnjom "zaštitom" simbola i slogana. Sada je sasvim jasno da su po srijedi bili homofobični i ksenofobični razlozi i neprihvatljiv odnos prema našim sugrađanima - samo zbog njihove seksualne orijentacije. CDU nema razumijevanja za odluku nadležnih da se Povorka ponosa u Nikšiću otkaže. Nadležni organi koji čuvaju javni red i mir, kao i centralna i lokalna vlast, moraju imati sposobnosti i spremnosti da omoguće bezbjedno održavanje ovakvih manifestacija. Ugrožavanje slobode i jednakosti manjina je, zapravo, udar na slobodu, građanska i ljudska prava svih nas. U Crnoj Gori smo svi zajedno, svi jednaki i svi svoji na svome. To nije samo odrednica iz Manifesta crnogorskih demokrata "Brijest i maslina", već naše temeljno i trajno uvjerenje“, zaključio je M.V.⁸³

Za Liberalnu partiju Crne Gore zabrana Povorke ponosa neprihvatljiva u zemlji vladavine prava

Liberalna partija Crne Gore (LP) zauzela je principijelan stav da je neprihvatljivo bilo kakvo ograničavanje ustavnih prava građana kao i da je neprihvatljiva diskriminacija i različit tretman po bilo kom osnovu ili ličnom svojstvu. Iz tih razloga LPCG iskazuje žaljenje zbog zabrane Povorke ponosa u Nikšiću i ističe da je neprihvatljivo povlačenje države i njenih institucija pred nasiljem, mržnjom i samovoljom pojedinaca i grupa. Ovaj stav saopšten je nakon susreta rukvodstva LP, na čelu sa potpredsjednicom S.H., sa predstavnicima NVO "LGBT Forum Progres", koja je jedna od LGBT grupa koja učestvuje u organizovanju prajda u Nikšiću.⁸⁴

82 <http://www.cdm.me/drustvo/crna-gora/vlahovic-prajd-u-niksicu-zabranjen-zbog-homofobije-ne-petokrake>

83 <http://kodex.me/clanak/99230/vlahovic-protivljenje-paradi-ponosa-u-niksicu-zbog-homofobije-ne-petokrake>

84 Integralno saopštenje sa razgovora LP sa LGBT zajednicom dostupno je na ovom linku: <http://www.lpcg.me/8-vijesti/531-ukovodstvo-liberalne-partije-crne-gore-primilo-je-danas-u-podgorici-delegaciju-nevladine-organizacije-lgbt-forum-progres>

PRITUŽBA OMBUDSMANU: STALNIM ZABRANAMA OKUPLJANJA POLICIJA DISKRIMINIŠE LGBT ZAJEDNICU

Nevladina organizacija (NVO) "LGBT Forum Progres" crnogorskom Zaštitniku ljudskih prava i sloboda (Ombudsman) podnijela je pritužbu protiv Ministarstva unutrašnjih poslova (MUP) i Uprave policije MUP.⁸⁵

Uprava policije i MUP do sada su tri puta zabranili održavanje povorke ponosa u Nikšiću s obrazloženjem da se radi o visoko rizičnim događajima usled čijeg održavanja bi moglo doći do ozbiljnog narušavanja javnog reda i mira i ugrožavanja imovine i lica. Organizatori Povorke ponosa u pritužbi Ombudsmanu istakli su svoje uvjerenje da nisu preduzete sve potrebne mjere i radnje, odnosno da nisu primijenjena sva raspoloživa policijska ovlaštenja, kako bi se ovaj skup omogućio, dozvolio i uspješno zaštitio. Ocijenili su da se takvim postupanjem prema organizatorima Povorke ali i prema LGBT zajednici sprovodi u kontinuitetu diskriminatorni tretman.⁸⁶ Nakon prve dvije zabrane policija je imala, po ocjenama same zajednice i svih relevantnih subjekata, dovoljno prostora, vremena i kapaciteta da po trećoj prijavi pripremi uspješan i bezbjedan Prajd. Tokom svih ovih mjeseci, dok su navodno trajale policijske pripreme, evropska i domaća javnost se interesovala šta se preduzima da se otklone razlozi odnosno uzroci ranijih zabrana. Za ovu NVO posebno je interesantno, navedeno je u pritužbi Ombudsmanu, da policija nije nijednom, a posebno prije posljednje zabrane, ponudila bilo kakvu alternativu u pogledu datuma održavanja i u pogledu mjesta, lokacije i maršute Povorke ponosa. Organizatori Prajda eksplicitno su naglasili da su otvoreni za svaku sugestiju i preporuku iz policije i da unaprijed prihvataju alternativnu lokaciju, maršutu šetnje i datum mirnog okupljanja. Međutim policija od toga ništa nije ponudila već se u obrazloženju zabrane zadržala na lokaciju koje je zatražio organizator. Organizatori su, po zakonu, pri prijavi, bili dužni navesti lokaciju odnosno plan šetnje ali su naglasili da prihvataju bilo koji drugi prostor, i vrijeme, koje se policiji čini bezbjednosno manje rizičnim. Ta činjenica nije saopštena iz policije prilikom njihovih javnih nastupa a odbili su da učestvuju na javnom slušanju koje je održano 18.09.2015. godine povodom zabrane Povorke naglasili su u pritužbi Ombudsmanu iz NVO "LGBT Forum Progres".⁸⁷

85 Pritužba, koju je potpisao direktor u ostavci ove NVO S.M. podnijeta je 21.09.2015. godine; LGBT FP Dokumentacija

86 Policija je dozvolila sva javna okupljanja protivnika Povorke ponosa u Nikšiću. Inače, ova NVO od 2013. godine javno tvrdi da je Povorka ponosa u Crnoj Gori moguća i dozvoljena samo u Podgorici, i to na lokaciji gdje se nalazi tzv. vladina četvrt odnosno s jedne strane gradski park i rijeka a s druge državne institucije u kojima nema slobodnih sadržaja, poslovnih prostora i stambenih jedinica i koji je moguće skoro hermetički zatvoriti.

87 Za više informacija o radu Ombudsmana posjetiti www.ombudsman.co.me

OMBUDSMAN: Utvrđena povreda prava na okupljanje

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore (Ombudsman) je mišljenja da je organizatorima Povorke ponosa u Nikšiću povrijeđeno pravo na okupljanje privremenom zabranom ovog skupa Uprave policije MUP-a Crne Gore.⁸⁸

Podsjetimo, skup u organizaciji nevladinih organizacija "LGBT Forum Progres" i "Hiperion", zakazan za 18. septembar 2015. godine privremeno je zabranila policija uslijed navoda da ne može obezbjediti učesnike skupa, da će održavanje zakazanog skupa dovesti do većeg narušavanja javnog reda i mira u Nikšiću, te da je predloženi datum od strane organizatora mogao izazvati "ogroman revolt građana, uzimajući u obzir činjenicu da je to i Dan oslobođenja grada Nikšića i da će istog dana biti održano više kulturno-zabavnih događaja. Po privremenoj zabrani, organizatori skupa, podnijeli su žalbu MUP, kao drugostepenom organu, koja je potom odbijena kao neosnovana. NVO su u daljoj reakciji podnijele pritužbu Ombudsmanu dana 21.09.2015.godine.

U detaljnom mišljenju Institucije Zaštitnika, na osam strana, koje je izdato krajem 2015. godine, navedeno je da se smatra da je zabranom skupa organizatorima povrijeđeno njihovo pravo na mirno javno okupljanje iz razloga što je Uprava policije, nakon prve dvije zabrane održavanja mirnog okupljanja imala dovoljno vremena da po trećoj prijavi obezbjedi uspješno organizovanje Povorke i otkloni bezbjednosne rizike. U mišljenju se dalje navodi da je Uprava policije u međuvremenu uspješno učestvovala u organizaciji treće Povorke ponosa u Podgorici i pored brojnih najava o bezbjednosim rizicima i održavanju kontra demonstracije.

U mišljenju je dalje navedeno da je podnosilac pritužbe bio lišen efikasnog domaćeg lijeka za povredu prava na slobodu okupljanja jer je MUP kao drugostepeni organ donijelo odluku kojim se predmetna žalba odbija kao neosnovana.

Ombudsman je takođe ukazao na činjenicu da su podnosioci predstave prvi prijavili skup, dok druga okupljanja planirana za isti datum nijesu bila formalno prijavljena, te da iz utvrđenih činjenica smatra da Uprava policije nije preduzela sve mjere u vezi prijetnji navijačkih grupa. Zaštitnik je takođe ukazao na nejasnost navoda da bunt radnika može biti uperen ka LGBT populaciji, kada je zakazani skup takođe socijalnog karaktera.

U preporuci, Ombudsman navodi da je neophodno da Uprava policije sa organizatorima Povorke sprovede niz različitih javnih aktivnosti, koji će doprinijeti ostvarenju što povoljnije klime za omogućenje ostvarenja prava na okupljanje LGBT osoba u Nikšiću.⁸⁹

Na kraju mišljenja Ombudsmana se navodi da je nužno poboljšati saradnju između NVO i organa državne i lokalne samouprave, kao bi se blagovremeno

88 <http://www.vijesti.me/vijesti/forum-progres-ombudsman-potvrdio-povredu-prava-na-okupljanje-u-nk-868330>

89 <http://www.rtcg.me/vijesti/drustvo/114867/bakovic-povrijedjeno-pravo-na-okupljanje.html>

reagovalo na rizike u ovakvim i sličnim situacijama i odlučno postupilo u primjeni najvišeg nivoa dostignutih standarda ljudskih prava u Crnoj Gori.

NVO "LGBT Forum Progres" i "Hiperion" pozdravile su izdato mišljenje i preporuke Zaštitnika ljudskih prava i sloboda, sa posebnom pohvalom korišćenja slučajeva iz međunarodne prakse, kao i detaljnu analizu međunarodne i domaće regulative i primjenu iste u ovom slučaju.

Mišljenje Zaštitnika može da predstavlja ozbiljan podsticaj vladinoj LGBT politici koja duže period bilježi ozbiljnu i zabrinjavajuću stagnaciju u implementaciji.

ZABRANA PRAJDA U NIKŠIĆU POD LUPOM KONTROLE POLICIJE

NVO "Hiperion" i "LGBT Forum Progres" podnijele su pritužbu Savjetu za građansku kontrolu policije.

Savjet za građansku kontrolu rada policijom, postupajući po pritužbi, povratno je službeno informisao NVO podnosiocima pritužbe da je zatraženo hitno izjašnjenje direktora Uprave policije MUP Crne Gore.⁹⁰

U cilju kvalitetnog i profesionalnog razmatranja pritužbe ovih NVO ali i kompletne situacije u vezi sa pristupom policije Savjet je, od direktora Uprave policije, zatražio jasne i detaljne odgovore na sledeća, za nas takođe interesantna, pitanja:⁹¹ (1) "Da li su NVO u svojoj prijavi javnog mirnog okupljanja za 18.09.2015. godine izrazile spremnost da prihvate svaku sugestiju i preporuku policije, shodno bezbjednosnim procjenama, za eventualnim promjenama datuma, lokacije i maršute Povorke ponosa? (2) Da li je Uprava policije i CB Nikšić, odnosno Operativni štab, razmatrao i koje konkretno alternative u vezi održavanjem, lokacijom i maršutom kretanja šetnje pod nazivom Povorka ponosa? (3) Iz kojih razloga, prema organizatorima Povorke ponosa, nije ponuđena bilo kakva alternativa u vezi sa održavanjem, lokacijom i maršutom kretanja Povorke ponosa u Nikšiću? (4) Da li su identifikovane grupe i pojedinci, o kojim je konkretno grupama i pojedincama riječ, koliko su brojne, i koliko su opasne odnosno spremne i organizovane da preduzmu nasilja prema LGBT osobama? (5) Koje su mjere i radnje preduzimane protiv identifikovanih grupa i pojedinaca u vezi sa nasiljem i sprečavanjem Povorke ponosa u Nikšiću? (6) Konkretno koliko je podnijeto prekršajnih i krivičnih

90 Obavještenje predsjednika Savjeta mr Aleksandra Saše Zekovića podnosiocima pritužbe broj 61/2-15 od 21.09.2015. godine; Hiperion Dokumentacija

91 Obraćanje broj 61/1-15 od 21.septembra 2015. godine predsjednika Savjeta za građansku kontrolu policije mr A.S.Z. direktoru Uprave policije S.S.; Hiperion Dokumentacija; Za više detalja o radu ovog kolektivnog ombudsman tijela specijalizovanog za pitanja policije posjetiti www.kontrolapolicije.me

prijava s tim u vezi? (7) Da li je planirano i u kojem broju/obimu angažovanje policijskih službenika i da li su vršene procjene troškova na strani Uprave policije/CB Nikšić u vezi sa bezbjednim organizovanjem ovog mirnog javnog okupljanja? (8) O kojem je konkretno iznosu riječ i da li je nedostak finansijskih sredstava bio jedan od razloga za zabranu Povorke ponosa? (9) Koje su ključne konkretne prepreke za Upravu policije i CB Nikšić u pogledu organizovanja ovog rizičnog događaja u budućnosti? (9) Koji su ključni konkretni nedostaci Uprave policije i CB Nikšić u pogledu obezbjeđenja mirnog javnog okupljanja LGBT osoba u Nikšiću? (10) Da li je bilo rezervi, bilo koje vrste, ili otpora među i kod policijskih službenika Uprave policije i CB Nikšić u vezi sa organizovanjem Povorke ponosa u Nikšiću, primjenom policijskih ovlaštenja prema LGBT osobama i onima koji su se njihovom mirnom okupljanju protivili? (11) Koje su ključne preporuke starešinskog i policijskog sastava Uprave policije i CB Nikšić u vezi sa organizovanjem Povorke ponosa u Nikšiću? (12) Da li Uprava policije ima definisanu Strategiju za razvoj budućih događaja i na koji način će komunicirati i saradivati sa subjektima koji su već tri puta bezuspješno prijavili mirno javno okupljanje” - stoji na kraju inicijalnog obraćanja predsjednika Savjeta za građansku kontrolu policije direktoru Uprave policije.

NVO “LGBT Forum Progres” jedan od podnosilaca pritužbe izvršio je dopunu pritužbe na način što je Savjetu priložen i integralan tekst žalbe koja je podnijeta MUP Crne Gore povodom zabrane Povorke ponosa u Nikšiću.

Ocjena Savjeta: Policija nije preduzela sve potrebne mjere kako bi se omogućilo mirno okupljanje LGBT zajednice u Nikšiću

Savjet za građansku kontrolu policije razmatrao je pritužbe NVO “LGBT Forum Progres” i “Hiperion” i usvojio mišljenje da je primjenom policijskih povrijeđena u vezi sa Povorkom ponosa u Nikšiću došlo do povrede prava na mirno okupljanje.

Savjet je ocjenio da je u konkretnom slučaju, u više navrata, došlo do ograničenja slobode okupljanja koje nije bilo neophodno te da Uprava policije nije preduzela sve odgovarajuće i razumne mjere da omogući mirno javno okupljanje LGBT zajednice.

Savjet je ocjenio da su Uprava policije odnosno CB Nikšić imali dovoljno vremena, tokom svih prijava javnog okupljanja, da se pripreme za neutralisanje eventualne opasnosti od nasilnih sukoba, obzirom da su sve zabrana povorke bile uslovljene bezbjednosnim rizicima.

Slično, detaljno, mišljenje o zabrani Povorke ponosa u Nikšiću dao je i Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Š.B., koji je pozvao i na uspostavljanje bliže međusobne komunikacije i saradnje.

Savjet je konstatovao da komunikacija i saradnja Uprave policije i CB Nikšić sa organizatorima Povorke ponosa u Nikšiću nije bila odgovarajuća i nije bila na nivou prakse i iskustva sa priprema i organizovanja sličnih javnih okupljanja u Budvi i Podgorici (2013-15). Savjet je pozvao Upravu policije da se taj pristup promijeni i uspostavi komunikacija zasnovanu na povjerenju i u funkciji garantovanja slobode mirnog javnog okupljanja.⁹²

Savjet je primijetio, na osnovu priložene dokumentacije, da su podnosioci pritužbe prema CB Nikšić iskazali odgovornost, fleksibilnost i predusretljivost za sve sugestije po pitanju lokacije, trase ali i datuma održavanja javnog okupljanja. Poštujući zakon, prilikom prijave javnog okupljanja, odredili su da to bude 18. septembar zbog, kako su naveli, njegovog antifašističkog značaja. Brojna priložena zvanična obraćanja, saopštenja i izjave organizatora potvrđuju da su saopštili spremnost da to bude prije ili poslije predloženog datuma, zavisno od bezbjednosnih procjena i odluke policije. S druge strane Savjet konstatuje da Uprava policije, odnosno CB Nikšić, nijednom, na bilo koji način, organizatorima Povorke ponosa nijesu ponudili bilo kakvu alternativu po pitanju datuma održavanja, same lokacije ili trase kretanja.

Savjet je konstatovao da je Uprava policije, CB Nikšić, protivnicima Povorke ponosa u Nikšiću dozvolila više mirnih javnih okupljanja na kojima su, po sopstevnoj odluci, ali uz policijsku zaštitu, prisustvovali i podnosioci pritužbe odnosno organizatori Povorke ponosa. Oni su istakli da je policijski odnos, u tom domenu, bio korektan i profesionalan. Savjet je konstatovao da se prilikom javnih okupljanja protivnika Povorke ponosa nije dogodio nijedan incident i pored činjenice što su mu prisustvovali eksponirani pripadnici LGBT zajednice kao i da nije došlo do narušavanja javnog reda i mira.

Savjet je primijetio da kod Uprave policije i državnih organa u čijoj je nadležnosti zaštita ljudskih prava i sloboda i proces inkluzije LGBT osoba postoji nedostatak strategije kako se privremene zabrane mirnih okupljanja LGBT zajednice, usljed pojačanih bezbjednosnih rizika, u budućnosti ne bi ponavljale. Savjet je tokom 2015. godine, postupajući po drugim pritužbama, u značajnom broju predmeta konstatovao da mehanizmi iz Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBT osoba u Crnoj Gori Vlade Crne Gore a odnose se na bezbjednost LGBT osoba i izgradnju povjerenja između policije i LGBT zajednice nijesu, i pored izdatih preporuka, funkcionalni.

Konačno Savjet je podržao direktnu komunikaciju i dalje razvijanje odnosa između LGBT zajednice i policijske organizacije. U tom pravcu Savjet je ohrabrio i podržao Upravu policije da prihvati sve inicijative koje doprinose promociji kvalitetne komunikacije, dijaloga i konsultacija i čuvaju i unapređuju međusobno

⁹² Savjetu inače nijesu dostavljeni traženi zapisnici sa sjednica Operativnog štaba koji je radio na pripremi bezbjednog organizovanja Povorke ponosa u Nikšiću.

povjerenje i doprinose razvijanju kredibiliteta Uprave policije kod građana Crne Gore i međunarodne javnosti.⁹³

Iz ocjene Savjeta: Navijači, njihovo nasilje prema LGBT zajednici i opasnost od njihovih međusobnih sukoba ključni razlozi za stalne zabrane Povorke ponosa u Nikšiću

Zabranu Povorke Uprava policije je obrazložila posjedovanjem saznanja o opasnostima koje prijete od strane "navijačkih i drugih grupa", koje inače u rješenju o zabrani, nijesu identifikovane, a koje bi u slučaju održavanja najavljenog mirnog okupljanja navodno ugrozile bezbjednost ljudi i imovine, odnosno dovele do narušavanja javnog reda i mira u većem obimu. Posljednje rješenje uglavnom je, sadržinom, istovjetno ranijim rešenjima o privremenoj zabrani. Dodatno, ovog puta, identifikovani su članovi i simpatizeri Jugoslovenske komunističke partije Crne Gore, Opštinski komitet Nikšić, koji su najavili dalje proteste u slučaju da se povorka održi što je za policiju predstavljao "povećan bezbjedonosni rizik i opasnost od nasilja i drugih oblika narušavanja javnog reda i mira u većem obimu".

Savjet za građansku kontrolu policije je zatražio izjašnjenje Uprave policije o stvarnim i konkretizovanim razlozima zabrane Povorke ponosa. Direktor Uprave policije je pojasnio da su prijavljena javna okupljanja zabranjena, u svim slučajevima, zato što se radi o visoko rizičnom događaju usljed čijeg održavanja bi moglo doći do ozbiljnog narušavanja javnog reda i mira i ugrožavanja imovine i lica. U obrazloženju rješenja o privremenoj zabrani Uprava policija je precizirala da "nijesu ispunjeni uslovi za održavanje istog na pomenutoj lokaciji iz razloga što postoji povećan bezbjednosni rizik i opasnost od nasilja i drugih oblika narušavanja javnog reda i mira u većem obimu" te da nije moguće obezbijediti učesnike povorke na predloženoj trasi. Inače Uprava policije, u svojoj komunikaciji sa Savjetom, nije osporavala činjenicu da su organizatori povorke iskazali fleksibilnost po pitanju predložene trase.

Savjet za građansku kontrolu policije je, nakon prijema takvog odgovora, od CB Nikšić i Uprave policije, u cilju kvalitetnog i profesionalnog razmatranja pritužbe ovih NVO, zatražio konkretnije detalje o svim registrovanim bezbjednosnim rizicima i o svim preduzetim službenim radnjama u vezi sa zakazanim povorkama ponosa u Nikšiću. Savjet je posebno zatražio podatke o tome šta je Uprava policije preduzimala na otklanjanju uzroka kontinuiranih zabrana javnog okupljanja LGBT zajednice. Između ostalog Savjet se kod Uprave policije interesovao da li su identifikovane grupe i pojedinci, koliko su brojne, i kolika je spremnost, sposobnost i organizovanost istih da preduzmu nasilje prema LGBT

osobama, koje su mjere i radnje preduzimane protiv istih u vezi sa nasiljem i sprečavanjem Povorke ponosa u Nikšiću i konkretno koliko je podnijeto prekršajnih i krivičnih prijava s tim u vezi.

Savjet je uputio nekoliko urgencija kako bi Upravu policiju podsjetio na obavezu pružanja traženih odgovora (pogledati 3.) Konačno, Uprava policije, odnosno CB Nikšić, pružili su detaljan odgovor. Kao vodeći bezbjednosni rizik za održavanje Povorke ponosa Uprava policije, odnosno CB Nikšić, označili su različite navijačke grupe, kako iz Nikšića i Crne Gore, tako i iz susjedstva (Bosna i Hercegovina i Srbija). Uprava policije je saopštila da i pored brojnih obavljenih razgovora policije sa ekstremnijim navijačima i vođama navijačkih grupa ostao je snažan animozitet prema održavanju LGBT manifestacije. Uprava policije saopštila je Savjetu da su ti navijači, i njihove vođe, najavili izlazak na ulice kao i da nijesu isključeni nasilni akti od strane ovih grupacija. Dodatno Uprava policije je očekivala da bi okupljanje tolikog broja navijača definitivno dovelo i do njihovog međusobnog sukoba što je takođe bio bezbjednosni rizik.

Savjet za građansku kontrolu policije je konstatovao da i pored profesionalnih tvrdnji o postojanju bezbjednosnih rizika i ozbiljne najave nasilja povodom tri puta zakazane Povorke ponosa u Nikšiću, Uprava policije, CB Nikšić, nije podnio nijednu prekršajnu ili krivičnu prijavu. Država je dužna, podsjećamo na stav Evropskog suda za ljudska prava, *Alekseyev v. Russia*, stav 76., da krivičnim gonjenjem suzbije one koji prijete nasiljem umjesto da rješenje nađe u zabrani mirnog okupljanja onih koji nasiljem ne prijete. Savjetu je pružena informacija o postupanju policije u ranijim godinama, nezavisno od Povorke ponosa, što Savjet nije ni tražio.

Savjet se kod CB Nikšić interesovao i za obim angažovanja policijskog sastava, procjenu troškova u vezi sa bezbjednim održavanjem Povorke ponosa kao i da li je finansijski faktor mogao biti jedan od razloga za zabranu Povorke. Uprava policije je odgovorila da bi obezbjeđenje javnog okupljanja iziskivalo angažovanje oko dvije hiljade policijskih službenika, koji bi radno bili angažovani u vremenskom intervalu od 7. do 15 sati, ili 8 sati, što bi, kako je navedeno u zvaničnom policijskom odgovoru, organizatora javnog okupljanja koštalo oko 64.000 eura ne računajući korišćenje motornih vozila sa pređenom kilometražom. Uprava policije je ponovila da finansijska sredstva nijesu bila razlog za zabranu već isključivo bezbjednosni razlozi.

CB Nikšić, na interesovanje Savjeta, je saopštio da su ključni nedostaci za obezbjeđenje mirnog javnog okupljanja LGBT osoba u Nikšiću nepostojanje sistema veze "Tetra" na teritoriji opštine Nikšić a sa kojim raspolaže veći dio drugih organizacionih jedinica i činjenica da postojeći broj analognih radio veza koje se nalaze na zaduženju u CB Nikšić ne može zadovoljiti potrebe angažovanih policijskih službenika.

93 Mišljenja Savjeta je usvojeno na 57. sjednici od 28.12.2015. godine

Uvažene preporuke: Centar bezbjednosti Nikšić postupio po preporukama građanske kontrole policije i Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore

Početkom marta 2016. godine Uprava policije Ministarstva unutrašnjih poslova Crne Gore odnosno organizaciona jedinica Centar bezbjednosti Nikšić uvažila je izdata mišljenja i preporuke Savjeta za građansku kontrolu policije i Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore.

Postupajući upravo po izdatim mišljenjima i preporuci ovih institucija načelnik Centra bezbjednosti Nikšić, Milorad Žižić, potpisao je, u prisustvu predstavnika javnosti, medija i nevladinih organizacija koje su bile i podnosioci pri- tužbi, izjavu koju objavljujemo u cjelini:

Centar bezbjednosti Nikšić podržava proces društvenog prihvatanja LGBT osoba u Nikšiću i stvaranje podržavajuće i tolerantne atmosfere koja će, kroz odsu- stvo nasilja, omogućiti nesmetan život i djelovanje lokalne LGBT zajednice.

Uprava policije Ministarstva unutrašnjih poslova Crne Gore već godinama je prepoznata kao vodeći akter i podržavalac procesa LGBT inkluzije na nacionalnom, državnom, nivou. Stalni prioritet Uprave policije jeste dosledno sprovođenje zakona i unapređenje bezbjednosti LGBT osoba. Uprava policije, a to prate svi njeni centri bezbjednosti, snažno je posvećena implementaciji Strategije za unapređenje kvali- teta života LGBT osoba u Crnoj Gori Vlade Crne Gore i zaključaka i preporuka, u vezi sa LGBT tematikom, Savjeta za građansku kontrolu rada policije. Te aktivnosti predstavljaju našu svakodnevnu profesionalnu obavezu.

U crnogorskom društvu i u pojedinačnim opštinama, poput Nikšića, postoje brojni i snažni otpori društvenom prihvatanju LGBT osoba. Snažna distanca, otvo- rena mržnja i nasilje motivisni su prvenstveno neznanjem o svim činjenicama koje se tiču LGBT zajednice i osnovnih prava i sloboda njenih pripadnika. Nedovoljno obrazovanje i nedovoljni senzibilitet javnosti za prava i položaj LGBT osoba otežava prihvatanje LGBT osoba i bitno ograničava njihova prava i slobode. Takva atmosphe- ra ovoj društvenoj grupi proizvodi brojne bezbjednosne rizike i ograničava kvalitet ukupnog života. Takva atmosfera produkuje i brojne izazove pri primjeni policijskih ovlašćenja. Uprava policije je posvećena profesionalnoj primjeni policijskih ovlašće- nja u svakoj mogućoj sistuiaciji i ppema svakom građaninu, bez diskriminacije bilo koje vrste.

Zato smo odlučni da u saradnji sa LGBT zajednicom aktivno učestvujemo u obrazovnim i drugim aktivnostima koji će podstaći rad s mladima i rad sa grupama koje se snažno protive društvenom prihvatanju LGBT osoba.

Policijske starešine i specijalizovani ovlašćeni policijski službenici uzeće aktiv- no učešće u radu LGBT zajednice sa školama i akademskim ustanovama, posebno na radionicama, predavanjima i diskusijama o ljudskim pravima LGBT osoba, na- silju i govoru mržnje prema LGBT osoba, vršnjačkom nasilju i nasilju u porodicu.

Izjavljujemo da ćemo aktivno sarađivati sa prosvjetnim i akademskim vlasti- ma i upravama škola i fakulteta u Nikšiću kako bi se podsticao i uspješno njegovao lokalni dijalog i unapređenje obrazovanja školske i univerzitetske omladine, nastavn- ičkih i roditeljskih struktura o svim pitanjima koje su u vezi sa prekršajnim i krivič- nim djelima na štetu LGBT osoba i prevenciji nasilja prema njima.

Takođe izjavljujemo da ćemo snažno podržati lokalni dijalog o pravima i slo- bodama LGBT osoba i da ćemo aktivno učestvovati u svim aktivnostima, poput savjetovanja, građanskih tribina, seminara, konsultacija i konferencija kojima je cilj da se unaprijedi informisanje lokalnog stanovništva i svih društvenih struktura, uključujući i sportske kolektive i asocijacije, o procesu LGBT inkluzije, ljudskim pra- vima i slobodama i prevazilaženju nasilja i konflikata.

Uvjereni smo da se kroz zajednički pristup i ozbiljan rad svih zainteresovanih strana može popraviti postojeća klima i stvoriti uslovi da se da se mirna okupljanja LGBT zajednice u Nikšiću održavaju uz mnogo manje bezbjednosne rizike od onih koje registrujemo danas i zbog kojih su donijete, opravdane i osnovane, odluke o zabrana povorki ponosa u Nikšiću.⁹⁴

**DIJALOG:
OPŠTINA NIKŠIĆ I LGBT ZAJEDNICA KONAČNO RAZGOVARAJU**

Nevladine LGBT organizacije “LGBT Forum Progres”, “LGBTIQ Socijalni Centar” i “Hiperion” započele su, 8. oktobra 2015. godine dijalog sa opštinom Nikšić.

Razgovori su započeti usled zabrana Povorki ponosa u Nikšiću, protivljenja lokalnog stanovništva da se u tom gradu održi mirno okupljanje LGBT zajednice i prituzbe nekoliko LGBT NVO, zbog diskriminacije, protiv gradonačelnika Nikšića.

Prvi radni sastanak je održan u prostorijama NVO “LGBTIQ Socijalni Cen- tar” u Podgorici.

Sastanku su prisustvivali predstavnici Organizacionog komiteta Povor- ke ponosa u Nikšiću, predstavnici NVO “LGBT Forum Progres”, “Hiperion” i “LGBTIQ Socijalni Centar” kao i delegacija opštine Nikšić predvođena menadže- rom opštine. Sastanku je prisustvovao predstavnik NVO “Alfa Centar” iz Nikšića, i predstavnica Kancelarije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore koji su pomagali i podržavali proces dijaloga i medijacije.

94 www.kontrolapolicije.me rubrika “Aktuelnosti i dnevnik sjednica”.

Cilj razgovora je bio definisati strategiju za prevazilaženje situacije nastale nakon tri zabrane povorke ponosa uz postepeno stvaranje uslove za održavanje mirnog Prajda u Nikšiću. Dogovoreno je da se javnosti ne pružaju informacije o toku razgovora dok se isti ne okončaju. Samo tehnički, o početku pregovora informisani su potpredsjednici crnogorske Vlade zaduženi za unutrašnju politiku i politički sistem i evropske integracije, D.M. i dr I.L.

OPŠTINA NIKŠIĆ ĆE, UKOLIKO GA BUDE, PODRŽATI PRAJD U NIKŠIĆU

Početak marta 2016. godine Ministar za ljudska i manjinska prava, bez prethodnog obavještanja i konsultovanja LGBT zajednice o tome, sa gradonačelnikom Nikšića je potpisao tipski memorandum o saradnji - Memorandum o razumijevanju i mjerama u borbi protiv diskriminacije po osnovu seksualne orijentacije ili rodnog identiteta i promociji tolerancije prema LGBT osobama. Dobra stvar, u toj deklarativnoj i demagoškoj aktivnosti, jeste što je prisutnim novinarima gradonačelnik Nikšića, u prisustvu ministra, saopštio da će opština Nikšić podržati ovogodišnji Prajd u Nikšiću (obzirom da je prošlogodišnje pokušaje organizovanja ignorisala).

ČINJENICE O VAŽNOSTI PRAJDA U NIKŠIĆU

Zašto je Pride u Nikšiću važan

Povorka ponosa u Nikšiću istorijski je važan događaj za sve društvene aktere. Jednako je važan za LGBT zajednicu koliko za Vladu, za Ombudsmana i kompletno civilno društvo ili za Skupštinu Crne Gore. To je primarno važan događaj za svakog u Crnoj Gori, uključujući i političke partije, ko je iskreno i suštinski posvećen ljudskim pravima i vladavini prava. To je događaj kojim se praktično utvrđuje stanje ljudskih prava u našem društvu ali i snaga države odnosno kapaciteti svih društvenih struktura da se nose sa izazovima, da uz garantovane slobode obezbijede beskompromisnu vladavinu prava.

Prajd u Nikšiću policija stalno zabranjuje

Policija ocjenjuje da je to skup visokog bezbjednosnog rizika i pojačane opasnosti za narušavanje javnog reda i mira. To je legitimno i takve državne odluke treba ozbiljno prihvatiti jer su u društvenom interesu. Međutim zabrana mirnog okupljanja je mjera privremenog karaktera. Zato se šetnja u Nikšiću ne može zabranjivati nebrojeno puta. Zabrinjavajuće je s aspekta ljudskih prava i onog što se u vezi LGBT tematike govori pred međunarodnom zajednicom što vlasti nisu ponudile alternativne lokacije i datume okupljanja.

Pred Upravnim sudom Crne Gore pokrenut je postupak zbog zabrane povorki

Ozbiljne prilike, kao što je organizacija prajda, traže posvećenost i odgovornost. Važno je da, svi u društvu, koriste sve pravne lijekove koji su tu zbog preispitivanja odluka kojima se zalazi u pojedinačna ljudska prava i slobode. Upravni sud je prva nezaobilazna adresa i uz pomoć "Akcije za ljudska prava" LGBT zajednica je uložila kvalitetno koncipiranu tužbu na rešenja MUP-a o zabrani mirnih okupljanja. Vjerujemo da se postupkom pred Upravnim sudom doprinosi snazi države i jačanju povjerenja u sudstvo. Brine što tužba još uvijek nije razmatrana. Organizatori Prajda su se nadali da neće doći do povrede prava na suđenje u razumnom roku. Strahuje se da se sporost upravnosudskog postupka negativno ne odrazi na dalja prava i slobode LGBT osoba. Efikasnost pravosuđa, i ovog mehanizma zaštite građana, bila bi potvrđena ako bi Upravni sud donio rešenje prije nego se eventualno ponovo zabrani mirno okupljanje. Razmatra se i mogućnost ulaganja ustavne žalbe jer je evidentno da bi po LGBT zajednicu, zbor sporosti upravnog postupka, nastupile teže i nepopravljive posledice.

Sa Vladom Crne Gore razgovarano je o zloupotrebi prajdova od onih koji se protive članstvu u NATO?

Kroz međunarodne kontkate koje su organizatori Prajda vodili otvorile su se dileme o mogućnosti zloupotrebe javnih okupljanja LGBT zajednice od strane radikalnih grupa i elemenata koji se protive članstvu zemlje u NATO. To je posebno bilo izraženo u kontekstu prajda u Nikšiću. Podgorički prajd nije toliko rizičan jer se realizuje u strogo kontrolisanom dijelu gradu u kojem su državne institucije pa je sve lakše. Zato je bilo neophodno i korisno, da partnerski i konstruktivno o tome razgovarati s Vladom. Odnos Vlade je učesnike dijaloga pozitivno iznenadio i ohrabrio da će se Prajd u Nikšiću desiti. LGBT zajednica

je životno zainteresovana za sveukupan napredak Crne Gore i zato organizatori Prajda podržavaju unapređenje njene međunarodne pozicije, stabilnosti i bezbjednosti.

Vizuelni identitet Prajda u Nikšiću je pokrenulo oštra protivljenja

Fašizam je sve ono što se godinama unazad događa i čini prema LGBT osobama. Starije strukture trebaju razumjeti fašizam u savremenom kontekstu. Ne samo što okupator i domaći izdajnici više neće gaziti našim gorama nego ni partizanska borba nije bila borba za puku eliminaciju političkih protivnika. Takav je doživljaj u glavama mnogih koji navodno njeguju te tekovine. Onda se i ne moraju zvati partizanima. NOB je zagovarala ideje o socijalnoj pravdi i ravnopravnosti u kojima se danas prepoznaje i LGBT zajednica. Zato smo se opredijelili za univerzalne simbole koji pripadaju svima kako bi se iz Nikšića poslala jasna antifašistička poruka. Dobro je što se pokrenuta društvena diskusija. Važan je dijalog sa svima, pa čak i s protivnicima našeg prihvatanja. On se u Crnoj Gori potpuno zanemaruje. Ipak zabrinjava kada druga strana ne poštuje sagovornika, pređe mjeru slobode izražavanja i dobrog ukusa. Posegnuli smo i za određena demokratska sredstva zaštite i prevencije - onda kada smo prepoznali da pojedine partije i pojedinci otvoreno šire mržnju i najavljuju nasilje. Primjećuju se sada puno umjereniji nastupi. Očekujemo svakako da u nizu slučajeva reaguje Vrhovni državni tužilac. Takođe vrijeme je da društveni dijalog o LGBT inkluziji pređe pod okrilje Vlade a da je isključivo u rukama NVO.

Najava prajda u Nikšiću je više nego ikada ranije istakla koliko su LGBT osobe neprihvaćene

Zabrane okupljanja, diskriminacija lokalnih vlasti, izraženo nasilje prema LGBT osobama, diskriminacija LGBT učenika i studenata, šalju jasnu poruku da na terenu mora više da se radi kako bi se otklanjali uzroci neprihvatanja LGBT zajednice. Prajd u Nikšiću inače pokušava da se organizuje skoro dvije godine. To je izgubljen period. I pored pružene ruke i podrške do sada nisu započete korjenite reforme i inicijative. Obrazovanje ostaje hermetički zatvoreno. Svako ko se ozbiljno bavi ljudskih pravima zna da nema promjena bez efektivne integracije LGBT tematike u obrazovne programe i udžbenike. Zato se insistira da Vlada ozbiljnije i kvalitetnije pristupi svojim obavezama. Preuzeta je obaveza da se unaprijedi društveni život LGBT osoba. Svi smo svjesni da je to dug proces. Ali određeni rezultati moraju biti vidljivi već sada. To je dug prema aktuelnim generacijama LGBT zajednice uz svo poštovanje onih koji će ovdje

živjeti za 50-tak godina. Vlada bi trebala biti zadovoljna i srećna što u LGBT zajednici i njenim predstavnicima ima stručne, odgovorne i pouzdane partnere. To ne koristi i ne poštuje koliko bi trebalo. Nepotrebno se odugovlače a često i opstruiraju reformski procesi. Teško je razumjeti zašto za Vladu već godinama nije problem da stotine hiljada eura potroši na bezbjedne povorke ponosa a jeste problem da se uloži i u obrazovanje i nove udžbenike. Promjene u obrazovanju učiniće da se iz godine u godinu smanjuju rizici ali i troškovi za bezbjedna okupljanja LGBT zajednice. Građani Crne Gore zaslužuju da budu pripremljeni i naučeni za život u društvu različitosti i za stvarnu jednokopravnost. Čini se da je Vlada na to zaboravila. To je njena primarna odgovornost - da svim građanima, a posebno mladima, pruži elementarne istinite činjenice o LGBT osobama i značaju njihovog prihvatanja.

LGBT zajednica, i pored razlika, međusobnih opstrukcija i liderske mržnje, je jedinstvena kada je riječ o rezultatima Vladine LGBT politike

Sve LGBT grupe koje djeluju u Crnoj Gori ocijenile su da implementacija vladine LGBT politike stagnira i ne proizvodi očekivane rezultate. Pojedini u Vladi su skloni, povodom toga, da interno polemišu sa LGBT pokretom ističući, kao posebno fantastične, njihove rezultate u kontaktima sa međunarodnom zajednicom. I mi se radujemo međunarodnim LGBT događajima koje organizuje Vlada. Podržavamo te skupove jer u njima vidimo dodatnu šansu za dijalog i ohrabrenje ali i kao priliku da se stanje na terenu objektivnije prati i mijenja. Ali fokus napora Vlade treba biti lokalna LGBT a ne međunarodna zajednica. O tome se već godina govori. U društvima u kojima se poštuje i uvažava LGBT zajednica oko tih pitanja se i ne polemiše. Zato je važno da Vlada vodi aktivni dijalog sa onima kojima je posvetila svoju stratešku politiku. Važno je da LGBT politika bude iskreno i profesionalno prihvaćena u svim državnim organima, da oni koji rade na njenoj primjeni imaju potrebnu podršku i da ne trpe opstrukcije i omalovažavanja kao i da iz procesa povuku oni koji su homo/trans fobični, korumpirani i pod uticajem svojih tradicionalističkih uvjerenja.

Za LGBT organizacije uništavanje spomenika predstavlja nastavak krize ljevice u Crnoj Gori

Nevladine organizacije "Hiperion" i "LGBT Forum Progres" osudile su ponovnu devastaciju spomenika palim borcima pod Trebjesom u Nikšiću.⁹⁵

Taj spomenik je neraskidivi dio memoralizacije Drugog svjetskog rata u kojem je obnovljen i potvrđen ukupan crnogorski identitet. Taj spomenik predstavlja mjesto sjećanja i kolektivnog, nacionalnog, pamćenja stradanja i podnijete žrtve za slobodnu i dostojanstvenu Crnu Goru. Zato zaslužuje poštovanje svakog građanina.

“Zahtijevamo od izvršne vlasti da za svaki državni zvanični spomenik osigura njegovu punu zaštitu ali i osnaži njegovu funkciju zbog koje je građen, i još uvijek postoji, u javnom prostoru” stoji u zajedničkom pozivu ovih NVO.

“Ovakav i sličan odnos prema spomeničkom nasleđu i vrijednostima revolucije potvrđuje postojanje dezorijentacije i krize ljevice u Crnoj Gori o čemu intenzivno govorimo od početka rada LGBT pokreta u Crnoj Gori. To je posebno došlo do izražaja prilikom tri pokušaja organizovanja antifašističke Povorke ponosa u Nikšiću” saopštile su ove LGBT organizacije.

DRUŠTVENA KRIMINALIZACIJA LGBT OSOBA U CRNOJ GORI

SLUČAJ ZAŠTITNIKA LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA CRNE GORE

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ O RADU OMBUDSMANA: OCJENE I KOMENTARI LGBT ZAJEDNICE

NVO “LGBT Forum Progres” dostavio je Skupštini Crne Gore, Odboru za ljudska prava i slobode, ocjene i komentare u vezi sa Izvještajem o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda za 2013. godinu. Objavljujemo ih, ovdje, integralno:

– Primjetno je odsustvo komunikacije institucije Zaštitnika sa LGBT grupama i stručnjacima i isti nije rađen sa autentičnim LGBT organizacijama.

– Dobar dio sadržaja izvještaja institucije Zaštitnika je preuzet, bez provjera i objektivnog sagledavanja, iz Akcionog plana Vlade Crne Gore za implementaciju LGBT politike u 2013. godini i polugodišnjeg izvještaja Vlade CG o sprovođenju Akcionog plana kao i sve što Vlada planira da radi u 2014 godini.

– U instituciji Zaštitnika su prikriili pritužbe NVO “LGBT Forum Progres” koje su u 2013. godini podnijete ovoj instituciji kao i opis svojih radnji preduzetih tim povodom. U izvještaju Zaštitnika samo su kratko konstatovane dvije pritužbe a podnijeto je desetak pritužbi iz LGBT zajednice.

– Posebno je neprofesionalno što u izvještaju nije konstatovana pritužba zbog diskriminacije koju je ista NVO podnijela protiv Zamjenice Zaštitnika gospođe N.S. a koja se od strane ove institucije ignorisala mjesecima.

– Primjećujemo da je u ovogodišnjem iz prošlogodišnjeg izvještaja prepisan dobar dio sadržaja bez objašnjenja i bez informacija šta je urađeno na primjer u pogledu određenih preporuka izdatih 2012. godine.

– Posebno nedostajuća cjelina je zapravo šta se dešava sa implementacijom izdatih ocjena i preporuka iz 2012. godine u 2013. godini i koje su glavne prepreke da nije došlo do njihove implementacije. To je posebno značajno pitanje na koje Odbor treba obratiti pažnju.

– Stiče se utisak, pažljivim čitanjem, da se radi o izvještaju nekog vladinog radnog tijela a ne o ključnom izvještajnom dokumentu centralne nacionalne institucije za zaštitu od diskriminacije. Ovo tvrdimo jer sasvim nedostaju informacije o tome šta je Zaštitnik radio na polju unapređenja ambijenta za prihvatanje različitih marginalizovanih grupa i popravljavanja poštovanja ljudskih prava u praksi. U izvještaju nedostaju konkretni stručni i objektivni pogledi institucije Zaštitnika u pogledu različite predmetne tematike.

– Nigdje se ne konstatuje saradnja Zaštitnika sa vladinim Savjetom za zaštitu od diskriminacije i na koji način je tekla ta saradnja, koja su zapažanja institucije

u tom pogledu a posebno na koji način su predstavnici institucije Zaštitnika participirali, i s kojim zapažnjima, na sjednicama ovog vladinog mehanizma.

— Primjetno je, i provjerljivo, da su potpuno iste preporuke koje su date u Izvještaju o radu Zaštitnika za 2012. godinu, koji je inače dostavljen i već razmatran pred Odborom (jul 2013.), date i navedene u Izvještaju institucije Zaštitnika za 2013. godinu samo što su navedene, zbog prikrivanja sličnosti, drugačijim redoslijedom.

— Nema govora o odnosu institucije Zaštitnika prema izraženij problematici nasilja u školama i među maloljetnicima niti ima stručnijeg odnosa prema pitanjima slobode okupljanja LGBT zajednice kao i prema obrazovnoj politici.

— Takođe, nije navedeno, što je veoma ozbiljno pitanje, i što je izvještajna kvalitativna mana, odakle tvrdnje i podaci da su osobe s invaliditetom, “po svim istraživanjima”, “treća po redu” diskriminisana grupa.

Skupština Crne Gore: Podržan je nerad Ombudsmana

U Crnoj Gori civilno društvo ima značajnu društvenu ulogu i njegova saradnja sa crnogorskim Parlamentom je uspješna.

Skupština Crne Gore, i sva njena radna tijela, je maksimalno otvorena za komunikaciju i saradnju sa NVO sektorom. Aktivistima i stručnjacima iz civilnog društva redovno se pruža prilika da komentarišu i iznesu stavove povodom svih pitanja koja su na dnevnom redu.

Izvršni direktor NVO “LGBT Forum Progres” prisustvovao je sjednici parlamentarnog Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore i učestvovao u dijelu diskusije koja se vodila povodom godišnjeg izvještaja o radu, za 2013. godinu, Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore. Prenosimo njegovu javnu izjavu izdatu nakon završene sjednice:

“Imao sam zadovoljstvo da prisustvujem današnjoj sjednici Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore na kojoj je razmatran godišnji izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore.

Izuzetno sam zahvalan na razumijevanju i konstruktivnom doprinosu predsjednika Odbora dr dr H.D. u pogledu mogućnosti da mi se kao predstavniku nevladine organizacije “LGBT Forum Progres” omogući prisustvo i učešće u diskusiji. U potpunosti uvažavam i poštujem kao društveni aktivista politički legitimitet i autonomiju svakog poslanika i političke partije zastupljene u ovom Odboru. Prema svima njima, lično i zbog LGBT zajednice, gajim političko i ljudsko poštovanje, bez obzira na njihova individualna uvjerenja i stav prema pitanjima LGBT prava. Zato i neću na bilo koji način da komentarišem njihovu odluku, i osnove razloga, da podrže Ombudsmanov izvještaj, takav kakav jeste. Žao nam je što nisu uvažene naše preporuke i argumenti kako bi taj izvještaj bio zaista

objektivan i kvalitetan. Mi smo se vodili isključivo činjenicama i one su, bez obzira na konačan stav poslanika, neupitne. Na današnjoj sjednici Zaštitnik ljudskih prava i sloboda g. Š.B. nije govorio potpuno istinito i kvalifikovao je rad jedne NVO. S moje strane nisam na sjednici, niti ću bilo kojom prilikom, kvalifikovati njegov rad i niti ću, bilo kada, nipodaštavati rad institucije do koje mi je životno stalo više nego bilo kom poslaniku. Sve da je moj rad nikakav i loš, sve da smo svi mi u LGBT Forumu Progres, nepismene budale, a mislim da ipak nismo, suština naših prigovora, za koje postoje jasni dokazi, jeste zašto je izvještaj Ombudsmana prikrivio niz činjenica i zašto mu nedostaje očekivani kvalitet i objektivnost. Između ostalog protiv njegove Zamjenice za dječija prava postoji uredno evidentirana pritužba. Tim povodom, Ombudsman je, odmah po podnošenju, izdao i javno saopštenje. Međutim od tog trenutka do danas ništa nije preduzeto. Posebno je zabrinjavajuće da je kompletan taj slučaj, uz mnoge druge stvari, prikriven i nedostaje u godišnjem izvještaju. To je nesporno kao što je i nesporna činjenica da institucija Ombudsmana u praksi, u stvarnom svakodnevnom radu, ne poštuje tekovine Evropskog suda za ljudska prava. I to sam argumentovano iznio. Žao mi je što je sve ignorisano. Žao mi je ako se na mene bilo ko ljutio, bez obzira da li je dio opozicije ili vlasti. Naučio sam puno i shvatio da je istina može postati nevažna u odnosu na to ko je saopštava. Ipak neću se pomiriti s tim da mi je bilo kakva falinka to što sam član LGBT zajednice. Kazao sam činjenice i iza njih stojim. Nemam puno političkog iskustva ali uvažavajući one koji odlučuju ne mogu da razumijem razlog na osnovu kojeg podržavaju nešto čemu su i sami našli mnogo zamjerki. To me zabrinjava i plaši iz nekoliko razloga. Objektivan i kvalitetan izvještaj je interes apsolutno svih zainteresovanih a s druge strane podržan je nerad Ombudsmana” stoji na kraju javne izjave izvršnog direktora ove NVO koji je učestvovao u radu parlamentarnog odbora za ljudska prava i slobode.⁹⁶

“Facebook” polemika LGBT aktiviste i poslanice Skupštine Crne Gore

Sredinom juna 2014. godine, nakon održane sjednice Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore na kojoj je podržan Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, na društvenoj mreži “Facebook” je vođenja polemika između S.M., izvršnog direktora NVO “LGBT forum Progres”, i SJ, članice ovog parlamentarnog tijela i poslanice u Skupštini Crne Gore sa liste “Socijalistička narodna partija Crne Gore”.⁹⁷

⁹⁶ Javna izjava izvršnog direktora NVO “LGBT Forum Progres” objavljena 16.06.2014. godine povodom sjednice Odbora i u sklopu mjeseca Prajda.

⁹⁷ Web site ove partije iz nekih razloga nije u funkciji već pri posjeti na www.snp.co.me preusmjerava na partijsku FB stranicu. Za više detalja o programu i radu SNP Crne Gore posjetiti <https://www.facebook.com/SNP-Socijalisticka-narodna-partija-Crne-Gore-301270335160/timeline/>

Njihovu polemiku objavljujemo u cjelosti kako bi ostao i taj trag o društvenom (ne)prihvatanju LGBT osoba, ukupnim naporima LGBT aktivista tog perioda ali i da publika ove knjige samostalno izvede zaključke o kapacitetima LGBT aktivista ali i crnogorskih političara, i njihovoj spremnosti da se ljudskim pravima bave sa inkluzivnih pozicija.

SM: Poštovana gospođo J., danas sam imao zadovoljstvo da prisustvujem sjednici Odbora za ljudska prava Skupštine Crne Gore. Često objavljujete informacije o Vašem radu na mreži "Facebook" pa bih Vas zamolio, kao poštovalac i Facebook prijatelj, da Facebook zajednici objasnite iz kojih ste razloga glasali za i dali podršku izvještaju o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2013. godinu?

SJ: Da ste pažljivo saslušali moju diskusiju vjerovatno bi vam već bilo jasno...Nemam običaj da obrazlažem bilo kome način glasanja, jer sve o čemu govorim i čime se bavim pažljivo prethodno proučim, ali bih za Vas mogla da imam kontrapitanje, kako se to dogodilo da Vi i DPS istovremeno imate negativan odnos prema instituciji Zaštitnika, da Predsjednik odbora iz DPS jedino u odnosu na Vas ima neograničeno strpljenje, a da je zaključak priče iz DPS-a da treba iz izvještaja Ombudsmana ukloniti ili ublažiti ocjenu da se poštovanje ljudskih prava od strane organa javne uprave i njenog odnosa prema građanima ne može ocijeniti zadovoljavajućim...I zato treba disciplinovati Ombudsmana... E pa uz moju pomoć neće se obesmišljavati jedna od rijetkih institucija koja štiti ljudska prava. Ko želi da pomogne u tome DPS-u široko mu polje.

SM: Gospođo S.J., Vi odmah prozivate moju koncentraciju a da pri tom niste provjerili da li je zakazala. Nisam od Vas očekivao demagogiju. To je baš politikantski, i ne s dobrom namjerom. Moje izlaganje ste dobili i u pisanoj formi. Ni usmeno ni pismeno, nigdje, nisam rekao da sam za bilo šta da se u tom izvještaju ublaži! Molim Vas lijepo! Dokažite to, bilo kako! Niti sam o tome govorio. Ono što je dobro nije, niti će biti, predmet moje kritike. Namjera je bila da se osnaži kvalitet i objektivnost tog izvještaja jer mu to itekako fali. Niste to podržali. Pitao sam Vas zašto? Niste odgovorili. Da li mi to daje za pravo da mislim i zaključim da je Vaša poruka da sam ja lažov?! Ovo nije i ne može biti odgovor na to pitanje! Nisam Vaše političke pozicije ali bih itekako, bar za ono što je meni blisko, stavio i mnogo oštrije ocjene. Nemojte da gledate tako subjektivno, i selektivno. Ne, Ombudsmana uopšte ne treba disciplinovati! Naprotiv treba mu pomoći da o svemu govori istinito kao što je u jednom slučaju rekao kada je riječ o poštovanju ljudskih prava od strane organa javne uprave... Na šta Vi ukazujete a ja iskazujem potpunu saglasnost uz apel da kažete istinu da se tome nisam protivio ni na sjednici Odbora. To što predsjednik Odbora misli ja ne mogu biti kriv, kao što nisam kriv što Vi krajnje selektivno posmatrate stvar a to je u ljudskim pravima neprihvatljivo!

Iznio sam činjenice i one stoje. Dokažite da nije tako! Ako ste prethodno nešto proučili, a kažete da jeste, što onda niste demantovali moje navode. To bi bio pristojan odgovor! Ombudsmana niko na sjednici nije doveo u pitanje. To je ustavna kategorija koja se, sve i da neko hoće, ne može tek tako ukinuti. Rekao sam Vam i na sjednici - ja sam životno zainteresovan za uspješan rad Ombudsmana i ta institucija je važan dio moje borbe za ravnopravnost. To što sam prozvao nekvalitet njegovog rada ne znaci da želim njegovo ukidanje. Naprotiv. Želim bolji rad.

SJ: Tražili ste od mene da Vam objasnim zašto glasam za Izvještaj Zaštitnika ljudskih prava i sloboda, što je prilično slobodan i drzak zahtjev, jer mi Ustav daje pravo da odlučujem samostalno, i da se ne pravdam nikome zbog toga... Ali eto učiniću izuzetak i nabrojati 5 rečenica koje su dovoljan razlog da se glasa ovaj izvještaj: Prvo, što već rekoh jer Ombudsman hrabro reče da organi javne uprave krše ljudska prava i slobode naših građana i da se u toj oblasti stanje ne može smatrati zadovoljavajućim. Sigurna sam da se sa mnom slaže veliki broj naših građana koji su pred organima javne uprave imali ružna iskustva... Drugo, sviđa mi se precizno i takstativno navedena tvrdnja koja Ministarstva neodgovaranjem na zahtjeve Ombudsmana opstruišu zaštitu ljudskih prava. Treće, Ombudsman je u svom izvještaju naglasio problem nepoštovanja prava na rad i prava iz radnog odnosa napominjući da je građanima ugrožena egzistencija neispalčivanjem ili neredovnim isplaćivanjem zarada. Četvrto, kritikovao je Inspekciju rada čije nemiješanje u svoj posao dovodi do toga da poslodavci krše prava zaposlenih ali da postoji atmosfera straha od gubljenja posla zbog koje zaposleni prećutkuju i trpe ta kršenja. Peto, naglasio je nepoštovanje zajedno donijetih zaključaka koji se odnose na unapređivanje rada komisija za restituciju... I mogla bih ovako do sutra...E, sad na kraju, osim što sam podržala insituciju koja je jedna od rijetkih u Crnoj Gori koja se bavi pravima građana, a uz to je nezavisna, detalj više je i to što sam glasala drugačije od onih kojima smeta ovakav izvještaj Ombudsmana i ove konstatacije... Vi ste od mene očekivali da ne glasam Izvještaj što bi za efekat imalo samo ispunjenje plana kolega iz DPS-a koji su eto glasali kako ste vi želeli tj protiv... I da zaključim - sjednica Odbora je završena, imali ste priliku na sjednici da govorite više od svih ostalih kolega iz NVO, pa i više od poslanika, tako da bi bilo dobro da makar moj facebook profil ne opterećujemo dodatnom pričom, jer sam ja sve što sam htjela rekla na Odboru, i eto napravila izuzetak da vam to ponovim ovdje.

SM: Poštovana gospođo J., registrovao sam da ste jednom update-ovali raniji odgovor i djelimično ga dopunili. Krenuću od toga. Žao mi je što nastupate populistički a ja sam "zgodna" prilika za "žrtvovanje" po najmanje dva sigurna osnova. Ali neću se tu zadržavati. Kazaću samo da nisam član nijedne političke partije. Između ostalog, za dosta nekih stvari, simpatizer sam i podržavalac SNP Crne Gore. Stranački ću postati aktivan onda kada bude postojala partija koja će

moći bez manipulisanja da prihvati moj kompletan identitet. Hvala Vam na detaljnijim odgovorima. Dio njih ste, ne sve, pažljivo sam zapisivao, iznijeli i na sjednici tako da sada imam potpuniju sliku. Volio bih sada da se manete priče o drskosti i vratite dokumentu (ima) kojim sam pred Odborom zatražio razmatranje ovog pitanja. U njima ćete vidjeti da nisam na bilo koji način tražio da ne glasate za i protiv Ombudsman izvještaja već da doprinesete, a mogli ste i po mom viđenju ste bili dužni, da on bude kvalitetniji i objektivniji. Već sam Vas prozvao pa ću još jednom i ponoviti - ljudskim pravima se ne možete baviti selektivno i subjektivno. Sve što ste iznijeli - mane mu nema - ali niste odgovorili na najvažnije - ili Vam to spada u manje bitno - kako ste mogli glasati "za" kada su u izvještaju na primjer u vezi samo LGBT prava iznijete sve neistine ili poluistine i zašto ste dali glas za prikrivanje diskriminacije. Ja sam bio za to, ne da se izvještaj odbaci, već kompletira činjenicama i istinom. Uz sve ono što Vi govorite i zastupate, a čemu se ja ne protivim, ni ovdje ni tamo, i uz ono što sam Vam argumentovano dokazao da nedostaje, taj izvještaj bio bio maksimalno uredniji i objektivniji a javnosti Crne Gore, do koje vidim da strašno držite, bilo bi napokon objašnjeno zašto se 10 - slovima deset godina - ne postupa po preporukama iz svih godišnjih izvještaja Ombudsmana! Stvarno sam mislio da Vi pažljivo čitate izvještaj i prateći relevantan materijal! Ali sada sam ustvari shvatio da Vi to ne radite. Jer nije pročitana knjiga kada od nje procitate 15 od 50 stranica. Ovo posebno kažem, iz prostog razloga, jer se ove iste konstatacije i preporuke koje navodite u postu iznad, nalaze već godinama u svakom od izvještaja, još od vremena kada je g.C. bio Ombudsman. Nećete da priznate da se radi o nedostatku institucionalnog i personalnog autoriteta, kako g. C., tako i g. B., te samim tim i o nemogućnosti da se te iste preporuke i sprovedu! Konačno, tačno je da sam dugo govorio na sjednici Odbora. Ali to nisam radio da bih bio sada prozvan s Vaše strane nego da bih Vama lično, i ostalim Vašim kolegama, ponudio argumentaciju i istinu koje nema u izvještaju. To je bilo u vašem interesu! U mom izlaganju, imate ga, govorio sam mnogo šire nego što su to prava LGBT osoba. Uopšte nisam bio sebičan, niti neobjektivan, niti drzak. Tačno je da mi ništa od toga nije pomoglo jer ste već došli, svi koliko vas je tamo, s definisanim odlukom. Svakako - ja sam danas puno naučio i shvatio puno toga, posebno kvalitet postojeće političke ponude. Zahvaljujem Vam na prostoru i vremenu da bar pokušamo da vodimo dijalog. Želim Vam sve najbolje!

RANIJI NERAD OMBUDSMANA PREPOZNALI I EVROPSKI PARTNERI CRNE GORE

Izvještaj Evropske komisije (EK) o napretku Crne Gore u procesu evropskih integracija za 2014. godinu pružio je objektivne informacije o stanju ljudskih prava i zaštiti manjina i institucionalnim kapacitetima s tim u vezi.

NVO "LGBT Forum Progres" preko četiri godine insistira da prioritet društvene pažnje treba biti obrazovanje, posebno redovni školski sistem, i povećana antidiskriminatorna krivičnopravna zaštita LGBT osoba.

U izvještaju EK posebno je prepoznata neprijateljska nastrojenost prema LGBT zajednici koja je ostala široko rasprostanjena kao i da dalje postoji jaz između zakonskog usklađivanja i implementacije standarda ljudskih prava u datim okvirima i praksi.

U 2014. godini "LGBT Forum Progres" je posebno bio posvećen razvijanju dobre komunikacije i saradnje sa institucijom Zaštitnika ljudskih prava i sloboda. To je, za LGBT zajednicu, prirodan pristup zato što "LGBT Forum Progres" manjinska organizacija koja prepoznaje i uvažava suštinu i značaj ove institucije. Posebno u okviru zaštite od diskriminacije i dugoročnog uticaja na sistemsku promjenu u pogledu prihvatanja LGBT zajednice.

NVO "LGBT Forum Progres" posebno se angažovao da se unaprijedi kvalitet i objektivnost javnog izvještavanja ove institucije. U tom pogledu "LGBT Forum Progres" aktivno je učestvovao u radu Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore. Isključiva namjera je bila da se izvještaj o radu institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, za 2013. godinu, oslobodi brojnih manjkavosti, neistina i namjernog prikrivanja činjenica.

Zato je NVO "LGBT Forum Progres" poslanicima Skupštine Crne Gore, zastupljenim u Odboru za ljudska prava i slobode, argumentovano ukazao na neefikasnost ove institucije, nedjelotvornost antidiskriminatorne zaštite pred ovom institucijom, na odugovlačenje i potpuni nerad povodom podnijetih pritužbi zbog zaštite od diskriminacije, na brojne netačne informacije navedene u izvještaju kao i na prikrivanje, što je posebno ozbiljno, slučaja zamjenice Zaštitnika, protiv koje postoji uredno evidentirana pritužba.

Tim povodom, Ombudsman je, odmah po podnošenju, izdao i javno saopštenje.

Međutim od tog trenutka do danas ništa nije preduzeto.

Posebno je zabrinjavajuće da je kompletan taj slučaj, uz mnoge druge stvari, prikriven i nedostaje u godišnjem izvještaju. To je nesporno kao što je i nesporna činjenica da institucija Ombudsmana u praksi, u stvarnom svakodnevnom radu, ne poštuje tekovine Evropskog suda za ljudska prava.

U izvještaju EK o napretku Crne Gore, o intituciji Ombudsmana stoji sledeće: “OMBUDSMAN - Uprkos sveopštem poprilično velikom broju zaposlenih, određen broj mjesta u odjeljenjima koji se bave pitanjima ljudskih prava i anti-diskriminacijom je poprilično ograničen, a različite pozicije ostaju upražnjene, uključujući dva od četiri zamjenička mjesta. Ovo podiže zabrinutost za kapacitete institucije da ispuni svoju široku nadležnost i da se efikasno bavi pritužbama. Jako malo povratnih informacija je dato o konkretnim slučajevima diskriminacije.”

NVO “LGBT Forum Progres” povodom objavljivanja izvještaja EK apelovao je na sve društvene aktere, posebno na poslanike, medije i organizacije civilnog društva, da zajednički pomognu i podrže kvalitetan i objektivan rad institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore.

“Objektivan rad i izvještavanje je interes svih i nije prihvatljivo da bilo ko, iz inata, politikantskih ili privatnih interesa, podržava nerad Ombudsmana” ocijenjeno je iz NVO “LGBT Forum Progres”.⁹⁸

Ombudsman planirao svašta nešto pa iz inata od svega odustao

LGBT organizacije, “LGBT Forum Progres” i “LGBTIQ Socijalni Centar”, pozvali su Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, nakon napada na SOGI caffe, koji djeluje u sklopu NVO “LGBTIQ Socijalni Centar”, da posjeti taj prostor.

Ovim NVO je putem elektronske pošte upućen odgovor koji objavljujemo u cjelini:

“Povodom vašeg obraćanja i poziva da posjetimo vaš Socijalni centar, obavještavamo vas da smo se, svakako uznemireni učestalim napadima i uopšte neprilikama kojima ste izloženi, spremali da vas danas posjetimo. Međutim, kako ste juče, istog dana kada ste nas pozvali, obavijestili javnost da se nismo odazvali, to smo odlučili da posjetu do daljnjeg odložimo.

Podsjećamo vas da institucija Zaštitnika, shodno svojim zakonskim ovlaštenjima, nije ni policijski ni inspekcijski organ i ne postupa po ničijim nalogima nego nezavisno, prema sopstvenoj procjeni. Napominjemo da smo spremni da sa vama saradujemo, ali način komunikacije koju namećete koristeći medije za pritisak, ne može se ocijeniti kao spremnost na saradnju sa vaše strane i teško da može rezultirati pozitivnim pomacima.

U odnosu na obavještenje da ste odustali, do daljnjeg, od Memoranduma o saradnji sa Upravom policije MUP-a Crne Gore, mišljenja smo da to nije u interesu članova LGBT zajednice. Međutim, cijenimo da je to svakako stvar vaše procjene i bilateralnog odnosa sa Upravom policije.

98 Saopštenje NVO “LGBT Forum Progres” od 29.10.2014; LGBT FP Dokumentacija

U odnosu na interesovanje S.M. za mogućnost prijema kod Zaštitnika, i ovim povodom vas obavještavamo da je Zaštitnik i pored jako zgusnutih obaveza do Nove godine, bio spreman da napravi napor da se poremećeni odnosi poprave i napravi prostor za sastanak već sledeće nedelje, nakon što je gospodin S.M. bio primljen u Instituciji, međutim kako je već istog dana gospodin S.M. dezinformisao javnost da je navodno “Zaštitnik odbio da ga primi”, zaključio je da u suštini gospodin S.M. i nije zainteresovan za unapređenje komunikacije, nego da mu ovi kontakti služe jedino kao povod za medijske istupe i napade.

Nema potrebe za objašnjavanje incidenta u Skupštini, jer je bio sasvim jasan - da se Zaštitniku uskrati pravo svakog građanina da iznese svoj stav, i to još u Skupštini, simbolu parlamentarizma, što je negativno ocijenjeno od cjelokupne javnosti, domaće i strane. Takođe, Zaštitnik svakako nema namjeru bilo kome objašnjavati svoje ocjene koje je iznio, s tim u vezi.

Mi ćemo, naravno, bez obzira na sve, povodom napada na vaše prostori-je obavljati svoju dužnost i pratiti postupanje nadležnih državnih organa, shodo ustavnim i zakonskim ovlaštenjima” stoji na kraju pisma koje je potpisano na ovoj način “iz Institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore”.⁹⁹

Ombudsman se inati sa LGBT

Predsjednica Upravnog odbora NVO “LGBT Forum Progres” odgovorila je Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore. Odgovor takođe objavljujemo u cjelini:

“Zahvaljujemo na riječima zabrinutosti povodom napada i neprilika, kako ih nazivate, kojima smo mi kao LGBT organizacija i LGBT populacija uopšte, izloženi.

Ono što primjećujemo, iz dostavljenog nam pisma, jeste da ni u jednom aspektu Vašeg odgovora nijeste prepoznali ozbiljnost situacije u kojoj se nalazimo, niti ste obratili pažnju na predloge koje smo predstavili kako smo zajednički uspjeli prevazići probleme i nedostatke policije koji doprinose činjenici da nijedan slučaj napada na LGBTIQ Socijalni Centar nije rasvijetljen niti je iko procesuiran u predmetnim slučajevima. Pod predlozima, mislimo na predlog da Institucija Ombudsmana bude pokrovitelj i domaćin vanredne bezbjednosne konferencije između policije i LGBT organizacija, na kojoj bi obje strane argumentovano govorile na ovu temu.

Institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda, po službenoj dužnosti, a ne na osnovu bilo kakve prijave, bilo da ona potiče od nevladine organizacije

99 Pismo iz institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore upućeno je sa e-mail adrese ombudsman@t-com.me dana 23.12.2014. godine Upravnom odboru NVO “LGBT Forum Progres”; LGBT FP Dokumentacija

ili individue, mora imati osjećaj i samostalnu inicijativu da reaguje na vijesti iz medija koje se svakako tiču onoga što bi Zaštitnik trebao raditi, a to je u ovom sličaju i više nego očigledno.

Dakle, kada smo u situaciji gdje preko 25 napada na LGBTIQ Socijalni Centar nisu rasvijetljeni, kada aktivisti bivaju napadani i zastrašivani, a to sve je pritom izuzetno medijski eksponirano, postavlja se pitanje koji je razlog zbog koga Zaštitnik ljudskih prava i sloboda ne postupi po sopstvenoj inicijativi i ne zatraži izjašnjenje od Policije, šta je po svim prijavljenim i registrovanim slučajevima urađeno, zbog čega Zaštitnik ne zatraži hitan sastanak sa direktorom policije, te sa njim direktno otvori ovu temu, ili zbog čega gospodin Š.B. ne inicira zajednički sastanak na kojem bi bili predstavnici policije, LGBT Foruma progres, i institucije Zastitnika ljudskih prava i sloboda, na kojem bi se raspravljalo o konkretnom problemu, konstatovali eventualni propusti, te proaktivno djelovalo na buduće napade usmjerene protiv LGBT zajednice.

Kada govorimo o sastanku koji je inicirao LGBT Forum Progres, povodom protesta održanog u Skupštini Crne Gore, povodom Dana Ljudskih prava, Vaše pismo navodi da „Zaštitnik svakako nema namjeru bilo kome objašnjavati svoje ocjene koje je iznio, s tim u vezi“. Na ovo se svakako moramo osvrnuti jer je gospodin Š.B. iznio ocjenu da iza protesta u Skupštini stoje „lični i drugi“ razlozi. Gospodin S.M., izvršni direktor LGBT Foruma Progres, nema ličnih niti prijateljskih veza sa gospodinom Š.B., stoga je prirodno da naša organizacija, traži objašnjenje za neistinite, javno iznesene tvrdnje, kako bi o tome obavijestila crnogorsku javnost koja ima pravo da zna istinu.

Sve aktivnosti, koje sprovodi LGBT Forum Progres, uključujući i sami protest u Skupštini, iza sebe imaju jasan i argumentovan razlog i cilj, a to je unapređenje kvaliteta rada Institucije Ombudsmana, i nijedan drugi razlog, što odgovorno tvrdimo.

Dodatno, Vaše pismo navodi da je LGBT Forum Progres poslao saopštenje u kojem tvrdi da je gospodin Zaštitnik odbio da ga primi. Saopštenje naše organizacije nosi naslov „B. nema vremena za M.“ što je u potpunom skladu sa istinom, s obzirom na činjenicu da je S.M. saopšteno da Zaštitnik gospodin Š.B., zbog obaveza uslijed kraja godine nema vremena da lično primi i razgovara sa S.M., što je uostalom i jasno navedeno u saopštenju za javnost koje smo poslali. Dakle ne postoji razlog, da ovo saopštenje predstavlja ikakvu prepreku susretu Ombudsmana sa LGBT aktivistom.

Što se tiče poziva sa naše strane upućenih Ombudsmanu da posjeti LGBTIQ Socijalni Centar, podsjećamo da smo u više navrata unazad godinu dana ovaj poziv ponovno slali ka Instituciji Ombudsmana, te ne vidimo ni jedan razlog zbog kojeg sada tvrdite da obavještenje javnosti koje smo juče poslali vas navodi na odluku da posjetu do daljnjeg odložite. Naša organizacija nije dobila nikakav odgovor po

pitanju više poziva koje smo uputili Ombudsmanu da posjeti prostorije LGBTIQ Socijalnog Centra.

Ono čime obiluje gotovo svaki paragraf Vašeg pisma jeste inat, inat koji jedna osoba koja bi trebalo da bude osoba od najvećeg autoriteta u državi, samom činjenicom što je na čelu Institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda, koja predstavlja centralnu državnu instituciju za zaštitu od diskriminacije i promociju jednakosti, sebi ni u kom slučaju ne bi smjela dopustiti.

Takođe, ne čudi nas Vaše pismo koje obiluje tenzijama i inatom, s obzirom da ga pišu osobe za koje smo u saznanju da su više puta upravo Vama prijavljivane za zlostavljanje i maltretiranje na poslu” stoji na kraju obraćanja Upravnog odbora NVO “LGBT Forum Progres” crnogorskom Ombudsmanu.¹⁰⁰

NIJE SE MOGLO UTVRDITI DA LI JE ZAMJENICA OMBUDSMANA OMALOVAŽAVALA

Pritužba LGBT aktivista zbog vrijeđanja zamjenice Ombudsmana

Dana 12. decembra 2014. godine Zaštitniku ljudskih prava sloboda Crne Gore (u daljem tekstu Ombudsmanu) obradio se M.F., LGBT aktivista iz Podgorice, pritužbom zbog ponašanja i diskriminacije od strane Zamjenice Ombudsmana N.S., na skupu, u Skupštini Crne Gore, povodom obilježavanja 10. decembra Međunarodnog Dana Ljudskih prava.

LGBT aktivista je u pritužbi naveo da je učestvovao u performansu, koji je u Skupštini Crne Gore izvela NVO “LGBT Forum Progres”. Pored Zamjenice Ombudsmana, gospođe N.S., sjedio je S.M., izvršni direktor NVO “LGBT Forum Progres” i član vladinog Savjeta za zaštitu od diskriminacije. U jednom trenutku S.M. je ustao sa svog mjesta i prišao novinaru RFE. Tada je, stoji u pritužbi, N.S., zamjenica Ombudsmana, uputila niz neprimjerenih kvalifikacija na račun S.M.. Imeđu ostaloga, ona je rekla i sledeće: “Vidi ovoga majmuna kakav je, on me je tužio. Šta će sada da urade ovi nesretnici... Š. sve insistira, a mene oni ne interesuju, neka nađu nekog drugog da štiti njihova prava... ja sigurno neću”. LGBT aktivista je navodno odmah reagovao nakon ovog komentara na račun S.M.. Kulturno se obratio Zamjenici Ombudsmana, gospođi N.S., i kazao da ukoliko nešto želi da saopšti S.M. to može uraditi neposredno, u oči, a ne iza leđa. Zamjenica Ombudsmana na to je, navodno, rekla da nema šta da mu saopšti, već da joj je drago što su ih organizatori smjestili da sjede zajedno i da

100 Pismo od 24.12.2014; LGBT FP Dokumentacija

su se njeni komentari odnosili na B.R.M, iz Ministarstva za ljudska i manjinska prava a ne na S.M.

LGBT aktivista je rekao na kraju pritužbe da je N.S. komentare uputila na račun S.M. i da, prije pojašnjenja, predstavnicu Ministarstva za ljudska i manjinska prava uopšte nije ni pominjala. Podnosilac pritužbe Ombudsmanu je predložio svjedočenja N.S., S.M. i R.B., aktiviste koji je prisustvovao incidentu. Nakon osam mjeseci od podnošenja pritužbe Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore dostavio je podnosiocu pisano mišljenje.

Postupak koji je sproveo Ombudsman

Iz institucije Zaštitnika je podnosiocu pritužbe pojašnjeno da su zamjenici Zaštitnika N.S. i P.I., dostavili, samoinicijativno, Službenu zabilješku u vezi svečane sjednice Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore kao i da su na zahtjev Zaštitnika, oba prisutna Zamjenika dostavila izjašnjenje na navode pritužbe.

Iz Službene zabilješke, u vezi događaja u Skupštini Crne Gore, od 10.12.2014. godine, koju su sačinili zamjenici Zaštitnika S. i I., proizilazi: da su cijelo vrijeme toka sjednice, prema organizacionom rasporedu, sjedjeli jedno pored drugog; da su, nakon što su se smjestili, prije zvaničnog početka programa sjednice, tiho vodili privatni razgovor o svojim problemima lične prirode i da nijesu razgovarali sa bilo kojom drugom osobom u sali u kojoj je sjednica održana; da su u toku zvaničnog dijela sjednice pratili obraćanje govornika usresređeni na sadržaj programa sjednice jer je institucija Zaštitnika bila jedan od suorganizatora skupa, ali da su osobe koje su bile smještene u redu iza njih i osobe koje su bile pored njih, kada je svoje izlaganje počeo Zaštitnik, počele ometati sjednicu i izlaganje Zaštitnika praveći buku metalnim predmetima i zvoncima neposredno oko glava zamjenika Zaštitnika, što je bilo veoma neprijatno i uznemirujuće; da je skup zbog toga na kratko prekinut; da je Zamjenica S. nakon okončanja skupa a o neprimjernom ponašanju grupe učesnika obavijestila sekretara Skupštine.¹⁰¹ Iz izjašnjenja zamjenice Zaštitnika N.S. na navode iz pritužbe proizilazi da je sve važne činjenice o događaju sa svečane sjednice Odbora već iznijela u Službenoj zabilješci; da ne poznaje ni jednu osobu od onih koje su lupale šipkama i zvoncima na sjednici; da nikada ni sa jednom od tih osoba nije vodila bilo kakav razgovor; da je sa Zamjenikom P.I., prije početka svečane sjednice Odbora, razgovarala o svojim ličnim i porodičnim problemima a u toku sjednice i nije vodila razgovor sa bilo kojom osobom, jer je bila usresređena na sadržaj programa rada, s obzirom da je institucija Zaštitnika

¹⁰¹ Iz Mišljenja Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore 545/14-2 koje je podnosiocu pritužbe dostavljeno elektronski putem dana 08.08.2015. godine i kurirom dana 09.08.2015. godine; LGBT FP Dokumentacija

bila jedan od suorganizatora skupa; da je prilikom ometanja toka sjednice, dok je Zaštitnik prezentovao svoj pozdravni govor i od grupe učesnika bio na neprimjeren način ometan, razgovarala sa Zamjenikom I. o potrebi što hitnijeg upoznavanja nadležnih u cilju omogućavanja daljeg toka sjednice, što je i učinila kada je bila u mogućnosti i to tek nakon okončanja skupa; da joj nije poznato ko je podnosilac pritužbe; da sa S.M. nije imala bilo kakvog kontakta, niti razgovora i da je sve što je navedeno u pritužbi neistinito.¹⁰²

Iz izjašnjenja-izjave zamjenika Zaštitnika P.I. o svojim zapažanjima u vezi sa navodima iz pritužbe, proizilazi da je sve što je bitno sa svečane sjednice Odbora već iznio u Službenoj zabilješci; da ne poznaje ni jednu osobu od onih koje su ometale tok sjednice i koje su lupale šipkama i zvoncima na sjednici; da iz viđenja (iz medija) poznaje jedino S.M.; da nikada ni sa jednom od tih osoba nije imao nikakav kontakt, niti bilo kada razgovarao; da je sa Zamjenicom S., prije početka svečane sjednice Odbora razgovarao o njenim ličnim i porodičnim problemima, ali i o svojim porodičnim obavezama; da su prilikom zvaničnog toka sjednice bili usresređeni na program rada skupa, jer je Zaštitnik bio jedan od suorganizatora događaja, da je nakon ometanja Zaštitnika od strane grupe učesnika razgovarao samo sa Zamjenicom S. o tome šta je potrebno učiniti da se zaustavi njihovo neprimjeren ponašanje, a naročito o potrebi što hitnijeg upoznavanja nadležnih u Službi Skupštine u cilju omogućavanja daljeg toka sjednice; da ni on, ni Zamjenica ni sa jednom drugom osobom nijesu razgovarali; da lično ne zna podnosioca pritužbe i da je sve što je navedeno u njegovom obraćanju u vezi navodnih izjava Zamjenice S. neistinito. Iz institucije je pojašnjeno da je sa stanovišta aktivne legitimacije predmeta pritužba uzeta u rad bez obzira na činjenicu što je nije podnio oštećeni S.M., niti da je dao saglasnost na postupanje po pritužbi pred Zaštitnikom, prvenstveno zbog toga što navodi podnosioca o okolnostima i činjenicama događaja impliciraju na govor mržnje kojim su pogođeni svi pripadnici LGBT populacije koju oštećeni personifikuje kao direktor NVO koja zastupa interese ove grupacije. U konkretnom slučaju navodna povreda bi predstavljala govor mržnje i diskriminaciju po osnovu seksualne orijentacije u materijalno-pravnom smislu, shodno članu 9a i člana 19 Zakona o zabrani diskriminacije ("Službeni list CG" br. 46/10 i 18/14).

Relevantno pravo

U Mišljenju Ombudsmana ukazano je na relevantno pravo - Ustav Crne Gore ("Službeni list CG", br.1/07 i 38/13), u članu 7 propisuje da je "zabranjeno izazivanje ili podsticanje mržnje ili netrpeljivosti po bilo kom osnovu", a u članu

¹⁰² Isto.

8 stav 1, da je "zabranjena neposredna ili posredna diskriminacija po bilo kom osnovu"; *Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda*, u članu 14, određuje: "Uživanje prava i sloboda predviđenih u ovoj konvenciji obezbjeđuje se bez diskriminacije po bilo kom osnovu, kao što su pol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, veza sa nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status"; *Protokol br. 12, uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (2000)*, u članu 1 propisuje: "Svako pravo koje zakon predviđa ostvariće se bez diskriminacije po bilo kom osnovu kao npr. polu, rasi, boji kože, jeziku, vjeroispovijesti, političkom ili drugom uvjerenju, nacionalnom ili društvenom porijeklu, povezanosti sa nacionalnom manjinom, imovini, rođenju ili drugom statusu; *Preporukom R (2010)5 Komiteta ministara državama članicama o mjerama za borbu protiv diskriminacije na osnovu seksualne orijentacije ili rodnog identiteta*, pod tačkom 6., "Govor mržnje", predviđeno je: Zemlje članice bi trebalo da preduzmu odgovarajuće mjere za borbu protiv svih oblika izražavanja, uključujući i one u medijima i na internetu, za koje se razumno može pretpostaviti da bi mogli da proizvedu dejstvo izazivanja, širenje ili promovisanje mržnje ili drugih oblika diskriminacije lezbejki, gejeva, biseksualnih ili transrodnih osoba. Takav "govor mržnje" treba da bude zabranjen i javno odbačen kad god se pojavi. Sve mjere bi trebalo da uživaju osnovno pravo na slobodu izražavanja u skladu sa članom 10 Evropske konvencije i praksom Evropskog suda za ljudska prava"; *Zakon o zabrani diskriminacije* ("Službeni list CG br. 46/10 i 18/4"), u članu 9 a propisuje zabranu govora mržnje, a u članu 19, zabranu diskriminacije po osnovi rodnog identiteta i seksualne orijentacije.

Zaključna ocjena Ombudsmana

Zaštitnik ljudskih prava sloboda Crne Gore, precizirano je u mišljenju, sprovodi postupak na osnovu činjenica i pribavljenih materijalnih dokaza dobijenih u toku ispitnog postupka. U toj proceduri Zaštitnik ne raspolaže sredstvima i procedurama za pribavljanje materijalnih dokaza, kao što je to slučaj u istražnom postupku. Međutim, Zaštitnik ima obavezu da postupak sprovede prema adversarnom načelu, odnosno načelu dvostranosti, bez obzira o kojim strankama u postupku se radi, uključujući i nosioce državnih funkcija. To konkretno znači da Zaštitnik ne može utvrditi činjenice na osnovu jednostrane izjave o činjenicama iz tog događaja, a da pri tom ne uporedi istu sa izjavama drugih lica iz predmetnog događaja. U vezi sa prednjim Zaštitnik je zaključio da su predlozi za izvođenje dokaza putem svjedočenja lica koje je podnosilac naveo takvi da jednim dijelom ukazuju samo na posrednu vezu sa predmetnim događajem. Ovo prvenstveno zbog toga što S.M. nema neposredna saznanja o činjenicama, odnosno da nije

mogao čuti spornu izjavu Zamjenice Zaštitnika, te da se naknadno uključio u polemiku o njenoj navodnoj izjavi. Predlog za svjedočenje LGBT aktiviste R.B. ne ukazuje na njegovu vezu sa predmetnim događajem, niti je u pritužbi navedeno u kojem svojstvu, odnosno na koji je način imenovani vezan za konkretni događaj (njegovo svojstvo u pogledu prisustva događaju, da li je čuo izjavu, naknadno se uključio u polemiku, na drugi način stekao saznanje o predmetnom događaju, kontakt podatke o licu, organizaciji i slično). Ostali predlozi za svjedočenje i dokazivanje su takve prirode da već prikupljena izjašnjenja i izjave kao i sadržina pritužbe jasno ukazuju na radnje postupanja i njihove posledice, te je Zaštitnik bio stanovišta da ima dovoljno osnova za meritoran stav po ovom pitanju. Zaštitnik ne spori da se hipotetički posmatrano izjave navedene u pritužbi mogu smatrati uvredljivim i neprimjerenim. Međutim, u konkretnom slučaju nijesu mogle biti utvrđene činjenice na koje se ukazuje, a dosadašnji rad, reference i autoritet oba zamjenika Zaštitnika su takve prirode da Zaštitnik u ovom postupku nema dovoljno razloga da na bilo koji način diskredituje njihove izjave. Na osnovu izloženog, Zaštitnik nije mogao utvrditi da je zamjenica Zaštitnika N.S. na skupu održanom u Skupštini Crne Gore povodom obilježavanja 10. decembra Dana ljudskih prava, izvršila povredu prava navedenih u pritužbi.

NVO Komentar mišljenja Ombudsmana

U NVO "LGBT Forum Progres" su istakli zadovoljstvo što je iz institucije Ombudsmana uopšte pružen odgovor jer su ranije pritužbe ove NVO, posebno one koje su podnijete protiv Zamjenice N.S., ignorisane. Isključivo iz tih razloga i netačnih navoda u godišnjem izvještaju o radu ove institucije je i realizovan performans u Skupštini Crne Gore, pojasnili su u ovoj NVO. Takođe ova NVO je ocijenila da učesnici skupa u sprovedenom postupku Ombudsmana nisu ravnopravno tretirani. Naime, Ombudsman je zatražio izjašnjenje na navode iz pritužbe od zamjenika Ombudsmana P.I., koji je prisustvovao incidentu, a nije zatražio izjašnjenje takođe prisutnog LGBT aktiviste R.B. ili S.M. koji je prisustvovao raspravi između podnosioca pritužbe i zamjenice Ombudsmana N.S. do koje je došlo pošto ju je podnosilac pritužbe, prema navodima, opomenuo zbog ponašanja i kvalifikacija na račun S.M. Ova NVO tvrdi da nije došlo do istinskog upoređenja izjava svih lica u predmetnom događaju nego su svi iskazi LGBT aktivista i pritužba u cjelini unaprijed tretirani kao neistiniti. Jasno je da je LGBT aktivista R.B., čije je svjedočenje predložio podnosilac pritužbe, prisustvovao incidentu i svjedok je postupanja zamjenice Ombudsmana. Čak ako je njegova uloga zaista bila nejasna onda je Ombudsman, tokom osam mjeseci rada na pritužbi, mogao zatražiti dodatno pojašnjenje ili dopunu od strane podnosioca ili po sopstvenoj inicijativi uzeti u obzir i tu izjavu tim prije što je ukazano, u mišljenju, da je sama pritužba

bila upitna zbog nedostatka aktivne legitimacije ali je opet opet uzeta u rad. Ova NVO posebno ima primjedbu na dužinu postupka kod institucije Ombudsmana po osnovu podnijete pritužbe. Naime, Ombudsman je svoje Mišljenje kreirao samo na osnovu iskaza svojih zamjenika, u koje je naveo da ima dugogodišnje puno povjerenje (što može da ukazuje na pristrasnost i istinsku objektivnost) i na osnovu dokumentacije (formirane od strane istih tih zamjenika). Njihovi iskazi odnosno dokumentacija kompletirani su i Ombudsmanu bili dostupni već u decembru 2014. godine pa nije poznato zašto se čekao toliki dugo, ukupno osam mjeseci, da se okonča rad po pritužbi i podnosiocu pruži potrebno mišljenje.¹⁰³

**SVJEDOČANSTVA O DRUŠTVENOM (NE)PRIHVATANJU
LGBT ZAJEDNICE U CRNOJ GORI**

---

¹⁰³ Pisane izjašnjenje programske direktorke NVO "LGBT Forum Progres" T.J. od 10.08.2015. godine; LGBT FP Dokumentacija

DISKRIMINACIJA LGBT OSOBA NA TRŽIŠTU RADA

U Crnoj Gori, i pored kvalitetne nacionalne antidiskrimnatorne politike, još uvijek nije razvijena snažna, vidljiva i efikasna podrška za zaštitu od diskriminacije na radnom mjestu po osnovu seksualne orijentacije i rodnog identiteta. Tome doprinosi, između ostalog, ukupna nevidljivost LGBT zajednice u društvu, nevidljivost LGBT osoba u sindikalnom pokretu i nezainteresovanost sindikata za pitanja LGBT radnika, nevidljivost i nedeklarisanost LGBT osoba u radnom okruženju, strah od produžene diskriminacije i odbacivanja, nepovjerenje u sistemske institucije, generalno loša zaštita radnika te neefikasan rad institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda, kao centralne nacionalne antidiskrimnatorne institucije.

NVO "LGBT Forum Progres", krajem oktobra 2014. godine, na zasjedanju Socijalnog savjeta, predstavila je istraživanje "Diskriminacija LGBT osoba na tržištu rada", prvo te vrste u Crnoj Gori. Uz podršku NVO "LGBTIQ Socijalni centar" u periodu od 5. do 20. oktobra 2014. godine realizovano je istraživanje koje je obuhvatilo 30 visokoobrazovanih LGBT osoba starosti od 25 do 55 godina. Istraživanje je obuhvatilo 24 muškarca i 6 žena.

Na pitanje da li LGBT osobe mogu računati na zaštitu pred nadležnim organima kada je riječ o zaštiti od diskriminacije na poslu 80% anketiranih su odgovorili da deklarativna zaštita postoji ali da ona u praksi ne mijenja stvarnost. Svi anketirani su mišljenja da bi podnošenje tužbi, po tom osnovu, žrtvu diskriminacije dovelo u još teži položaj i naročito otežalo traženje i dobijanje novog posla, posebno u ovako snažnom i velikom, i pod političkim uticajem, javnom sektoru. Svi anketirani su mišljenja da bi medijsko eksponiranje ovih slučajeva negativno se odrazilo na žrtvu diskriminacije na radnom mjestu, njen položaj i dalje profesionalne perspektive.

Tačno 76% anketiranih visokoobrazovanih LGBT osoba nema povjerenja u instituciju Zaštitnika ljudskih prava i sloboda i smatraju da je obraćanje Ombudsmanu u pogledu zaštite od diskriminacije na poslu potpuno nedjelotvorno.

Svi anketirani/e su mišljenja da poslodavci u Crnoj Gori, misli se na sve sektore, izvan civilnog društva, nisu još uvijek u stanju da ravnopravno prihvate i tretiraju zaposlene koji su LGBT osobe, odnosno čija im je seksualna orijentacija ili rodni identitet poznata. Njih 86% je mišljenja da poslodavci u privatnom sektoru nisu dovoljno edukovani ili da nisu dovoljno stekli informacija o ljudskim pravima i slobodama LGBT osoba.

Preko 90% anketiranih LGBT osoba, sa visokom stručnom spremom, je mišljenja da je u datim okolnostima opravdan i osnovan strah LGBT zajednice od diskriminacije i daljih posledica. Među razlozima navodi se neefikasna zaštita svih radnika i nefikasna borba protiv diskriminacije, nekvalitetna obrazovna javna politika koja ne uključuje vidljivost i prihvatanje LGBT osoba, nepovjerenje u institucije sistema, nekvalitetna primjena nacionalne LGBT politike (Strategija Vlade Crne Gore za unapređenje kvaliteta života LGBT osoba u Crnoj Gori).

Oko 67% anketiranih je istaklo da su im lično poznati primjeri diskriminacije i nefer tretmana LGBT osoba na poslu. Naveli su da su takvi primjeri posebno poznati u sektorima trgovine, ugostiteljstva, organima uprave, policiji i vojsci.

Oko 43% anketiranih tvrdi da su bili diskriminirani po osnovu seksualne orijentacije i rodnog identiteta dok je 73% anketiranih LGBT osoba iskusilo homofobiju i transfobiju na radnom mjestu. Naglasili su da se takve situacije naročito dešavaju uoči ili nakon nekih društvenih događaja, javnih aktivnosti LGBT organizacija ili nakon pisanja medija o LGBT tematici. 90% anketiranih, ili njih 27, saopštili su da su se suočili, s manjim ili većim intenzitetom, sa psihološkim pritiskom, od strane kolega na poslu, u pogledu udovoljavanja normama tradicionalističkog društva - postavljanje ličnih pitanja i iznošenja komentara u vezi sa bračnim statusom i potomstvom.

Tačno 20% anketiranih osoba, koje rade u javnom sektoru, tvrde da im je dalji profesionalni razvoj i napredovanje u karijeri postao nemoguć samo zato što je njihova seksualna orijentacija postala poznata, na određeni način, najviše kroz javni rad, nadređenima ili onima koji odlučuju u sistemu.

Anketirane visokoobrazovane LGBT osobe mišljenja je da su među LGBT najviše diskriminirane transrodne osobe, zatim LGBT pripadnici manjina, posebno Romi, potom LGBT osobe sa invaliditetom i na kraju starije LGBT osobe. Tačno 87% anketiranih je svjesno ili im je poznato da se posebno sa izazovima diskriminacije suočavaju transrodne osobe koje trpe najveće probleme pri traženju, zadržavaju posla ili pri unapređenju.¹⁰⁴

¹⁰⁴ Za detalje pogledati autorski prilog Bojana Jokić "Domaća i regionalna istraživanja u LGBTIQ zajednici - Rezultati svih istraživanja fokusiraju značaj obrazovanja" u knjizi "Kreiranje sigurnog okruženja za LGBT osobe: Uloga i odgovornost socijalnog rada, policije i civilnog društva", urednik mr Aleksandar Saša Zeković, Ministarstvo rada i socijalnog staranja i Savjet za građansku kontrolu policije, Podgorica, 2015; dostupno na www.kontrolapolicije.me, rubrika "Publikacije".

LGBT AKTIVISTI DOBROVOLJNO DALI KRV

Sredinom juna 2014. godine aktivisti i članovi NVO "LGBTIQ Socijalni Centar" učestvovali su u akciji dobrovoljnog davanja krvi koja je organizovana u Zavodu za transfuziju krvi u Podgorici.

Kampanja dobrovoljnog davanja krvi, u 2014 godini, je bila posvećena ženama i majkama, koje donose život na svijet, a koje usljed teških komplikacija na porođaju i gubitka velikih količina krvi često gube život.

To je bio još jedan doprinos članova ove NVO mnogobrojnim humanitarnim akcijama a koje LGBT organizacije sprovode ili podržavaju u cilju afirmacije LGBT zajednice kao inkluzivnog dijela društva zasnovanog na humanosti, ravnopravnosti i socijalnoj pravdi.

LGBT zajednica: NJGOVATI KOLEKTIVNO PAMĆENJE I OSNAŽITI DRUŠTVENU BORBU PROTIV SVAKE MRŽNJE

Povodom 27. januara - Međunarodnog dana sjećanja na žrtve Holokausta - volonteri LGBT organizacija, "LGBT Forum Progres" i "LGBT Socijalni Centar", organizovali su akciju tokom koje je identifikovano i prijavljeno preko 30 lokacija u Podgorici, gdje postoje grafiti s govorom mržnje prema LGBT populaciji, pripadnicima nacionalnih, etničkih i vjerskih manjina.

Administracija Glavnog grada Crne Gore, i aktuelni gradonačelnik Podgorice S.S. pokazali su priličan senzibilitet i spremnost da se s javnih površina uklone svi grafiti s porukama mržnje. Grafiti koji su vrijeđali LGBT osobe godinama su tolerisani. Međutim, LGBT organizacije su dobile snažna uvjerenja da će svi prijavljeni grafiti biti uklonjeni. U prilog tome stoji činjenica da je jedan broj grafita, na nekoliko lokacija u gradu, već uklonjen, što i potvrđuje riješenost gradonačelnika da doprinose boljem društvenom prihvatanju LGBT osoba i razvijanju Podgorice kao istinski otvorenog i tolerantnog grada. Rezolucijom Generalne skupštine Ujedinjenih nacija Međunarodni dan sećanja na žrtve holokausta ustanovljen je 1. novembra 2005. kada je za datum odabran 27. januar 1945. godine. Na današnji dan oslobođen je jedan od najozloglašnijih koncentracionih logora smrti, Aušvic-Birkenau. Generalna skupština UN se rukovodila potrebom reafirmacije ljudskih prava, kažnjavanja zločina genocida, kao i stalno prisutne opasnosti od rasne, nacionalne i verske mržnje zasnovanih na predrasudama.

Neophodno je sjetiti se, često zaboravljenih i izostavljenih, osoba homoseksualne orijentacije, koji su zajedno sa pripadnicima Jevrejske i Romske zajednice,

i ostalih grupa koje se nisu uklapale u šablon nacističke ideologije, porobljavani, mučeni i pogubljeni u logorima. Preko 15.000 gej muškaraca, odvedeno je u logore, mučeno i ubijeno. Zarobljenici homoseksualne orijentacije nosili su simbol obrnutog ružičastog trougla, kako bi se razlikovali od ostalih zatvorenika. Nakon oslobođenja iz logora, gej osobe zbog tadašnjih zakona i opšteg stava društva, nisu dobili status žrtava holokausta, već su bili prinuđeni ostati u sjenci, i kriti se sve do 60-tih i 70-tih godina prošlog vijeka, kada je pokret za ljudska prava LGBT osoba zaživio.

Nažalost, elemenata nacističke i fašističke ideologije, i danas ima u savremenoj Crnoj Gori. Svjedoci smo mnogobrojnih prijetnji upućenih LGBTIQ osobama, čiji se autori često insirisani Hitlerom. Nekoiliko desetina građana Crne Gore je zbog toga i prekršajno gonjeno i kažnjeno podsjetili su januara 2014. iz ovih LGBT organizacija.

DAN LGBT VIDLJIVOSTI

Promovisana prva LGBT razglednica Nikšića

Nevladine organizacije "LGBT Forum Progres" i "Institut za LGBT turizam" zajednički su, februara 2015. godine, izdali prvu LGBT razglednicu Nikšića.¹⁰⁵ To je inače treća po redu crnogorska LGBT razglednica. Razglednica je promovisana u sklopu obilježavanja četiri godine vidljivosti crnogorske LGBT zajednice. Na razglednici se nalaze kadrovi grada Nikšića, koje uz univerzalni simbol LGBT zajednice, zastavu duginih boja, predstavlja lezbejski par kao i portret Z.C., rođenog Nikšićanina, koji je februara 2011. godine, javno saopštio svoju seksualnu orijentaciju i postao prvi javno deklarisan gej u Crnoj Gori. "Z.C. uprkos svim teškoćama i izazovima inspirisao je i ubrzao razvoj LGBT zajednice" saopštili su iz Instituta za LGBT turizam.

Prva crnogorska LGBT razglednica, sa motivima Podgorice, promovisana je 2013. godine, povodom obilježavanja 17. maja - Međunarodnog dana borbe protiv homofobije i transfobije. Prva LGBT razglednica, ispred LGBT zajednice, adresirana je i poslata tadašnjem predsjedniku Skupštine Crne Gore R.K.. Druga LGBT razglednica je iz Budve i promovisana je uoči organizovanja prvog crnogorskog Prajda u Budvi, jula 2013. godine.

¹⁰⁵ www.lgbtprogres.me/2015/02/prva-lgbt-razglednica-niksica-cetiri-godine-vidljivosti-lgbt-zajednice/#more-2770

Čitalačkoj pažnji preporučujemo da se obrati pažnja na komentare povodom tekstova u kojima se govori ne samo ovoj, već bilo kojoj, LGBT aktivnosti.¹⁰⁶

Knjige za biblioteke u Nikšiću

NVO "LGBT Forum Progres" u sklopu obilježavanja četiri godine vidljivosti crnogorske LGBT zajednice poklonila je knjige iz oblasti prava seksualne orijentacije i rodnog identiteta gradskoj biblioteci u Nikšiću i studijskom programu "Psihologija" na Filozofskom fakultetu u Nikšiću.¹⁰⁷ Febraura 2011. godine Z.C. (1983), inače rođeni Nikšićanin, osnivač i tadašnji direktor NVO "LGBT Forum Progres", javno je saopštio svoju seksualnu orijentaciju, kroz intervju za nezavisni dnevnik "Vijesti", i postao prvi javno deklarisan gej u Crnoj Gori. Njegov postupak, iako praćen teškim i bolnim pritiscima, dramatičnim porodičnim prilikama, ekstremnim distanciranjem i nasiljem, pokrenuo je istinski mentalitetski zaokret i pravu revoluciju u politici i praksi ljudskih prava u Crnoj Gori.

PARLAMENTARNA DEBATA O NASILJU KOD MLADIH I NEPRIHVATANJU LGBT OSOBA

NVO "LGBT Forum Progres" inicirao je kod svih LGBT organizacija, marta 2015. zajedničko obraćanje Skupštini Crne Gore odnosno njenim odborima za ljudska prava i slobode i prosvjetu, nauku, kulturu i sport kako bi se pripremila i organizovala debata, zajednička tematska sjednica, koje bi bila posvećena mladima i nasilju s posebnim akcentom na mlade u školama i kršenja osnovnih ljudskih prava i sloboda s tim u vezi. Na inicijativu nisu odgovorile nevladine organizacije "Kvir Montenegro" i "Juventas" dok su je ostale prihvale - "LGBTIQ Socijalni Centar" i "Institut za LGBT turizam". To govori o stvarnim, međusobnim, odnosima unutar LGBT zajednice.

"Neprihvatanje LGBT zajednice i prava i sloboda LGBT osoba je veoma izražen i društveno ozbiljan problem. Posebno je neprihvatanje izraženo kod mladih zbog čega se vrlo često opredjeljuju za pružanje otpora realizaciji osnovnih prava LGBT osoba, za nasilje, govor mržnje i diskriminaciju. Civilno društvo,

¹⁰⁶ <http://www.cdm.me/drustvo/crna-gora/foto-prva-lgbt-razglednica-niksica>; <http://www.vijesti.me/vijesti/prva-lgbt-razglednica-niksica-lezbejski-par-i-portret-cimbaljevic-820809>; <http://www.rtcg.me/vijesti/drustvo/82967/prva-lgbt-razglednica-niksica.html>

¹⁰⁷ <http://lgbtprogres.me/2015/02/cetiri-godine-vidljivosti-lgbt-zajednice-donacije-knjiga-bibliotekama-u-niksicu/>

policija i pravosuđe igraju značajnu ulogu u promovisanju tolerancije, prevencije i sankcionisanja nasilja nad LGBT osobama. Ipak podrška i zaštita u školama kao i podrška roditelja i porodice za svaku LGBT osobu, posebno za djecu i mlade, je primarna i dugoročno odlučujuća. Vjerujemo da bi parlamentarna diskusija povećala i unaprijedila ukupnu društvenu pažnju i brigu” stoji u predlogu dijela LGBT zajednice.

Inicijativu je prihvatio Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore.

POLICIJA TREBA DA NEPRISTRASNO PODRŽI I SPROVEDE ZAKON

LGBT tematika i odnos policije prema LGBT zajednici razmatrana je, kao jedna od tema, na sastanku predsjednika Savjeta za građansku kontrolu policije, mr A.S.Z., sa direktorom Uprave policije Ministarstva unutrašnjih poslova S.S.. Sastanak je upriličen dana 16. aprila 2015. godine, povodom realizacije zaključaka i izdatih preporuka Savjeta za građansku kontrolu policije kako bi se unaprijedila primjena policijskih ovlaštenja i ukupan kredibilitet policije u društvu kojem ovaj servis služi i štiti ga.¹⁰⁸

POLICIJSKA AKADEMIJA U SLUŽBI INTEGRITETA POLICIJE

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i Policijska akademija, viša stručna škola sa sjedištem u Danilovgradu, potpisali su Memorandum o saradnji čiji je cilj da se kod manjinskih etničkih zajednica i drugih društvenih manjinskih grupa promoviše Policijska akademija, policijsko zanimanje i obrazovanje a Policijska akademija, kao obrazovna ustanova, učini ukupno dostupnijom. Tokom potpisivanja Memoranduma, ministar za ljudska i manjinska prava i direktorka Policijske akademije prepoznali su važnost izgradnje senzibiliteta budućih policijskih službenika za pristup i rad s LGBT osobama.¹⁰⁹

108 Detaljniju informaciju o sastanku predsjednika Savjeta za građansku kontrolu rada policije i direktora Uprave policije Ministarstva unutrašnjih poslova Crne Gore pogledati na http://www.kontrolapolicije.me/index.php?option=com_content&view=article&id=89:značajan-susret&catid=10&Itemid=113

109 Za više informacija o ovoj aktivnosti/sadržaju konsultovati ove linkove: <http://www.policijskaakademija.me/905-potpisan-memorandum-o-saradnji-između-ministarstva-za-ljudska-i-manjinska-prava-i-policijske-akademije> i <http://www.vijesti.me/vijesti/pajovic-samo-obrazovan-policijac-moze-da-se-suoci-sa-obavezama-829052>

LGBT AKTIVISTI NA IDAHO FORUMU

Crnogorski LGBT aktivisti i organizacije imali su zapaženo i vidljivo učešće na IDAHO Forumu 2015 koji je crnogorska Vlada organizovala u sklopu obilježavanja Međunarodnog dana borbe protiv homofobije i transfobije. Veoma uspješan međunarodni ministarski događaj, najznačajniji te vrste u regionu, koji je okupio preko 200 domaćih i stranih predstavnika, održan je pod nazivom “Okončanje nasilja i zločina iz mržnje“. Za detaljnije informacije o vladinom događaju preporučujemo da posjetite ovaj link <http://www.gov.me/Najave/148812/U-nedjelju-u-Budvi-pocinje-treci-medunarodni-ministarski-IDAHO-Forum-2015.html> na kojem možete preuzeti publikaciju o kompletnom događaju.

Crnogorski LGBT aktivisti učestvovali su, između ostalog, na Panelu posvećenom regionalnoj saradnji i uticaju regiona na razvoj LGBT aktivizma, unapređenje prava i smanjenja socijalne distance ka LGBT osobama.

Istaknuto je da je istorijski važna stvar što je Vlada Crne Gore usvojila LGBT politiku i da je to proizvelo uticaj na kompletan region. Ali LGBT aktivisti su primijetili da LGBT politika nije zaživjela u sistemu Vlade i nije prihvaćena, integrisana, u svakodnevni rad, kao drugi propisi i strateški dokumenti. Terenske prilike i situacija zahtijevaju veći angažman i posvećenost Vlade a ne retoriku i deklarativnu podršku koja se često prepoznaje više kao rad za kredibilitet Vlade kod međunarodne zajednice nego kao napor za napredak LGBT zajednice. Rezultate trebaju i moraju osjetiti i ocjenjivati prije svega LGBT osobe, znači LGBT zajednica bili su jedinstveni u komentarima LGBT aktivisti. Nikako se napredak Crne Gore, na polju LGBT inkluzije, ne može isključivo gledati kroz prizmu vladinih službenika koji se, manje više, deklarativno zalažu za LGBT inkluziju i politikom Vlade su primorani na to. Primijećeno je da je LGBT zajednica sve snažnija ali i dalje nedovoljno vidljiva. Osim što veoma aktivno deluje nekoliko LGBT grupa tu je i prvi LGBT socijalni javni caffè koji je suštinsko i slobodarsko mesto LGBT identiteta u Crnoj Gori. Međutim još je malo vidljivih LGBT aktivista. Saopšteno je da sa većim brojem autovanih aktivista inicijative civilnog društva bi dobijale na snazi, kvalitetu i ozbiljnosti. “Pluralizam u svakom mogućem smislu rađa kvalitet” ocijenili su predstavnici LGBT grupa. Napori LGBT aktivista zaslužuju punu podršku ne samo domaćih struktura već i međunarodne zajednice. Zato što njihovi napori prepoznaju slabe tačke sistema i konstruktivno ukazuju na neophodne profesionalne i društvene promjene. Te promjene se dešavaju i posebno je na Idaho Forumu prepoznat i pohvaljen napredak u postupanju državnih tužilaca kao i odnos i efikasnost sudske vlasti. Pristup pravdi za LGBT osobe danas je mnogo bolji nego pre par godina jedinstveno su primijetili predstavnici LGBT zajednice. LGBT aktivisti su i dalje predmet ozbiljnih napada i nasilja. Istaknuto je kao dobro to što se politički

neistomišljenici više ne progone i ne ucjenjuju zbog svoje seksualne orijentacije i rodnog identiteta. To je do prije pet godina bila praksa.

Primijećeno je da je obrazovanje u naporima Vlade nedovoljno afirmisano. Kreirane su kvalitetne smjernice za rad stručnih službi s LGBT učenicima srednjih škola. Međutim, i dalje se koriste udžbenici koji promoviraju homofobiju a LGBT osobe predstavljaju kao devijacije u društvu. To je nedopustivo za demokratsku i evropsku Vladu koja je domaćin IDAHO Foruma ocijenili su, u svojim izlaganjima, predstavnici LGBT grupa.

LGBT zajednica učinila je da postanu vidljiviji u problemi u implementaciji antidiskriminatorne politike. Svakodnevno se bilježe primjeri diskriminacije LGBT osoba, posebno u zdravstvenom sistemu i obrazovanju. Saopšteno je da sve vlade regiona moraju biti odlučnije u borbi protiv toga. LGBT politika mora biti prihvaćena kao integrativan i neodvojiv dio ukupne vladine politike i njoj moraju biti posvećeno svi. Posebno ne smije sve počivati na jednom čovjeku, kao u slučaju Crne Gore.

Zabrana prajda u Nikšiću i neuspjeli pokušaj organizovanja prve LGBT tribine na državnom univerzitetu pokazao je ozbiljne slabosti vladine LGBT politike u Crnoj Gori. Prvo, lokalne vlasti suštinski ne prihvataju LGBT inkluziju i zato na lokalnom nivou ima dosta ozbiljnih problema. Gradonačelnik Nikšića već mjesecima odbija da primi LGBT delegaciju. On odbija da odgovori na pisma i obraćanja LGBT zajednice. Dekan državnog Filozofskog fakulteta u Nikšiću je podlegao homofobiji studentskih lidera koji su onemogućili prvu LGBT tribinu. Vlast je već dva puta zabranila prajd u Nikšiću. Inače, Nikšić je akademski centar i drugi po veličini grad u Crnoj Gori. Istaknuto je uvjerenje, kao i brojne pohvale na njen račun, da policija ima dovoljno ljudstva, znanja i kapaciteta da osigura svaki prajd u Crnoj Gori.¹¹⁰

BORBA ZA LGBT PRAVA JE TEKOVINA 13. JULA

Posebne delegacije NVO "LGBT Forum Progres" i "LGBTIQ Socijalni Centar", povodom državnog praznika 13. jula, položile su cvijeće na Spomenik "Partizanu borcu" na Gorici, u Podgorici, i odale, u ime crnogorske LGBT zajed-

110 Jedan od LGBT predstavnika je istakao da je prajd u Podgorici moguć i dozvoljen samo zato što postoji dio bulevara u kojem se s jedne strane nalazi park a s druge državne institucije. Zato je moguće, uz zatvaranje svega, 2.000 policajaca i bez javnosti, održati šetnju. Nikšić nema kvart vladinih institucija i zato je tamo, po tvrdnjama policije, prajd nemoguć saopštio je na panelu dio LGBT zajednice. Sve to govori da osnovno pravo LGBT zajednice na slobodu okupljanja i izražavanja nije omogućeno nego se fingira kroz situaciju u jednom gradu, u Podgorici, i to se ne može zvati punom slobodom.

nice, počast i zahvalnost svima koji su položili živote za slobodu, za društvo socijalne pravde i za uspostavljanje dostojanstvene i građanske Crne Gore.¹¹¹

Delegacije NVO "LGBT Forum Progres" i "LGBTIQ Socijalnog Centra", u sastavu S.M., B.J., E.Đ. i M.P., položili su na spomenik po crvenu ružu obmotanu zastavom duginih boja koja je univerzalno obilježje LGBT osoba.

Borba za slobodu, prava i vidljivost LGBT osoba predstavlja antifašističku tekovinu kojom se ponosimo i na kojoj još snažnije treba da počiva današnja Crna Gora. Crnogorska LGBT zajednica 13. jul dočekuje i obilježava pripremajući parade ponosa u Nikšiću i Podgorici posvećena borbi za ravnopravnost, prihvatanje i bezbjednost svih LGBT osoba, izvan vladinih četvrti i vladinih zgrada.

Crnogorska LGBT zajednica po prvi put je javno i organizovano obilježila ovaj državni praznik 13. jula 2012. godine kada je tadašnji lider LGBT zajednice Z.C. na spomenik "Partizanu borcu" na Gorici postavio veliku zastavu duginih boja.

ANTIDISKRIMINATORNE KAMPANJE SVE KVALITETNIJE

Antidiskriminatorne kampanje, koje iz godinu u godinu, sprovodi Ministarstvo za ljudska i manjinska prava sve su kvalitetnije. Od početnog, veoma izraženog, nezadovoljstva gotovo svih marginalizovanih grupa¹¹² danas se već može govoriti o prilično poboljšanom kvalitetu, inkluzivnosti i jasnijim porukama aktivnosti koje sprovodi crnogorsko Ministarstvo za ljudska i manjinska prava.

Kampanje koje su sprovedene u 2014. i 2015. godini ne samo što su vidljivo pokazale sve diskriminisane grupe već su jasno promovisale i ojačale posvećenost Crne Gore ljudskim pravima svojih građana.

Kampanja u 2014. godini realizovana je pod sloganom "Podržavam, poštuju, štitim, zastupam čovjeka" i u njoj su se vizuelno pojavili_e predstavnici_ce svih manjinskih zajednica i diskriminiranih društvenih grupa u Crnoj Gori.¹¹³

111 Pogledati na <http://www.cdm.me/drustvo/podgorica/foto-forum-progres-borba-za-lgbt-prava-je-tekovina-13-jula>

112 Preporučujemo posjetu ovom linku: <http://lgbtprogres.me/2011/06/zaustaviti-kampanju-protiv-diskriminacije/>

113 Između ostalih u kampanji su učestvovali ugledne ličnosti iz civilnog društva i javnog života poput Biljane Zeković, ženske aktivistkinje, Senada Sejđovića, romskog novinara, lidera LGBT zajednice Stevana Milivojevića i Danijela Kalezića, Blanke Radošević Marović, pripadnica hrvatske manjine koja aktivno učestvuje u javnom i političkom životu, itd.

Kampanja realizovana u 2015. godini značajno je otišla korak naprijed. Sprovodi se pod sloganom "Poštuj različitosti! Odbaci diskriminaciju! Prihvati čovjeka!"¹¹⁴

LGBT zajednica u kampanji je predstavljena kroz gay istopolni par. Riječ o autentičnom istopolnom paru koji je, na osnovu poziva NVO "LGBTIQ Socijalni Centar", odlučio da podrži napore Ministarstva za ljudska i manjinska prava upravo kako bi se u društvu bolje prihvatili istopolni parovi i porodice.¹¹⁵

OBRAZOVANJE U FUNKCIJI PRIHVATANJA LGBT OSOBA

U Crnoj Gori je i dalje snažan otpor prihvatanju LGBT osoba. Uprava policije tvrdi da je jedan od razloga za zabranu povorki ponosa i rizika koje one nose upravo neadekvatan tretman LGBT prava u javnom zvaničnom obrazovanju.

O ovoj temi s predsjednikom Savjeta za zaštitu od diskriminacije dr I.L. razgovarao je dana 24. avgusta 2015. godine jedan od lidera iz LGBT zajednice S.M.

On je predložio da o ovoj temi raspravlja i Savjet za zaštitu od diskriminacije na sjednici od 7. oktobra 2015. godine.

"Proces društvenog prihvatanja ne može ići odgovarajućom dinamikom ukoliko se ne založimo za promjene u obrazovanju. Zato predlažem da se po pitanju ove tačke dnevnog reda uz ministra prosvjete saslušaju odnosno govore stručnjaci iz Zavoda za školstvo, Zavoda za udžbenike, institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda, Uprave policije MUP Crne Gore i lideri/ke iz svih LGBT grupa u Crnoj Gori. Savjet nakon toga može usvojiti odgovarajuće smjernice i preporuke ali treba imati u vidu da ni ranije, o čemu ću argumentovano govoriti, još od 2011. nisu uopšte implementirane" naveo je S.M. u obraćanju predsjedniku, sekretaru i članovima povodom sjednice Savjeta za zaštitu od diskriminacije Vlade Crne Gore.¹¹⁶ Ovaj predlog Savjet nije uzeo u obzir.

114 Za više detalja o antidiskriminatornoj kampanji u 2015. godini posjetiti ovaj link: <http://www.mmp.gov.me/vijesti/151587/Postuj-razlicitosti-Odbaci-diskriminaciju-Prihvati-čovjeka.html>

115 Tadašnji članovi NVO "LGBTIQ Socijalni Centar", koji su u emotivnoj vezi, tokom fotografisanja i snimanja TV spota su vrijeđani od strane slučajnih prolaznika. Snimanje je sprovedeno jula 2015. u Podgorici.

116 S.M. u inicijativi za diskusiju o ovoj temi je predložio da se u materijal za sjednicu obavezno uvrsti po primjerak/kopija knjige "Crnogorska obrazovna politika i seksualna orijentacija: Zastupljenost LGBT tema u školskim programima i udžbenicima" koju je krajem 2013. godine objavio "Centar za građansko obrazovanje" u saradnji sa NVO "LGBT Forum Progres"; Predlog S.M. nije prihvaćen; Lična dokumentacija S.M.

ISTORIJSKA POLITIČKA IZJAVA:

"Pokret za neutralnost Crne Gore" snažno odbacuje i osuđuje nasilje, mržnju i agresiju svake vrste prema LGBT zajednici i prema njoj izražava poštovanje i solidarnost u borbi za promjene i društvenu jednakost i ravnopravnost"

Nevladine organizacije "Pokret za neutralnost Crne Gore" i "LGBT Forum Progres" objavile su, u nastavku, političku i građansku izjavu koja predstavlja potpuni demokratski novitet i iskorak na političkoj i demokratskoj sceni Crne Gore, i koja je istorijska sa aspekta prevazilaženja podjela u crnogorskom društvu.¹¹⁷

Političku izjavu dvije NVO, objavljenu uoči posjete generalnog sekretara NATO-a Crnoj Gori objavljujemo integralno:

"Nevladine organizacije "Pokret za neutralnost Crne Gore" i "LGBT Forum Progres" održale su sastanak i obavile međusobne konsultacije u vezi sa poštovanjem ljudskih prava i sloboda i bezbjednosti marginalizovanih društvenih grupa.

"Pokret za neutralnost Crne Gore" zalaže se za vojnu neutralnost Crne Gore cijeneći da je ona prednost kojom se pruža značajan doprinos razvoju kulture dijaloga, nenasilja i mira.

"LGBT Forum Progres" zalaže se za demokratsku Crnu Goru u kojoj će LGBT zajednica biti bezbjedna i društveno prihvaćena.

Obije organizacije su građanske orijentacije, privržene svim demokratskim principima ističući pluralizam i slobodu mišljenja kao i vrijednosti uvažavanja, tolerancije, jednakosti i ravnopravnosti.

Uvažavajući različite pojedinačne poglede na bezbjednosne prioritete i bezbjednosni koncept Crne Gore upućujemo jasnu i snažnu poruku da imamo sve demokratske kapacitete, političku i građansku volju da razgovaramo o potrebi razvoja tolerancije i priznavanja i poštovanja ljudskih prava svih građana Crne Gore bez obzira da li će Crna Gora biti vojno neutralna ili će biti u članstvu NATO saveza.

Vjerujemo u snagu političkog i demokratski argumentovanog dijaloga kao najboljeg mehanizma da se otvoreno razgovara o savremenim izazovima i dilemama. Dijalog je i najbolji način da se otklone sve unutar crnogorske podjele od kojih su mnoge vještačke i održavaju se iz političkih i klanovskih interesa i razloga.

Vladavina prava i poštovanje ljudskih prava i sloboda su ključne vrijednosti demokratskog društva kojima smo snažno posvećeni. To je koncept koji afirmišemo i zastupamo bez obzira na konačnu odluku oko vojne neutralnosti Crne Gore ili njenog članstva u NATO.

"Pokret za neutralnost Crne Gore" ovom izjavom potvrđuje svoj nesporni antimilitaristički i mirovni kredibilitet kao i senzibilitet prema ugroženim i

117 Pojedini intelektualci i aktivisti civilnog društva ovu izjavu su ocijenili kao dobar korak i dobar model kako bi trebalo raditi i na procesu nacionalnog pomirenja u Crnoj Gori.

osjetljivim društvenim grupama uključujući i privrženost poštovanju ljudskih prava svih građana Crne Gore bez obzira na njihove međusobne razlike, uvjerenja i lična svojstva.

Dovođenje političke inicijative koja se zalaže za vojnu neutralnost i shodno tome se protivi članstvu Crne Gore u NATO u vezi sa ugrožavanjem bezbjednosti i ograničavanjem osnovnih prava bilo koje nacionalne, etničke ili društvene grupe predstavljaju pokušaj kompromitacije i manipulacije od strane političkih protivnika. To nije dobar pristup. On ne odgovara istini, društveno je štetan i politički nekorektan, što ovim saopštenjem i pokazujemo.”

“Pokret za neutralnost Crne Gore” snažno odbacuje i osuđuje nasilje, mržnju i agresiju svake vrste prema LGBT zajednici i prema istoj izražava poštovanje i solidarnost u borbi za promjene i društvenu jednakost i ravnopravnost”.¹¹⁸

NE SMIJE SE DOZVOLITI OBESMIŠLJAVANJE SUŠTINE AZILA

Generalizovana odluka mogla bi biti nepravedna

I u Crnoj Gori, poput ostalih zemalja regiona i Evrope, sredinom 2015. godine je bila aktuelna javna diskusija o azilantima. Posebno se stanovništvo sa sjevera Crne Gore organizovano opredjeljivalo za traženje azila, uglavnom ekonomskog, zbor siromaštva, u zemljama Evropske Unije.

Premijeri Crne Gore i Kosova, u odvojenim obraćanjima, iskazali su očekivanje da se ovim zemljama, od strane Njemačke, dodijeli status država bezbjednog porijekla.¹¹⁹

Neposredno nakon objavljivanja pisma predsjednika Vlade Crne Gore reagovala su i neke političke partije¹²⁰ a oglasila se i NVO “LGBTIQ Socijalni centar” čije saopštenje prenosimo u cjelosti:

“Vizija djelovanja svih LGBT grupa u Crnoj Gori je da naša zemlja postane stabilno demokratsko društvo sa prihvaćenom, vidljivom i zaštićenom LGBT zajednicom. Strukture LGBT zajednice pažljivo prate sve što se događa u vezi sa migracijom stanovništva i traženjem azila kako u našim zemljama tako i u drugim zemljama. Svjesni smo da među tražiocima azila ima brojnih slučajeva koji ne

118 <http://www.vijesti.me/vijesti/privrzeni-dijalogu-nenasilju-i-vladavini-prava-855453> ; <http://www.cdm.me/drustvo/crna-gora/pokret-za-neutralnost-i-lgbt-forum-proges-privrezni-smo-dijalogu-i-nenasilju>

119 <http://portalanalitika.me/clanak/197137/dukanovic-njemackim-vlastima-proglasite-crnu-goru-bezbjednom>

120 <http://www.vijesti.me/vijesti/status-bezbjedne-drzave-najkraci-put-za-rjesavanje-problema-azilanata-845715>

samo što su neosnovani već i predstavljaju zloupotrebu. Poznato nam je da ima dosta građana, na osnovu kontakta ostvarenog s nama, čak njih oko 200, koji su razmišljali ili još uvijek razmišljaju da zatraže azil zbog ugrožene bezbjednosti po osnovu seksualne orijentacije i rodnog identiteta. Iskreno žalimo što te osobe, prije tog čina, nisu pružile, vidljivi doprinos borbi za ravnopravnost LGBT zajednice u Crnoj Gori. Žao nam je ako tako zloupotrebljavaju senzibilitet stranih Vlada za ugrožene u Crnoj Gori i na Balkanu. Pitanje ekonomskog azila je složeno. Zbog loše ekonomije vjerujemo da bi traženju azila posegnulo 90% stanovništva svih zemalja regiona. Ali pitanje političkog azila je nešto sasvim drugo i mislimo da oni koji donose odluke trebaju biti pažljivi kada neku zemlju proglašavaju zemljom bezbjednog porijekla. Bez namjere da se miješamo, na bilo koji način, u poslove koji su u nadležnosti institucija zemalja u regionu i zemalja EU u vezi dobijanja statusa zemlje bezbjednog porijekla želimo iskazati naš stav koji je isključivo zasnovan na praksi poštovanja ljudskih prava. Apelujemo da se prije donošenja takve odluke uzmu u obzir istinski ugrožene zajednice i pojedinci koji se bore za političke slobode i društvene promjene i suočavaju se s brutalnom marginalizacijom, diskriminacijom i nasiljem u svakodnevnom životu. Jedna generalizovana odluka mogla bi biti nepravedna po njih” stoji na kraju saopštenja NVO “LGBTIQ Socijalni Centar”.¹²¹

Oštro osuđujemo svaku zloupotrebu azila

“NVO “LGBT Forum Progres” je upoznat da postoje slučajevi i oštro se protivi svakoj zloupotrebi te vrste. Svakako ima i ozbiljnih slučajeva i tim povodom vodimo i imamo ozbiljnu komunikaciju s stranim vladama i organizacijama. To je svakako lično pitanje svakog pojedinca ali nam je žao ako se bilo koji građanin Crne Gore opredjeljuje i odlučuje za pristupe koji ne odgovaraju njegovom realnom životu. Povećani broj azilanata je prije svega odgovornost Vlade Crne Gore da stalno radi na unapređenju životnog standarda i sigurnosti za svakog pojedinca. Takođe bilo bi dobro da se i strane vlade uključe u podršci posebno za sjever Crne Gore kako bi se pritisak azilanata smanjio i poboljšali uslovi života. Takođe lično bih želio i podržao odluku naših građana koji su LGBT osobe da prije odluke za traženje azila budu vidljiviji u samoj Crnoj Gori i pomognu napore LGBT pokreta da život ovdje učinimo boljim” ocijenio je S.M., 6. maja 2015. godine, povodom interesovanja medija da navodno značajan broj azilanata lažno predstavlja svoju seksualnu orijentaciju i rodni identitet.

121 Saopštenje ove NVO od 08.08.2015. dostupna na sledećim linkovima: <http://www.vijesti.me/vijesti/lgbtiq-socijalni-centar-zbog-ugrozene-bezbjednosti-oko-200-osoba-razmislja-o-azilu-846069> i <http://www.rtcg.me/vijesti/drustvo/100189/pazljivo-o-proglasenju-drzave-bezbjednom.html>

U PODGORICI ODRŽANE PRVE JAVNE LGBT DEMONSTRACIJE

LGBT zajednica nezadovoljna implementacijom vladine politike

U Podgorici su, 31. avgusta 2015. godine, održane prve javne LGBT demonstracije na kojima je žestoko kritikovana crnogorska Vlada zbog svoje politike i odnosa prema LGBT zajednici.

Prve antivladine LGBT demonstracije organizovali su NVO "LGBT Forum Progres", "LGBTIQ Socijalni Centar" i "Institut za LGBT turizam". Skup je održan, na dozvoljenoj lokaciji, ispred sjedišta Vlade Crne Gore, i okupio je tačno 17 LGBT aktivista_kinja i zavrijedio je značajnu pažnju medija.¹²²

LGBT protest je pratio i performans pod nazivom "Ruke su nam svezane". Svi demonstranti su bili svezanih ruku s porukom da je tako i sa statusom LGBT osoba u crnogorskom društvu i u svim oblastima života. Na skupu je govorio LGBT aktivista S.M. LGBT protest je organizovan u cilju dodatne afirmacije i dobijanja odgovarajuće političke i profesionalne pažnje na zajedničke ocjene svih LGBT organizacija koje djeluju u Crnoj Gori.

Sve LGBT organizacije u Crnoj Gori, uključujući i one koje se nisu pojavile na protestu, su ocijenile da implementacija vladine LGBT politike stagnira, da se ne postižu očekivani rezultati, da uspostavljeni model koordinacije i monitoringa LGBT politike nije efikasan i da zapravo u praksi nikada i nije zaživio.

Strategija za unapređenje kvaliteta života LGBT osoba u Crnoj Gori je kvalitetan i ozbiljno izrađen strateški dokument Vlade Crne Gore koji je za LGBT zajednicu istorijski i životno važan. Zato je opravdano zalaganje LGBT zajednice da se obezbijedi njena kompletna, kvalitetna i kontinuirana realizacija.

Evidentan je izostanak posvećenosti državnih organa procesu LGBT inkluzije. Dodatno, mjesecima se toleriše činjenica da nije imenovan Nacionalni koordinator za implementaciju LGBT politike a LGBT zajednici, s različitih adresa, pružaju se zbunjujuće informacije saopšteno je s prvih antivladinih LGBT demonstracija.

122 O samom LGBT protestu pogledati pogledati sledeće medijske priloge:<http://portalanalitika.me/clanak/199744/lgbt-aktivisti-protostovali-ispred-vlade-implementirajte-strategiju-ili-odustanite-od-nje>; <http://www.cdm.me/drustvo/crna-gora/foto-lgbt-aktivisti-porucili-vladi-sprovedite-strategiju-ili-odustanite-od-nje>; <http://rtcg.me/vijesti/drustvo/102122/hoce-u-udzbenike-i-pravo-na-okupljanja.html>; <http://www.kolektiv.me/52799/foto-lgbt-aktivisti-porucili-vladi-sprovedite-strategiju-ili-odustanite-od-nje>; <http://www.vijesti.me/vijesti/protest-lgbt-aktivista-umjesto-da-placate-obezbjedjenje-platite-knjige-849225>; <http://www.slobodnaevropa.org/content/da-li-vlada-simulira-podrsku-za-lgbt-prava/27218346.html>

Vladina LGBT politika u praksi uglavnom ne funkcioniše

LGBT aktivista S.M. je saopštio da vladina LGBT politika u praksi uglavnom ne funkcioniše:

"Brojni segmenti vladine LGBT politike ne funkcionišu u praksi. Vrijeme je da i to kažemo jasno i glasno:

Vlada Crne Gore ne predvodi i ne vodi, kako se svojom politikom obavezala, široki dijalog o društvenom prihvatanju LGBT osoba. LGBT zajednica je prepuštena sama sebi i prinuđena da se samostalno, kako zna i umije, nosi s brojnim teškoćama, izazovima i opstrukcijama.

Ovo danas ovdje je skup negodovanja i nezadovoljstva ali i skup podrške Vladi kako bi se uozbiljili svi oni koji u njeno ime i za njen račun odlučuju o položaju i budućnosti LGBT zajednice. Ruke su nam svezane u porodici, u školama i na fakultetima, na poslu, kod političkih partija, u političkom životu....

LGBT inkluzija na lokalnom nivou je mrtvo slovo na papiru. Život LGBT osoba u pojedinim sredinama je nepodnošljiv. U tim sredinama vladaju tradicionalistička i kvazi vjerska uvjerenja. U tim sredinama ne dopire vladavina prava a o čemu govorim najbolje nas razumiju ženske grupe koje se pravedeno bore s porodičnim nasiljem. Vrijeme je da i to kažemo jasno i glasno. Pojedini gradonačelnici gradova, među kojima prednjači Nikšić, diskriminišu lokalne LGBT inicijative i grupe" kazao je LGBT aktivista u javnom obraćanju Vladi Crne Gore.

"Već godinama se u čitavom društvu toleriše atmosfera u kojoj niko s nama, mislim na LGBT zajednicu, nije veseliji. Pravite se svi skupa, s manje ili više pristojnosti, ko da nas nema ili bi bolje bilo da nas nema. Ponašate se ko da smo nužno zlo integrativnih procesa i demokratizacije i predmet smo distance i podsmijavanja na poslu, na ulici, u kafiću. Pojedine parlamentarne partije je strah i stid, zbog unutrašnje stabilnosti i političke štete, pretočene u glasovima, da javnost i članstvo obavijeste kada se susretnu i razgovaraju sa predstavnicima LGBT zajednice" kazao je S.M. na LGBT demonstracijama.

LGBT servisi nemaju dovoljnu i kontinuiranu podršku a segmenti vladine LGBT politike u oblasti turizma i sporta su takođe mrtvo slovo na papiru, poručeno je sa skupa.

"Mirna okupljanja LGBT zajednice u formi povorki ponosa moguća su samo u Podgorici. U Podgorici to je moguće zbog povoljne geografske koncentracije vladinih zgrada. Sloboda okupljanja LGBT osoba su i dalje visoko rizični događaji u Budvi, u Nikšiću, u Beranama, u Baru... Ništa se dugoročno ne preduzima kako bi se iz godinu u godinu smanjivao društveni otpor našim javnim demonstracijama, bez obzira na formu i povod" kazao je LGBT aktivista S.M.

Dodao je da tu prije svega misli na obrazovanje koje je i dalje stidljivo i zativoreno za prihvatanje LGBT inkluzije. *"Školski programi ne diskriminišu koliko ignorišu naše postojanje. To se direktno odražava na društveno prihvatanje LGBT*

osoba. Zato se stalno upućujemo u četiri zida a naš identitet i postojanje svodi na nemoralnost. Zato danas govorimo o nasilju mladih prema LGBT ali i protivljenju cijelog društva održavanju povorki ponosa” precizirao je on.

“Ranije smo žalili, a sada više ne, svaki euro koji je Vlada potrošila na obezbjeđenje mirnih okupljanja LGBT zajednice. Vlada ne žali, iz godine u godinu, potrošene stotine hiljada eura na obezbjeđenje povorki ponosa a žali da za pet puta manje novca pripremi nediskriminatorne udžbenike. Inkluzivni udžbenici su dugoročno jedino sredstvo koje smanjuje troškove angažovanja tolike policije. Inkluzivni udžbenici su jedino sredstvo koje će na duže staze naše povorke ponosa umjesto rizičnih događaja učiniti festivalima zajedništva, prihvatanja i ljubavi” bio je kategoričan LGBT aktivista S.M.

Organizatori skupa su saopštili da je ovo skup koji poručuje i Vladi ali i Skupštini da formalna jednakopravnost, o kojoj najčešće izvještavaju međunarodne partnere, nije dovoljna da garantuje punu i stvarnu jednakopravnost svim pripadnicima društva. Zato je Vlada Crne Gore usvojila konkretnu i ciljanu LGBT politiku. LGBT strategijom je cijelo društvo usmjereno na uklanjanje pravnih i socijalnih prepreka koje ograničavaju stvarnu jednakopravnost i sprečavaju puno učešće LGBT zajednice u životu države. Zato je i ovaj protest izraz ohrabrenja i podrške prema Vladi i Skupštini Crne Gore kako bi se osigurala suštinska jednakopravnost koja podrazumijeva jednakost svih životnih, političkih i društvenih ishoda saopštili su LGBT aktivisti/kinje na svojim prvim javnim demonstracijama.

“Potpuno je zapostavljen proces učenja društva o istopolnom partnerstvu na koji smo pristali zbog smanjivanja političkih i drugih otpora. U tom pravcu se ignorišu svi naši zahtjevi a inicijativa Zaštitnika ljudskih prava i sloboda, za donošenje zakona o istopolnom partnerstvu, godinama se zaglavila u Skupštini Crne Gore. Ovim tempom, pravo na partnerstvo i na brak postaće aktuelno 3015. godine” saopšteno je na skupu.

Crnogorski LGBT aktivisti/kinje su poručili da je to bio skup koji pruža ruku da se zajednički, odgovornije i kvalitetnije radi na izgradnji stvarne jednakopravnosti i sigurne i dostojanstvene budućnosti LGBT zajednice u Crnoj Gori.

Zahtjevi Vladi Crne Gore u vezi sa LGBT inkluzijom

Sa prvih javnih demonstracija LGBT zajednice Vladi Crne Gore upućeni su ovi zahtjevi: da se otklone svi raniji uzroci nefunkcionisanja koordinacije i monitoringa vladine LGBT politike (1), da uspotavljeni model koordinacije i monitoringa zaključni jedinstvene sporazume o tom procesu kako sa LGBT zajednicom tako i sa starešinama svih državnih organa koji učestvuju u LGBT inkluziji (2), da se uspostavi trajan i održiv vid blagovremenog konsultovanja i izvještavanja LGBT zajednice o svim aktivnostima koje sprovodi ili planira da sprovodi Vlada

(3), da se bez odlaganja povede društveni dijalog, na svim poljima, o prihvatanju LGBT osoba i pristupi snažnijoj edukaciji javnosti o činjenicama u vezi sa LGBT osobama (4), da se odmah pristupi kreiranju plana postepene reforme udžbeničke politike s planom pripreme i štampe inkluzivnih LGBT udžbenika (5), da se LGBT zajednici uputi izvinjene zbog upotrebe diskriminatornih udžbenika i da se isti stave van upotrebe (6), da se izvrši revizija sadržaja LGBT politike u oblasti međunarodne politike, sporta i turizma u pravcu da se od njih odustane ili da se isti stave u punu funkciju (7), da se konačno u funkciju stavi Tim povjerenja LGBT zajednice i Uprave policije (8), da se osnaži dijalog u vezi sa istopolnim partnerstvom i istovremeno aktivira inicijativa Zaštitnika ljudskih prava i sloboda upućena Skupštini Crne Gore u vezi donošenja tog zakona (9), da se prestane s trajnim zabranama mirnih javnih okupljanja LGBT zajednice i da se preduzimaju, uz konsultovanje LGBT zajednice, mjere i aktivne kojima se otklanjaju bezbjednosni i širi rizici (10), da se lokalne vlasti efikasnije uključe u proces jer se dosadašnji model pokazao neiskrenim (11) i da se, u skladu s mogućnostima, podrže, ili preuzmu od strane javnih službi, ključni socijalni servisi LGBT zajednice (12).

REGIONALNO ISTRAŽIVANJE O LGBT PITANJIMA NA ZAPADNOM BALKANU

Septembra 2015. godine predstavljeno je veoma značajno regionalno istraživanje od strane Agencije za međunarodni razvoj (USAID) kroz NDI program procesa jačanja regionalne izborne administracije i političkih procesa sa dodatnom podrškom od strane Viktori Instituta (Victory Institute) i švedske organizacije "Civil rights defenders". Samo istraživanje je sprovedeno u 6 zemalja zapadnog Balkana od strane Ipsos Research-a.¹²³ Istraživanje u Crnoj Gori je sprovedeno u junu 2015. na uzorku od 1.050 građana/ki starijih od 18 godina kao i u LGBT zajednici na uzorku od 78 građana/ki.

U nastavku kratko predstavljamo ključne rezultate istraživanja u LGBT zajednici.¹²⁴

Kada je u pitanju diskriminacija, čak 49% ispitanih navodi da je bilo suočeno sa određenim oblikom diskriminacije uslijed svoje seksualne orijentacije ili

123 Rezultati sveobuhvatnog, regionalnog, istraživanja dostupni su na ovom linku: https://www.ndi.org/LGBTI_Balkans_poll

124 Konsultovati za detalje i autorski tekst Bojane Jokić "Domaća i regionalna istraživanja u LGBTIQ zajednici - Rezultati svih istraživanja fokusiraju značaj obrazovanja" u knjizi "Kreiranje sigurnog okruženja za LGBT osobe: Uloga i odgovornost socijalnog rada, policije i civilnog društva", urednik mr Aleksandar Saša Zeković, Ministarstvo rada i socijalnog staranja i Savjet za građansku kontrolu policije, Podgorica, 2015; dostupno na www.kontrolapolicije.me, rubrika "Publikacije".

rodnog identiteta. LGBT zajednica smatra da su najčešće oblasti u kojima je ova zajednica diskriminirana oblast zapošljavanja i rada (47%), obrazovanje i profesionalni razvoj (10%) i socijalna zaštita (10%).

Kada je u pitanju bezbjednost LGBT osoba u svojim sredinama, ukupna je 54% ispitanih iz LGBT zajednice odgovorilo je da se ne osjeća sigurno, od kojih je 40% ispitanih odgovorilo da se uglavnom ne osjeća sigurno, dok je 14% odgovorilo da se uopšte ne osjeća sigurno. Sa druge strane, 35% ispitanih je odgovorilo da se uglavnom osjeća sigurno, dok se svega 12% izjasnilo da se u potpunosti osjeća sigurno. Kada govorimo o fizičkom nasilju nad LGBT osobama istraživanje je pokazalo da je 28% ispitanika među samom LGBT zajednicom potvrdno odgovorilo na pitanje da li su bili fizički napadnuti zbog svoje seksualne orijentacije ili rodnog identiteta. Istraživanje takođe je pokazalo da osobe koje čine fizičko nasilje nad LGBT osobama jesu najčešće nepoznate osobe sa ulice (45%), huligani (32%) dok su na trećem mjestu članovi porodice (14%). Položaj, sigurnost i kvalitet života, LGBT osoba u Crnoj Gori možda najbolje predstavljaju odgovori na pitanje koliko LGBT osoba planira da ostane u Crnoj Gori u naredne dvije godine. Čak 42% ispitanika/ca izjavilo je da ne planira otići u Crnoj Gori u naredne dvije godine, što je ujedno i najveća brojka u odnosu na region.

Kada je u pitanju politička uključenost, značajno je napomenuti da u Crnoj Gori značajan broj članova LGBT zajednice zainteresovan za političke procese i aktivnosti. Istraživanje je pokazalo da je 59% LGBT osoba glasalo na posljednjim parlamentarnim izborima što pokazuje značajnu uključenost. Oko 18% ispitanika je uključeno u rad političkih partija. Takođe 27% pripadnika/ca LGBT zajednice je otvoreno ka ideji uključenja u politički život.

Kada je u pitanju povjerenje LGBT osoba u rad LGBT organizacija, situacija u Crnoj Gori, sudeći po istraživanju, značajno je različita, i pozitivnija, u odnosu na sve zemlje regiona. Naime, 81% ispitanika iz LGBT zajednice u Crnoj Gori navodi da je zadovoljno radom LGBT organizacija od kojih je 63% uglavnom zadovoljno radom organizacija, dok je 18% potpuno zadovoljno radom organizacija. Ukupno 13% ispitanika je izjavilo da nije zadovoljno radom organizacija od kojih je 8% izjavilo da uglavnom nije zadovoljno, dok svega 5% ispitanika uopšte nije zadovoljno radom organizacija. Ovaj podatak je posebno značajan za donosiocel odluka na svim nivoima jer potvrđuje povjerenje LGBT zajednice u rad svih grupa i obavezuje ih na izgradnju partnerskog i odnosa uvažavanja. Članovi LGBT zajednice definitivno imaju veće povjerenje u ukupan rad i djelovanje LGBT pokreta nego što su lideri individulanih LGBT organizacija imaju međusobno jedni prema drugima.

POLITIČKE PARTIJE I LGBT ZAJEDNICA

LGBT aktivista među prvima pitao predsjednika SD

Digitalni tim Socijaldemokrata Crne Gore pokrenuo je kampanju “Pitajte Ivana” - koordinatora Socijaldemokrata (SD) Crne Gore na društvenoj mreži “Facebook”.

Najavljeno je da će kampanja trajati nekoliko dana a da će I.B. lično odgovarati na pitanja o svom političkom angažmanu, političkoj situaciji u Crnoj Gori, kao i o programu Socijaldemokrata Crne Gore.

Gospodina I.B., inače u tom trenutku ministra za pomorstvo i saobraćaj u Vladi Crne Gore, među prvima je pitao S.M., aktivista iz LGBT zajednice. Pitanje Milivojevića, koji je u tom trenutku bio direktor u ostavci NVO “LGBT Forum Progres” i član, ispred LGBT zajednice, vladinog Savjeta za zaštitu od diskriminacije, objavljujemo u cjelosti:

“Uvaženi, podržavam akciju Vašeg Tima i zahvaljujem na mogućnosti da se obratim i dobijem odgovor. Interesuje nas Vaš i stav SD povodom zabrane Povorka ponosa u Nikšiću. Molio bih Vas da to bude jasan i precizan stav i nadam se različit od one priče koja je godinama dolazila iz nekada jedinstvene SDP Crne Gore u kojoj ste ipak na neki način svi robovali potrebi da se ne svađate sa raznim Šabovićima i Komnenićima i ne ljutite iste zbog jedinstva Partije. Dodatno, kako danas SD gleda na LGBT osobe i da li je otvorena za njihov politički angažman i aktivizam u SD?”¹²⁵

Koordinator SD, I.B., dao je sledeći, prilično afirmativan i korektan, odgovor:

“Samo naše opredjeljenje kao partije koja neguje socijaldemokratske vrijednosti govori dovoljno o našem stavu prema LGBT osobama. Mi u Socijaldemokratama nijesmo skloni podjeli i karakterisanju ljudi po bilo kakvom osnovu, pa ni po osnovu seksualne orijentacije. I u Statutu naše partije kao osnovno načelo definisali smo “poštovanje čovjeka, njegovog dostojanstva, prava i sloboda, nezavisno od njegove nacionalne i vjerske pripadnosti, pola, seksualne orijentacije, socijalnog statusa, političkog uvjerenja ili drugih posebnosti”. Lično smatram, a to je i stav naše partije, da LGBT osobe moraju uživati sva prava koja uživa i ostatak populacije u Crnoj Gori. Takođe, mišljenja sam da nijedno opredjeljenje, pa tako ni seksualno, ne smije biti razlog za dovođenje u inferioran položaj bilo koga. Što se tiče zabrane održavanja Povorka ponosa u Nikšiću, mogu Vam saopštiti da sam zabrinut zbog razloga zabrane. Zabrinut sam zbog činjenice da je crnogorsko društvo jednim dijelom toliko agresivno protiv tog događaja. Zabrinut sam zbog

125 Printscreen objave pitanja na mreži “Facebook” od 8.10.2015; LGBT FP Dokumentacija

informacija o prijetnjama razne vrste, koje su dovele do toga da čelnici Uprave policije, shodno bezbjedonosnoj procjeni, zabrane održavanje tog događaja. Smatram da su institucije sistema dužne da svako uredno prijavljeno okupljanje dozvole i obezbijede sigurnost okupljenima”.¹²⁶

Pozitivna Crna Gora: Sloboda izbora ne smije se ograničavati

U Podgorici, 12. oktobra 2015. godine, susrela su se rukovodstva političke, parlamentarne, partije “Pozitivna Crna Gora” i NVO “LGBT Forum Progres”. Zvanično saopštenje sa sastanka objavljeno od strane političke partije “Pozitivna Crna Gora” prenosimo u cjelosti:

“Zamjenica predsjednika Pozitivne Crne Gore, A.J. danas se sastala sa izvršnim direktorom LGBT Foruma Progres S.M. A.J. je tom prilikom kazala da sve ono što ograničava slobodu izbora nije politika Pozitivne Crne Gore.

“U Crnoj Gori je još uvijek izražen problem diskriminacije. Pozitivna Crna Gora se između ostalog osnovala da bi probila barijere koje su za svako demokratsko i građansko društvo neprihvatljive. Sloboda izbora se ne smije ograničavati. Ovo društvo konačno mora da nauči da razlike postoje i da ih poštuju”, naglasila je A.J.

A.J. je poručila predstavnicima LGBT Progres da treba da prate svoj put slobode izbora i da u komunikaciji sa svim relevantnim subjektima podižu nivo svijesti o neophodnosti prihvatanja različitosti. “Ovo iz razloga što sada i u buduću neke nove moguće različitosti moramo naučiti da prihvatamo na civilizovan način, što je odlika modernih i demokratskih društava”, naglasila je ona.

Tokom razgovora sagovornici su se osvrnuli na nedavno zabranjenu tribinu i Povorku Ponosa u Nikšiću, razmijenili mišljenja po pitanju komunikacije na relaciji Uprava policije, lokalna uprava i Vlada kao i njihovoj spremnosti na primjeni Zakona i zaštiti LGBT osoba od nasilja. Pozitivna Crna Gora se snažno zalaže za ostvarivanje Ustavom zagarantovanih prava na slobodu udruživanja i okupljanja uz poštovanje elementarnih postavki za bezbjednost i sigurnost svih onih koji se, po različitim osnovama okupljaju s ciljem da artikulišu svoje legitimne interese. Sastanku su prisustvovali članovi Predsjedništva Pozitivne A.R. i N.G. kao i predsjednik GOGG i član GO R.M., kao i koordinatorka programa LGBT Progres, B.J. i zamjenik direktora LGBT Foruma Progres M.P.¹²⁷

¹²⁶ <http://mladiniksica.me/brajuvic-trebalo-je-dozvoliti-i-obezbijediti-paradu-ponosa-u-niksicu/#more-11959>; <http://www.cdm.me/drustvo/crna-gora/brajuvic-trebalo-je-dozvoliti-paradu-ponosa-u-niksicu>

¹²⁷ Preuzeto sa <http://www.pozitivnacrnagora.me/novosti/saopstenja/456-jasavic-sloboda-izbora-ne-smije-se-ogranicavati>

Bošnjačka stranka: LGBT osobe zaslužuju ravnopravnost i bezbjednost

Predsjednik Bošnjačke stranke¹²⁸ i potpredsjednik Vlade Crne Gore R.H. gostovao je, 13. oktobra 2015. godine, u Infocentru za evroatlantske integracije, NVO “Centar za demokratsku tranziciju”, u okviru Građanskog sata, gdje je govorio na temu “Crna Gora i NATO”. To je bila i prilika da mu LGBT aktivista S.M. postavi pitanja o pravima i bezbjednosti LGBT osoba u Crnoj Gori.¹²⁹ Predsjednik BS i potpredsjednik Vlade R.H. dao je principijelan, politički korektan i ohrabrujući odgovor: “Činjenica je da Bošnjačka partija podržava ljudska prava svih ljudi, struktura, grupacija i pojedinaca. Jednostavno, mislim da bezbjednost svakog građanina u Crnoj Gori mora biti zagarantovana. I to je sigurno ono na čemu sadašnje naše bezbjednosne strukture, i buduće, trebaju raditi kako bi se svim građanima omogućilo da se izjasne kako oni misle da treba da se izjasne, i da im omoguće korišćenje svih prava koje imaju i drugi građani”.¹³⁰

CRNOGORSKE VJERSKE STRUKTURE I VJERSKI AUTORITETI (NE)OSPORAVALJU DRUŠTVENO PRIHVATANJE LGBT OSOBA

LGBT lideri čestitali katolički Božić

LGBT lideri, već tradicionalno, čestitali su Božićne praznike 2014. godine, svim vjerujućim LGBT osobama katoličke vjeroispovijesti, Katoličkoj Crkvi i građanima Crne Gore koji slave Božić po gregorijanskom kalendaru.

“Božić je jedinstvena prilika da se podsjetimo značaja dobrote i ljubavi koji trebaju biti motiv svakog života” navedeno u božićnoj poruci lidera nevladinih organizacija “LGBT Forum Progres” i “LGBTIQ Socijalni Centar”. “I ova godina

¹²⁸ Za više informacija o Bošnjačkoj partiji posjetiti <http://www.bscg.me>

¹²⁹ Pitanje LGBT aktiviste je glasilo: “Želim da vas pozdravim i da vam čestitam na izlaganju. Dolazim iz LGBT Foruma Progres, manjinske organizacije, koja u članstvu Crne Gore u NATO vidi dodatnu šansu za unapredjenje ne samo vladavine prava, koja je bitna svima, već posebno za unapredjenje pravne zaštite i bezbjednosti. Za nas je članstvo u NATO potvrda da je Crna Gora odustala ili da više neće biti ni saveznik niti meta nacionalističkih i velikodržavnih projekata. Znam da ste odgovoran političar koji pamti 90-te. Znamo svi koliko činite da se i dalje unapređuje status i zaštita bošnjackog naroda. U kontekstu svega što sma rekao želim da vas pitam kako gledate na bezbjednost LGBT zajednice u Crnoj Gori, kako gledate na društveno prihvatanje LGBT osoba i konačno kako ocjenjujete zabranu Povorku ponosa u Nikšiću obzirom da sloboda okupljanja i udruživanja jesu osnovna ljudska prava od kojih sve drugo polazi i proizilazi.”

¹³⁰ <http://www.vijesti.me/vijesti/husovic-da-smo-1990-ih-bili-u-nato-rat-se-ne-bi-dogodio-855673>; <http://kodex.me/clanak/98091>; <http://www.gov.me/vijesti/153319/Potpredsjednik-Vlade-Rafet-Husovic-gostovao-u-Info-Centru-o-evroatlantskim-integracijama.html#>

će ustati upamćena po hrabrim istupima Svetoga Oca, pape Franja, koji se, između ostalog, snažno založio za podršku LGBT osobama unutar Katoličke Crkve i porodice. “Moramo pronaći način da pomognemo očevima i majkama da stanu uz svog sina ili ćerku” riječi su pape Franja prema kojem LGBT zajednica i LGBT pokret u cijelom svijetu njeguje naročito poštovanje” stoji na kraju božićne čestitke S.M. i E.Đ.

Pokrenute religijske aktivnosti u LGBT zajednici

“LGBT Forum Progres” je 23. marta 2015. godine pozvao sve LGBT grupe u Crnoj Gori da “zajednički osnaže aktivnosti u vezi religije i pomognu vjerujućim LGBT osobama da imaju kvalitetniji i zdraviji pristup vjeri”.

“LGBT Forum Progres” zamolio je kolege iz NVO “Queer Montenegro” da sagledaju interesovanje kod muslimana u njihovom članstvu, zbog mogućnosti organizovanja radionica koje bi vodio jedan evropski imam a s kojim je uspostavljen uspješan kontakt. “LGBT Forum Progres” je informisao je ostale LGBT grupe da je uspio da pokrije teme i obezbijedi predavača za članove LGBT zajednice koji su katoličke vjere ali da još uvijek nema dovoljnog napretka kada je u pitanju pravoslavna tematika pa je i u tom pogledu zatražio pomoć od NVO “Queer Montenegro”. “LGBT Forum Progres” je ocijenio da u početnim religijskim aktivnostima u zajednici nije dobro uključivati teoretičare i sociologe religije već isključivo vjerske, u službi, službenike kako bi se gradilo povjerenje sa članovima zajednice i roditeljima koji su vjerujući. Predsjednik NVO Crnogorska LGBTIQ Asocijacija “Queer Montenegro” informisao je izvršnog direktora NVO “LGBT Forum Progres” da je obavio konsultacije u svojoj organizaciji “ali da sem njega niko nije iskazao interesovanje za ovu tematiku”.

Religijskim aktivnostima za LGBT zajednicu rukovodio je B.G., član a potom i predsjednik Upravnog odbora NVO “LGBT Forum Progres”. Krajem godine rukovođenje Religijskim Savjetom je preuzeo S.K., inače i ljudskopravaški aktivista SDP Crne Gore. O aktivnostima LGBT grupa u vezi sa religijskom tematikom u ranijim godinama predlažemo da konsultujete studije NVO “LGBT Forum Progres” - “Zastupanje slučajeva diskriminacije po osnovu seksualne orijentacije u Crnoj Gori: Od načela do prakse” i “Mitovi i stereotipi - Nasilje i govor mržnje prema LGBT osobama: Policijska i pravosudna praksa u Crnoj Gori”.¹³¹

131 Marijana Laković i Aleksandar Saša Zeković, “Zastupanje slučajeva diskriminacije po osnovu seksualne orijentacije u Crnoj Gori: Od načela do prakse”, (Podgorica: LGBT Forum Progres i ILGA Europe, 2012); Dostupno na <http://media.lgbtprogres.me/2011/03/Book-4-web.pdf> i Aleksandar Saša Zeković, Jovan Kojičić i Predrag Tomović “Mitovi i stereotipi - Nasilje i govor mržnje prema LGBT osobama: Policijska i pravosudna praksa u Crnoj Gori” (Podgorica: LGBT Forum Progres i LGBT projekat Savjeta Evrope, 2013); Dostupno na: <http://media.lgbtprogres.me/2014/05/Mitovi-i-stereotipi-OK-1.pdf>

Organizovana prva islamska vjerska radionica

Sredinom marta 2015. godine u “LGBTIQ Socijalnom Centru” organizovana je islamska vjerska radionica. Događaj koji je bio zatvoren za medije okupio je dvadesetak članova LGBT zajednice koji su muslimani. Radionicu je vodio mladi hodža koji pohađa i islamske studije.

Tim za psihološku podršku, koji djeluje unutar caffea “SOGI” (jedino javno okupljalište LGBT osoba u Crnoj Gori koje djeluju unutar NVO “LGBTIQ Socijalni Centar”), kod grupe stalnih posjetilaca i polaznika brojnih radionica identifikovao je religiju kao jedan od uzroka neprihvatanja sopstvenog identiteta. Tim je inicirao da se organizuje susret članova LGBT zajednice s nekim ko je vjerski obrazovan i posebno ko je i vjerski službenik. Kad su se stvorili potrebni uslovi organizovana je prva radionica koja je okupila mlade muslimane iz zajednice.

Reafirmisana inicijativa za dijalog LGBT zajednice sa vjerskim zajednicama

NVO “LGBTIQ Socijalni centar”, preko svog predsjednika, čestitao je (re) izbor reis-l-uleme Islamske zajednice (IZ) u Crnoj Gori.¹³² To je bila i prilika da se ponovi poziv za uspostavljenje dijaloga vjerskih struktura sa LGBT zajednicom.

Predsjednik “LGBTIQ Socijalnog Centra”, E.Đ., u svojoj čestitki R. ef. F., reisu IZ u Crnoj Gori, između ostalog je, kazao da “obavljanje te dužnosti nije ključna važnost samo zbog unutrašnje organizacije islamske zajednice i predstavljanja svih crnogorskih muslimana, što je suštinsko, već i zbog mnogo šireg društvenog konteksta”. E.Đ. je precizirao da uloga i odgovornost poglavara crnogorskih muslimana posebno dolazi do izražaja “u prilikama kada se globalno suočavamo s brojnim bezbjednosnim rizicima a svakodnevno sa praksom kršenja ljudskih prava i s izazovima u razumijevanju i predstavljanju islama”.¹³³ “Spadam u one pojedince i aktiviste civilnog društva, naglasio je E.Đ., koji ne samo što prepoznaju i razumiju značaj IZ već i važnost i značaj ukupnog društvenog otvorenog dijaloga”. “U ovom trenutku primjetno je odsustvo konstruktivnog razgovora o važnim pitanjima koja se tiču razumijevanja islama u savremenom kontekstu i društvu” naglasio je predsjednik LGBTIQ Socijalnog Centra. “LGBTIQ Socijalni Centar” pozvao je reisa ef. F. da razmotri mogućnosti da Islamska zajednica uspostavi koncept bliske saradnje i kontakta sa različitim NVO koje su posvećene humanitarnim aktivnostima i borbi protiv siromaštva, obrazovanju, opismenjavanju i zapošljavanju, osnaživanju žena, radu s djecom i mladima, borbi protiv porodičnog i svakog

132 Za više informacija o IZCG posjetiti www.monteislam.com

133 Čestitka NVO “LGBTIQ Socijalni Centar” reisu IZCG; Dokumentacija LGBTIQ Socijalni Centar

drugog nasilja, pružanju savjeta i podrške roditeljima... “Držim da je saradnja sa NVO u interesu muslimana i društva u cjelini” naglasio je predsjednik LGBTIQ Socijalnog Centra.

Takođe reis ef. F. je pozvan da doprinese razvijanju takvog koncepta, unutar IZ, koji neće otežavati proces društvenog prihvatanja LGBT osoba. “Mnogi građani Crne Gore, pripadnici islama, posebno mladi, suočavaju se izazovima svog ličnog, porodičnog i društvenog prihvatanja. Mnogi od njih su u teškoj situaciji ne samo zato što se plaše reakcije porodice i društva, već i trpe nasilje i zlo. Takve stanje zahtijeva objašnjenje i pomoć islama” naglasili su u “LGBTIQ Socijalnom Centru”. “Vjerujem da dijelite mišljenje da niko nema pravo, dekretom vjere, ogroziti nečiji život i njegovu bezbjednost zbog bilo koje njegove različitosti. U islamu važi pravilo da niko nema pravo da ugrožava prava i privatni život drugih. Naravno kao što se očekuje od svih ljudi koji svoju pripadnost potvrđuju islamom, da budu miroljubivi i u najmanju ruku da ne čine nikakvu štetu drugima. Islam izričito kaže: ”Nema čovjek pravo da ugrožava drugog, ko mu nije nikakvu štetu načinio”. Bog dželešanu (On je uzvišen) je objavio Poslaniku Muhammedu alejhi selamu (Neka je na njega mir): “Moja Milost nadvisila je moju srdžbu” - stoji na kraju čestitke predsjednika “LGBTIQ Socijalnog Centra”, E.Đ, reisu IZ Crne Gore.¹³⁴

Crnogorki ombudsman da inicira dijalog vjerskih sa LGBT zajednicom

Predsjednik NVO “LGBTIQ Socijalni Centar”, E.Đ., uputio je inicijativu Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Š.B., da inicira otvoreni društveni dijalog LGBT zajednice sa vjerskim zajednicama u Crnoj Gori.¹³⁵

“Važno da kao centralni nacionalni mehanizam za zaštitu od diskriminacije značajnije pomognete i podržite proces društvenog prihvatanja LGBT osoba i da u tom procesu, uz Vladu Crne Gore, imate ključnu misiju” naglasio je E.Đ. u obraćanju crnogorskom ombudsmanu. E.Đ. je podsjetio ombudsmana da se, kada je riječ o društvenom prihvatanju različitih društvenih grupa, LGBT zajednica suočava i nosi s najvećim i najaagresivnijim otporom. “Često se uzrok takvog postupanja većine u društvu veže i za odnos vjere, tumačenje vjere i istupe vjerskih poglavara” primijetio je E.Đ. i iskazao uvjerenje, u ime LGBT zajednice, da bi institucija ombudsmana tako započela “suštinski i istorijski važan proces”.

¹³⁴ Isto.

¹³⁵ Inicijativa Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore od 21.08.2015. godine; LGBT FP Dokumentacija

Predavanje poznatog politikologa: Crkva i LGBT zajednica nasuprot državi

Početak oktobra 2015. godine u SOGI Cafe-u koji djeluje u sklopu NVO “LGBTIQ Socijalni Centar” gostovao je mr.sc. V.U. koji je govorio na temu “Crkva i LGBT zajednica nasuprot državi”.

Predavanje, organizovano u vrlo aktuelnom društvenom i političkom trenutku, je bilo jedinstveno jer je predavač istakao paralele u marginalizaciji Crkve, vjerujućih građana i LGBT zajednice kao i u odnosu države prema ovim društvenim grupama i strukturama.

Predavanje su zajednički organizovali “LGBTIQ Socijalni Centar” i “LGBT Forum Progres” u saradnji sa neformlanom grupom “Religijski Savjet LGBT zajednice”.

V.U. je doktorant na humanističkim studijama, magistrirao je međunarodne odnose na Univerzitetu u Cambridgeu (teza: Tukidid kao teoretičar međunarodnih odnosa) i asistent na Univerzitetu Donja Gorica.

SOGI cafe je jedini otvoreni javni društveni, naučni, kulturni i zabavni centar crnogorske LGBT zajednice iz kojeg se promoviraju različiti pogledi i pluralizam, demokratska kultura i nenasilje.

Etnofiletizam: Besmisleno je biti hrišćanin, a biti nacionalista

“LGBTIQ Socijalni centar”, u SOGI cafeu, ugostio je, 7. oktobra 2015. godine, V.U., stipendistu britanske vlade i magistra sa Cambridge Univerziteta.

V.U. je izuzetno posjećeno predavanje otvorio sa osvrtom na skorašnju debatu oko nacrtu zakona o slobodi vjeroispovijesti koja je pokazala brojne slabosti i nedostatke. U ličnom i profesionalnom svojstvu naveo je da je za to kriva interpretacija crnogorske istorije na osnovu ličnih stavova grupe pojedinaca “bez društvenog dogovora i odgovarajućih konsultacija sa građanima Crne Gore”.

V.U. je, vršeći istorijska upoređenja, za trenutnu situaciju, i cvat crnogorskog nacionalizma, konstatovao da je preuzet od modela srpskog nacionalizma. “Primjećuje se da je država ljudima u Crnoj Gori ideal, i da crnogorska populacija naginje ka državopoklonstvu” primijetio je V.U..

U nastavku predavanja V.U. je izložio istorijske činjenice, koje su u poređenju sa današnjom situacijom LGBT populacije vrlo slične. Kroz primjer simbola sramote, tj. gdje je simbol krsta u vrijeme rimskog carstva bio podjednako osuđivan kao simbol duge u današnjici. Javno ispoljavanje pripadnosti hrišćanstvu tokom rimske imperije je bilo marginalizovano i jedino je bila nekažnjavano i neosuđivano ukoliko je to religijsko izjašnjenje bilo diskretno, i čuvano u četiri

zida. Ista poruka se danas upućuje i LGBT osobama.¹³⁶ "Osnovna ideja hrišćanstva je ekstremno humana, a za poimanje tog doba i apsolutno revolucionarna" kazao je V.U. On se oslonio na istorijsku činjenicu gdje su Rimljani svoju neželjenu djecu bacali i odbacivali, dok je hrišćanska crkva prihvatila i brinula o toj djeci bezuslovno. I bila utočište za cijeli svijet bez obzira na pol, jer osnovna ideja hrišćanstva ne diferencira polove, naciju, boju kože... kazao je V.U. "Treba pokazati razumijevanje za ljudske slabosti, jer po hrišćanstvu niko nije bezgrešan, osuda je nekompaktibilna sa hrišćanske pozicije" primjetio je V.U.

"Humanizam hrišćanstva je kroz vrijeme iskvaren moralizmom, gdje su osnovne hrišćanske dogme izjednačene sa (malo)građanskim moralom" kazao je mr V.U.. On je sa svoje tačke gledišta objasnio kako crkva i moralizam protivriječe hrišćanstvu i hrišćanskoj ideji. Kraj predavanja je ispraćen zanimljivom diskusijom o korišćenju LGBT populacije kao oruđa i mehanizma za ulazak u Evropsku Uniju.

U PODGORICI POLICIJA RASTURILA OPOZICIONI PROTEST

Crnogorska policije je dana 17. oktobra 2015. godine rasturila protest političke asocijacije "Demokratski front" (DF) koji se, skoro tri sedmice, održavao na bulevaru ispred državne Skupštine.

DF inače nikada nije pokazao i pružio podršku procesu društvenog prihvatanja LGBT osoba.

Najveći dio LGBT zajednice - organizacije, aktivisti i članstvo - uzeli su aktivno učešće u brojnim građanskim i političkim aktivnostima koje su uslijedile zbog brutalnosti policije pridružujući se naporima da se osnaže demokratske i političke promjene i vladavina prava u Crnoj Gori.

Grupa NVO: Brutalnost prema novinarima i građanima neprihvatljiva

Nevladine organizacije "Građanska Alijansa", "ADP – Zid", NVO "4 LIFE", "Alfa Centar" i "LGBT Forum Progres" najoštrije su osudile policijsku brutalnost prilikom nasilnog prekidanja mirnih protesta pristalica Demokratskog fronta ispred Skupštine Crne Gore.

Prema navodima do kojih su došle ove NVO povrijeđeni su i hapšeni novinari, povrijeđen je i prebijen određen broj učesnika protesta, povrijeđeni su i privedeni poslanici Skupštine Crne Gore.

¹³⁶ Pogledati na <http://www.cdm.me/drustvo/crna-gora/uskokovic-besmisleno-je-bit-hriscanin-a-bit-nacionalista>

Ove NVO posebno su osudile što su bili uhapšeni novinari Dnevnik novina "Dan" D.Ž. i urednik portala "In4s" G.R.. Oba novinara su optužena da nijesu izvršila naređenje da napuste zaštićenu zonu. Posebno zabrinjava da su sredstva prinude primijenjena u oba slučaja iako novinari nijesu pružali otpor, pa je G.R. dobio udarac od policijskog službenika u predjelu bubrega i bio je odgurnut prilikom ulaska službeno vozilo "maricu" pri čemu je zadobio i povredu koljena. Novinaru D.Ž. stavljene su lisice iako nije pružao nikakav otpor. Na ovakav način prekršeno je i pravo javnosti da zna i da bude upoznato sa svim što se dogodilo jutros ispred Skupštine Crne Gore.

"Smatramo da je nedopustivo da se u demokratskoj zemlji kakvom se predstavljamo demonstrira brutalna sila nad novinarima i učesnicima mirnih okupljanja. Hapšenje novinara i primjena sile nad urednikom jednog od medija te spriječavanje novinara da obavljaju svoj posao je nešto što institucije moraju da nepristrasno ispituju" stoji u kolektivnom saopštenju grupe NVO među kojima je i LGBT organizacija.

Istraživači Građanske alijanse su bili na terenu, pratili cijelu situaciju i suđenja novinarima, i uvjerali se da su policijski službenici postupali suprotno zakonskim propisima i međunarodnim standardim prilikom hapšenja novinara.

"S toga, mi, predstavnici pet nevladinih organizacija pozivamo nadležne institucije Vrhovno državno tužilaštvo, Osnovno državno tužilaštvo, Ombudsmana, Savjet za građansku kontrolu policije, Odjeljenje za unutrašnju kontrolu policije i Etički odbor Uprave policije i samu Upravu policije, da postupe po dužnosti, isprate ovaj slučaj sa najvećim stepenom pažnje, neodložno sprovedu hitnu, nezavisnu i efikasnu istragu" stoji na kraju saopštenja NVO "Građanska Alijansa", "ADP – Zid", "4 LIFE", "Alfa Centar" i "LGBT Forum Progres".¹³⁷

Nasilje u Podgorici - LGBT Reagovanje: Pravi je trenutak za inkluzivnost opozicije

Povodom nasilja u Podgorici i razbijanja protesta dijela opozicije osudio je svojom izjavom predsjednik NVO "LGBTIQ Socijalni Centar" E.Đ., novinar i publicista. To je u odnosu na sve druge reakcije političkih partija i NVO bilo potpuno drugačije saopštenje. Zato ga prenosimo integralno:

"LGBTIQ Socijalni Centar" očekuje da državne institucije pokažu svoju snagu i pravednost i objektivno utvrde da li je policija profesionalno postupala pri prekidanju protesta "Demokratskog fronta" u Podgorici. To će biti najbolja potvrda, pred građanima, koliko je država sposobna i spremna za članstvo u NATO i EU.

¹³⁷ Saopštenje NVO od 17.10.2015 dostupno na ovom linku: <http://www.gamn.org/index.php/mn/novosti/507-saopstenje-povodom-prekidanja-protesta-df.html>

Na poštovanje zakona obavezni smo svi, bez obzira da li smo zadovoljni ili nismo aktuelnom vlašću i politikom koja se sprovodi. Vladavina prava nas čuva od urušavanja države i vrijednosti koje nas drže na okupu, u međusobnoj toleranciji i prihvatanju.

Policiju poštujem. Svjestan sam njenog značaja. Znam da bi bez nje moj život, u prošlosti i sadašnjosti, bio deset puta nepodnošljiviji. Zato i kažem da trebamo biti oprezni i pažljivi u osudi. Policajci su isto građani. To su naši sinovi, očevi, braća, supružnici, partneri, prijatelji, ... Oni, u odnosu nas, obavljali nešto drugačiji a nekada teži posao. Poštuju izdata naređenja. Ne zaslužuju da zbog toga budu pljuvani, udarani, vrijeđani. Oni su dužni da poštuju izdate naredbe. Na drugima je da utvrde da li su naredbe njihovih starešina bile zakonite i demokratske. U tome je snaga države. U tome je, ne u retorici, potvrda da smo spremni za NATO i EU.

Bez rezerve osuđujem postupanje pojedinaca iz policije prema kolegama novinarima "Dana" i portala "IN4S", D.Ž. i G.R. Policijski službenici, u civilu, bez legitimisanja, spriječili su ih u obavljanju posla, lišili slobode, iako su poštovali njihove naredbe, a prema novinaru G.R. bili su i brutalni.

Na takvo postupanje policije ne pristajem. Ne pristajem ni kao višestruki pripadnik manjine (etničke, vjerske i seksualne), ni kao intelektualac niti kao građanski aktivista. Zato tražim da Ministar unutrašnjih poslova njima lično i medijskoj zajednici uputi izvinjenje a da se postupci protiv njih dvojice odmah obustave i ponište.

Do danas je "Demokratski front" bio uglavnom sam u protestima. Njihove poruke prema brojnim društvenim grupama nijesu bile jasne. Ali danas "Demokratski front" nije sam u odbrani vladavine prava, o kojoj sam gore, na početku, govorio. Ustala je demokratska Crna Gora, uključujući i opoziciju na koju su dugo čekali. Zato ih pozivam da mudro iskoriste ovaj važan politički i građanski trenutak i pokažu svoje prave demokratske i mirovne potencijale a što je najvažnije inkluzivnost prema svima koji su različiti. Bez inkluzivnosti nema Crne Gore i nema potrebnih društvenih promjena.

Sve ovo govorim u ime NVO "LGBTIQ Socijalni Centar". To je centar crnogorske LGBT zajednice iz kojeg se promovišu različiti pogledi i pluralizam, demokratska kultura i nenasilje. To je NVO čiji je prostor, samo zbog instiranja na slobodi, napadnut i demoliran najviše puta u demokratskoj i političkoj istoriji Crne Gore, bez obzira da li govorimo o NVO, partijama, sindikatu, vjerskoj ustanovi, preduzeću, sportskim klubovima... Sve ovo sam rekao u ime onih koji nikada nijesu odbranjeni od strane onih koji su juče ujutro bili ugroženi. Vrijeme je da se sve to promijeni. Sloboda svima! Stop fašizmu, sloboda narodu" stoji na kraju osude nasilja u Podgorica lidera NVO "LGBTIQ Socijalni Centar".¹³⁸

138 <http://www.vijesti.me/vijesti/dokovic-df-nije-sam-u-odbrani-vladavine-prava-ustala-je-demokratska-crna-gora-856318>; <http://www.cdm.me/politika/dokovic-pravo-je-vrijeme-da-df-pokaze-svoje-demokratske-potencijale>; <http://www.kurir.rs/region/crna-gora/predsednik-crnogorske-organizacije-lgbtiq-porucuje-ovo-je-prilika-koju-opozicija-ne-sme-propustiti-clanak-1981541>

Intelektualci i građani uputili otvoreno pismo čelnicima Vlade i policije

Mladi intelektualci, naučnici, književnici, političari, muzičari i građani povodom nasilja u Podgorici uputili su otvoreno pismo premijeru Crne Gore, ministru unutrašnjih poslova i direktoru Uprave policije. Pismo su potpisali i mladi intelektualci iz LGBT zajednice. Oni su istakli, da se pojavila, po prvi put u crnogorskom društvu, jedna intelektualna grupa, koja se ne stidi od LGBT osoba. Pismo prenosimo u cjelini:

"Mi dolje potpisani građani Crne Gore protestujemo protiv policijskog nasilja nad učesnicima mirnih građanskih protesta. U Podgorici su hapšeni mirni demonstranti - profesori, NVO aktivisti, novinari, građani, grubo, divljački i vulgarno su kršena osnovna ljudska prava građana Crne Gore. U Podgorici nisu hapšeni samo naši građani i njihovi predstavnici, već je nasilnim prekidom ustavom zagarantovanog prava na javno iskazivanje nezadovoljstva udareno na temelje države Crne Gore – njene institucije i njene građane. Osnovna građanska dužnost jeste otpor takvom nasilju, kao čin solidarnosti sa građanima i kao način odbrane institucija od zloupotrebljavanja. Policijskom je silom udareno ne samo na pojedince ili na zakone ili na Ustav, već je udarom na ličnost poslanikâ i pravo mirnog protestovanja udareno na sam karakter Crne Gore kao republikanske i slobodne političke zajednice. To je nešto što svi imamo dužnost da branimo bez obzira na svoje političke i ideološke preference ili privatne i partijske interese. Crna Gora jeste država republikanskog uređenja u kojoj narodni poslanici oličavaju narodni suverenitet. Policijska čizma ne smije gaziti po suverenitetu, ustavu, poslanicima i narodu Crne Gore. Crna Gora ne postoji bez svog naroda i svojih poslanika.

Onog trenutka kada represivni državni aparat otvoreno vrši nasilje nad sopstvenim građanima, sve dotadašnje podjele – nacionalne, partijske, ideološke, religijske, rodne, seksualne, generacijske – nestaju! Ako se ovako nastavi, u Crnoj Gori postoje samo građani i represivni režim, i braniće se srce Crne Gore – građanin kao nosioc suvereniteta. Mi Vam kao građani ovim putem to stavljamo do znanja" stoji na kraju pisma kojeg su, između ostaloih, potpisali S.M., član vladinog Savjeta za zaštitu od diskriminacije, B.J., iz Instituta za LGBT turizam, M.P., zamjenik direktora NVO "LGBT Forum Progres".¹³⁹

139 <http://www.vijesti.me/komentari/tema/ako-ovako-nastavite-ostaje-samo-rezim-na-jednoj-a-gradani-na-drugoj-strani-153406>

LGBT GRUPE NA KONSULTATIVNOJ KONFERENCIJI U SKUPŠTINI CRNE GORE

Početkom januara 2016. je konstituisan novi saziv Savjeta za građansku kontrolu policije za period od 2015. do 2020. godine.

Početkom februara 2016. Savjet je organizovao, u Skupštini Crne Gore, grupnu konsultativnu konferenciju sa vodećim nacionalnim organizacijama za ljudska prava pod nazivom "Građanska kontrola policije i primjedbe javnosti".

Na konsultativnoj konferenciji Savjeta i civilnog društva diskutivane su ove teme: Policijska praksa i primjena Zakona o unutrašnjim poslovima, Integritet policije, Policija i korupcija, Policija i izborni proces, Primjena policijskih ovlašćenja prema građanima, saradnja Uprave policije MUP Crne Gore sa NVO, Funkcionisanje i stvarni kapaciteti i efekti rada Savjeta za građansku kontrolu policije, Pozicija Savjeta prema Upravi policije i MUP i saradnja NVO i Savjeta (konkretne mogućnosti i perspektive).

Konferenciji su prisustvovali i predstavnici LGBTIQ organizacija Kvir Montenegro i LGBTIQ Socijalni Centar.

KONAČNO SE USPOSTAVLJA TIM POVJERENJA UPRAVE POLICIJE I LGBT ZAJEDNICE

Ministarstvo unutrašnjih poslova Crne Gore obavilo je konsultacije sa Savjetom za građansku kontrolu rada policije povodom komentara i preporuka učinjenih na nacrt Strategije razvoja Uprave policije za period od 2016. do 2020. godine.¹⁴⁰ Tada su uvažene neke sugestije Savjeta i dogovoreno da se određena, druga, rešenja, koja je zagovarao Savjet, na osnovu registrovane policijske prakse, rešavaju izvan procesa izrade i usvajanja ovog strateškog dokumenta. Predsjednik Savjeta, mr A.S.Z., krajem januara 2016. godine pozvao je, shodno dogovoru sa ranijeg sastanka, generalnog direktora Direktorata za bezbjednosno zaštitne poslove i nadzor MUP, doc. dr M.V., da formira posebnu radnu grupu kojom bi se, napokon, implementirala obaveza MUP odnosno Uprave policije iz Strategije Vlade Crne Gore za unapređenje kvaliteta života LGBT osoba u Crnoj Gori 2013-2018 koja predviđa postojanje i redovno funkcionisanje Tima povjerenja Uprave

¹⁴⁰ http://www.kontrolapolicije.me/index.php?option=com_content&view=article&id=147:konsultacije-povodom-izrade-strategije-razvoja-policije&catid=10&Itemid=113

policije i LGBT zajednice.¹⁴¹ To je predviđeno poglavljem broj 4. "Kulturne promjene, bezbjednost i društveno prihvatanje LGBT osoba" i posebno poglavljem broj 5. koji nosi naziv "Sprovođenje zakona".

Savjet je, u obraćanju MUP Crne Gore, istakao da je to tijelo ključno za blagovremenu i kvalitetnu, konstruktivnu, komunikaciju Uprave policije i LGBT zajednice te da iz tih razloga dati tim, u formi radne grupe, treba osnovati bez daljih odlaganja. Osim komunikacije između Uprave policije i LGBT zajednice zadatak radnog tima je stalni fokusirani dijalog koji doprinosi izgradnji povjerenja i snaženju transparentnosti policijske organizacije, kreiranje i poboljšanje mjera za unapređenje bezbjednosti LGBT osoba u Crnoj Gori, stalni dijalog o konkretnim slučajevima i primjeni policijskih ovlašćenja s tim u vezi, diskusija, predlaganje i podržavanje aktivnosti koji doprinose jačanju kapaciteta policije za rad sa LGBT zajednicom i pristup prema LGBT osobama.

Savjet je iskazao uvjerenje da će formiranje ovog tijela naići na punu podršku domaće LGBT zajednice i međunarodnog LGBT pokreta kao i svih međunarodnih partnera Crne Gore u kontekstu pristupanja Evropskoj uniji i NATO te aktivnom članstvu u Savjetu Evrope. Savjet je o ovim svojim aktivnostima detaljno informisao sve LGBT grupe i relevantne međunarodne subjekte.

Savjet je predložio da se u radni tim, po rešenju, imenuju: šef Odsjeka za javni red i mir Uprave policije, načelnik Centra bezbjednosti Podgorica, predstavnik kabineta direktora Uprave policije (savjetnik za medije), koordinator policijske LGBT kontakt mreže, Nacionalni koordinator za LGBT politiku (savjetnik predsjednika vlade za zaštitu od diskriminacije), predstavnik Ministarstva za ljudska i manjinska prava (generalni direktor Direktorata za unapređenje ljudskih prava), predsjednik Savjeta za građansku kontrolu rada policije i predstavnici, po jedan, organizacija koje autentično zastupaju i predstavljaju LGBT zajednicu, i to: "Juventas", "LGBT Forum Progres", "Crnogorska LGBTIQ Asocijacija Kvir Montenegro" i "LGBTIQ Socijalni Centar".

NASTAVLJENO KREIRANJE NACIONALNE STRUČNE LITERATURE

U 2015. i na samom početku 2016. godine nastavljeno je kreiranje nacionalne stručne literature posvećene društvenom prihvatanju, inkluziji i bezbjednosti LGBT osoba.

¹⁴¹ Strategija dostupna: http://www.gov.me/naslovna/Savjetodavna_tijela/Savjet_za_zastitu_od_diskriminacije/136107/Strategiju-unapredenja-kvaliteta-zivota-LGBT-osoba-2013-2018.html

Vodič za rad policije sa marginalizovanim društvenim grupama

Ministarstvo unutrašnjih poslova (MUP) Crne Gore i Savjet za građansku kontrolu policije zajednički su publikovali knjigu "Polijski integritet iz perspektive osjetljivih grupa: Praktični vodič za rad policije sa osjetljivim i marginalizovanim društvenim grupama" koji sadrži i priloge o LGBT inkluziji. Kroz saradnju profesionalaca iz policije i praktičara iz civilnog društva kreiran je praktični obrazovni materijal, u formi posebnog vodiča, dizajniranog tako da pomogne policijskim službenicima/cama u svakodnevnim ulogama, obavezama, zadacima i pri svakodnevnoj profesionalnoj komunikaciji s osjetljivim društvenim grupama.¹⁴² Praktični vodič je pripremljen kroz saradnju i partnerstvo sa organizacijama civilnog društva: "SOS Telefon za žene i djecu žrtve nasilja Podgorica", "Udruženje mladih s hendikepom Crne Gore", "Akcija za ljudska prava", "Centar za prava žena", "Građanska Alijansa", "Crnogorski ženski lobi", "Centar za bezbjedonosna, sociološka i kriminološka istraživanja Crne Gore - Defendologija", "For Life" i "LGBTIQ Socijalni Centar". Autori_ke praktičnog priručnika su: mr Slavko Milić, Biljana Zeković, Maja Raičević, mr Tea Gorjanc Prelević, Mirjana Radović, Marina Vujačić, Miroslava Ivanović, Milan Radović, mr Milena Mijović, Zoran Vujičić, Aida Petrović, Elmir Đoković, Dragana Babović i mr Aleksandar Saša Zeković (ur.). Izdavači i NVO partneri vjeruju da se kroz ovaj praktični priručnik mogu proširiti razmišljanja o pravednom i profesionalnom postupanju i povećati ukupno razumijevanje pitanja integriteta policije. Podrška okruženja kojem policija služi od ključnog značaja za ostvarivanje svih zakonskih funkcija policije.

Vodič za zajednicu

Vrhovno državno tužilaštvo Crne Gore i NVO "LGBT Forum Progres" zajednički su publikovali knjigu "Sigurnost i pristup pravdi: Tužilaštvo i bezbjednost LGBT osoba u Crnoj Gori" koja konceptualno predstavlja vodič za LGBT zajednicu. Knjiga je pripremljena i štampana uz podršku Ambasade Kraljevine Holandije u sklopu projekta. Autori vodiča su Milica Saveljić i Aleksandar Saša Zeković, domaći stručnjaci za ljudska prava. Kreirani vodič polazi od toga da su diskriminacija i zločini iz mržnje, motivisani rodnim identitetom i seksualnom orijentacijom, ozbiljna prijetnja ličnoj bezbjednosti i demokratskom, tolerantnom i inkluzivnom društvu. Zato je važno osnažiti kontakt LGBT zajednice sa državnim tužilaštvom i ohrabriti prijavljivanje krivičnih djela na štetu članova zajednice. Povjerenje u državne organe za gonjenje izvršilaca krivičnih djela je

¹⁴² Vodič dostupan na ovom linku: http://www.kontrolapolicije.me/index.php?option=com_content&view=article&id=5&Itemid=107

ključno za njihovu efikasnost i koncept vladavine prava. Kreirani vodič treba da pomogne LGBT zajednici u razumijevanju društvene uloge državnih tužilaca i njihovih ovlaštenja, da poboljša krivičnopravnu zaštitu i bezbjednost zajednice te da poveća vidljivost kršenja ljudskih prava i sloboda.¹⁴³

Sigurno okruženje za LGBTIQ osobe

Ministarstvo rada i socijalnog staranja Vlade Crne Gore i Savjet za građansku kontrolu policije zajednički su publikovali knjigu "Kreiranje sigurnog okruženja za LGBTIQ osobe: Uloga i odgovornost socijalnog rada, policije i civilnog društva". Knjiga "Kreiranje sigurnog okruženja za LGBTIQ osobe: Uloga i odgovornost socijalnog rada, policije i civilnog društva" ima za cilj da doprinese razumijevanju LGBTIQ pitanja i tematike, da poveća sigurnost LGBTIQ osoba, da unaprijedi motivisanost i kapacitete javnih službi, posebno socijalnog rada i policije, za rad i saradnju sa LGBTIQ zajednicom. Knjiga "Kreiranje sigurnog okruženja za LGBTIQ osobe: Uloga i odgovornost socijalnog rada, policije i civilnog društva" predstavlja zajednički proizvod saradnje Vlade Crne Gore, Ministarstva rada i socijalnog staranja i Savjeta za građansku kontrolu policije sa LGBTQ zajednicom i organizacijama civilnog društva. Autori knjige su: dr Jovan Kojičić, dr Tea Dakić, Martin Krajcik, dr Jörg Nitschke, mr Slavko Milić, Sanja Maraš, Elmir Đoković, Irena Boričić, Samir Rujović, Bojana Jokić, Stevan Milivojević, Miloš Pešikan i mr Aleksandar Saša Zeković (ur.). Partneri na ovoj aktivnosti su domaće organizacije civilnog društva "Juventas", "LGBTIQ Socijalni Centar" i "LGBT Forum Progres" kao i kanadska federalna organizacija za zaštitu gej i lezbijskih prava EGALÉ Canada. Knjiga "Kreiranje sigurnog okruženja za LGBTIQ osobe: Uloga i odgovornost socijalnog rada, policije i civilnog društva" ima za cilj da osnaži promjene u pojedinačnim i porodičnim životima i unaprijedi razvoj društvene zajednice kojoj služe socijalni servisi i policija.¹⁴⁴

Krivičnopravna zaštita LGBT osoba: Uloga i postupanje tužilaštva

Vrhovno državno tužilaštvo Crne Gore i NVO "LGBT Forum Progres" zajednički su publikovali knjigu "Krivičnopravna zaštita LGBT osoba: Uloga i postupanje tužilaštva" koja polazi od toga da je povećanje bezbjednosti i stvaranje

¹⁴³ Knjiga je dostupna na ovom linku: <http://media.lgbtprogres.me/2016/02/vodic-za-zajednicu-korice-i-prelom-za-web.pdf>

¹⁴⁴ Knjiga je dostupna na ovom linku: <http://www.kontrolapolicije.me/images/biblioteka/Publikacije/publikacije%20-%20kreiranje%20sigurnog%20okruzenja%20za%20LGBTIQ%20osobe%20-%20e-book.pdf>

bezbjedne, inkluzivne, okoline najvažnija potreba i očekivanje LGBT zajednice. To je, još uvijek, ozbiljan izazov, za sve društvene aktere, jer se homoseksualnost i transrodnost dominantno, i dalje, shvataju kao nemoralna i neprirodna pojava. Problem mržnje, nasilja, predrasuda, neprijateljstva i diskriminacije nad LGBT osobama je izuzetno izražen. Zato i jeste važan kvalitetan rad policije i tužilaštva i postojanje punog povjerenja javnosti u njihovo profesionalno postupanje. Analiza rada i postupanja državnih tužilaca u konkretnim, izabranim slučajevima, je u funkciji povjerenja u državne organe za gonjenje izvršilaca krivičnih djela. To je ključno za njihovu efikasnost i koncept vladavine prava. Vjerujemo da knjiga može podstaći stručnu i profesionalnu diskusiju unutar državnotužilačke organizacije i doprinijeti ujedinjavanju prakse po osnovnim državnim tužilaštvima. Autori knjige su Milica Saveljić, Marijana Laković Drašković i mr Aleksandar Saša Zeković (ur.). Predmetna analiza je podijeljena u nekoliko sekcija odnosno poglavlja. Prvo poglavlje daje pregled ustavnih i zakonskih rješenja krivično pravne zaštite kao i pregled krivičnih djela koje se najčešće čine na štetu LGBT osoba. U narednoj, drugoj, sekciji konkretizovani su predlozi za unapređenje ustavne i krivičnopravne zaštite LGBT osoba u Crnoj Gori. Treće poglavlje, koje je i noseće, predstavlja analizu konkretnih predmeta po kojima je postupalo državno tužilaštvo ali i policija. U knjizi je predstavljen i analiziran dvadesetjedan (21) slučaj.¹⁴⁵ Svaki slučaj, predstavljen u analizi, prati kratki opis događaja, opis svih radnji koje su preduzete od strane državnotužilačke i policijske organizacije, uz komentar i zaključak svih radnji koje je preduzelo tužilaštvo. U četvrtoj sekciji su predstavljeni zaključci autorskog tima a izdate su i preporuke prema Skupštini Crne Gore, Vrhovnom državnom tužilaštvu Crne Gore, Vladi Crne Gore, Ministarstvu unutrašnjih poslova i Upravi policije. Državni tužioci Crne Gore, posebno u 2015. godini, pokazali su senzibilitet, odgovornost i riješenost da obezbijede krivičnopravnu zaštitu ljudskih prava LGBT osoba. Otvorenost državnotužilačke organizacije, sprovedene obuke, uspostavljena tužilačka kontakt LGBT mreža, značajan broj predmeta koji su potvrdili profesionalizam državnih tužilaca, i sami koncept i sadržaj ove predmetne analize, kontinuirano doprinose otklanjanju ranijeg nepovjerenja žrtava i članova_ica LGBT zajednice. Autori analize iznijeli su generalnu ocjenu da se u Crnoj Gori, kroz rad policijske a posebno državnotužilačke organizacije, obezbjeđuje solidna, zadovoljavajuća i korektna, krivičnopravna zaštita LGBT osoba uz važnu napomenu da se ključni napredak u radu državnih tužilaca u pogledu gonjenja izvršilaca krivičnih djela na štetu LGBT osoba odigrao u 2015. godini.

---

145 Oni su nam postali dostupni od strane NVO "LGBT Forum Progres" koja od 2010. vrijedno radi na unapređenju bezbjednosti i pravne zaštite osoba koje pripadaju LGBT zajednici u Crnoj Gori. Ova NVO je za pet godina aktivnog djelovanja na ovom polju pred policijom, tužilaštvom i sudom iznijela više stotina slučajeva. Selekciju slučajeva za analizu, i predstavljanje u knjizi, uradila je LGBT organizacija što vjerujemo da snaži objektivnost autorskih komentara i izdatih, konačnih, ocjena.

VLADINA LGBT POLITIKA I SLABOSTI I NEDOSTACI CRNOGORSKE LGBT ZAJEDNICE

RAZVIJATI ILI ODUSTATI OD KONCEPTA LGBT TURIZMA

NVO “Institut za LGBT turizam” i “LGBT Forum Progres”, povodom diskriminacije dvojice gay turista u Budvi, metropoli crnogorske turističke privrede, obratile su se ministru turizma i održivog razvoja. Ove NVO su ukazale da je implementacija vladine LGBT politike, na terenu i u praksi, u ozbiljnoj krizi kao i da se ne postižu očekivani rezultati u pogledu društvenog prihvatanja LGBT osoba.¹⁴⁶

Crnogorskog ministra turizma ove NVO su pitale zašto s njim nije, već duže vrijeme, moguće komunicirati povodom realizacije obaveza iz LGBT Strategije koje se odnose na turizam. U Ministarstvu turizma, tvrde u NVO sektoru, se ignorišu LGBT inicijative i komunikacija sa LGBT strukturama. LGBT organizacije su ocijenile da je u oblasti turizma moguće postići mnogo vidljivije i održivije rezultate i uspjehe ali da to traži i unaprijedenu posvećenost i odgovornost. “Ovakvi incidenti, ali i ukupan odnos stratega crnogorskog turizma, možda ukazuju da je trenutno zagovaranje razvoja LGBT turizma u Crnoj Gori obična zabluda” ocijenili su čelnici ovih LGBT organizacija u pismu crnogorskom ministru turizma. “Molimo Vas da iskoristite Vašu profesionalnu poziciju kako bi se unaprijedila primjena vladine Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBT osoba u Crnoj Gori, u domenu turizma, ili da inicirate, što je takođe odgovoran čin, u svojstvu resornog ministra, da se odustane od segmenta LGBT turizma iz vladine LGBT politike jer je možda, ponavljamo, čista iluzija, zagovarati LGBT turizam u zemlji u kojoj je sloboda i bezbjednost LGBT osoba ozbiljno limitirana i svakodnevno ugrožena” zaključili su čelnici ovih NVO.

VLADINA LGBT STRATEGIJA U KONTEKSTU CRNE GORE JE NEREALNA I NEOSTVARLJIVA

Većina autora ove studije o društvenom prihvatanju LGBT osoba smatra da je vladin LGBT dokument, usvojen 9. maja 2013. godine, potpuno nerealan i ne prati stvarne potrebe zajednice i stanje u društvu.¹⁴⁷ Očigledno je, pokazuje vrijeme, da su se glavni autori završnog koncepta usvojenog vladinog LGBT

---

¹⁴⁶ Pismo direktora Instituta za LGBT turizam i LGBT Forum Progres ministru turizma i održivog razvoja, B.G., upućeno 16.08.2015. godine; Dokumentacija NVO “Institut za LGBT turizam”.

¹⁴⁷ Mišljenje u vezi ove konstatacije izdvojio je jedino autor Elmir Đoković.

dokumenta, dr J.K. i mr A.S.Z., zanimali i somašili kontekst Crne Gore te precijenili administrativne kapacite izvršne vlasti. Dokument, koji je nesporno kvalitetan, ali i previše ambiciozan, možda je ostvarljiv u društvima poput Ujedinjenog Kraljevstva, Australije ili Kanade, ali u Crnoj Gori nije što potvrđuju skromni rezultati i sve brojniji problemi.

Gotovo svi autori smatraju da je predlog dokumenta koji je ponuđen Vladi Crne Gore na usvajanje od strane NVO "Juventas" i Koalicije koja je na tome radila bio mnogo realniji i konkretniji od onog što je danas, navodno, na snazi.

LGBT POLITIKA: KVALITETNA IZVJEŠTAJNA FORMA NIJE ZAŽIVJELA U PRAKSI

Od usvajanja vladine LGBT politike u praksi se registruje problem izvještavanja o njenoj realizaciji. Član Nacionalnog tima za koordinaciju praćenja LGBT Strategije, A.S.Z., predložio je, krajem februara 2014. godine, izvještajnu formu koja je sadržala ove elemente: naziv subjekta koji izvještava; kontakt osoba; izvještajni period, ključne aktivnosti organa preduzete u izvještajnom periodu; svrha preduzetih aktivnosti i veza sa ciljevima i programskim mjerama LGBT Strategije; međuresorski kontakti; međunarodni kontakti; kontakti i konsultacije sa LGBT zajednicom i LGBT grupama; ključne primjedbe/kritike/pohvale na rad subjekta, koji izvještava, povodom implementacije LGBT Strategije; ključne teškoće u radu subjekta koji izvještava.

I pored činjenice što je izvještajna forma usvojena ona nikada nije zaživjela u praksi. Koordinacija i nedostatak brige, uz želju pojedinaca u Vladi da proces LGBT inkluzije isključivo od njih zavisi, za implementaciju vladine LGBT politike su ključni problemi.

Nacionalni Tim nije stavljen van snage i funkcije. On je formalno i dalje postojao (sve do gašenja Savjeta za zaštitu od diskriminacije koji ga je i osnovao) ali ga potpuno ignoriše i zapostavlja Nacionalni LGBT koordinator. Odluku o tome nije donio nadležni Savjet za zaštitu od diskriminacije Vlade Crne Gore. I pored činjenice da značajan broj članova Tima iz državnih resora nije bio zainteresovan i motivisan za rad i aktivnosti u ovom tijelu, ključnu odgovornost za nefunkcionisanje Tima nosi Nacionalni LGBT koordinator dr J.K. On je morao i trebao naći način da se isti stavi u funkciju a neažurni članovi istog prozovu, pozovu na odgovornost i zamijene. Njemu kao da je takva pozicija odgovarala. Stoji činjenica da duži period nije ni pokušao da sazove sjednicu Nacionalnog tima za koordinaciju praćenja LGBT Strategije.

MINISTARSTVO PROSVJETE ODBILO UČINITI DOSTUPNIM SMJERNICE ZA RAD SA LGBT OMLADINOM

Zatražene o informacije o izradi Smjernica za rad sa LGBT adolescentima

Član Savjeta za zaštitu od diskriminacije i izvršni direktor NVO "LGBT Forum Progres", S.M., zatražio je od Ministarstva prosvjete (MP) da mu se pruže osnovne informacije o radu ovog državnog organa na izradi smjernica za stručne škole srednjih škola za rad sa LGBT adolescentima.¹⁴⁸ Ni nakon više urgencija nije mu pružen blagovremen odgovor.

"Uprkos mojim upornim pokušajima da saznam, prosto zbog činjenice da su navedene Smjernice od velikog značaja za čitavu LGBT zajednicu, i dalje nisam upoznat u kojoj je to sve fazi tačno ali vjerujem da je u interesu svih nas da kompletna LGBT zajednica podrži te napore i bude konsultovana, posebno stručni kadrovi u njoj, kod ovako važnih programskih i dugoročnih usmjerenja" kazao je S.M. u obraćanju T.M., članici Tima za praćenje LGBT politike.

"Neophodno je da sami dokument bude podijeljen i diskutovan sa svima u LGBT zajednici, posebno svim LGBT savjetovalištim kao i svim LGBT organizacijama prije konačnog usvajanja i distribucije po školama" ocijenio je S.M. On je pitao da li napokon može dobiti preciznu informaciju u kojoj je fazi izrada Smjernica za rad i podršku LGBT osobama u školama, da li je dokument usvojen, i ukoliko jeste, zbog čega je to urađeno bez šire konsultacije sa NVO koje rade s LGBT populacijom". Konačno S.M. se interesovao iz kojeg razloga uporno izostaju odgovori na interesovanja organizacije koju predstavlja i njega lično upućene MP.

Pružene neke od traženih informacija u vezi sa izradom Smjernica

Nakon nekoliko mjeseci gospođa T.M., savjetnica u Ministarstvu prosvjete i članica Nacionalnog Tima za praćenje implementacije vladine LGBT Strategije (politike), samo je djelimično odgovorila na dio pitanja.

Gospođa T.M., savjetnica u MP i članica Nacionalnog Tima (NT) za praćenje implementacije vladine LGBT Strategije (politike) je obavijestila da je materijal rađen u skladu s mjerama postavljenim Akcionim planom implementacije Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBT osoba u 2014. godini. Članica NT

¹⁴⁸ Obraćanja Stevana Milivojevića, člana Savjeta i direktora NVO "LGBT Forum Progres" gospođi T.M. od 24.01., 29.01. i 31.03.2015. godine; LGBT FP Dokumentacija

u pismu S.M. tvrdi da je o dinamici realizacije ovog materijala redovno informisala Nacionalni tim.¹⁴⁹

Gospođa T.M., savjetnica u MP i članica NT za praćenje implementacije vladine LGBT Strategije S.M., člana Savjeta za zaštitu od diskriminacije, je dalje informisala je "ovaj materijal nastao iz adaptacije ranije pripremljenog materijala (uređen od strane eminentnih stručnjakinja psihološkinja i psihoterapeutkinja sa dugogodišnjim iskustvom i praksom M.D. i A.K.) koji je imao mnogo širu upotrebnu vrijednost i namjenu. Sugerisano je da se materijal prilagodi potrebama ovom nivou obrazovanja i korisnika (koordinirala priznata i prepoznata stručnjakinja psihološkinja i porodična psihoterapeutkinja sa dugogodišnjim iskustvom i praksom I.K)". Gospođa T.M., savjetnica u MP i članica NT za praćenje implementacije vladine LGBT Strategije, u odgovoru S.M. je precizirala "da su učestvovali stručnjaci koji se bave ovom problematikom i profesionalci (psiholozi) sa kontinuiranim iskustvom rada ne samo u školama već i sa pripadnicima LGBT populacije. Takođe, uvjerena sam i da je NVO "Juventas" konsultovao i pripadnike populacije, a samim tim prijedloge zasnovao upravo na njihovim sugestijama i iskustvima" zaključila je ona.¹⁵⁰

Iako se radi o dokumentu Vlade odnosno Ministarstva prosvjete (obaveza iz Akcionog plana) gospođa T.M., savjetnica u MP i članica NT je saopštila "Ukoliko u NVO "Juventas" smatraju da postoji još uvijek prostor i mogućnost za intervencije na materijalu mi za to nećemo praviti prepreke".

Ponovo zatražene informacije o usvajanju Smjernica i konsultovanju LGBT zajednice

S.M. je gospođi T.M., članici NT, zahvalio što mu je nakon nekoliko mjeseci odgovorila u vezi ove teme ali i primijetio da mu, ni nakon toliko mjeseci traženja, nije omogućena dostupnost dokumenta.¹⁵¹

On je ponovio ranije tražene informacije - na koji je način konsultovana LGBT zajednica, da li su i kada tačno ove Smjernice zvanično usvojene i kada napokon zainteresovane LGBT grupe, LGBT zajednica i on lično, kao član Savjeta, mogu dobiti taj dokument koji uporno traži skoro pola godine.

"Mislim da nije u redu način na koji sa mnom komunicirate jer imam sve sposobnosti da se izrazim i da budem precizno shvaćen - naime mjesecima Vam, po-

¹⁴⁹ Autorima studije ovo je potvrdio i tada član Nacionalnog tima, nezavisni ekspert, mr Aleksandar Saša Zeković. Autorski tim je registrovao činjenicu da gospođa T.M. o tome nije informisala, i pored njegovih kontinuiranih molbi i zahtjeva, člana Savjeta S.Milivojevića što potvrđuju sva njegova obraćanja Ministarstvu prosvjete a u koja smo imali uvid pri izradu ove studije. To govori da je ignorisan značajan dio LGBT zajednice koji je okupljen van sistema NVO "Juventas".

¹⁵⁰ Odgovor T.M., savjetnice u Ministarstvu prosvjete, od 21.04.2015; LGBT FP Dokumentacija

¹⁵¹ Ponovno obraćanje člana Savjeta iz LGBT zajednice, Stevana Milivojevića, gospođi T.M., savjetnici u Ministarstvu prosvjete od 21.04.2015; LGBT FP Dokumentacija

navljam, tražim taj dokument a Vi me po tom osnovu i dalje igonorišete?! Zašto?!" pitao je S.M. članicu NT iz Ministarstva prosvjete.

"Prema mojim informacijama NT, koji je obrazovao Savjet čiji sam redovni član, o sadržaju ovih aktivnosti uopšte nije informisan a materijal nije bio dostupan ni njegovim članovima" kazao je S.M. "Na vrijeme sam se i kod Vas, i kod NVO "Juventas", interesovao za ovu temu, materijal i afirmisao značaj konsultacija. O svemu ovome posjedujem, i cilju potvrde mojih navoda ali i dobronamjernosti i konstruktivnosti, pisanu dokumentaciju" precizirao je Milivojević. "Nije mi poznat opravdan razlog, bar s Vaše strane, našeg i mog ignorisanja obzirom da ste Vi reprezent državnog organa u Nacionalnom timu za praćenje LGBT politike, a mi smo organizacije civilnog društva čije aktivnosti, uz svo naše uvažavanje, nijesu obavezujuće za obrazovni sistem" primijetio je Milivojević. "Zato Vas, s uvažavanjem, i dobronamjerno, molim da se založite da se obavi proces prikupljanja stručnih mišljenja i konsultacija s LGBT zajednicom pa tek onda i pristupi distribuciji konačnog sadržaja Smjernica jer bi bilo šteta za sve, i ukupan proces, da se gotovo i rijetka aktivnost u oblasti obrazovanja, prepoznata kao netransparentna i s ozbiljnim primjedbama onih zbog čije inkluzije i prihvatanja su kreirane" naveo je S.M., član Savjeta za zaštitu od diskriminacije Vlade Crne Gore i izvršni direktor NVO "LGBT Forum Progres".

Državna službenica neprofesionalno i pristrasno postupala

Autorski tim studije primijetio je, na osnovu kompletne raspoložive dokumentacije, da je posrijedi neprimjeren odnos državnog službenika koji nije pokazao dovoljnu profesionalnost i neutralnost u odnosu na animozitet između različitih LGBT grupa.

IZUBLJENI MJESECI U IMENOVANJU NACIONALNOG KOORDINATORA ZA VLADINU LGBT POLITIKU

Nacionalni koordinator za LGBT politiku podnio ostavku zbog nemogućnosti da i dalje volontira

Savjetnik premijera Crne Gore za ljudska prava i zaštitu od diskriminacije, dr J.K., obavijestio je, elektroničnom poštom, LGBT zajednicu, da je 13. maja 2015. godine, podnio ostavku potpredsjedniku Vlade i predsjedniku Savjeta za zaštitu od diskriminacije, dr I.L., na funkcije Nacionalnog koordinatora za implementaciju LGBT strategije i sekretara Savjeta za zaštitu od diskriminacije.

Savjet je na prvoj narednoj sjednici, održanoj u Podgorici, dana 2. jula 2015. godine, konstatovao J.K. ostavku na navedene funkcije. Za novu sekretarku Savjeta imenovana je B.R.M., pomoćnica ministra za ljudska i manjinska prava. LGBT zajednica je ocijenila neozbiljnim da ni nakon dva mjeseca od ostavke nije riješeno pitanje nacionalnog koordinatora niti je predsjednik Savjeta izašao sa konkretnim kadrovskim predlogom.

Dr I.L. je predložio, na samoj sjednici, da se novi koordinator za realizaciju vladine LGBT politike imenuje iz civilnog društva.

Ostavku dr J.K. ovdje objavljujemo integralno:

“Dragi članovi LGBT zajednice, NVO, još jednom zahvaljujem na učešću i podršci povodom IDAHO Foruma. Bilo je impozantno i već se globalno prepričava o tome. Dobili smo i etiketu da je ovo u poređenju sa prethodnim IDAHO Forumima bio IDAHO PLUS. Naravno da sam ponosan zbog toga.

Meni je sada potrebna mogućnost da skoncentrišem svoju energiju na bitna pitanja. Cijeneci vaše dosadašnje učešće i doprinos, smatrao sam važnim da Vas ovom prilikom informišem da sam danas, predsjedniku Savjeta za zaštitu od diskriminacije i potpredsjedniku Vlade g. I.L. podnio zahtjev da povede proceduru za moje razrješenje na funkcijama Nacionalnog koordinatora za implementaciju LGBT strategije, kao i razrješenje sa funkcije sekretara Savjeta za zaštitu od diskriminacije.

Više nisam u mogućnosti da se volonterski bavim ovim poslovima, niti smatram da postoji odgovarajuća logistika koja može da prati takav rad. Veoma sam ponosan na svoje rezultate i ogroman lični doprinos koji sam pružio i koji je globalno prepoznatljiv i upečatljiv. Zato smatram da već treba da postoje uslovi da neko drugi iz naše administracije preuzme posao Nacionalnog koordinatora za implementaciju LGBT strategije.

Sve materijali povodom implementacije LGBT Strategije nalaze se kod nadležnog Ministarstva za ljudska i manjinska prava, dok ću raspoloživi materijal koji je kod mene u kancelariji predati u kabinetu potpredsjednika Vlade i predsjednika Savjeta dr I.L.

Molim Vas, za sve dalje informacije povodom nastavka posla budite slobodni da kontaktirate sekretaricu M.S. na email koji dodajem u Cc, tj. nadležne u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava.

Zahvaljujem na dosadašnjoj saradnji i želim Vam uspješan posao. Svakako, sa pozicije savjetnika predsjednika Vlade biće mi zadovoljstvo da u granicama svojih mogućnosti doprinosim, podstičem i ohrabrujem progres koji smo postigli, te ostajem otvoren za dalju saradnju i komunikaciju. Ukoliko bude prilika i slobodnog vremena, moj doprinos će biti za očekivati i u svojstvu člana Savjeta”

navedeno je informaciji dr J.K., savjetnika predsjednika Vlade, poslatoj LGBT zajednici.¹⁵²

Vladi Crne Gore (ni)je LGBT inkluzija nebitna

Predsjednik NVO “LGBTIQ Socijalni Centar”, E.Đ., otvorenim pismom se obratio potpredsjedniku Vlade dr I.L. zato što je on, između ostalog, tada bio i predsjednik vladinog Savjeta za zaštitu od diskriminacije.

E.Đ. je precizirao da mu se obratio javno zato što je, pretpostavio, da je potpredsjednik Vlade na odmoru.

“Državna administracija čuti i ne radi. Avgust je. Mjesec odmora. Na elektroničnu poštu i telefonske pozive u kabinetu potpredsjednika Vlade niko ne odgovara. Zato pišem otvoreno pismo uvjeren da će ga dr I.L. na odmoru sigurno pročitati. Moderni telefoni su danas, manje više, uvijek u ruci” naveo je predsjednik “LGBTIQ Socijalnog Centra” na početku otvorenog pisma potpredsjedniku Vlade za evroopske integracije.¹⁵³

“Vlada Crne Gore je 9. maja 2013. godine, na Dan Evrope i Pobjede nad fašizmom, usvojila Strategiju za unapređenje kvaliteta života LGBT osoba. Vlada se, tim dokumentom, obavezala, da će ozbiljno raditi na unapređenju društvenog prihvatanja LGBT osoba, kao i na njihovoj bezbjednosti. Primjena tog dokumenta ozbiljno stagnira. Duži se period ne postižu ni minimalni rezultati. Potvrda toga su već dvije zabrane mirnog javnog okupljanja LGBT zajednice u Nikšiću. Svi znamo da postoji ozbiljan rizik da izbiju neredi. Ali ako to već svi znaju, i to toliko dugo, zašto onda Vlada ne radi nešto da otkloni uzroke neslobode i nesigurnosti po LGBT osobe. Obrazovanje je zatvoreno za inkluziju LGBT tematike a svi znamo da se najbolje i najodrživije društvene promjene postižu kroz obrazovanje” naveo je E.Đ. u obraćanju dr I.L.

“Posljednjih dana vodi se intenzivan društveni dijalog o prajdu u Nikšiću. Vlada čuti iako pojedini politički subjekti najavljuju da će uzeti stvar u svoje ruke ukoliko ga policija, opet, ne zabrani. LGBT zajednica se trudi da vodi dijalog čak i sa onima koji se protive njenoj društvenoj vidljivosti i ravnopravnosti! Civilno društvo radi zapravo ono na što se obavezala vlast. Vlada je ta koja treba da podstakne i neguje društveni dijalog i da inicira i usmjerava potrebne društvene promjene, neophodne za inkluziju LGBT osoba. Vlada čuti. Čak, već mjesecima,

¹⁵² Obavještenje LGBT zajednici dr J.K. je poslao sa svog službenog e-mail naloga 13. maja 2015. godine; LGBT FP Dokumentacija

¹⁵³ Otvoreno pismo predsjednika NVO “LGBTIQ Socijalni Centar” potpredsjedniku Vlade i predsjedniku vladinog Savjeta za zaštitu od diskriminacije dostupno na <http://www.cdm.me/drustvo/crna-gora/dokovic-uputio-otvoreno-pismo-luksicu-preduzeti-mjere-radi-drustvenog-prihvatanja-lgbt-osoba>

nije imenovan Nacionalni koordinator za implementaciju vladine LGBT politike. Teško mogu zamisliti da bi Vlada tolerisala, toliko dugo, prazne, slične stolice za promociju članstva zemlje u EU i NATO. Neću da sudim da li je Vladi LGBT inkluzija baš toliko nebitna ali imam pravo da o tome razmišljam” kazao je predsjednik NVO “LGBTIQ Socijalni Centar” u otvorenom pismu potpredsjedniku Vlade.

“Posljednja sjednica Savjeta za zaštitu od diskriminacije je bila, u tom pravcu, potpuno neozbiljna. Mjesecima se, prije nje, znalo da je raniji koordinator podnio ostavku. Na posljednjoj sjednici se o tome površno pričalo. Iz Vlade nije ponuđeno nikakvo rješenje. Poštenije je odustati od LGBT Strategije a LGBT zajednici poručiti da nema ništa od rešavanja životno važnih pitanja” nastavio je E.Đ.

“Uvjeren sam da mi uvaženi ministar dr I.L. neće zamjeriti. Uvjeren sam da on ima senzibiliteta za marginalizovane društvene zajednice. Zato ga i pozivam, ovim pismom, da napokon imenuje novog Nacionalnog koordinatora za primjenu vladine LGBT politike i pozove ga, da bez odlaganja, počne raditi na uspostavljanju društvenog dijaloga i proizvodnji konkretnih, vidljivih, rezultata u procesu društvenog prihvatanja LGBT osoba u Crnoj Gori” naveo je, na kraju otvorenog pisma potpredsjedniku Vlade i predsjedniku vladinog Savjeta za zaštitu od diskriminacije, predsjednik Savjeta LGBTIQ Socijalnog Centra.

Član Savjeta iskazao spremnost da preuzme koordinaciju LGBT politike

Krajem jula 2015. godine, član Savjeta za zaštitu od diskriminacije, S.M., obratio se predsjedniku tog vladinog tijela a povodom njegovog predloga da se za Nacionalnog koordinatora za implementaciju Vladine LGBT politike imenuje neko iz civilnog društva.¹⁵⁴

S.M. je afirmisao i podržao razmišljanje predsjednika Savjeta da se za Nacionalnog koordinatora za praćenje implementacije LGBT strategije imenuje kompetentna osoba iz civilnog društva.

“Ističe sedmi mjesec kalendarske godine. Bliže se godišnji odmori. Imam bojazan da će implementacija, koordinacija i praćenje LGBT politike u ovoj godini biti ozbiljno ugrožena. Podsjetiću, da je raniji Nacionalni koordinator, ostavku podnio još 13. maja 2015., kao i da u ovoj godini, nije održana ni jedna sjednica kolektivnog Nacionalnog tima za koordinaciju praćenja LGBT strategije. Ponovno Vam prenosim uvjerenja da je za LGBT zajednicu od životne važnosti da se osigura kvalitetna, uredna i efikasna implementacije LGBT Strategije, pa s tim u vezi, je i značaj pozicije Nacionalnog koordinatora” naveo je S.M. u pismu predsjedniku Savjeta.

154 Pismo člana Savjeta predsjedniku tog tijela od 22.07.2015.godine; LGBT FP Dokumentacija

“Nacionalni tim za koordinaciju praćenja LGBT strategije je neophodno odmah staviti u punu funkciju i tu je ključna uloga Nacionalnog koordinatora. Nažalost odlaganje odluke o imenovanju do sledeće sjednice, koja će se najvjerojatnije održati na jesen, predstavlja gubitak previše vremena u kojem je evidentan nedostatak koordinacije među institucijama koje su zadužene za implementaciju aktivnosti Strategije za unapređenje kvaliteta života LGBT osoba u Crnoj Gori u okviru ovogodišnjeg akcionog plana. Posebno, po mom mišljenju, neprihvatljivo, da se dva ključna događaja za LGBT zajednicu i potvrdu napretka Crne Gopre, a koji su i ključni za implementaciju Vladine LGBT politike, a to su Povorke ponosa u Nikšiću (18.09) i Podgorici (18.10) pripremaju i dočekuju bez Nacionalnog koordinatora”.

S.M. je iskazao spremnost da ukoliko ne postoje druga rešenja on preuzmu zadatke Nacionalnog koordinatora kako bi se zaustavio dalji zastoj u sprovođenju LGBT politike.

Kako iz kabineta potpredsjednika Vlade nije bilo reakcije S.M. je nastavio s obraćanjima i slanjem urgencija prema tadašnjem predsjedniku Savjeta, dr I.L.

“Obzirom da već duže vrijeme niste pružili povratnu informaciju, razmišljao sam da li postoje neke opstrukcije i drugi razlozi, zbog kojih više niste za rješenje koje ste predložili na sjednici samog Savjeta. U cilju razrešenja ove situacije, a u želji da Vam i pomognem, a posebno da pomognem unapređenje implementacije Strategije, želim da Vas obavjestim da sam obavio konsultaciju sa Upravnim odborom i dobio pozitivno mišljenje, sa aspekta budućnosti organizacije, o mogućnosti da u slučaju imenovanja podnesem ostavku na dužnost izvršnog direktora LGBT Forum Progres, koju obavljam od septembra 2013. godine. Strukture organizacije su me uvjerile, da neće biti ugrožen dalji razvoj i vidljivost prve crnogorske LGBT grupe” stoji u dodatnom obraćanju člana Savjeta predsjedniku Savjeta za zaštitu od diskriminacije.

Član Savjeta za zaštitu od diskriminacije Vlade Crne Gore, S.M., koji je u Savjetu imenovan ispred LGBT zajednice, pojasnio je da je to objašnjenje pružio u namjeri da pomogne odluku, “posebno da se oslobodi dilema o mogućem konfliktu interesa, pristrasnosti u njegovom eventualnom budućem radu kao i po pitanju “pune posvećenosti i raspoloživosti”.¹⁵⁵ Milivojević je isto tako precizirao prema predsjedniku Savjeta da ukoliko razmišlja o nekom drugačijem konceptu, a njegovi raniji predlozi koje mu je uputio, otežavaju konačno donošenje odluke, da je i u tom slučaju voljan da pomogne na način povlačenja svih inicijativa i predloga koje su upućene povodom predmetne teme stoji na kraju poslednjeg obraćanja.

155 Isto.

Nacionalni koordinator za LGBT politiku ne može biti neko iz NVO

LGBTIQ NVO “Kvir Montenegro” takođe se, saopštenjem, uključila u javnu debatu oko imenovanja nacionalnog koordinatora za LGBT politiku i to pošto je javno najavljen susret člana Savjeta S.M. sa predsjednikom Savjeta za zaštitu od diskriminacije dr I.L.

Ova NVO je pozvala Savjet za zaštitu od diskriminacije, i njegovog predsjednika, da u najhitnijem roku riješe problem izostanka efektne i kvalitetne implementacije Strategije unapređenja kvaliteta života LGBT osoba i imenuju predstavnika Vlade koji će koordinisati proces primjene navodi se u saopštenju koje su obavljene na portalu ND “Vijesti”.¹⁵⁶

I ova NVO, poput već ranije datih ocjena iz LGBT zajednice, je ocijenila da je “implementacija LGBT Strategije ove godine u značajnoj mjeri zapostavljena i njena svrha je dovedena u pitanje”. Kao razlog za to ova NVO je prepoznala izostanak posvećenosti većine nadležnih ministarstava aktivnostima predviđenim Akcionim planom za ovu godinu, ali i nedostatak zainteresovanosti i konkretnog zalaganja većine članova Nacionalnog Tima za koordinaciju praćenja implementacije Strategije“, ocijenjeno je iz NVO “Queer Montenegro”.¹⁵⁷

Ova NVO se složila s ranijom ocjenom ostatka LGBT zajednice da dosadašnji sistem koordinisanja implementacije LGBT politike u praksi pokazao neefikasnim.

“Sistem je doveo u pitanje osnovni smisao implementacije Vladine politike borbe protiv homofobije i transfobije – poboljšanje kvaliteta života LGBT osoba u Crnoj Gori“ saopštili su iz NVO “Queer Montenegro”.¹⁵⁸

Ova NVO je uputila konkretan zahtjev da Savjet za zaštitu od diskriminacije, kao nadležno tijelo, revidira model koordinisanja implementacije Strategije, koristeći dostupne analize dosadašnje primjene koje su pripremile NVO i pronađe model koordinacije koji će osigurati kontinuiranu i kvalitetnu implementaciju predviđenih aktivnosti.

“Pozivamo Savjet da imenuje predstavnika Vlade koji će biti zadužen za koordinisanje tog procesa i izbjegne pokušaj prebacivanja odgovornosti za buduće moguće probleme u vezi sa implementacijom Strategije na NVO imenovanjem

¹⁵⁶ Saopštenje NVO “LGBTIQ Crnorska Asocijacija Queer Montenegro” dostupno je na ovom linku: <http://www.vijesti.me/vijesti/kvir-montenegro-vlada-da-vodi-primjenu-lgbt-strategije-847977>

¹⁵⁷ Nacionalni koordinator Vlade Crne Gore za LGBT politiku podnio je ostavku, između ostalog, zato što nije plaćen bio za taj angažman. Isto tako nisu bili plaćeni ni članovi Nacionalnog Tima kojim predsjedava i za čiji je rad odgovoran Nacionalni koordinator za LGBT politiku. Na konstitutivnoj sjednici Nacionalnog Tima za praćenje implementacije LGBT politike je inicirano da se od Vlade zatraži finansiranje rada tog tijela na što je upravo tadašnji koordinator kazao da to nije potrebno i da su svi članovi, sem jednog, tog radnog tijela državni službenici koji već primaju plate za rad. Inače ovaj model koordinisanja implementacije vladine LGBT Strategije je osmislio dr Jovan Kojičić, savjetnik premijera Crne Gore, i prema Savjetu je formulisao usvajanje odgovarajućih odluka u tom pravcu.

¹⁵⁸ Za više informacija o radu ove NVO posjetiti <http://www.queermontenegro.org>

njihovih predstavnika na tu funkciju“ navedeno je u saopštenju NVO “Queer Montenegro”.

Ova NVO je podsjetila da je imenovanje predstavnika NVO na poziciju nacionalnog LGBT koordinatora predložena kao jedna od opcija na posljednjoj sjednici Savjeta za zaštitu od diskriminacije.

Konačno ova NVO je pozvala Savjet da imenuje vladinog predstavnika, jer je LGBT Strategija zvanična Vladina politika, čija primjena je u njenoj nadležnosti, i najveći kapacitet i odgovornost za osiguravanje kvalitetne implementacije Strategije ima Vlada.

U ostalim LGBT grupama nisu negativno reagovali na stav NVO “Queer Montenegro” da nacionalni koordinator za LGBT politiku ne može biti neko iz civilnog društva.

Predsjednik LGBTIQ Socijalnog Centra E.Đ. je ocijenio interesantnim da je NVO “Queer Montenegro” mjesecima ignorisala ovo pitanje da bi se oglašila neposredno uoči susreta predsjednika Savjeta za zaštitu od diskriminacije sa jednim od LGBT predstavnika. Za E.Đ. je posebno interesatno i to što nisu imali potrebu da se s ostalim grupama konsultuju u vezi sa ovim pitanjem. “Posebno je interesatno što su ignorisali niz fašističkih izjava prema organizatorima prajda u Nikšiću i slučajeve homofobnog nasilja prema mladim članovima naše zajednice” kazao je E.Đ.. “Stekao sam utisak kao da je ovo saopštenje poručio neko ko je lično jako nezadovoljan, možda upravo neko i iz Vlade” kazao je E.Đ.¹⁵⁹

Izvršni direktor NVO “LGBT Forum Progres” kazao je tom prilikom da ga saopštenje nije iznenadilo jer takvo stajalište ima kompletna LGBT zajednica. Činjenica je ipak, kazao je S.M., da se mjesecima nisu oglašavali povodom ovog pitanja kao i da su se iz ove NVO oglasili dan uoči njegovog susreta s I.L.. “Zagovaravam snažni dijalog u LGBT zajednici, i redovno sam i tu NVO obavještavao o svemu što je važno za LGBT zajednicu. Činjenica je da su prema meni korektni samo retorički i pred međunarodnim partnerima, u praksi i na terenu imaju potpuno drugačije ponašanje” kazao je autotrskom timu studije S.M. i dodao da bi nacionalni LGBT koordinator trebao i da osnaži dijalog unutar LGBT zajednice.¹⁶⁰

Početkom marta 2016. godine Ministarstvo za ljudska i manjinska prava objavilo je javni poziv prema NVO da uzmu učešće u predlaganju članova radne grupe koja će izraditi Akcioni plan za implementaciju vladine LGBT politike u 2016. godini. Protestno pismo tim povodom uputio je jedino direktor NVO “LGBT Forum Progres”. Principijelno on je pozvao na zajedničku reakciju NVO “Kvir Montenegro” ali je njen predsjednik ignorisao inicijativu i predloge S.M. iz NVO “LGBT Forum Progres”. Ovo zapravo potvrđuje koliko su LGBT lideri

¹⁵⁹ Izjava predsjednika “LGBTIQ Socijalnog centra” od 25.08.2015. godine; Dokumentacija studije

¹⁶⁰ Izjava Stevana Milivojevića, izvršnog direktora NVO “LGBT Forum Progres”, od 25.08.2015. godine; Dokumentacija studije.

neprincipijelni, zaboravni i kao i da su njihove brojne aktivnosti usmjerene jedne protiv drugih a ne u interesu LGBT zajednice i kvalitetnije vladine politike prema njoj. Posljednja aktivnost Vlade odnosno resornog Ministarstva predstavljala je ništa drugo do pokušaj prebacivanja kompletne odgovornosti na LGBT zajednicu za njihov duži potpuni nerad i odsustvo volje da se bave LGBT inkluzijom. Dio LGBT zajednice sada nije reagovao što nije u skladu sa onim što su zastupali na ljetu 2015. godine.

J.K. ponovo nacionalni koordinator za LGBT politiku

Potpredsjednik Vlade i predsjednik Savjeta za zaštitu od diskriminacije, dr I.L., obavijestio je člana Savjeta i izvršnog direktora NVO "LGBT Forum Progres", S.M., prilikom zvaničnog susreta od 24. avgusta 2015. godine, da će savjetnik premijera Crne Gore, dr J.K., ponovo biti nacionalni koordinator za implementaciju LGBT politike.

dr I.L. je S.M. primio na njegov zahtjev a povodom razmatranja pitanja u vezi sa implementacijom vladine LGBT politike.

Nekoliko LGBT organizacija, sredinom 2015. godine, je vodilo konstruktivnu i snažnu kampanju prema donosiocima odluka u Vladi Crne Gore kako bi se bez daljeg odlaganja imenovao nacionalni koordinator za implementaciju vladine LGBT politike.¹⁶¹

U Vladi Crne Gore je mali broj profesionalaca koji su voljni da se prihvate tog posla. Između ostalog i zbog toga što ta pozicija nije, bila, plaćena i nije sa sobom nosila potrebnu administrativnu i logističku podršku. Na poslednjoj sjednici Savjeta za zaštitu od diskriminacije dr I.L., koji je i predsjednik tog vladinog tijela, je predložio da se za koordinatora imenuje upravo neko sa iskustvom iz civilnog društva.

LGBT organizacije su isključivo u cilju prestanka zastoja u implementaciji vladine LGBT politike predložile 15-tak LGBT osoba voljnih da se stave na raspolaganje Vladi kada je riječ o procesu unapređenja društvenog prihvatanja LGBT osoba.

"Potpredsjednik Vlade i ministar vanjskih poslova i evropskih integracija, dr I.L., iskazao je bojazan, i pored toga što bi se to moglo shvatiti pozitivnim i dodatnim povjerenjem između civilnog društva i Vlade, da bi dio javnosti mogao zaključiti da imenovanje nekog izvan vladinog sistema znači da za Vladu LGBT inkluzija nije dovoljna važna i da se unazađuje nivo sa kojeg se Vlada bavi ljudskim pravima" naveo je S.M. u svom ličnom saopštenju nakon susreta sa dr I.L.

¹⁶¹ Misli se na vladinu Strategiju za unapređenje kvaliteta života LGBT osoba u Crnoj Gori 2015-2018. Inače prvi koordinator Vlade Crne Gore za implementaciju LGBT Strategije, dr J.K., poznati međunarodni stručnjak za LGBT prava, podnio je ostavku na tu dužnost 13. maja 2015. godine.

"Saglasio sam se i u potpunosti uvažio argumentaciju predsjednika vladinog Savjeta za zaštitu od diskriminacije. Informisan sam, što profesionalno snažno podržavam, da će se na poziciju nacionalnog koordinatora za LGBT politiku vratiti dr J.K., savjetnik premijera za ljudska prava. On će, koliko danas, povući svoju ostavku koju je podnio u maju a koja je konstatovana na poslednjoj sjednici Savjeta za zaštitu od diskriminacije. Proces društvenog prihvatanja LGBT osoba Vlada Crne Gore treba snažnije da predvodi i još više razvije partnerstvo sa LGBT zajednicom. Pored akademskih za taj proces su ključno važni praktični i terenski pristupi fokusirani na rezultate. Očekujemo da nacionalni koordinator u nastavku svog angažmana bude odlučniji u prepoznavanju problema i opstrukcija i da ih zove pravim imenom jednako u LGBT zajednici, u Vladi i pred međunarodnim partnerima. Pružićemo mu punu podršku u radu i pomagati da taj proces učini održivim i manje zavisnim od jednog čovjeka" zaključio je član Savjeta za zaštitu od diskriminacije Vlade Crne Gore S.M. nakon susreta sa predsjednikom ovog tijela¹⁶².

Dan nakon javnog oglašavanja S.M. svim članovima Savjeta je putem elektronične pošte je dostavljeno obavještenje da će se naredna sjednica Savjeta održati sredinom oktobra 2015. godine, (što inače nije bila ranija praksa), i usput je saopšteno sledeće: "Istovremeno Vas informišemo, da je dr. J.K., savjetnik predsjednika Vlade Crne Gore za ljudska prava i zaštitu od diskriminacije, izrazio spremnost da nastavi sa obavljanjem funkcije Nacionalnog koordinatora za implementaciju Strategije unapređenja kvaliteta života LGBT osoba za period 2013.-2018. godine".¹⁶³

J.K. nije dobio rešenje o imenovanju za nacionalnog LGBT koordinatora

Član Savjeta za zaštitu od diskriminacije Vlade Crne Gore i izvršni direktor NVO "LGBT Forum Progres", S.M., čestitao je savjetniku premijera Crne Gore, dr J.K. povratak na radne zadatke koordinacije LGBT politike i zatražio hitan prijem povodom Povorka ponosa u Nikšiću.¹⁶⁴

Savjetnik premijera, dr J.K., uputio je Milivojeviću odgovor koji u cjelosti objavlujemo:

"Zahvaljujem na emailu i čestitkama. Osim informacije da će tako biti, ja i dalje očekujem od nadležnih da proceduralno imenuju koordinatora, da se isto

¹⁶² <http://www.vijesti.me/vijesti/sastanak-milivojevica-i-luksica-znacajan-napredak-u-postovanju-lgbt-zajednice-848317>

¹⁶³ Informacija iz Savjeta za zaštitu od diskriminacije, potpisala sekretarka tog tijela, broj 02-023-1144/1 od 25.08.2015. godine: LGBT FP Dokumentacija

¹⁶⁴ Čestitka i molba za prijem upućena savjetniku predsjednika Vlade dr J.K. od 25.08.2015. godine; LGBT FP Dokumentacija

potvrđi na sjednici Savjeta i da dobijem Odluku o imenovanju. Istovremeno, očekujem da se definišu tehnički i logistički uslovi da uopšte budem u prilici da pristupim takvom poslu. Dakle, pošto Savjet sprovede odgovarajuće proceduralne i obezbijedi tehničke uslove (ili mi makar budu poznati) formalno će se stvoriti pretpostavke da u kapacitetu Nacionalnog koordinatora ponovo preuzmem takav posao. Ovim povodom obratio sam se sekretarki Savjeta na dalje postupanje i članovima/icama Savjeta, te očekujem imenovanje za Nacionalnog koordinatora pošto se ispoštuju sve odgovarajuće proceduralne pretpostavke. Posebno želim da naglasim važnost civilnog društva i LGBT zajednice u kontekstu planiranja i sprovođenja LGBT politike i ja ću, kao i ranije, njegovati takav širok pristup konsultacija. Kada budem imenovan za Nacionalnog koordinatora zatražiću od službi da odmah organizuju moj susret sa LGBT zajednicom” stoji na kraju odgovora premijerovog savjetnika direktoru LGBT organizacije.¹⁶⁵

Zatražena hitna sjednica Savjeta za zaštitu od diskriminacije

Član Savjeta za zaštitu od diskriminacije Vlade Crne Gore, imenovan ispred LGBT zajednice, zatražio je, od predsjednika i članova Savjeta da se “odmah na odgovarajući i mogući način organizuje sjednica Savjeta kako bi efikasno i korektno zatvorili pitanje koordinacije primjene vladine LGBT politike”.¹⁶⁶

S.M. je podsjetio da je sa predsjednikom Savjeta, dr I.L., imao “više nego korektan i produktivan sastanak” i da je tada dobio informaciju da će, član Savjeta, dr J.K., raniji nacionalni LGBT koordinator, povući ranije datu i konstatovanu ostavku. Ubrzo nakon tog sastanka prema svim članovima Savjeta upućena je informacija sekretarke Savjeta da će se sjednica Savjeta održati u oktobru 2015. godine kao i da je dr J.K. iskazao spremnost da nastavi s ranijim angažmanom nacionalnog LGBT koordinatora.

S.M. je naglasio da se dana 26. avgusta 2015. godine, čestitajući povratak na poziciju, kod dr J.K. interesovao za prijem povodom prajda u Nikšiću. S.M. je tada saznao da dr J.K. nije još stupio na tu dužnost niti je dobio odgovarajuće rešenje o tome niti su otklonjeni raniji razlozi zbog čega je svojevremeno i podnio ostavku - nemogućnost da zadatke nacionalnog LGBT koordinatora i dalje volonterski obavlja i neposjedovanje potrebne administrativne i logističke podrške.

S.M. je Savjet informisao da to što je navedeno u informaciji od sekretarke Savjeta, i što mu je saopštio dr J.K., “ne odgovara u potpunosti onoj odlučnosti koja mu je saopštena prilikom susreta s predsjednikom Savjeta”.

“Ne spadam u one koji bi nekoga tjerao da besplatno radi, mislim jednako

¹⁶⁵ Pismo savjetnika predsjednika Vlade dr J.K. direktoru NVO “LGBT Forum Progres” od 26.08.2015. godine; LGBT FP Dokumentacija

¹⁶⁶ Zahtjev člana Savjeta od 27. i 28.08.2015. godine; LGBT FP Dokumentacija

na Nacionalnog LGBT koordinatora ali i na Nacionalni Tim za praćenje implementacije LGBT Strategije, ali ovo je model koji je kreiran kao takav i tako je predložen i usvojen na Vladi odnosno na Savjetu” precizirao je S.M. i podsjetio da primjedbe od članova iz civilnog društva da treba uvesti nadoknade po osnovu rada u Savjetu ili na aktivnostima koje sprovodi Savjet nikada nisu imale podršku.

“Sada je prilika da se gledanje na stvari operativno promjeni jer je ozbiljno ugrožena implementacija strateški i za LGBT osobe životno važnog dokumenta” kazao je S.M. u obraćanju Savjetu apelujući na sve članove za pojačanu profesionalnu pažnju. “Molio bih sve koji donose odluke u Vladi da zauzmu korektan, profesionalan i ozbiljniji pristup jer ovo sve liči, već mjesecima, na igru” saopštio je član Savjeta u zahtjevu za održavanje hitne sjednice Savjeta.

“Molim predsjednika Savjeta dr I.L. i člana Savjeta dr S.N. da obave konsultacije u Vladi kako bi se Ministarstvu za ljudska i manjinska prava ili Generalnom sekretarijatu Vlade stavila na raspolaganje dodatna sredstva iz budžetskih rezervi kako bi se u punu funkciju stavilo funkcionisanje Nacionalnog Tima za praćenje implementacije i Nacionalnog LGBT koordinatora koji rukovodi tim timom i odgovara za njegov rad. Ta sredstva podrazumijevala bi i pokrivanje troškova nadoknada po osnovu rada Tima i koordinatora ali i za pripremu i publikovanje periodičnih izvještaja o implementaciji vladine LGBT politike. Vjerujem da bi se tako uozbiljio i rad tijela i rad koordinatora” kazao je S.M.

“Takođe, na osnovu konsultacija sa drugim LGBT grupama, predlažem, da se, ukoliko iznijeti prijedlog nije moguće realizovati u ovoj godini, poslodavci odnosno starešine državnih organa iz kojih dolaze odnosno u kojima profesionalno rade Nacionalni koordinator i članovi Nacionalnog tima za praćenje implementacije LGBT politike zaključkom Savjeta ili Vlade obavežu da oslobodi ta lica drugih radnih obaveza zbog rada na implementaciji LGBT Strategije za odgovarajući broj radni sati sedmično” prezirao je svoj predlog S.M..¹⁶⁷

S.M. je pozvao predsjednika Savjeta da ukoliko predložena rješenja nijesu moguća i nije moguće obezbijediti potrebnu tehničku i logističku podršku za rad Nacionalnog koordinatora da to prvo kaže dr Kojičiću ali i samom Savjetu kako bi se, bez daljeg odlaganja, tražila druga moguća rješenja jer primjena LGBT politike u 2015. potpuno stagnira i ne proizvodi očekivane rezultate.¹⁶⁸

¹⁶⁷ Isto.

¹⁶⁸ <http://www.vijesti.me/vijesti/milivojevic-potrebno-omoguciti-sprovođenje-vladine-lgbt-politike-848778>

Crnogorski LGBT pokret pozvan na zajedničku akciju

Izvršni direktor NVO "LGBT Forum Progres", S.M., je sve LGBT grupe i aktiviste u zemlji obavijestio o svom zahtjevu za hitno sazivanje Savjeta za zaštitu diskriminacije, čiji je član, kako bi se potvrdilo imenovanje nacionalnog koordinatora i definisani uslovi za njegov nesmetan rad.¹⁶⁹

Direktor NVO "LGBT Forum Progres" u obraćanju LGBT pokretu je ocijenio "da se sprovodi ignorisanje i diskriminacija crnogorske LGBT zajednice i njenog prava da se vladina LGBT politika svakodnevno i kvalitetno sprovodi a njen život čini sigurnijim".

Ova NVO je predložila zajednički nastup, bez obzira na sve međusobne razlike, jer je kvalitetna primjena LGBT politike zajednički cilj svih. "LGBT Forum Progres" je predložio organizaciju zajedničkog okupljanja pred zgradom Vlade Crne Gore, priprema zajedničkog saopštenja i zajedničko obraćanje medijima na dan protesta".

"Ruke su nam vezane" - održan protest LGBT aktivista_kinja

Ispred sjedišta Vlade Crne Gore posljednjeg dana avgusta 2015. godine održane su prve javne LGBT demonstracije. Aktivisti/kinje iz nekoliko LGBT organizacija održali su polučasovni protest - performans pod nazivom "Ruke su nam vezane".

Cilj okupljanja LGBT aktivista/kinja i javnog obraćanja Vladi Crne Gore bio je da se pristupi ozbiljnijoj primjeni vladine LGBT politike usvojene 9. maja 2013. godine kroz Strategiju za unapređenje kvaliteta života LGBT osoba u Crnoj Gori. Cilj LGBT okupljanja i javnog obraćanja Vladi Crne Gore bio je i da se posveti pojačana pažnja brojnim prepoznatim izazovima, problemima i opstrukcijama koju prate implementaciju vladine LGBT politike. Namjera LGBT okupljanja je bila i ta da se svi državni organi i svi pojedinci/ke, koji su u službi države Crne Gore, pozovu na veću posvećenost kao i da se dodatno ohrabre i podrže u svim naporima koji doprinose društvenom prihvatanju LGBT osoba. LGBT aktivisti/kinje uputili su i zahtjev da se bez daljih odlaganja održivo riješi pitanje koordinacije i monitoringa vladine LGBT politike, da se Vlada preuzme i povede široki društveni dijalog o društvenom prihvatanju LGBT osoba i upostavi forme trajnog i obavezujućeg konsultovanja LGBT zajednice pri planiranju aktivnosti koje doprinose ciljevima njene LGBT politike.

Javni protest LGBT aktivista i javno obraćanje Vladi Crne Gore zajednički su organizovale tri NVO - "LGBT Forum Progres", "LGBTIQ Socijalni Centar" i

"institut za LGBT turizam". NVO "Queer Montenegro" je saopštila da će informaciju o protestu prosljediti članstvu Upravnog odbora i pozvati ih da ukoliko vremena dođu na protest. Na protestu se nije pojavio niko od aktivista ove i NVO "Juventas".

Savjetnik premijera reagovao na poruke i zahtjeve s prvih LGBT demonstracija

Savjetnik predsjednika Vlade Crne Gore, dr J.K., putem portala Vlade, reagovao je na zahtjeve LGBT zajednice koji su Vladi upućeni s prvih LGBT demonstracija održanih 31. avgusta 2015. godine.

Reakcija dr J.K. je izazvala prilično nezadovoljstvo i razočarenje u LGBT zajednici.

Saopštenje koje je objavljeno na sajtu Vlade dr J.K. je bez adekvatnog imenovanja i mimo odluke Savjeta za zaštitu od diskriminacije, na što je sam kontinuirano insistirao, potpisao kao Nacionalni LGBT koordinator. To je učinio svega nekoliko dana pošto je tvrdio da njemu nije poznato da je opet Nacionalni LGBT koordinator.

Saopštenje dr J.K., savjetnika predsjednika Vlade, prenosimo integralno:

"Povodom polemike i negodovanja pojedinih članova zajednice, u svojstvu Nacionalnog koordinatora za implementaciju LGBT politike želim da izjavim da se Vladina politika u oblasti unapređenja ljudskih prava ranjivih grupa sprovodi u punom kapacitetu, u čemu LGBT prava zauzimaju posebno mjesto i sa veoma dobrim ocjenama, kako u lokalnoj LGBT zajednici, tako i sa najviših relevantnih međunarodnih adresa. Pažljivo razmatramo zahtjeve sa terena koje dobijamo od LGBT zajednice, te sam kao Nacionalni koordinator predložio unaprijeđeni model rada i izvještavanja povodom implementacije zadataka definisanih akcionim planovima sa ciljem da čitav proces učinimo još efikasnijim. Shvatio sam da je isto naišlo na neophodnu podršku, tako da ne mislim da nas treba opominjati da radimo ono što već činimo ili je u procesu rada, niti mislim da se meni kao Nacionalnom koordinatoru na taj način pomaže da budem efikasniji i fokusiram se na suštinu i zahtjeve koji stoje pred svima nama. Implementacija LGBT vladine politike je konstantno u usponu: imamo veoma dobre rezultate saradnje policije i LGBT zajednice, u posljednjih godinu dana odličnu saradnju, reakcije i posvećenost Tužilaštva LGBT zajednici, unaprijedili smo zakonsku regulativu, usvojili zločin iz mržnje (hate crime) kao zabranjen osnov diskriminacije LGBT osoba, zakonski podržali troškove promjene pola pod okriljem zdravstvenog osiguranja što je zaživjelo u praksi, u saradnji sa LGBT zajednicom, vodećim međunarodnim ekspertima i Evropskom Komisijom radimo na pripremi modela registrovanog partnerstva za istopolne zajednice i dobijamo kontinuiranu podršku

169 Pismo svim LGBT grupama i aktivistima od 27.08.2015. godine; LGBT FP Dokumentacija

od LGBT zajednice i relevantnih međunarodnih adresa. Vladina LGBT politika se realizuje predviđenom dinamikom i posljednjih nekoliko godina Crna Gora je postigla značajne rezultate u ovoj oblasti na kojima nam mogu pozavidjeti i najrazvijenije demokratije. Riječ je o društvenom procesu sazrijevanja jednog društva gdje nije moguće stvari mijenjati preko noći, tako da ne vidim nikakvu potrebu da se bilo čija energija bespotrebno rasipa, jer već postoji partnerstvo, izgrađen dijalog i izvanredni zajednički rezultati koji su Crnu Goru postavili u sami vrh otvorenih Vlada među zemljama Evropske unije i Savjeta Evrope, te Crna Gora danas zauzima 17. mjesto na ILGA Evropa LGBT mapi. Od samog početka vođenja Vladine LGBT politike sve aktivnosti, čitav niz projekata, akcija i programa realizovani su u punoj saradnji i konsultaciji sa LGBT zajednicom i relevantnim nevladinim organizacijama i Vlada je uvijek pomagala čitav proces. U kontinuitetu smo njegovali i imali otvorene i sadržajne konsultacije Vlade i nevladinih organizacija, zajednički predlagali i donosili Akcione LGBT planove, pa i za 2015 godinu, gdje su sve predložene aktivnosti nevladinih organizacija prihvaćene i uključene u program. Tako će biti i ubuduće. Štaviše, kao Vlada, mi predvodimo Balkansku inicijativu promocije i poštovanja različitosti na radnom mjestu, čime aktivno učestvujemo i podržavamo globalne procese u ovoj oblasti. Služba koja opslužuje rad Savjeta zbog godišnjih odmora nije mi bila dostupna, te narednih dana očekujem njihovo angažovanje, kada ću organizovati zajednički prijem za LGBT zajednicu, ohrabriti dalji međusobni dijalog i partnerstvo i jos jednom poslati poruku o našoj privrženosti politici ljudskih prava LGBT osoba” stoji na kraju saopštenja dr J.K., koji se, bez važeće odluke Savjeta za zaštitu od diskriminacije, potpisao kao Nacionalni koordinator za implementaciju LGBT politike.

J.K. politikanski pere ruke i teret prebacuje na leđa LGBT zajednice

Povodom javnog saopštenja dr J.K., savjetnika predsjednika Vlade a koju je ovaj potpisao, mimo imenovanja, i kao Nacionalni koordinator za implementaciju LGBT politike, reagovao je njegov kolega u Savjetu za zaštitu od diskriminacije i izvršni direktor NVO “LGBT Forum Progres” S.M..

Član vladinog Savjeta za zaštitu od diskriminacije iz LGBT zajednice je ocijenio da saopštenje dr J.K., savjetnika predsjednika Vlade, objavljeno na sajtu Vlade, 31.08.2015. godine, a koje su prenijeli i mediji, ne odgovara činjenicama.¹⁷⁰

Milivojević je podsjetio da su činjenice u vezi implementacije vladine LGBT politike a saopštene na javnom LGBT protestu dr J.K. poznate duži vremenski period.

¹⁷⁰ Saopštenje savjetnika predsjednika Vlade dostupno na ovom linku: http://www.gov.me/naslovna/Savjetodavna_tijela/Savjet_za_zastitu_od_diskriminacije/151928/Izjava-nacionalnog-koordinatora-za-implementaciju-LGBT-politike-Iovana-Kojicica.html#

Milivojević je podsjetio na činjenicu da su sve LGBT grupe u Crnoj Gori, bez rezerve, ocijenile da vladina LGBT politika stagnira, ne proizvodi očekivane rezultate i da uspostavljeni model koordinacije i monitoringa nije efikasan. “Vlasti u demokratskim društvima s manjinskom zajednicom ne polemišu jer se radi o vladinoj politici koja je i namijenjena LGBT zajednici. Zato je važan dijalog, kontinuiran i konstruktivan” ocijenio je u reakciji S.M.

“Činjenice u vezi sa koordinacijom vladine LGBT politike i imenovanjem Nacionalnog LGBT koordinatora saopštavam u nastavku. Upravo iz tih razloga sam prilično iznenađen, da ne kažem i šokiran, reakcijom dr J.K. prema kojem svi u LGBT zajednici njegujemo posebno poštovanje i zahvalnost i kreiramo snažnu podršku njegovom radu i naporima. Zato s njim ne želim da razvijam dalju polemiku i sporenje bilo koje vrste.

S potpredsjednikom Vlade dr I.L. imao sam izuzetno konstruktivan i uspješan sastanak. Otklonili smo gotovo sve nedoumice u vezi sa realizacijom vladine LGBT politike. Čak i definisali niz budućih pozitivnih koraka. Jasno mi je saopšteno da će dr J.K. “koliko danas” odustati od svoje ostavke na poziciju Nacionalnog LGBT koordinatora.

Odmah sam se obratio dr J.K. i zatražio hitan sastanak u vezi sa zabranama prajda u Nikšiću. Odgovorio mi je da on nije još uvijek Nacionalni koordinator, da nije dobio rešenje o imenovanju i da nisu otklonjeni razlozi zbog kojih se, 13. maja ove godine, povukao s te pozicije. Precizno je kazao da je neophodno da se ta pitanja zatvore na sjednici Savjeta za zaštitu od diskriminacije čiji smo obojica članovi.

Obzirom na ishod razgovora s dr I.L., koji je i predsjednik vladinog antidiskriminatornog Savjeta, bio sam zatečen tom situacijom. Zato sam odmah, jer na to imam pravo, podnio pisanu inicijativu za održavanje hitne sjednice Savjeta. To je i jedini legalni način da se trajno zatvore ta pitanja. Na to mi je ukazao i sam dr J.K. Zatražio sam da Savjet bez odlaganja imenuje Nacionalnog koordinatora i riješi sve uslove za njegov uspješan rad.

Na moje iznenađenje, nakon svega nekoliko dana, dr J.K. je moju inicijativu, koja je bila isključivo u njegovom i interesu LGBT zajednice, u elektronskoj komunikaciji s članovima Savjeta, ocijenio neprimjerenom i neozbiljnom. Odgovorio sam na način kako činim i sada: podsjetio sam ga na našu kompletnu komunikaciju. Nakon toga je, pokazao mnogo više konstruktivnosti i spremnosti na saradnju. To me je obradovalo.

Kako se Savjet nije oglašavao, u međuvremenu je zakazan i mirni javni LGBT protest. Vladi Crne Gore upućene su jasne i konstruktivne poruke i zahtjevi.

Onda je uslijedilo, kao reakcija na javni LGBT protest, saopštenje dr J.K. kojim se, bez potrebe i ničim izazvan, bez argumenata, obratio LGBT zajednici ali i meni lično. Interesantno je da je to saopštenje potpisao kao Nacionalni LGBT koordinator. U međuvremenu vladin Savjet za zaštitu od diskriminacije nije imao zvaničnu sjednicu ili izjašnjenje. Sastavu Savjeta nije poznato kako je napisano i da li

je uručeno rešenje o imenovanju na kojem je dr Kojičić insistirao sve vrijeme. I dalje nam je svima u vladinom Savjetu nepoznato da li su i kako su tačno riješeni uslovi na kojima je sve ovo vrijeme insistirao dr J.K. a koje smo mi svi, bez rezerve, u LGBT zajednici, već dvije godine uporno podržavali.

Nije u redu ako bilo ko želi da interne izazove i probleme s posla u Vladi prebaci sada na leđa LGBT zajednice.

Iskreno mi je žao zbog ove situacije i neću, bilo kako, doprinostiti daljoj komplikaciji. Fokus moje buduće pažnje, dugoročno, jeste isključivo rad na ispunjavanju zahtjeva s javnog LGBT protesta i pružanje pune podrške procesu implemetacije, koordinacije i monitoringa vladine LGBT politike” saopštio je na kraju svoje reakcije od 1. septembra 2015. godine S.M., izvršni direktor NVO “LGBT Forum Progres” i član Savjeta za zaštitu od diskriminacije.

S.M. je medijima, u cilju potvrde svojih navoda, dostavio zvaničnu komunikaciju koju je imao sa savjetnikom premijera Crne Gore a koju smo gore već predstavili.¹⁷¹

Zakazana sjednica vladinog Savjeta za zaštitu od diskriminacije

Povodom obavještenja i najave da će se sjednica Savjeta za zaštitu od diskriminacije održati 7. oktobra 2015. godine, član Savjeta iz LGBT zajednice, S.M., blagovremeno je podnio zahtjev da se u planirani dnevni red predstojeće sjednice, između ostalog, uvrsti i imenovanje Nacionalnog koordinatora za praćenje implementacije LGBT Strategije.

“Još ranije sam tražio da se Savjet po hitnom postupku sastane na odgovarajući način i imenuje nacionalnog koordinatora. Savjet je na prošloj sjednici konstatovao ostavku, jedinstveno, ranijeg koordinatora i sekretara Savjeta. Za novog sekretara je tada imenovana gospođa B.R.M. a otvorena je diskusija da se za Nacionalnog LGBT koordinatora, jer predsjednik Savjeta nije imao drugih kadrovskih predloga, imenuje neko iz civilnog društva. Tim povodom imao sam kao član Savjeta sastanak s predsjednikom Savjeta kojim sam bio jako zadovoljan. Na moje iznenađenje dr J.K., član Savjeta, me je pisano obavijestio, da on nije primio rešenje da je imenovan, ponovo, za Nacionalnog koordinatora i da je neophodno sačekati sjednicu Savjeta (a ona je zakazana sada za 7.10.o.g.) kao i da treba riješiti razloge njegove ranije ostavke - nemogućnost da volonterski radi i nedostatak tehničke i logističke podrške” precizirao je S.M. u svom zahtjevu za definisanje dnevnog reda.

¹⁷¹ Pogledati, u sklopu istog slučaja, podnaslove “Nacionalni koordinatorski odbor za LGBT politiku podnio ostavku zbog nemogućnosti da i dalje volontira” i “J.K. nije dobio rešenje o imenovanju za nacionalnog LGBT koordinatorski odbor”

“Zahtijevam da se ova tema trajno zatvori na narednoj sjednici, da se transparentno ustanovi način praćenja implementacije Strategije, utvrde jasne procedure i kanali komunikacije i transparentno definiše odgovornost ali i pruže napokon informacije o finansijskim nadoknadama prema Nacionalnom koordinatorskom odboru i svima koji učestvuju u procesu monitoringa” zahtijevao je S.M. od predsjednika i sekretara vladinog antidiskriminatornog tijela.¹⁷²

Pored ove teme, S.M. je zatražio da se diskutuje o problematici porodičnog nasilja u Crnoj Gori, zabrani Povorke ponosa u Podgorici, zaključivanju Sporazuma o saradnji Ministarstva za ljudska i manjinska prava i LGBT zajednice i obražovanju u funkciji prihvanjanja LGBT osoba.

Okončana igrarija oko nacionalnog LGBT koordinatorskog odbora

Sjednica Savjeta za zaštitu od diskriminacije Vlade Crne Gore, kojom je predsjedavao dr I.L., potpredsjednik Vlade i ministar vanjskih poslova, održana je u Podgorici, dana 7. oktobra 2015. godine.

Član Savjeta iz LGBT zajednice S.M. izdao je, nakon održane sjednice, lično saopštenje koje su prenijeli i mediji posredstvom novinske agencije MINA.¹⁷³ Pre-nosimo integralni dio saopštenja koji se odnosi na ovu temu:

“Na danas održanoj sjednici vladinog Savjeta za zaštitu od diskriminacije okončana je višemjesečna igra oko rada i djelovanja Nacionalnog koordinatorskog odbora za LGBT politiku.

U predlogu zapisnika sa prošle, julske, sjednice, precizno je bilo navedeno da je dr J.K., inače član Savjeta, podnio ostavku na dužnost Nacionalnog LGBT koordinatorskog odbora i da je, nakon konstatovanja iste, na predlog dr I.L., vođena diskusija o imenovanju, na tu poziciju, nekog iz civilnog društva. Takav zapis sa sjednice je potpuno odgovarao istini. Napominjem da zapisnike na sjednici vode službenici Vlade.

Na takav predlog zapisnika reagovao je dr J.K. koji je saopštio da nije tačno da je podnio ostavku već da je “inicirao da se pokrene inicijativa za njegovo razrešenje”.

Vodili smo dugu raspravu tokom koje sam, između ostalog, članove Savjeta podsjetio, čitajući im iste, na tekst ostavke i J.K. obraćanja prema zajednici i NVO sektoru.

Dr J.K. mi je održao lekciju o razlici između čina ostavke i pokretanje inicijative, na lični zahtjev, da neko bude razriješen. Ipak predavanje nije pokrilo sve

¹⁷² Pismo Stevana Milivojevića upućeno 22.09.2015. godine predsjedniku, sekretaru i članovima Savjeta za zaštitu od diskriminacije Vlade Crne Gore: Lična dokumentacija Stevana Milivojevića

¹⁷³ <http://www.vijesti.me/vijesti/kojicic-ponovo-nacionalni-koordinatorski-odbor-za-lgbt-politiku-854752>; <http://www.rtcg.me/vijesti/drustvo/105978/kojicic-koordinatorski-odbor-za-lgbt-politiku.html>; <http://www.cdm.me/drustvo/crna-gora/milivojevic-okoncana-igrarija-oko-nacionalnog-lgbt-koordinatorskog-odbora>

činjenice - prazninu zašto onda mjesecima nije obavljao dužnost i zašto sada, međunarodne i domaće partnere, obavještava da se vratio na dužnost LGBT koordinatora, ako nije ni podnio ostavku niti je razriješen.

Ipak, Savjet se u čitavoj toj, čudnoj, smiješnoj i nepotrebnoj, situaciji postavio racionalno. Na moj predlog usvojen je ovaj zaključak: "Dr J.K. je na današnjoj sjednici obavijestio Savjet da odustaje od svoje inicijative koju je inicirao da bude razriješen sa pozicije nacionalnog LGBT koordinatora. Savjet stoga konstatuje da dr J.K. nastavlja sa obavljanjem ranije povjerenih zadataka".

Ovim je napokon stavljena tačka na sve interesne i neprincipijelne igre i okončana kampanja koju sam intenzivno i korektno vodio, od maja ove godine, da se u funkciju stavi pozicija koordinatora za implementaciju vladine LGBT strategije.

J.K. je predložio, da se u formu podrške njegovom radu, formira grupa koju bi činile pojedine LGBT organizacije i NVO "Centar za građansko obrazovanje" (CGO). Zadatak grupe je, prema predlogu, da kreira prioritetne teme i aktivnosti za implementaciju vladine LGBT strategije. Suprotstavio sam se predlogu iz prostog razloga što nema potrebe da se bilo koja NVO favorizuje. Predlog je, konstrukciono predstavljen na ovaj način, besmislen, iz razloga što djeluju, pored CGO, i brojne druge ljudskopravaške NVO koje se bave i LGBT tematikom. Saopštio sam, vrlo jasno da to buduće tijelo trebaju da čine isključivo LGBT organizacije i to sve bez selekcije ili da se tijelo otvori i za sve NVO koje su zainteresovane za LGBT teme. Savjet nije podržao J.K. predlog nakon čega je on saopštio da će nastaviti da traži druge modalitete" stoji, između ostalog, u saopštenju S.M., predstavnika LGBT zajednice u vladinom Savjetu.

Sjednica vladinog Savjeta kao replika iz filma "U ime naroda" Živka Nikolića

Član vladinog Savjeta za zaštitu od diskriminacije, ispred LGBT zajednice, S.M. obratio se ministru pravde Zoranu Pažinu koji je takođe član ovog vladinog Savjeta. Obraćanje prenosimo u cjelosti:

"Na minuloj sjednici Savjeta za zaštitu od diskriminacije Vlade Crne Gore trudili ste se, i vjerovatno mi tako i pomogli, ne znam iskreno ni sam, da razumijem razliku između ostavke i pokretanje lične inicijative za lično razrešenje.

Dio sjednice oko nacionalnog LGBT koordinatora me je podsjetio na film Živka Nikolića, "U ime naroda", u kojem većina tjera pojedinca da zaboravi na minulu stvarnost s porukom "Zaboravi, sada je sve u redu".¹⁷⁴

¹⁷⁴ Kvalitetan sociološki pogled na ovaj film pružen je u stručniom tekstu autorke Zorice Koprivice o temi vlasti u Nikolićevom filmu koji je objavila "Sociološka luča"; <http://www.socioloskaluca.ac.me/PDF14/Koprivica,%20Z.,%20Tema%20vlasti%20u%20Nikolicevom%20filmu%20U%20ime%20naroda.pdf>

Ali bez namjere da mi zamjerite stvarno sam zahvalan na pomoći koju ste ipak pružili da se zaključak, koji sam predložio, usvoji i tako više stavi tačka na sve to.

Ipak, da ne mislite da je ovdje posrijedi bilo šta drugo preporučujem da pročitate zaista odličan intervju poštovanog J.K., listu Pobjeda, u kojem se u samom uvodu kaže, citiram:

"Savjetnik predsjednika Vlade za ljudska prava i zaštitu od diskriminacije dr Jovan Kojičić u intervjuu za Pobjedu ističe da u Crnoj Gori postoji politička volja da se unaprijedi položaj LGBT osoba. Nedavno se vratio na funkciju nacionalnog koordinatora za LGBT politiku, sa koje se bio povukao u maju".

Evo linka: <http://www.pobjeda.net/protected/listalica/2015-09-06/files/assets/common/downloads/publication.pdf>

Na ovo niko nije reagovao.

Znači problem je kada ja to kažem na sjednici Savjeta i onda ne govorim istinu a kada to sam dr J.K. kaže u, vjerovatno naručenom, intervjuu, onda to nije problem i ne zaslužuje niko agresivne reakcije kojima smo na sjednici bez ikakvog razloga i potrebe bili izloženi. Nije fer.

Ne znam da li Vama može biti da se sada, u oktobru, povučete s pozicije ministra pravde pa se vratite u februaru iduće godine i onda polemiste s ostatom društva i Vlade šta ste zapravo Vi uradili i htjeli tim postići" stoji na kraju ličnog obraćanja člana Savjeta iz LGBT zajednice članu Savjeta iz Vlade Crne Gore.¹⁷⁵

Vladin Savjet za zaštitu od diskriminacije uopšte ne funkcioniše

Savjet Vlade Crne Gore poslednji put se pokušao okupiti krajem 2015. godine ali sjednica nije uspjela zbog protesta članova iz civilnog društva. Naime, oni nisu prihvatili da se sjednica održi u krnjem sastavu i bez učešća ključnih ministara zbog čega je ista do daljnjeg odložena.

Posljednja aktivnost vladinog Savjeta jeste oglašavanje povodom ponovnog prebijanja LGBT aktiviste za ljudska prava i člana Savjeta S.M.. Inicijativu tim povodom pokrenula je članica Savjeta D.U. koja je zatražila da administracija Savjeta pripremi predlog teksta saopštenja o kojem će se članovi, putem elektronske komunikacije, izjasniti. Sekretarka Savjeta gospođa B.R.M. samostalno je pripremila i uz saglasnost predsjednika Savjeta, dr I.L., objavila saopštenje. Tim povodom reagovao je član Savjeta dr J.K., savjetnik predsjednika Vlade i Nacionalni LGBT koordinator, koji je zatražio ostavku i razriješenje sekretarke Savjeta. Zatražio je hitnu elektronsku sjednicu.

¹⁷⁵ Pismo je upućeno 9.10.2015. godine; Lična dokumentacija S.M.

Njegov predlog, uslovno, je podržao jedino S.M. tražeći da se Savjet istom prilikom izjasni i o čitavom nizu, ranije iniciranih, pitanja a koja se odnose na implementaciju, koordinaciju i monitoring vladine LGBT politike.

Ovo je ujedno bila i poslednja aktivnost ovog vladinog tijela u kojeg su domaće, demokratske, strukture i međunarodni partneri polagali, uglavnom bez osnova, ogromne nade. U međuvremenu Savjet nije usvojio ni izvještaj o svom radu ni, što je najvažnija njegova aktivnost godinama bila, Akcioni godišnji plan, za 2016. godinu, za implementaciju vladine LGBT Strategije. U Vladi Crne Gore nisu mogli da se usaglase ko je odgovaran za te poslove.

Vlada ukinula svoj Savjet za zaštitu od diskriminacije

Vlada Crne Gore je na sjednici održanoj 25. februara 2016. godine ukinula Savjet za zaštitu od diskriminacije. To je obrazložio ministar za ljudska i manjinska prava, dr S.N., saopštavajući da je Vlada zadovoljna rezultatima na polju ljudskih prava, da su uspostavljene i izgrađene institucije koje se bave pitanjima koja su bila predmet interesovanja ovog tijela, obezbijeden je kvalitetan monitoring i na nacionalnom i međunarodnom planu tako da bi dalje postojanje Savjeta, prema viđenju Vlade, dovelo do preklapanja nadležnosti, što nije produktivno.

Informacija sa sjednice Vlade, koju su sutradan prenijeli mediji, iznenadila je sve aktere koji se zanimaju za proces LGBT inkluzije ali i same članove ovog vladinog tijela. Predsjednik Savjeta prethodno o tome nije obavijestio članove ovog tijela niti se bilo kome od njih zahvalio na saradnji.

Član Savjeta iz LGBT zajednice, S.M., tekst iz novina koji govori o ukidanju Savjeta, poslao je svim članovima iz civilnog društva.¹⁷⁶ Nisu reagovali.

Takođe pisao je potpredsjedniku Vlade D.M. i resornom ministru dr S.N. Nisu mu odgovorili.

Kod njih se posebno interesovao da li je prije donošenja ove odluke Vlada izmijenila tekst i sadržaj LGBT Strategije jer je koordinacija i praćenje implementacije, za LGBT zajednicu ključnog, dokumenta povjerena upravo tijelu koje je ukinuto. Takođe vladin Savjet je imenovao Nacionalnog LGBT koordinatora i Nacionalni Tim za praćenje implementacije. Nije pojašnjeno ko je, i na koji način, preuzeo ove poslove, aktivnosti i zadatke po ukidanju vladinog Savjeta za zaštitu od diskriminacije.

Sve ovo pokazuje i potvrđuje da se LGBT zajednica nije uspjela, poput drugih manjinskih grupa, predstaviti i nametnuti kao ozbiljan i pouzdan društveni

¹⁷⁶ Dnevni list "Pobjeda", tekst "Savjet za zaštitu od diskriminacije ukinut", rubrika "Društvo", autor SLR, strana 9, petak, 26.02.2016

partner. Netrpeljivost i međusobna mržnja pojedinih LGBT lidera, želja za osvetom zbog međusobnog postupanja u prošlosti, snažan uticaj osoba koje nisu dio LGBT zajednice, ignorisanje minulog rada i rezultata, definitivno su uticali da se LGBT zajednica ne uspostavi i postavi kao ozbiljan subjekat. S druge strane i Vlada je pokazala, više puta, potpunu neozbiljnost da se suštinski i sistemski bavi LGBT inkluzijom.

